චරිත තුනක්

ඉඩ්. ජයතිලක

චරිත තුනක්

1 වැනි මුද්‍රණය 1963
2 වැනි මුද්‍රණය 1965
3 වැනි මුද්‍රණය 1966
4 වැනි මුද්‍රණය 1967
5 වැනි මුද්‍රණය 1971
6 වැනි මුද්‍රණය 1975
7 වැනි මුද්‍රණය 1984
8 වැනි මුද්‍රණය 1989
9 වැනි මුද්‍රණය 1991
10 වැනි මුද්‍රණය 1996
11 වැනි මුද්‍රණය 1998
12 වැනි මුද්‍රණය 2000
13 වැනි මුද්‍රණය 2001
14 වැනි මුද්‍රණය 2002
15 වැනි මුද්‍රණය 2003
16 වැනි මුද්‍රණය 2004
17 වැනි මුද්‍රණය 2005

චරිත තුනක්

© කේ. ජයතිලක

17 වැනි මුද්‍රණය - 2005

ISBN 955-554-017-9

පිට කවරය සැලසුම - සිරිමෙවන් අමරතුංග

අකුරු ඇමුණුම - පුෂ්පානන්ද ඒකනායක
ද ෆොන්ට් මාස්ටර්,
45/90, නාවල පාර, කොළඹ 5.
(14 ප්‍රමාණයේ අභය අකුරු මෝස්තරයෙනි.)

මුද්‍රණය - මධු ප්‍රින්ටින් වර්ක්ස්,
නව නුවර පාර, දෙල්ගොඩ.

ප්‍රකාශනය

ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ

34/34, නීතිඥ කාර්යාල සංකීර්ණය
කොළඹ 12.

චරිත තුනක්

කේ. ජයතිලක

ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ

කර්නාගේ වෙනත් කෘති

නවකතා
ප්‍රංචිරාළගේ මරණය, රාජපක්ෂ වලව්ව, මතු සම්බන්ධයි,
මායා මාලිගා, පිතාමහ, දෙලොවට නැති අය,
වර්ණය ඡන්දය හා මනාපය, පියා සහ පුත්තු, අප්‍රසන්න කතාවක්,
අර්ධ නවකතාවක්, මහල්ලෙකුගේ ප්‍රේම කතාව, කාලෝ අයං තේ,
අධිෂ්ඨාන, ප්‍රංචිරාළ, පරාජිතයෝ

කෙටිකතා
නොනිමි සිත්තම, අතීරණය, වජිර පබ්බත, පුනරුත්පත්තිය,
එකගෙයි අවුරුද්ද, දියණිය ආපසු යයි, කටු සහ මල්

සාහිත්‍ය විචාර
සාහිත්‍ය විචාර චින්තාවලී, සමාජ ප්‍රගතිය හා සාහිත්‍යය ගැන...,
සාහිත්‍ය විචාර සටහන්, දෛවයෝග විචාරය,
නූතන සිංහල නවකතාවට සංස්කෘතික පසුබිම,
සාහිත්‍ය නිර්මාණයේ මුල්පොත, නවකතාව හා සමාජය,
සිංහල කතාකලාවේ විකාශනය, ජාතක සාහිත්‍යය හා වෙස්සන්තර
විශ්ව සාහිත්‍යය - ආභාසය හා නිර්මාණය

නාට්‍ය
නගරාධිපති

ළමා පොත්
ඉස්සරහ බලන්නෝ, පුංචි වලාකුළ සහ පුංචි පුතා, ඉරුණු බළලා,
ඩුං ඩුං ඩුඩුං ඩුං, කතන්දර පොත, අයියයි නංගියි,
මරලෝසුවා සහ ලස්සණ ළමයි, වනසටන, මිහිබට සුරපුර,
ප්‍රබෝධගේ අමුතු කතා, රුවන් කුමාරී, ඩිංගිරි

වෙනත්
ව්‍යංග්‍යා (මහගම සේකර සමග), කුදුගොත් රචනා,
පුංචි පැළේ ගස වෙනා, නූතන සිංහල ව්‍යාකරණයේ මුල් පොත,
සීගිරි ගී නිර්මාණ, විමර්ශන සහිත මයූර සන්දේශය, විමර්ශන සහිත
තිසර සන්දේශය, විමර්ශන සහිත කව්සිළුමිණි මහා කාව්‍යය 1,
දින සටහන්, විමර්ශන සහිත කව්සිළුමිණි මහා කාව්‍යය 2,
පුංචි පුංචි නුවණිනා, විමර්ශන සහිත සිදත්සඟරාව,
විමර්ශන සහිත පරෙවි සන්දේශය, සීගිරි ගී

සංක්ෂේපනය

මේ නවකතාව ලියා ඇත්තේ විශාල කාල පරිච්ඡේදයක් තිස්සේ පැතිර ගිය ආත්ම කථනයක් වශයෙනි.

මුලදී ම-විසින් අදහස් කරන ලද්දේ උදෑසනකින් පටන් ගන්නා කතාව කාලභේදයක් නොදක්වා කියවන්නාට එක දවසකින් සියල්ල සිදු වූ අයුරක් හැඟෙන පරිදි මුළු ජීවිත කාලයක්ම එහි අඩංගු කිරීමය. මෙය නොකළ හැක්කක් නොවන නමුත්* ඒ උපක්‍රමය සඳහා විශාල කාලයක් හා ශ්‍රමයක් මිඩංගු කළ යුතුය. නවකතාවක අන්තර්ගතයට වඩා ආකෘතිය ඉහළින් සලකන බොහෝ විචාරකයන් ඇතත් මම ඒ ගණයට ඇතුළත් නොවෙමි. නවකතාවක අන්තර්ගතය මෙන්ම ආකෘතියද වැදගත් නමුත් ඉන් කියන දෙයට විනා එය කියන ආකාරයට එතරම් වෑයමක් දැරිය යුතු යැයි මම කල්පනා නොකරමි. දැනුදු මෙහි කතාව උදයකින් ඇරඹී සවසකින් අවසන් වන නමුත් ඉසාගේ ළමා විය, තරුණ විය හා මහලු විය පිළිබඳ ජවනිකා තුනක් ඉතිරි වන පරිදි කාලය ඒ අතරින් සෙමින් ගලා යයි. මේ ගලා යෑම දින, සති හෝ අවුරුදු ගණනින් මිනිය නොහැකිය.

නවකතාවක කාලය ගත වන බව හැඟවීම සඳහා සිදුවීම පෙළ පමණක් නොව පරිසරයද උදව් වෙයි. පරම්පරා දෙකකට (අවුරුදු 50) වැඩි කාලයක් තිස්සේ කතාව විහිදී යන නමුත් ඉතා මඳ වශයෙන් නාගරීකරණය වීම හැරුණු විට මෙහි පරිසරයේ තදබල වෙනසක් නැත. එසේම මුළු කතාවේම ප්‍රධාන සිද්ධිදාමය අක්කර දහයකට වැඩි පෙදෙසකින් ඉවතට නොයයි. සියලු සිදුවීම් සංක්ෂේපයෙන් කියැවෙන කෙටි නවකතාවක ඇති විය හැකි කතාවේ කෘශ බව නැසීමට මෙය උපයෝගි වෙතැයි මම කල්පනා කෙළෙමි. විශාල පසුබිමක කුඩා චිත්‍රයක් ඇඳි කල්හි එහි කුඩා බව ඉස්මතුව පෙනෙන නමුත් කුඩා පසුබිමක් මත එසේ පෙනෙන්නේ නැත.

මෙහි කතානායකයා උගතෙක් නොවේ. ආත්මකථනය සඳහා ගැමියෙකු වූ ඔහුගේ මුවට නැංවිය යුතු බස කුමක්ද? ගැමියෙකුගේ ආත්මකථනයක ස්වරූපයෙන් ලියා ඇතත් මෙය

* පසු අවස්ථාවක 'රාජපක්ෂ වලව්ව' ලිවීම සඳහා මෙම උපක්‍රමය ම-විසින් අර්ධ වශයෙන් ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ලදි.

නවකතාවකි. නවකතාවෙහිදී කර්තෘ උපයෝගි කර ගන්නා චරිතය ක්‍රියා කරන්නේ එම චරිතය හැටියට නොව, ඇතැම් බටහිර විචාරකයන් විසින් පෙන්වා දී ඇති පරිදි චරිතයත් කතුවරයාත් අතර 'මාධ්‍යමික අවබෝධයක්' හැටියටය. ඒ මාධ්‍යමික අවබෝධය නවකතාව තුළ එක්තරා ප්‍රමාණයක විශ්වව්‍යාප්ත වැටහීමකින් යුතුව ක්‍රියා කරයි. ගැමියා 'විශේෂ' යන පදය නොයොදයි. ඒ වෙනුවට කියන්නේ 'වෙනදා වගෙ නෙමෙයි' කියායි. 'අභියෝග කරනවා' වෙනුවට 'ඕනෑ එහෙකුට කියනවා' කියායි. සංත්‍රාසයට පත්වීම 'බිරන්තට්ටු වීමය.' 'ස්වාභාවික' යන්න වෙනුවට භාවිතා කෙරෙනුයේ 'නිකම්' 'ඉබේ' වැනි වචනය. 'අවස්ථාව' යනු ඔහුට 'වෙලාව'ය. 'නිකමට හිතුණා', 'නිකම් දැනුණා', 'මොකක්ද වගෙ' 'මේවා උණා', 'මේවා කළා' ආදි ව්‍යවහාරද බහුල වශයෙන් ඔහු කෙරේ දක්නට ඇත. මේවා සංවාදවලදී යෙදීම වරදක් නොවේ. ආඛ්‍යානයේදී එය යෙදීම පාඨකයාට බාධාවක් හෙයිනි, මාධ්‍යමික අවබෝධයක් නවකතාකරුවා තුළ තිබිය යුත්තේ. එදිනෙදා ජීවිතයේදී ගැමියා තම සිත් තුළ පැළ වන ඇතැම් සිතිවිලි දක්නට අපොහොසත් වෙයි. ආඛ්‍යානයේදී නවකතාකරු මගින් ඔහු ඒවා දැකීමෙහි වරදක් ඇතැයි නොසිතමි. නවකතාවක බස එහි චරිතවලත් නවකතාකරුගේත් බස් වහරවල සංකලනයකි. ස්වාභාවික භාෂාවෙන් නිර්මාණාත්මක භාෂාවක් ජනිත වන්නේ එකල්හිය.

මීට අමතරව ව්‍යවහාරයට වඩාත් සමීප වනු පිණිස යොදන ලද ප්‍රයෝගද මෙහි දක්නට ඇත. එදා දෙමවුපියන් දරුවන්ට යම් විධානයක් කෙළේ 'ගනින්, පලයන්, දිය, දීපිය' ආදි වශයෙනි. නොයෙක් විට දරුවන්ද මවගෙන් යම් ඉල්ලීමක් කෙළේ 'ගනින්, කාපන්' ආදි ලෙසිනි. පියාට නම් ඒ ආකාරයට කතා කළ බවක් සිහි කළ නොහැකිය. එපමණක් නොව මවුපියන් උනුන් අතර කතාබහේදී අන්‍යෝන්‍ය ගෞරවයක් ප්‍රදර්ශනය කෙරෙමින් 'ගනිල්ලකො, පලයල්ලකො, ඉඳිමුකො' ආදි වශයෙන් බහු වචන රූපය ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ලදි. කිව්වුම ඇඟෑලුම්කමක් නැති පිට අය වෙනුවෙන්ද නොයෙක් විට මේ සම්ප්‍රදාය යොදා ගැනිණ.

මගේ නවකතාවලදී සංස්කෘතීන්ගේ ගැටීම් නිසා ඇති වන චරිත ලක්ෂණ නිරූපණය කිරීමට මම විශේෂ උත්සාහයක් නොදරමි. නවකතාකරුවෙකුට තත්කාලීන සමාජයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ඉවත්වීම නොකළ හැකි නිසා ඇතැම්විට ඒවායේ එම ලක්ෂණ නිරායාසයෙන්ම රැදෙනු විය හැකිය. එම චරිත ඒ සමාජ තත්වයන්ගෙන් බැහැර වූ කල්හිත් ඒවායේ මූලික මානුෂික ලක්ෂණ සහිත විය යුතු යැයි මම අපේක්ෂා කරමි. වෙනත් වචනවලින් කියනොත් ඔවුහු පළමුකොට මිනිස් ලක්ෂණ ප්‍රදර්ශනය කොට දෙවනුව සංස්කෘතික ලක්ෂණ පෙන්විය යුතු වෙති.

බුදුන් වහන්සේගේ කාලයේ ජීවත් වූ කෝලිත, උපතිස්ස දෙදෙනාට ඇති වූ කලකිරීම ඇති විය හැක්කේ එම සමාජයෙහි පමණක් නම් අප ඒ කතා කියවීමේ ඇති ඵලය කුමක්ද? ඒවා කාලීන වීමේ හේතුවෙන් අපට ප්‍රයෝජනයක් නැති වෙයි. එහෙත් වර්තමාන සමාජයේ එවැනි හැඟීම්වලින් ක්‍රියා කරන අය නොවෙන්ද? අප කොතෙක් යටපත් කිරීමට උත්සාහ කළත් ඒවායේ මූලබීජ අප තුළද ඇත. අප මහ හඬින් සිනාසෙන විට පවා සිහින් ශෝකාකූල ස්වරයක් ඒ යටින් ඇසී යයි. එය ඇසෙන්නේ කනට නොව බුද්ධියටයි.

සිදුහත් කුමරු සසර කලකිරුණේ සතර පෙරනිමිති නිසාම පමණකියි කිව හැකිද? එම හේතුව ඊට වඩා පුළුල්ව මුළු මහත් මනුෂ්‍ය සංහතිය කෙරේම විහිද ගිය එකකි. එය බුදුන්ගේ කාලයට හෝ අදට සීමා වූවක් නොවේ. සතර පෙරනිමිති මනුෂ්‍යයා තුළ ජීවිතය ගැන පවත්නා විශ්වව්‍යාප්ත කලකිරීම දැකගැනීමට ආධාර වූ ආලෝකවත් දොරටුවක් පමණි. මේවා දේව නිර්මිතයන් ලෙස දක්වා ඇත්තේ පොදු බුද්ධිය ඉක්ම වූ ඥානයකින් ඒවා දකයුතු වූ නිසා නොවේද?

සමහරුන් තුළ මේ කලකිරීම බලවත්ව පවතී. තවත් සමහරුන් තුළ ප්‍රච්ඡන්නව ඇත. ඇතැමුන් තුළ එය ඇති වන්නේ තත්කාලීන සමාජයෙහි ඇති වන ගැටීම් නිසාය. නැතහොත් ආත්මපීඩාවන් හේතුකොටගෙනය. කිසිවෙකු තුළ ඉබේටමත් මතු වේ. කෙනෙක් ඒ දැක දැකත් පිළිගැනීමට මැළිව වසන් කිරීමට උත්සාහ කරති. සමහරුන් කලකිරීම හේතුකොටගෙන කුත්සිතයන් වන අතර තවත් සමහරු වඩා තෘප්තියක් ගෙන දෙන නව නිපැයුම්වලට පෙලඹෙති. පවත්නා සමාජය වෙනස් කිරීමේ ප්‍රයත්නයෙහි පුරෝගාමීහු වෙති.

මේ කවරක වුවද අර්ථවත් බව ඇති වන්නේ නවකතාකරු සෙසු චරිත සමග තුලනාත්මකව ඒවා විග්‍රහ කරන ආකාරයෙහිය. කොතරම් විශේෂ චරිතයක් වුවත් සමාජයෙන් දූරස්ථව සිටින තාක් එය හුදු චරිතයක් පමණකි.

එහි අර්ථපූර්ණත්වය ඉස්මතු වී පෙනෙන්නේ එය සමාජයත් සමග ඇලුම්, බැඳුම් හා ගැටුම් ඇතිකර ගන්නා විටය.

මේ නවකතාවෙන් කියැවෙනුයේ පුද්ගලයන් තිදෙනෙකු ගැනය. පිටිසරබද පවුල් බොහොමයක මේ තිදෙනා දක්නට ලැබෙන නමුත්* මා නිරූපණය කිරීමට උත්සාහ කර ඇත්තේ ඔවුන් තිදෙනා කන බොන ඉඳින සිටින ආකාරයට වැඩියෙන් මනුෂ්‍යත්වය පිළිබඳ මූලික ලක්ෂණ තුනක ක්‍රියාකාරිත්වයයි. එය මිනිසාගේ ජාන දක්වා වුවද ගවේෂණය කළ හැකි වනු ඇත.

මිනිසාගේ ජාන ඔහුගේ චරිත වර්ධනය කෙරෙහි බල පවත්වයි. ඇතැම් විටක පරම්පරා කිහිපයක් යටපත්ව පවත්නා ජාන අනාගත පරම්පරාවකදී ක්‍රියාත්මක වෙයි. ජාන පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධයක් තවම කිසිවෙක් ලබාගෙන නැත. ඒ දැනුම ලැබුණු දිනක ඒ තුළ පූර්ණ ලෝකයක් දක්නට හැකිවනු ඇත.

සමහර විටක මේ ජාන ක්‍රියාකාරිත්වය මැඩගෙන පරිසරයේ බලපෑම ඉස්මතු වෙයි. මෙහි එන චරිතවල ක්‍රියාකාරිත්වයේදී ජානවල හා පරිසරයේ බලපෑම පිළිබඳ සංකලනයක් දක්නට පුළුවන. එය වචනයෙන් නොකියවෙතත් කතා විකාශනය මගින් විශද වෙයි.

මේ නවකතාව අවසන් කර ඇති අන්දම බලා ජීවිතය පිළිබඳ මගේ දෘෂ්ටිය උකටලීබව යයි කිවහොත් එය සාධාරණ නොවේ යයි සිතමි. ජීවිතයෙහි අදුක්ඛමසුඛවේදනීයත්වය පිළිබඳ මා තුළ විශ්වාසයක් පවත්නා අතරම මනුෂ්‍යයාගේ ක්‍රියාකාරිත්වය කෙරේද ඒ තරමටම මම විශ්වාසය තබමි. මේ දෙක එකිනෙකෙහි සම්පූරක විනා සම්බාධක නොවේ. කතුවරයෙකුගේ ජීවන දෘෂ්ටිය මුළු පොත පුරාම විහිදී යන්නක් විනා අවසානයේදී දෙන සහතිකයක් නොවේ. මහාත්ම ගාන්ධිගේ චරිතය පදනම් කරගෙන කෙනෙකු නවකතාවක් ලියුවහොත් අවසානයේදී ගාන්ධි දාමරිකයෙකු අතින් මරණයට පත්වන නිසා එය දාමරික බලය ඉස්මතුකොට පෙන්වන්නක් සේ ගත හැකිද?

කේ. ජයතිලක

34/34, නීතිඥ කාර්යාල සංකීර්ණය
කොළඹ 12.

---

* කලකට ඉහත හැම පිටිසර ගමකම පාහේ මෙබඳු චරිත දක්නට ලැබිණ.

මහාචාර්ය එදිරිවීර සරච්චන්ද්‍ර තමා විසින් ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කරන ලද 'චරිත තුනක්' නවකතාවට ඉංග්‍රීසියෙන් ලියා ඇති ප්‍රස්තාවනාව

කළුඅච්චිගමගේ ජයතිලක, ඔහුගේ පාඨකයන් වඩා හොඳින් දන්නා පරිදි කේ. ජයතිලක පළමුවෙන්ම සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රයට පිවිසියේ 'පුනරුත්පත්තිය' නමැති කෙටිකතා සංග්‍රහය මගිනි. එතැන් සිට ඔහුගේ සේවය නිර්මාණ අංශය මෙන්ම ශාස්ත්‍රීය අංශයේද ක්ෂේත්‍ර ගණනාවකට පැතිරී ගොස් ඇත. මෙහි අගය නිර්ණය කළ යුත්තේ සිංහල සාහිත්‍යයේ පතාක යෝධයා වූ මාර්ටින් වික්‍රමසිංහගේ දායකත්වය සමග සන්සන්දනය කිරීමෙන් පමණකි.

ඔහුගේ විශිෂ්ටතම කෘතිය, මවිසින් The Grain and The Chaff නමින් ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කරන ලද චරිත තුනක් යැයි සිතමි. එක පවුලේ එක සමාන පසුබිමකින් පැන නගින පුද්ගලයෝ තිදෙනා ඔවුන් උපන් හා හැදී වැඩුණු පරිසරයෙන් ඉඩකඩ ලැබෙන ප්‍රමාණයට වෙනස් මාර්ගයන්හි ගමන් ගනිති. එහෙත් හැම විටම එහි පසුබෑමක් දක්නට ලැබේ. ඒ, සීමාසහිත සාරධර්ම පද්ධතියක් විසින් ඇති කරන ලද කතා වින්‍යාසයේ මන්දගාමීත්වය තුළ උනුන්ගේ පෞරුෂය වර්ධනය කරගැනීමට උත්සාහ කිරීම නිසාය.

මගේ මතකයට අනුව 1963 මා ජපානයේ සිටියදී ජයතිලක මේ නවකතාවේ පිටපතක් මා වෙත එවීය. එය මා තුළ කොතරම් ප්‍රමෝදයක් ඇති කෙළේද යතහොත් මා තුළ ජපානයට තිබූ ආකර්ෂණය යටපත් වී ගොස් ආපසු ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණීමේ ආශාව දැල්විණි. කෙසේ වුවද ඒ සපුරාගැන්මට අවශ්‍ය පරිසරය නුවූ නිසා මම නවකතාවට ප්‍රශස්තියක් හැටියට පද්‍ය කිහිපයක් රචනා කර ජයතිලක වෙත එවා කිසියම් තෘප්තියක් ලැබුවෙමි. ක්ෂණිකව ලියැවුණු වාගාලාපයක් වූ එය පරෙස්සම් කරගැනීමට තරම් වටිනා දෙයක් නොවේයැයි ඔහු සැලකීම ගැන මම පුදුම නොවෙමි.*

---

* ඒ කාලයෙහිම නවයුගය පුවත්පතෙහි පළ වූ ඒ කවි පෙළ මේ ලිපිය අවසානයෙහි දැක්වේ.

වික්‍රමසිංහගේ ගම්පෙරළිය කියවන ඕනෑම කෙනෙකු එහි චරිත, විශේෂයෙන් නන්දාවතිගේ චරිතය, අදූෂිත සිංහල සංස්කෘතියේ නිර්මාණයක් සේ සැලකීම ස්වාභාවිකය. මේ ඔවුන් විවිධ අවස්ථාවන්ට මුහුණ දෙන ආකාරයත් ඔවුන් වෙනත් අය සමග සම්බන්ධකම් පවත්වන ආකාරයත් අනුවය. එහෙත් පෘතුගීසීන් හා ලන්දේසීන් ශ්‍රී ලංකාවේ මුහුදුබඩ පළාත් ආක්‍රමණය කළ නැන් සිටම ශතවර්ෂ හතරක හෝ පහක කාලයක් දක්ෂිණ ලංකාව බටහිර බලපෑමට යටත්ව පැවති බව අප විසින් අමතක නොකළ යුතුය. මේ නිසා එය නියම සිංහල චරිතවලට වෙනස් ආකාරයක චරිත පැන නැඟීමට හේතුවක් විය.

ජයතිලකගේ නවකතාව රටේ බටහිරීකරණය වූ අර්ධ නාගරික ප්‍රදේශයෙන් එතරම් දුරස්ථ නොවූ ප්‍රදේශයක් පසුබිම් කරගෙන ඇති අතර ඔවුන්ගේම පෞද්ගලිකත්වයක් සහිත චරිත අපට ඉදිරිපත් කරයි. ඒවා දෙවර්ගයකි. එක් වර්ගයක් සාම්ප්‍රදායික සාරධර්ම අනුව ගිය ඒවාය. අනික් වර්ගය තනි පුද්ගල චරිතය. මේ ගැටුම තුළින් ඉස්මතු වනුයේ නවකතාවේ කථකයා වූ ඉසාගේ චරිතයයි. ඔහු, වරින් වර ඇති වන පසුතැවිලි මධ්‍යයේ වුවත් තමන්ගේ පෞද්ගලික සංතුෂ්ටිය අනුන්ගේ යහපත වෙනුවෙන් කැප කළ අයෙකි.

නවකතාවේ විස්තර තෙරෙන සිදුවීම් බස්නාහිර පළාතේ ගමක් පසුබිම් කරගෙන ඇත. කතාව ආරම්භ වන කාලයේ මේ ගම දකුණු පළාතේ ගමක් තරමට බටහිරීකරණය වී නැත. කතාව ආරම්භයේදීම තම ජීවිකාව සඳහා මුළු කාලයම පොළොවේ හැපෙන, එහෙත් ඉන් සෑහෙන ප්‍රතිඵල නොලබන, එසේම හැම දෙයකින්ම පසුබෑම්වලට ලක් වන ගමක් අපට ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ. පාරම්පරික පොදු වස්තුවට හිමිකම් කියන නෑදෑ පවුල් අතර නිතර ඇති වන අඬදබර සුළු සොරකම් ආදිය අනතුරුව විස්තර වේ. මෙයින් පැන නඟින අමනාපකම්, සණ්ඩු සරුවල් ඔවුන්ගේ සිත් තුළ දිගින් දිගට පැසවන්නේ නැත. ඔවුහු විපතේදී එක්ව වැලපෙති. සතුටේදී එක්ව සතුටු වෙති. සිරිතට විරිතට එකඟ විය යුතු නිසා ඔවුහු තමන්ගේ වාරය පැමිණි විට සිය යුතුකම් කොටස ඉටු කරති. ඒත් ඇතැම් විට සිත තුළ නලියන මැසිවිලි නැතිව නොවේ.

මෙහිදී කතා නායකයා වූ ඉසා තමන් තුළ ජන්මයෙන්ම පිහිටා ඇති පරාර්ථකාමීත්වය හේතුකොටගෙන ආත්මාර්ථකාමී ප්‍රවණතාවන් යටපත් කරගෙන ක්‍රියා කරයි. ඔහු ලලිතා තමා වෙත දක්වන ආදරය ඉවත ලන්නේ තමා තුළ ආත්මවිශ්වාසයක් නැති නිසාත් සහජ අල්පේච්ඡත්වය නිසාත් යුතුකම් කරට ගැනීම නිසාත් විය හැකිය.

හැමටම වඩා සංවේදනශීලි වන්නේ පොත අග එන සනාගේ 'උදානයයි.'

'මේ හැරෙන්නට මුළු කෝකිලානම දැන් එකම පාළු පෙතකි. කොස් පොල් වැනි ලොකු ගස් හා ඉබේ වැවුණු වල් පැළෑටි හැරුණු විට, මා විසින් සිටුවන ලද එළවලු කොටු කිසිවක් එහි නැත. එළවලු පාත්ති තිබූ තැන්වල අගල් ගොඩ වී ඒවා තණකොළ වැවුණු කාණු බවට පත්වී ඇත. ගස්වල හැදෙන කොස්, දෙල්, අඹ, රඹුටන් ආදිය සනා, රංජිත් හෝ වෙනත් ගැමියෝ කඩාගෙන යති. ඒවා ගැන සණ්ඩු කිරීමට සනා හෝ රංජිත් ඉදිරිපත් වූ හැම විටම මම ඔවුන් වළක්වා ලූයෙමි.

මේ වස්තූන්ට තුබූ ආශාවන් මෙන්ම මා තුළ වූ වෙනත් ආශාවන්ද පුදුම අන්දමින් ප්‍රහීන වී ඇත. තරුණ කාලයේ මා නින්දට ගිය ඇතැම් රැයක අලුයම තුන හතර වන විට ඇහැරෙයි. හතර වටින්, කුකුළන්, කපුටන් හා වෙනත් කුරුල්ලන්ගේ නාදය යකු හඬ ලෙසින් ඇසේ. ඔවුන් තුළ පවත්නා ජීවශක්තියේ ක්‍රියාත්මකභාවයෙන් ප්‍රමුදිතව එසේ ප්‍රීති නාද කරති. මා තුළ පවත්නා එම ශක්තිය මම තද කොට මිරිකාගෙන සිටිමි. ඔවුන්ට මෙන් මට එය ප්‍රදර්ශනය කිරීමට ඉඩක් නැත. මගේ ශරීරය පුරා කිසියම් හැඟීම් රාශියක් කුපිත කරවන ලද සර්පයන් රැළක් පරිද්දෙන් නැගී සිටී. මම වේදනාවෙන්ම විහිදෙමි. දෑත් එක් කොට දෙකකුල් අතරේ තද කරගෙන උඩට ඇදෙමි. පසුව, දෑසින් හෙන කඳුළින් යුතුව මුණින්තලා වැටෙමි.'

එදිරිවීර සරච්චන්ද්‍ර

සරච්චන්ද්‍ර මහතා විසින් පරෙස්සම් කර තබාගැනීමට තරම් සැලකිලිමත් නොවූයේයැයි චෝදනා කර ඇති කවි පෙළ 1972.10.26 වැනි දින 'නවයුගය' සඟරාවේ පළ විණි. එය පහත දැක්වේ.

ම මිතුර ජයවේවා ජයතිලක කේ නමින් යුත්
සිංහල නව පැබඳුම් විජිතයේ ලදබිසේකා
චරිත තුනක් යන්නෙන් ලියන ලද කාව්‍යයේ නම්
රස අඩු වැකියක් වත් ඇත්තෙ නෑ සත්තකයි ඒ

පිටු එකසිය ගාණින් දිගට විස්තර නොදාලා
ගැඹුරට සංවේගේ ඇති කරන සැටි අපූරුයි
චරිත තුනක් මේ දක්ෂ විදියට ලියන්ටත්
වෙන කාටද හැක්කේ ලේසි වැඩකුත් නොවේ ඒ

අපි නම් අට නවයත් දහය දොළහත් මවාලා
මහ දිග හෑලි ගොතා ඕනෑ නැති දර්ශනත් දා
කොයි තරමක් ලිවුවත් මේ වගේ කා වැදිලා
හිත තුළ තැන්පත් වී නෑ රඳන්නේ සදා කල්

මුලදී කිවුවෙ නම් සුළු වැඩක් යයි කියාලා
අර ලොකු රචනාවෙන් ඉතුරු වූ දේ කියාලා
ලොකු පොතටත් බෝ සේ සාරවත් වූ නිසා මේ
ලිවුවොත් ලිය යුත්තේ මත්තටත් බයි ප්‍රොඩක්ට් මයි

ගුණසිංහත් කීවා බෝම ඉහළයි කියාලා
ගම ගැන වෙන නෑලු මේ තරම් හොඳ කතාවක්
ඔහු කටින් නම් මේ ලෙස යමක් නැහැ ඇහෙන්නේ
කොච්චර පොත් ලිවුවත් ඒක ඔබ දන්නවානේ

ඔහුටත් දැනුණා නම් මේක රසවත් කියාලා
රසවත් වෙනවා මයි ඒක ගැන නෑ සැකක් දැන්
පිළිගන්නට ඕනෑ අපි අපේ පැත්තෙනුත් දැන්
ඔහු කාරණා දන්නා බුද්ධිමත් රසිකයෙක් බැව්

දොන් පේදිරික් තෑගි දුන්නොතින් උන්ටමයි ඒ
ගෞරව ඇති වෙන්නේ ඔබට නම් ඔව කම් කිම්!
ගුණසිංහත් කීවා දුන්නොතින් දෙන්න ඕනෑ
ඒ සිල්ලර දේවල් නැතුව තෑගි නෝබල්

මිට, හිතවත්
සරච්චන්ද්‍ර

1

"අපිළ වක්කලමෙන් වේල්ල කඩාගෙන ගිහින් කහටගහ ලියැද්ද සේරම පාළු වෙලා"යි දුක්මුසු ස්වරයකින් කියමින් තාත්තා ගෙට ගොඩවුණි. ඔහු දුටු විගස මම මා වාඩි වී සිටි බොකු ගැසී ගිය හාන්සි පුටුවෙන් නැඟිට ගොස් වම්පසින් වූ කාමරයේ උළුවස්සට හේත්තු වුණෙමි. ඔහුගේ මුහුණ දෙස වරක් බැලූ මම වහා ඒ බැල්ම දුකින් ඉවතට ගතිමි. මට නැවත වරක් ඒ දෙස බැලීමට පුළුවන්කමක් නැත.

තවමත් මුළු ආකාශයම අඳුරුවන් වලාකුළුවලින් වැසී ඇත. ඒවායින් වෑස්සෙන සිරිපොදත් විදුලිය කෙටීමත් නිසා වැස්ස පිළිබඳ හැඟීම අප කෙරෙන් මුළුමනින් තුරන් නොවී පවතී. එහෙත් කුණාටුව සම්පූර්ණයෙන් නතර වී ඇත. වැස්සත් සුළඟත් සමග එක්ව චණ්ඩිකම් කළ ගස් කොළන්, පියෙකුගේ සිපගැන්මෙන් ප්‍රමුදිතවතව තවත් චුම්බනයන් බලාපොරොත්තුවෙන් උඩ බලා සිටින දරු කැලතක් මෙන් ප්‍රබෝධමත් ලෙස වැසි පොදට මුහුණ දීගෙන සිටී.

පෙර දින වැස්ස පටන් ගත්තේ සවස තුනට පමණය. අහසේ නොයෙක් දෙසින් කළු වලාකුළු පාවීගෙන අවුත් එකිනෙක තෙරපී එකට ගැටී සිටීමෙන් ලෝකය කුඩා වී

යන්නාක් මෙන් දැනිණ. වලාකුළුවලින් තෙරපෙන විට අඳුර මිරිකි මිරිකි එක් වීමෙන් අන්ධකාරය කෙමෙන් දැඩි විය. මුදු මොළොක් ලෙස හටගත් සුළඟද රෞද්‍ර වන්නට විය. බියකරු රළු හඬක් නංවමින් ගස් මුදුන් එකට ඇඹරෙයි. ගෙරවීම හා විදුලි කෙටීමද නොකඩවා සිදු විය. ටික වේලාවකට පසු දොඹ ගෙඩි තරම් වැහි බිඳු තුනී ලෙස බිම පතිත වන්නට පටන්ගති. වැහි බිඳු කුඩා වී යත්ම සංඛ්‍යාව අතින් වැඩි ධාරානිපාත වර්ෂාවක් බවට පෙරළිණි.

වර්ෂාව ආරම්භ වූ විට අපට මහත් සතුටක් ඇති විය. වැස්ස නිසා ඇති වන සිසිල් ගතිය ශරීරයටද, සීතලෙන් ගුළි වී ඉඳගෙන වැහිපොද වැටෙන සැටි බලා සිටීමේ ප්‍රීතිය මනසටද සුව එලවයි. අපි දෑත් පොරවාගෙන වහලේ සෙවිලි කළ පොල් අතුවලින් සුදුපාට වතුර වැල් අවුත් පොළොවේ දුඹුරු පැහැති ජලයෙහි ගැලී කිලිටි වී පහළට ගලාගෙන යන සැටි බලා සිටිමු. දීප්තිමත් විදුලි කෙටීමකින් අනතුරුව වරින් වර හෙණ පිපිරීම ඇති වන විට අපි තිගැස්සෙමු. ගේ ඉදිරිපිට මඳක් ඇතින් වූ උස රතු පොල් ගසට හෙණ පහරක් වදින විට අපේ ඇස් නිලංකාර කරගෙන අප ඉදිරිපිටින්ද ආලෝක ධාරාවක් දිව ගියේය. ඒ සමගම ඇති වූ කාලතුවක්කු හඬක් වැනි මහා ශබ්දයෙන් බිය ගත් රංජිත් අඬමින් දුව ගොස් අම්මා බදාගත්තේය.

වැස්ස පටන් ගෙන ස්වල්ප වේලාවකින් වඩාත් දරුණු වූ කුණාටුව අප බියගැන්වූ තවත් දෙයක් විය. ගෙට නැමුණු පොල් ගසක් කුණාටුව නිසා වහලයටම ළං වෙයි. එහි පොල් අතු සුළඟින් විසිරෙන විට කෙස් විදහාගත් යකෙකුගේ මුහුණ වැනිය. එය දැන් දැන් කඩා වැටී ගේ පොඩි වී අපත් මැරී යතැයි කිහිප වතාවක්ම අපි බිය වීමු. "මං කී දවසක් කිවුවද ඔය පොල් ගහ කපලා දාන්ටයි කියලා. නෑ නේ ඒක කනකට ගත්තෙ"යි අම්මා ඒ දෙස බලමින් කිහිප වරක්ම චෝදනාවක ස්වරූපයෙන් තාත්තාට කීවාය. තාත්තා එයට නිහඬව සිටියේ තම වරද පිළිගත්තාක් මෙනි. මඳකට පසු, තාත්තා මිදුලට ආසන්නව සිටින අප දෙස බලා "හිරිකිඩ ගහලා පුළුවන් නම් හදා ගනියව්, ලෙඩක්" යයි එය අප පිටින් යවන්නට මෙන් කියයි. එවේලේට පසුබසින අපි ඒ තර්ජනය අමතක කොට යළිත් ඉදිරියටම එමු.

වැස්ස හඬ නඟමින් නොනවත්වා වසියි. එය අපට ආකර්ෂණීය වේ. රෑ බෝ වී ගොස් එය අන්ධකාරයෙන් වැසී ගිය පසු අපි කෑම කා එකට ගුළි වී නිදාගතිමු. අත්වලින් එකට එතී වැතිර සිටින විට අප තුළ ඇති බිය තුනී වී යයි. ඇඟටද ආදරණීය උණුසුමක් දැනේ.

පසුවදා උදෑසන අප අවදි වන විටත් අහස කඳුළු වගුරවමින් සිටියේය. මේ වැස්ස යන්තම් තුරල් කළාට පසු තාත්තා ගෝනියක එක මුල්ලක් ඇතුළට ඔබා අනික් මුල්ලේ දවටා එය වැහි කබායක් මෙන් හිසේ දමාගෙන කුඹුර දෙසට ගියේය. පිටාර ගලා කුඹුර හා ඇළ වේලි යට වී ගොස් ඇතැයි අපි දැන සිටියෙමු. ඒවා බලන්නට යාමට මටද මහත් ආශාවක් ඇති වූ නමුත් තාත්තා එහි ගිය බැවින් තෙමී තෙමී යන මා දුටුවහොත් පන්නාගනු ඇතැයි සිතුවෙමි. ඔහු හිතන හැටියට අපේ හිසට වැහි වතුර බින්දුවක් වැටුණොත් පසුවදාට උණ හෙම්බිරිස්සාව හටගනී.

කුඹුරේ සිට ආපසු පැමිණි තාත්තා අපට ඉහළින් අම්මාට කතා කළ ලෙසක් හැඟිණි. තාත්තා බරපතළ යමක් ඇති කල්හි එය කියන්නේ අපට නොව අම්මාටය. අම්මාට වඩා මා බලවත්යැයි මට සිතෙන නමුත් තාත්තා අප සියලු දෙනාම සලකන්නේ නොදරුවන් ලෙසිනි. මල්ලිලා හා නංගීත් තවම නොදරුවන් වුවත් මට යම් යම් දේ බරපතළ ලෙස වැටහෙතියි මම කල්පනා කරමි. මේ නිසා ලොකු මල්ලීට වඩා අවුරුදු කීපයකින් වැඩි සිටි මාද නොදරුවෙකැයි සලකන තාත්තා කෙරේ මට ඇතැම් අවස්ථාවල ඇති වූයේ කේන්තියකි.

"වැහිපොදක් ගැහුවොත් ඔය කුඹුරම නෙ පාළු වෙන්නෙ"යි තාත්තාගේ කතාව ඇසූ අම්මා කම්පා වූවාය.

"හරියට කෙනෙක් කියලා කරනව වාගේ කරෝලිස්ගෙ ලියැද්ද බේරලා හැමදාම මෙතනින්මයි කඩාඳුව කැඩෙන්නෙ."

ඇළ වංගුව පටන් ගන්නේ කරෝලිස්ගේ කුඹුර අවසන් වී හරියටම අපේ කුඹුර ආරම්භ වන තැනිනි. ඒ නිසා එයට හානියක් නොවීම පුදුමයක් නොවේ. ඒත් කරෝලිස්ගේ කුඹුරට හානියක් නොවී ඇතැයි ඇසූ විට මගේ සිත තුළද හටගත්තේ ඉරිසියාවකි. ඔහු අපෙන් යම් යම් උපකාර ලබාගත්තත් කවදාවත් වචනයකින්වත් කෙළෙහිගුණයක් නොපෙන්වූ අයෙකි.

"වාසනාවකට වාගෙ පල්කඩේ යල ලැබුණ එක හොඳට ගියා. නැත්නම් මේ අවුරුද්දෙත් කඩේට සල්ලි ගරන්ටයි වෙන්නෙ" තාත්තා යළිත් සැනසීමක් ලබන අටියෙන් කීය.

අපට තනිකර අයත් එකම කුඹුර වූයේ කහටගහ ලියැද්ද පමණකි. පල්කඩේ තට්ටුමාරුවට වැඩ කළ කුඹුරකි. එයින් අපට අයිතිව තිබුණේ අටෙන් එකක් බැවින් අපට එය වැඩ කිරීමට ලැබුණේ අවුරුදු අටකට වරකි. තට්ටුමාරුවට වැඩ කිරීමේ අයිතිය අවුරුද්දෙන් අවුරුද්දට වෙනස් වූ නිසා කිසිවෙක් එය සාරවත් කිරීමට උත්සාහ නොගත්තේය. මේ අවුරුද්දේ කුඹුරට පෝර යෙදූ විට ලබන අවුරුද්දේ වෙනත් අයෙකුගේ අස්වැන්නද සරු වේය යන අදහසක් කා තුළත් තිබුණ බැවින් කිසිවෙකු විසින් කුඹුරට පෝර නොයොදන ලදි. මේ නිසා ඉන් ලැබුණේ ඉතා සුළු අස්වැන්නකි.

කහටගහ ලියැද්ද යල මහ දෙකටම වැඩ කළ නමුත් අවුරුද්ද කන්නට තරම් වී ප්‍රමාණයක් එයින් නොලැබිණ. මෙහෙයින් අවුරුද්ද අවසානයේදීත් මැද හරියේදීත් ජුවානිස් මුදලාලිගේ කඩෙන් රටහාල් මිලදී ගන්නට සිදු විය. තාත්තා එය හැඳින්වූයේ 'කඩේට සල්ලි ගැරීම' නමිනි.

වැස්ස නතර වුණු ඉක්බිති මම දෙවට දිගේ කුඹුර දෙසට යන්ට පිටත් වීමි. 'සිරිපොදට හෝ තෙමෙනු තාත්තා දැක්කොත්' යැයි සිතුණ බැවින් පොළොං හබරල අත්තක්ද කපා හිසට උඩින් අල්ලා ගතිමි. සරුවට වැඩුණු හබරල අත්ත කුඩයකටත් වඩා විශාල නමුත් ගෙන යා යුත්තේ පරෙස්සමිනි. එහි කිරි ටිකක් යන්තම් අතේ ගෑවුණු පමණින් පලු නැගෙන තුරු කසන්ට ගනී. වැස්සට පෙර දෙවට පල් වී ගඳ ගසන කොළවලින් පිරී තිබිණි. දෙපැත්තේ ගස්වලින් ඉදී පතිත වන මේ කොළ, මඩ හා මිශ්‍ර වී අඩිය තබන විට ඇඟිලි අතරින් 'චිරි' 'චිරි' ගා උඩට නඟියි. ඊයේ වට තද වර්ෂාවෙන් ඒ සියල්ල ගසාගෙන ගොස් පාර පිරිසිදු වී පවතී. ඇතැම් තැන්වල පොළොවද හෑරී යෑමෙන් ඇඟිලි කැනී ගොස් පාරේ දාර බේරී ඇත. ජලය සිඳී වියැළී තුබූ තැන්වලින් පවා අලුත් උල්පත් මතු වී වතුර උනමින් පහළට කාන්දු වෙයි. තාත්තා පේන හරියක නැත. මම කරදරකාර හබරල අත්ත වීසි කොට කඳ කෙළින් කරගෙන යමි.

මුළු වෙල්යායම තැනින් තැන මතුව පෙනෙන නියරවලින් කොටස්වලට බෙදන ලද එකම ජලතලයක් බවට පත් වී ඇත.

මේ නියරවල ගමන් ක්ළ යුත්තේ සීරුවෙන් අඩිය තබමින් හිත්හෝදිසියටය. පස බුරුල් වූ තැනක් තිබුණහොත් පයේ බරට එය බිඳී ගොස් ජලයෙහි පතිත විය හැකි බැවිනි. ඉඳහිට ලියැද්දක විනා අනික් ලියැදිවල එකද ගොයම් පැළයක්වත් පෙනෙන්නට නැත. කහටගහ ලියැද්දේ නියර කැඩී ගොස් ඇත්තේ වෙනත් අවුරුදුවල කැඩී යන තැනින්මය. හුංගන්විල පැත්තේ සිට එන දිය පාර, නියර ඔරොත්තු නොදෙන තරම් විශාල එකක් වූ විට එයත් බිඳගෙන දාමරිකයෙකු මෙන් කුඹුරට ඇතුළු වෙයි. කුඹුරට ඇතුළු වන ජලය එහි පහළ නියර බිඳගෙන ගොස් ඊළඟ කුඹුරට වදියි. මෙසේ කහටගහ කුඹුරේ නියර කැඩුණු විට ඊට පහළින් වන හැම කුඹුරකම පාහේ නියරවල්ද කැඩී යයි. නොකැඩී ඉතිරි වන්නේ විශාල වතුරක් නොරැඳෙන පරිදි බඳනා ලද මිටි නියරක් පමණි. මේ නිසා කහටගහ ලියැද්දේ කඩාඩුවක් කැඩීම, වෙනත් ගොවීන්ටත් පාඩු වන්නාවූත් ඔවුන්ගේ දෝෂාරෝපණයට තාත්තා ලක්වන්නාවූත් හේතුවක් විය.

ජලයෙන් යට වී තිබූ මිටි නියරක් දිගේ මම පරෙස්සමෙන් අඩිය තබමින් ජලතලය මැදට ගියෙමි. දාම් ලෑල්ලක් මැද පුංචි ඉත්තෙකු මෙන් ඉඳ පහළට වතුර ගලා යනු බලා සිටින විට හිස කැරකෙන්නාක් මෙන් දැනිණ. එහෙයින් මම ජලතලය මැදම හිටගෙන ඈත අවට බැලුවෙමි. බතල වත්තේ මේලිස් සරම පිටුපසින් උස්සා ගුළි කොට දෑතේ රඳවාගෙන බදු වත්ත දිගේ හෙමිහිට පහළට බසී. පින්වත්තේ සිට ගෙදර යන කොක් උන්නැහේ කොකෙකු මෙන් කර දික් කරගෙන නියර දිගේ එයි. ජලය නිසා ඔහු අඩිය තබන්නේද දණහිසෙන් නැමෙන පරිදි පය උස් කර කොකෙකු ලෙසිනි. ඔහුගේ සරම හා බැනියම් තෙතබත් වී ඇත. පාන්දර කඩයට කිරි ගෙන ගිය හිස් භාජනය ඔහුගේ අතේ වෙයි.

බොර පාට වතුර මැද්දෙන් එහි පැහැයෙන්ම යුත් කොකෙක් පියාපත් විදහා ඉහළ නඟී. පියාසර කරන කොකා දුඹුරු පැහැය හැර කිරිපිඩක් මෙන් දිස් වෙයි. මේ සියල්ලක් අතරින් ජලකඳ කුඩා රැළි නංවමින් අවිඥානක යෝධයෙකු

පරිද්දෙන් පහළට තල්ලු වෙයි. ඉක්මනක් දක්නට ඇත්තේ කඩාඩුවකින් හෝ කුඹගහකින් ජලස්කන්ධය ඊළඟ කුඹුරට වහා පැනගන්නට පොරකන තැනක පමණකි. විටින් විට වේගයෙන් දිය පහරෙහි ගසාගෙන ආ මාළුවෙක් උඩ පැන ඉන් බේරෙන්නට හදන නමුත් නැවතත් දිය පහරෙහිම ඇද වැටෙයි. වක්කඩෙහි තිත්ත පැටවුන් නම් තරගයට මෙන් උඩ පනින්නේ ජලගැල්ම විනෝදයක් සේ සලකාගෙන යැයි සිතේ.

කුඹුරේ සිට මා ආපසු පැමිණියේ අදහස් රාශියකින් හිස තද කරගෙනය. එදා රෑ වන තුරුම මම පැත්තකට වී ඉඳගෙන යළි යළිත් ඒවා ආවර්ජනය කෙළෙමි. කෑම කා නින්දට ගිය පසුත් මට ඒවා අමතක කිරීමට නුපුළුවන් විය.

මම දැන් කුඩා ළමයෙක් නොවෙමියි මට සිතෙයි. මමද ඇක්මන් හෝ විජේරත්න මෙන් ලොකු අය කරන ඕනෑම දෙයක් කිරීමට සමත් තරුණයෙක්මි. අම්මා කියා දී ඇති ගෝඨයිම්බර කතාවේ ගෝඨයිම්බරයා මෙන් ක්‍රියා කළ යුතු අවස්ථාව දැන් එළඹ ඇත. එතෙක් ගෙදරට වී කකා බිබී කම්මැළිකමට සිටි ගෝඨයා කුඹුරට ගොස් එක දවසින් ඉඹුරු වනය උදුරා වැටද බැඳ ආවේය. මමද හෙට උදේම උදැල්ලක් රැගෙන වෙලට ගොස් තනිවම කඩාඩුව බැඳ මගේ සමත්කම් පෙන්වන්නෙමි. ඒ වන විට වතුර වේගයද තරමක් බාල වනු ඇත.

මීළඟට මගේ සිතුවිලි කුඹුරෙන් ඉවතට යයි. මගේ ප්‍රමාණයේ හැටියට දස්කම් පෙන්වීමට කුඹුර කුඩා වැඩිය. ඒ සඳහා සුදුසු අලුත් බිමක් සෙවිය යුතුය.

අපේ ගේ පිහිටා ඇත්තේ විශාල මූකළානක් ඉදිරිපිට අක්කරයක් පමණ වූ එළි කරන ලද ඉඩමකය. මේ ඉඩමේ ආතා පොල් වවා තිබුණු අතර තාත්තාද වරින් වර එළවලු හා බුලත් හිටුවා සුළු ආදායමක් ලැබීය. එළි කරන ලද ඉඩමේ මෙන්ම මූකළානේද අයිතිකරුවෝ අපි වීමු. කුඩා කඳුගැටයක් මැදි කොට පිහිටි මූකළාන අක්කර හයක් හතක් තරම් විශාල වුවත් එකටෙක වෙළී පැටලී වැඩුණු කුඩා පඳුරු හැරෙන්නට ලොකු ගස් වූයේ අතරින් පතර ස්වල්පයකි. වරින් වර මේ කැලෑව අපේ ගේ ඇතුළු කුඩා වත්ත ගිලගන්නට උත්සාහ කරන නමුත් කැති උදලු පහරින් බිය වී ආපසු යයි. ඒත් ටික දිනකටය. ඊළඟ වාරයේ

එය නැවත දිව දික්කරගෙන එයි. එවිට අපි එය ආයේමත් පළවා හරිමු. මෙසේ දෙපක්ෂය අතර පවතිනුයේ නොනවතින සටනකි.

මේ වන ලැහැබ සම්පූර්ණයෙන් කපා පුළුස්සා එහි විශාල හේනක් කෙටිය යුතුය. හේනේ කුරක්කන්, අල, බතල, මඤ්ඤොක්කා ඉඳවෙයි. ඒවා පැළ වී දළු ලා, වැඩෙන විට මුළු ප්‍රදේශයම ළා කොළ පැහැයෙන් බබළයි. කුරක්කන් කපාගෙන කොටා විකුණා මම විශාල මුදලක් ලබමි. මඤ්ඤොක්කා හා බතල හෑරීමෙන් ලබන ආදායම නිසා එය තවත් තර වෙයි. මම මේ මුදලින් අම්මාට හා තාත්තාටත්, නංගීට හා මල්ලිලාටත් අවශ්‍ය සියලු දේ ගෙනවුත් දී ඔවුන් සැපවත් කරමි.

එදා රෑ වැස්ස යළිත් ආපසු පැමිණියේය. ඒ පෙර දිනට වඩා ශාන්තදාන්ත විලාසයකිනි. බොහෝ වේලාවක් සිතින් සිහින මවමින් සිටි මට, එහි වූ නැළවිලි ස්වභාවය නිසා ඉබේටම නින්ද ගියේය.

"අම්මේ, මට ඉක්මනට හීල්බත් ටික බෙදලා දියන්" මම උදේ නැඟිට මුණ සෝදාගත් විගස අම්මාට කීමි.

"මොකද උඹ අද කොහේ රාජකාරියකට යන්නද?"

"මම යන්ට ඕනෑ අර වෙලේ කඩාඩුව බඳින්ට."

අම්මා මගේ පිළිතුර ගණන් ගත් බවක් නොපෙනිණ. සමහරවිට ඈ කළ විහිළුවට මාද විහිළුවක් කෙළේ යැයි සිතන්නට ඇත. එසේ වුවත්, මට බඩගිනි ඇතැයි සිතා දෝ ඈ පොල් සම්බෝලයක් සමග හීල් බත් පිඟානක් බෙදා දුන්නාය. මම එය ඉක්මනට ගිල දමා උදැල්ලක් කර තබාගෙන කුඹුර දෙසට ගියෙමි.

වෙල්යායේ වතුර රාත්‍රී කාලයේ පොදවැස්ස නොතකා බොහෝ දුරට බැස ගොස් තිබිණ. චණ්ඩිකමක් පෙනෙන්නට තිබුණේ කඩාඩුවෙන් කුඹුරට වැද මඳ දුරක් වේගයෙන් දුව ගිය දිය පහරෙහි පමණකි. එයද පසුව විසිරී සිහින් වැලි තීරු මතු කරමින් බෙදී මෙල්ල වී යයි. නියරවල් සියල්ලම මතු වී පෙනුණ අතර කුඹුරු බොහොමයක ගොයම් අගිස් ජලයෙන් ඉලිප්පී පෙනෙයි. බඩවැටියෙන් මදු වැලක් ඇද සරම ලිහිල් කොට ඔසවා එය ඉණේ බැඳගෙන අඟල් පහක් පමණ පළලැති රෙදිපටියේ අඟල් හයක් පමණ ඉස්සරහට එල්ලා වැටෙන පරිදි

මම අමුඩය ගසාගතිමි. ඉන් පසු සරම ගලවා දමා ගොස් මඩ පිඩැල්ලක් කපා කඩාඩුව දෙසට වීසි කෙළෙමි. කුරුල්ලෙකු මෙන් වේගයෙන් දිය මත පියඹා ගිය එය ඊළඟ මොහොතේ වැලි මිටක් මෙන් ජලයෙහි විසිරී නොපෙනී ගියේය. මා මඩ පිඩැලි හත අටක්ම දැමූ නමුත් ඒ සියල්ල පෙර පරිදි වතුරේ ගසාගෙන නොපෙනී ගොස් ඉතිරි වූයේ තණ රොඩු ටික පමණි. මා දමන මඩ පිඩැලි කෙනෙකු තද කර අල්ලා සිටියහොත් කඩාඩුව ලෙහෙසියෙන් බඳිත හැකි වේයැයි මට කල්පනා විය. මම වහා ගෙදර දුව ගොස් ලොකු මල්ලි කැඳවාගෙන පැමිණියෙමි. මා කරන්නට යන ක්‍රමය ගැන ඇසූ ඔහුද එක පයින් දුවගෙන ආවේය. සනා මා දමන පිඩැලි තද කර අල්ලා ගෙන සිටි නමුත් ඒවා ඔහුගේ ඇඟිලි අතරින් ලෙහෙසියෙන් දිය වී යයි. මඩ පිඩැලි, දියාරු නිසා ඉක්මනින් දියවී යතැයි සිතූ මම වත්තේ සිට පස් පිඩැලි කපාගෙනවුත් දමන්නට වීමි.

පස් පිඩැලි, මඩ පිඩැලිවලට වඩා කල් පැවති නමුත් දෙක තුනක් ගොඩ වන විට සනාට ඒවා රඳවාගත නොහැකි විය. මම කේන්තියෙන් ඔහුගේ පිට මැදට පහරක් ගසා ඒවා හයියෙන් අල්ලාගත යුතුයැයි කීවෙමි. සනා වේදනාවෙන් මුහුණේ මස් පිඩු ඒ මේ අත දඟලවා කට ඇද කර පස් පිඩැලි රඳවාගැනීමට බලවත් උත්සාහයක් ගත් නමුත් එද පෙර මෙන්ම ව්‍යර්ථ විය.

"උඹට පුළුවන් අම්මට කේළම් කියන්න විතරයි. ඔහොම එකක් නම් බෑ. ගිහින් අරන් වරෙන් අතන මං කපලා දාලා තියෙන පිඩලි ටික"යි කේන්තියෙන් අණ කළ මම ඔහු ඉවතට තල්ලු කර දමා පිඩලි ටික අල්ලා ගතිමි. සනා මුමුණමින් ගෙනවුත් දුන් පිඩලි ටික රඳවාගැනීම මටද අපහසු බව ඉක්මනින්ම වැටහිණ. තණ කැරලි ටික පමණක් අතේ ඉතුරු වන පරිදි පස් ටික ඇඟිලි කරු අතරින් සේදී යයි.

"කෝ උඹට ඒක ගේන්ටත් යනව නෙ වරුවක්. ඉතින් කොහොමද වැඩක් කරන්නෙ?"යි කියූ මම එය අත්හැර දා පසකට වීමි. සනා වරදක් කොට අසු වූ කල්හි මෙන් සානුකම්පා ලෙස ඇඹරෙන්නට විය. ඒ පෙනුම, කේන්තියෙන් සිටි මා තුළ ප්‍රතික්‍රියා ඇති කිරීමෙහි අසමත් විය. බොහෝ උසට වැඩී තිබුණු මා පිළිබඳ හැඟීම කෙනෙකු විසින් මිරිකා යළිත් හද තුළම

තැන්පත් කළාක් මෙන් මට හැඟිණ. එය නොසන්සුන් සිත තුළ සකසා තැන්පත් කරගැන්මට මට මඳ වේලාවක් ගත විය.

මා කලකිරී ආපසු යන විට තාත්තා තවත් දෙදෙනෙකුත් සමග කුඹුර දෙසට එනු පෙනිණ. තාත්තා අතේ උදැල්ලක් හා කැත්තකුත්, විජේරත්න අතේ පොරොවකුත් විය. ඇක්මන් පුවක් කඳක් කරේ තබාගෙන ගියේය. සනා සහ මමද ආපසු හැරී ඔවුන් පස්සේ වැටී කුඹුරට ගියෙමු.

"මම එහෙ හැම තැනම උදැල්ල හොයනව. ඒක මෙහෙ ගෙනල්ලා නෙ" තාත්තා කීය.

"ඉසා ලෑස්ති උණේ කඩාඩුව බඳින්ටදැ?"යි මා දෙසත් උදැල්ල දෙසත් උපහාසාත්මක ලෙස බැලූ ඇක්මන් ඇසීය.

"මම බඳින්ට හදාපු කඩාඩුවක් නෑ. මම නිකම් වෙල පැත්තට ගියා" මම ලජ්ජා සහිත ලෙස කීමි. ඒ පිළිතුරෙහි මගේ මෝඩ උත්සාහය සහමුලින්ම පිළිබිඹු වී ඇතැයි මට පවා සිතිණ. මා පිඩලි කැපූ බිම ගැසුණු මගේ ඇස් ඉන් මා ඉවතට ඇද ගත්තේ එය මට පෙනෙමින් තිබෙන විට ඔවුන්ටද පෙනෙනු ඇතැයි හැඟී ගිය ලෙසිනි.

ඇඳුම් ගලවා අමුඩ ගසාගත් පිරිස පළමුවෙන්ම ශක්තිමත් ඉනි දෙකක් කඩාඩුව දෙපස ඇළ පැත්තෙන් සිට වූහ. ඉන් පසු පුවක් කඳත්, අහලින් කපාගත් පොල් කඳන් කැලී කීපයකුත් කඩාඩුව හරහා දමා ඉනිවල බැන්දාහ. නොමග ගමන් කරමින් තිබූ වතුර පාරේ වේගය එකිනෙක පොල් කඳත් සමග හීන විය. ජලස්කන්ධයේ වැඩි හරිය යළිත් ඇළ පාර දිගේම අහිංසක ලෙස ගලා යන්නට විය. කඳන් අතරින් රිංගාගිය ජලය වැළැක්වීමට ඔවුන් කරන ලද්දේ ඒවාට ආධාර වශයෙන් පසුව සිටුවන ලද ඉනිවල වියූ පොල් අතු බැඳීමය. වියූ පොල් අතු මඳි වූ විට නොවියූ පොල් අතු ඒ සඳහා ගන්නා ලදි. මෙයින් පසුවද ඉතිරි වූ කුඩා සිදුරුවලින් වතුර ටික ටික කාන්දු වන්නට වූ නමුත් එය හානියක් වන තරමට බලවත් නොවීය. එහෙයින් දමන දමන පිඩැල්ල, වතුරෙන් ගසාගෙන නොගොස් එක මත එක ගොඩ ගැසෙමින් කඩාඩුවේ දෙකොන යා කරන්නට විය.

මේ සියල්ල කරන ලද්දේ තාත්තාත් අනික් දෙදෙනාත් විසිනි. මමත් මල්ලීත් පොල් අතු ඉනි ආදිය ගෙනවුත් දීමෙන්

ඔවුන්ට උපකාර කෙළෙමු. මෙසේ පස් දෙනෙකුට වුවද කඩාඬුව බැඳ අවසන් කළ හැකි වූයේ දවල් දොළහ පමණ වන විටය. එසේ වීම ගැන මම සතුටු වීමි.

වතුරේ පීඩනයෙන් මිදුණු කුඹුරේ සෑහෙන කොටසක හීන් වැලි තිරු තිරු මතු වී පෙනෙයි. ඒවා තවමත් ගොයම් පැළ යට කරගෙනය. වැල්ල පමණක් නොව, ජල කඳ තර්ජනය කරගෙන, ගර්ජනය කරගෙන කඩා පනිද්දී ඒ මත පා වී ආ දුර්වල කුණු රොඩුද ගොයම් ගස් මත නැඟී සිටී. අගිස් වැල්ලෙන් හෝ රොඩ්ඩකින් යට වීගත් ගොයම් පැළයක් හදිසියේ එය පෙරළා ගෙන කෙළින් වී සිටින්නේ නිදා පිබිදියාක් පරිද්දෙනි.

වැඩ අවසන් වීමෙන් පසු අපි, අප මෙල්ල කරගත් ඇළේම ගිලී නෑවෙමු. තාත්තාත් අනික් දෙන්නාත් උඩහින් නෑ අතර අපි මඳක් පහළින් ඇළ බොකු ගැසී ගිය තැනකට වී නෑවෙමු. අලුත් වැහි වතුර ළිදේ වතුරට වඩා මෘදුය. බොර පැහැයද මගහැරී ගොස් ඇත. අප නානු දුටු බයි ගෙදර මනියාත් අවුත් දියට පැන නාන්නට විය. අපි පීනමින්, උඩ පනිමින්, ගිලෙමින් ප්‍රීති වීමු. වරක් මනියා අවුත් ඔහුගේ නග්න ශරීරය මගේ පිටට හේත්තු වන පරිදි මා බදාගත්තේය. ඔහු මා බදාගත් විට මට ඇති වූ හැඟීම වෙන් කර කීමට තරම් විශාල වූවක් නොවේ. අවිඥානක ලෙස මෙන් ඔහු විසින් තව තවත් වැළඳගනු ලැබීමට මම ප්‍රිය කෙළෙමි. එහෙත් එවැන්නක් සිදු නොවීය. එහෙයින් එවේලේ මා ලද ආස්වාදය තිඹිරි ගෙයි මිය ගිය ළදරුවෙකු බඳු විය.

නෑමෙන් පසු අපි ගෙදර අවුත් පැදුරු මත ඉඳගෙන පත් කොළවලට බෙදන ලද කෑම කෑවෙමු. එලන ලද පත් කොළයේ ඇඟිලි කරු අතරින් පරිප්පු හොදි ගලා යයි. මම වහා බත් ටිකක් එහි ලා හොදි ටික රැකගතිමි. පරිප්පු මෙන්ම වියළි හාල්මැස්සන් හොද්දත් අද වඩා රසවත් යැයි සිතේ. පිට අය එන නිසා අම්මා වෙනදාට වඩා දුරු මිරිස් හා කිරි යොදා රසට උයන්නට ඇත. ඒ නැතත් කණ්ඩායමක් සමග එකට කෑම කන විට වැඩි රසක් දැනේ. පපඩම් කෑල්ලක් හැපෙන විට නඟින 'කරස්' හඬ කටට පමණක් නොව කනටද මිහිරිය. කොහොමටත් මාළුපිනි දෙක තුනක් ඇතිව අපට වේලක් කන්ට ලැබෙන්නේද මෙවැනි අවස්ථාවක පමණි.

පත්කොළයේ කෑම මටත් වැඩියෙන් රස විඳි බවක් පෙනුණේ සනා කෙරෙහිය. ඔහු කෑම කා අවසාන වී ඉතිරි වූ හොදිද සූප්පු කරන්නට විය.

"බත් මඳි නම් අල්ලපන් පත්කොළේ. සූප්පු කරන්න එපා"යි අම්මා ඔහුගේ අතට හෙමින් පහරක් ගසමින් කීවාය. ඇති තරම් කෑම කා සිටි ඔහු පත්කොළයද එතැනම දමා නැඟිට්ටේය. අපි අපේ පත්කොළ පරෙස්සමෙන් ගෙන ගොස් කහළ ගොඩේ ලූවෙමු. පූසා වලිගය උස්සාගෙන අප පසුපස දුවගෙන ආ අතර මොහොතකින් කපුටු රැළක් කෑ කෝ ගසමින් එයට වහ වැටුණාහ.

මගේ ශක්තිය සුළු බව මට අවබෝධ වී තිබුණත් මූකළාන එළි කිරීමේ ආශාව වරින් වර හිත තුළ නලියයි. කෙසේ වුවත් ඒ සඳහා වර්ෂා කාලය නතර වී නියං කාලය පැමිණෙන තුරු සිටිය යුතුය.

වර්ෂා කාලය ඉකුත්ව ගොස් නියං සමය අරම්භ වන විට මගේ අධිෂ්ඨානය ටික ටික සිතින් සේදී ගොස් තිබිණ. කුඹුර පාළු වී යෑමෙන් ඇති වූ බිය නිසා දෝ තාත්තා ටික දිනකට පසු වත්ත මැද නිසරුව තිබූ බොරලු පොළොව කොටන්නට විය.

"නිට්ටඹුවේ ගොයියා කිවුවා බුලත් දළු ටිකක් දෙන්නම්, හිටවන්ට තැනක් ලෑස්ති කරන්ටෙයි කියලා. වත්ත මැද්දෙ බොරැල්ල නම් බුලත්වලට කියාපු තැන. මේ දවස්වල ගණනුත් හොඳයි. ගල්කාස්ටෙ කොටන එක තමයි අමාරු" තාත්තා පළමුවැනි දවසේ හතරැස් බඹයක් පමණ වූ ප්‍රදේශයක් කොටා ගෙදර ආ පසු අම්මාට කීය. තාත්තා පුළුල් උරහිස් යුවළක් හා ලොකු ශාරීරික වරිච්චියක් ඇත්තෙකු වුවත් ස්වල්පයක් වැහැරී ගිය අයෙකි. ගොවිතැනින්ම ජීවත් වන්නෙකු වුවද ඔහුට ඒ තරම් වේලාවක් මහන්සි වී වැඩ කළ නොහැකිය. එහෙයින් ඔහු මේ ටික කිරීමෙන් පසු වුවද හති දමයි. බිම කොටන අතරතුර පවා උදලු මිටට වැලමිට හේත්තු කරගෙන කිහිප විටක් ගිමන් හරිනු මම දුටුවෙමි. තාත්තා සුළු වැඩක් වුවද කර ආපසු පැමිණි විට අම්මා මහත් අනුකම්පාවක් දැක්වූවාය.

"මේ හොර අලියා වාගෙ කොල්ලෙක් ගෙදෙට්ට වෙලා කකා ඉන්නව. මොකද ටිකක් ගිහින් පොළොව

කොටපුවම වෙන්නෙ? ඔයින් බාගයක් ඉන්නවද අර පහළ ගෙරද කොල්ලො ඕනෑ වෙලාවක තාත්තත් එක්ක හරිහරියට වැඩ."

"එච්චර දෙයක් පුළුවන්ද අපේ එවුන්ට. මුං මගෙම රීති මාංසෙ කන්ට උපන් එවුන් නේ."

"අපට ඉතින් හැදුණොත් අහන්ට දෙයක් තියෙනවද? මාත් මේ කුස්සියට රිංගාගෙන උදේ හවා බත් තම්බ තම්බා පරණ ණය ගෙවනව."

තාත්තාත් අම්මාත් මා ගැන මේ අන්දමට කතා කෙළේ එදා පමණක් නොවේ. ඔවුන්ට අසරණකමක්, පරාජිතබවක් හැඟෙන හැම විටම මෙසේ එය මා කරා තල්ලු කරති. ඔවුන් එසේ කතා කරන විට මට මහත් වේදනාවක් දැනෙයි. 'මෙන්න මේ දේ කරපන්' යැයි කියුවහොත් ඒ දේ කිරීමට මට පුළුවන. එහෙත් මා කළ යුත්තේ කුමක්දැයි මා මෙන්ම ඔවුහුත් නොදනිති. දැන් තාත්තා බිම් කෙටීම අරඹා ඇති බැවින් මාද ගොස් බිම් කෙටීම ඇරඹිය යුතු යැයි මම ඉටා ගතිමි.

තාත්තා සමග හරිහරියට බිම් කෙටිය යුතු යැයි මා සිතාගෙන සිටි නමුත් මට කෙටිය හැකි වූයේ ඔහු කෙටූ ප්‍රමාණයෙන් අඩක් පමණ වූ ප්‍රදේශයකි. කලින් මෙවැනි වැඩක් කර පුරුද්දක් නොතිබීම නිසා ඒ ටිකට පවා මගේ අත්වල කරගැට නැඟිණ. අප වැඩ කරනු දුටු විට සනාද කුඩා උදැල්ලක් ගෙනවුත් බිම් කොටන්නට විය. රංජිත් හා නංගී තණකොළ ගොන්නේ පැත්ත වැටී ඉඳ අප වැඩ කරනු බලා සිටිති. නංගී තුත්තිරි ගසක්ද කඩාගෙන දත් කැකුළුවලට තද කර හපයි. රංජිත් වරක් එය උදුරාගත්තේය. දෙන්නා අතර සණ්ඩුවක් ඇති වීමට එය ප්‍රමාණවත් විය.

"ආවද මෙතනත් ජල්ලි අල්ලන්ට. යන්ටයි කිවුවෙ මෙතනින් නැඟිටලා"යි තාත්තා සැර කළ විට දෙදෙනාම නැඟිට ගෙදර දෙසට යන්නට වූහ. එතැනදී දබර කරගත් ඔවුන් ගෙට ගොඩවූයේ එකිනෙකා අත්වැල් අල්ලාගෙනය.

මාසයක් පමණ නොකඩවා වැඩ කිරීමෙන් පසු කොටුවේ බිම් සකස් කොට වටේට අගල්ද කපා බේරීමට අපට පුළුවන් විය. මුල් වතාවේ බිම් කෙටීමෙන් පසුව පොල් අතු, වියළි කජු කොළ හා වෙනත් කුණු රොඩු එක් කර සෑම තැනම

පොළොව තැම්බෙන පරිදි වරක් ගිනි තබන ලදි. මෙයින් පස බුරුල් වී පාත්ති දැමීම පහසු විය. කලින් තරහෙන් තරහෙන් පොළොවේ හැපුණු උදැල්ල දැන් කැමැත්තෙන්ම පොළොව වැලඳගනී. බිම කෙටීම ආරම්භ කළ දිනවලම තාත්තා මූකළාන අයිනේ වූ පුහු කජුගහ කපා දමා තිබිණ. මෙහි වැඩි කොට පලගත්තේ පුහු කජුය. ඉඳහිට හමු වන හොඳ කජු ඉතා ලොකු ඒවා වුවත් පෙනුමෙන් අවලක්ෂණ විය. එහෙයින් එය නිකමට කපා දමන්නට ඇතැයි මම එවිට සිතුවෙමි. තාත්තා එය කිසියම් සටහනක් අනුව කරන ලද්දක් බව මට වැටහුණේ කජු කඳන් කුට්ටි කපා කොටුවට ඇදගෙන යන විටය. කජු කඳන් ඇදගෙන යෑමට අපට අම්මාද උදවු වූවාය.

කජු ලී දමා බුලත් පාත්ති පිච්චීම දින දෙක තුනක් තිස්සේ සිදු විය. ඉන් පසු යළිත් වරක් පාත්ති සමතලා කරන ලදි. පාත්තිවල බිම වඩාත් අපූරුවට පදම් වී ඇති හෙයින් උදලු ගසන විට ප්‍රසන්න හැඟීමක් හා චින්තනයක් ඇති වෙයි. කජු අළු, සුදු පාටින් හා කළු පාටින් පාත්තිවල තැන තැන මතු වී පෙනෙයි. වත්ත මැද කා විසිනුත් අමතක කර දමා තිබූ කාස්ටක පොළොව සුහද ලෙස අපට මෙල්ල වී ගියේ කී දවසටද?

"හෙට උදේ අර බුලත් දළු ටික ගේන්ට ගියොත් හොඳයි. හේනමාමාගෙන් මට කම්සයක් පිරුවට ඉල්ලලා ගෙනත් තියපල්ලා" යැයි තාත්තා කොටුවේ කම්බි ගසන අතර අම්මාට කීය.

"සනාත් ඕන්නම් එක්ක ගිය හැකි, ඌටත් සරමකුයි කමිසෙකුයි ඉල්ලාගන්ට පුළුවන් උණොත්, කීයක් ගනීද දන්නෙ නෑ. ඕකා පිරුවටවලට ගන්නෙ ගිනි ගණන් නෙ"යි ඔහු යළිත් කීය.

"රදාවානෙ මඟුල් ගෙදර යන්ට ඉල්ලා ගත්තු කලිසමෙත් කහට වගයක් ගාලා තිබුණා. ආයි ඕකාට පිරුවට දෙයිද දන්නෙත් නෑ. උන්ට කන්කෙඳිරි ගාන්න නම් මට බෑ"යි අම්මා කීවාය.

තාත්තා ගමෙන් පිට කොහේ යතත් පස්සෙන් එල්ලා ගෙන යන්නේ සනාය. ඔහු ඒ ගොස් පැමිණි තැන් සිට තමා දැකපු දුටු දේ ගැන වරුණේ පටන් ගන්නේ උඩ පැන පැනය. මේ නිසා

මටද තාත්තා සමග යන්නට, ගොස් රටතොට දැක ගන්නට ආශාවක් ඇත. අද නම් මට ඊට අවස්ථාව පෑදී ඇතැයි සිතේ.

"මගෙ සරම නම් ඊයෙ අපුල්ලලා ගෙනත් තිබුණා. කමිසයක් විතරක් ඉල්ලා ගත්තොත් මට පුළුවනි එන්න" යැයි මම මහත් බලාපොරොත්තුවකින් යුතුව කීවෙමි.

"එහෙනත් ඒක සනාට දීපිය. තෝ ගොහින් කොහොමද මෙතන හරකෙක් වත් බඳින්නෙ."

"එක දවසක්, හරක් නම් බඳින්න අම්මට බැරියැ."

"හොරකමට මග ඇරලා යන්ට! ඕනැ නෑ" තාත්තා සැර කෙළේය. මම කරබා ගතිමි. කට නිසා මට වූයේ මගේ සරමත් සනාට දීමටය. මගේ සිත ඇතුළතින් පුපුරවයි. සරම සැඟවීමට මට සිතිණ. එයද නොකළ හැකිය. එය ඇත්තේ අම්මාගේ පෙට්ටගමෙහිය. සරම සනාට ලොකු වැඩි බව කීමට පුළුවන. එසේ කීවොත් සමහරවිට තවත් බැණුම් අසන්නට වේවි.

උදේ ගිය තාත්තාත් සනාත් නිට්ටඹුවේ මාමාගේ කොටුවෙන් කපාගත් බුලත් දලු මිටියකුත් රැගෙන සවස ආපසු ගෙදර ආහ. සනා, මාමා විසින් සාදා දෙන ලද බට නළාවකුත් පිඹිමින් ආඩම්බරයෙන් ඉල්පෙයි. ඔහු දෙස බලන මට ඇති වන්නේ ඊර්ෂ්‍යාවක් හා කේන්තියකි. තාත්තාත් සමග නිට්ටඹු ගියේ මා නම් මේ නළාව ලැබෙනුයේ මටය.

"මගේ සරම ගලෝලා තියපිය"යි මම ඔහුට සැරවුණෙමි. සනා එය නොගලවාම පැද්දෙන ඔරුවක් මෙන් ගෙයි ඒ පැත්තටත් මේ පැත්තටත් යයි.

"මේ සරමෙ කුණුත් ගෑවිලා"යි කියමින් මම ඔහුට පහරක් ගැසුවෙමි. ඔහු අඬන්ට විය. ඔහුගේ ඇඬීම ඇසී ආ අම්මා මට පහරක් ගසා සරම ලිහන ලෙස සනාටද සැර කළාය. මට පහරක් වැදුණත් සනා සරම උණා තැබීම මා ලැබූ ජයග්‍රහණයක් විය. අම්මාට හොරෙන් ඔහුට කට ඇද කිරීමෙන් එය ප්‍රකාශ කොට මම පැන දිවුවෙමි.

මම තාත්තා කියූ පරිදි, බුලත් දළු බැඳ තිබූ පොල් අතු අගිස්ස ලිහා වතුර ටිකක් ඉස ඒවා රැ පින්නේ තැබුවෙමි. මව්පිය හිතවතුන්ගෙන් වෙන් කිරීම නිසා දෝ ඒවා සිටියේ

ශෝකයෙන් හිස බිමට නමාගෙනය. මගේ ආදර සංග්‍රහවලින් සතුටට පත් නිසා දෝ උදේ වන විට ඒවා ප්‍රාණවත් ලෙස සෘජු වී තිබිණ. මම හොරෙන් වටපිට බලා කවුරුවත් පෙනෙන්නට නොසිටි නිසා එක් දල්ලක කරටිය කඩා වහා කටේ ඔබාගතිමි. බුලත් කොළවල නැති ළපටි ප්‍රණීත රසයක් දල්ලෙහි ඇත. ඒ සමගම තාත්තා පැමිණියෙන් රස විඳ විඳ නොසිට වහා එය ගිල දැමුවෙමි. අනතුරුව තාත්තාගේ අණ පරිදි ඒවා මිටිය බැඳ උස්සාගෙන කොටුවට ගෙන ගියෙමි. අපි එහි පාත්තිවල වළවල් කපා බුලත් දළු ඉන්දවීමු. මුල්ම බුලත් දළුව සිටුවන්නට තාත්තා කීවේ මටය. මම එය මහත් ආඩම්බරයකින් කෙළෙමි.

දළු සිටුවීමෙන් පසු අපි කලින් කපා සූදානම් කර තිබූ පොල්පිති තරමක පරතරයක් සිටින පරිදි, නැම්ම උඩු අතට හරවා පාත්ති හරහා තැබුවෙමු. ඉන් පසු බුලත් පැළවලට වහලයක් සේ සිටිනා පරිදි ඒවා මත පිති කපා දමන ලද පොල් අතු මුණින් අතට අහුරන ලදි. බුලත්වලට වතුර ඉසින ලද්දේ මේ අතුවලට උඩිනි. කළයට ළිඳෙන් වතුර පුරවා කරේ තබාගෙන අවුත් එක අතක් කළ කටට තබා නටවමින් මුණින් නැමූ කල්හි මලකින් මෙන් වතුර විසිරී ගොස් පොල් අතු මත පතිත වෙයි. වරක් දෙකක් මෙය මහත් සතුටෙන් කළ නමුත් ඉන් පසු, කර රිදෙන්නටත් අත් කකියන්නටත් විය. එය අපේ වේගය මෙන්ම ඉන් අප ලැබූ සතුටද හීන කෙළේය.

පසුවදා බුලත් පාත්තිවලට තවත් අමුත්තෝ පිරිසක් එක් වූහ. එනම් තාත්තා සියදෝරිස්ගේ තවානෙන් ඉල්ලාගෙන අවුත් තැනින් තැන ඉන්දවූ මාලු මිරිස් පැළය. බුලත් දළු මෙන්ම මිරිස් පැළද මුල් දිනයේ ලජ්ජාවෙන් බිම බලා සිටි නමුත් දෙවන දිනය වන විට අලුත් පරිසරයට හුරු වූවාක් මෙන් සතුටින් උඩ බලන්නට විය.

මෙයින් පසු අපට තරමක නිවාඩුවක් ලැබුණ නමුත් දිනපතා උදේ සවස බුලත්වලට වතුර ඉසින්නට සිදුවීම මට පෙනුණේ මහත් කරදරයක් ලෙසිනි. එය එතරම් කම්මැළිකමක් නැතිව කළ හැකි වූයේ තාත්තාද ඊට සහභාගි වූ විට පමණි. ඊට හේතුව තාත්තා වැඩි ප්‍රමාණයක් වතුර ඉසීම පමණක් නොව තනිව වැඩ කිරීමේ පාළුවද ඉන් නැති වී යෑමයි. කෙසේ වුවද,

රිවී රැසින් පීඩා නොලැබ පොල් අතු යටට වී සිටි සිසිලස රැකගත හැකි වූයේ මෙලෙස නිතිපතා වතුර වැක්කිරීමෙනි.

බුලත් දළු පැළ වීගෙන එන විට තාත්තා කැලයට වැදී කොවුල් කපන්නට විය. ඔහු වැඩියෙන් සොයන ලද්දේ වැරණිය ඉනිය. ඒවා ප්‍රමාණවත් තරම් ලබාගත නොහැකි වන විට දම් හා ගොඩපර අතු කපා කොවුල් සාදාගත්තේය. බුලත් දළු ඉඳුවා සති හතරක් තුළ කොවුල් සිටුවා අවසාන විය. මෙයින් පසු බුලත් පැළ ආවරණයට දමන ලද පොල් අතු අස් කර දමා පොල් පිතිද ඉවත් කරන ලදි. දියමැස්සක් යට මෙන් බුලත් පාත්තිවලද තෙතමනය ආරක්ෂා වී තිබිණ.

පොල් අතු ආවරණය ඉවත් කළ පසු බුලත් දළු අල්ලා එක් එක් කොවුලට තබා බැඳිය යුතු විය. මේ සඳහා පට්ටා ගැනීමට අපි කහට පැළ රාශියක් කැපුවෙමු. පිට පොත්ත සූරා ඇරි පසු අපූරු සිනිඳු කහට පට්ටයක් ඒවායින් ගලවාගන්නට හැකි විය. මෙසේ ගලවාගත් කහට පට්ටා, නූලක් තරම් ගනකමට ඉරාගැනීමෙනි, බුලත් දළු බැඳීමට පාවිච්චි කරන ලද්දේ.

ලස්සණ නීරෝගී දළු දමමින් ක්‍රමයෙන් පින්න කොළ තරමට ලොකු වෙමින් බුලත් වැල් වැඩෙනු දුටු විට මට ඇති වූයේ මහත් සන්තෝෂයකි. මම නොයෙක් විට ළා කොළ පැහැති බුලත් දල්ලක් රිදී කුරු වැනි මුල් විදහා කොවුල බදාගෙන සිටින සැටි බොහෝ වේලා ඉතා ආශාවෙන් බලා සිටියෙමි. දිනපතා ඒවා ඉහළ යන්නේ පුංචි සතෙකු පා විදහා හෙමිහිට උඩට ඇදෙන්නාක් මෙනි. තාත්තාද ඇතැම් විට වැල් දෙස බලා ගත්වනම සිටියේ මා මෙන්ම ඔහුද ඒවායින් වශී වූ නිසා විය යුතුය. ඔහු කුඹුරත් බුලත් කොටුවත් බලාගන්නේ දරුවන් දෙදෙනෙකු බලාකියා ගන්නා පියෙකු මෙනි.

"හෙට අනිද්දා වෙන කොට කුඹුරු වැඩ පටන් ගනීවි. එතකොට කිසි දෙයකට ඉස්පාසුවක් හිටින්නේ නෑ. ඊට ඉස්සර බුලත් කොටුවෙ පන්දලම බැඳලා දාන්න ඕනෑ"යි තාත්තා නිතර නිතර කියන්නට විය. මෙයද අලුත් වැඩකි. කොවුල් අගිස් එකට අල්ලා වහලක් සේ සාදන මේ වැඩයට එක් වීමට මාද කැමැත්තෙන් සිටින නමුත් තාත්තාගේ බොහෝ වැඩ කටයුතු මෙන් එයද දිනෙන් දින කල් යන්නට විය.

දැන් කුඹුරේ ගොයම් ගස්වල කරටි දැකුම්කලු බණ්ඩිවලින් සැරසී ඇත. කඩාඬුව කැඩීමෙන් කුඹුරේ කොටසක් පාළු වී ගිය නමුත් ඉන් නඟාගෙන ආ රොඩු කුණු හා මඩ සිරාව තැන්පත් වීමෙන් කුඹුරේ ඉතුරු කොටස සාරවත් වී තිබිණ. එහෙයින් වෙනදාට වඩා සරුවට මෙදා ගොයම වැඩී ඇත.තාත්තා සැමදාම උදේ අවදි වුණු හැටියේ හරක් බැඳ කුඹුරට ගොස් ඒ වටේ වරක් ඇවිදගෙන එයි. ඒ වන විට ඔහුගේ මුහුණ පිපී සිටී.

"ගොයමට මෙදා පාර මැස්සන් බෝ වෙලා වගෙයි. ඉරිඟු කරල් වගෙ යසට ගොයම් බණ්ඩි ටික තිවුණා"යි තාත්තා දිනක් වෙලේ සිට ගෙදර එන අතර, මගදී හමු වූ අබරන් අයියා සමග කීය. ඔහුගේ මුහුණද ශෝකයෙන් හැකිළී ගොසිනි. ගොයම් බණ්ඩි සරු බව පිට අය කියනු කිහිප වතාවක්ම අසා ඇතත් තාත්තා ඒ බව කියූ පළමුවැනි වතාව එය විය. ඔහු එසේ නොකියන්නේ ඉන් ඒවාට ඇස්වහ කටවහ වදිතියි විශ්වාස කරන නිසා බව අප කාටවත් රහසක් නොවේ. දැන් මේ සිදු වී ඇති ව්‍යසනය නිසා එය තව දුරටත් සඟවා තබාගැනීමේ අර්ථයක් නැත.

"ඒක තමයි මාත් මේ කල්පනා කර කර ආවෙ. නුගගහ ලියැද්දෙත් අපි අද ලණු ඇද්දා. මෙහෙ වගෙ නෙවි එහෙ මැස්සො වැහි වැහැලා. කොහෙන් ආපු වසංගතයක්ද මම දන්නෙ නෑ."

කරෝලිස්ගෙ කුඹුරෙත් ඊයෙ ලණු ඇද්දා. ඒකෙ හිටපු මැස්සො වෙන්ට ඇති අපේ ලියැද්දට ඇවිත් ඉන්නෙ"යි ඒ අසා සිටි මම කීවෙමි.

තාත්තා මා දෙස රවා බැලීය. 'උඹ මේවට කට දාන්ට එන්න එපා' යැයි ඉන් කියැවිණි. මම නිහඬ වීමි. කරෝලිස් අබරන්ගේ මස්සිනාය. ඔවුහු ඉතා සමගිසම්පන්න වෙති. එකෙකු ගැන කියන දේ අනිකා ගොස් ඔහුගේ කනේ තබයි. ඒ නිසා මේ අවස්ථාවේ නිස්කාරණයේ මිනිසුන් තරහ කරගැනීමට තාත්තා කැමති නොවන්නට ඇත.

මම ඔවුන් ගිය පසු කුඹුරට ගොස් ගොයම් බණ්ඩි කිහිපයක් පරීක්ෂා කර බැලුවෙමි. ඉන් කිහිපයක් මැස්සන් විසින් විද කුඩා සිදුරු සාදා තිබිණ. එහි ගහක කොළ පැහැති මැස්සෙක් වසා

සිය සිහින් තුඩින් එය විදීමට සැරසෙයි. මම වියළි මඩ ගුලියක් ගෙන උඩට ගැසීම්. උඩ ඉගිලී ගොස් ඇතින් පිහිටි වෙනත් ගසකට පාත් විය. තවත් පරෙස්සමෙන් බලන විට වෙනත් ගස්වලද මැස්සෝ දක්නට ලැබුණාහ. ගල් මුල් ගැසී මෙන් ඔවුන් පලවා හැරිය නොහැකිය. එක ගසකින් පලවා හරින මැස්සා ගොස් වෙනත් ගසක වසන බැවිනි.

එදා සවස තාත්තා ලණු කැරලි දෙකකුත් දුම්මල තෙල් බෝතලයකුත් කඩෙන් මිලදී ගෙනාවේය. අපි පරණ රෙදි කැබැලි කුඩා තිරුවලට ඉරා තබා පසුවදා උදේ ඒවායේ දුම්මල තෙල් ගල්වා ලණුවේ වෙළ අතර දවටා කුඹුරට ගෙන ගියෙමු. මේ ලණුව තාත්තා ලියැද්දේ එක කෙළවරක සිට අල්ලාගත් අතර මමඅනික් කෙළවරේ සිට අල්ලා ගතිමි. ඉන් පසු දුම්මල තෙල් ගෑ රෙදි කැබලි ගොයම් කරටිවල ගෑවෙන සේ අපි දෙපැත්තෙන් ලණුව ඇදගෙන කුඹුරේ ඉහළ සිට පහළටත් පහළ සිට ඉහළටත් ගියෙමු. එසේ යන විට සමහර පෙදෙස්වලින් මැස්සෝ රංචු පිටින් ඉහළට පියාඹා යති. ලණු අදින විට ඉහළ සිට පහළට යන ගමනට වඩා පහළ සිට ඉහළට යන ගමන දුෂ්කරය. ඇතැම් තැන්වලදී ලණුව මාත් සමග ඇදී යන්නට ආ නමුත් මම එය වැරෙන් අල්ලාගෙන ඉහළ පහළ ගියෙමි. දෙතුන් වරක්ම මගේ සරම කැඩී වැටෙන්නට ගිය විට සනා පැමිණ දෝතින් ලණුව අල්ලාගෙන මට උදවු විය. නිරුවතින් සිටින රංජිත් බතල ගෙඩියක් පරිද්දෙන් ගැස්සි ගැස්සී අප සමග ඉහළටත් පහළටත් දුව එයි. ලණු ඇද අහවර වන විට මගේ අල්ලට ලේ පුරවා දමා රත්පැහැ ගැන්වී තිබිණ.

සවස යළිත් වරක් මේ අභ්‍යාසයෙහි යෙදෙන්නට අපට සිදු විය. ලොකුම ඇබෑද්දිය සිදු වන්නේ සරමෙන් බව දක් මා මෙවර කුඹුරට ගියේ රෙදි පටියක් අඹරා ඉණෙහි බැඳගෙනය.

මේ අන්දමට නොකඩවා ක්‍රියා කිරීමෙන් අපට ගොයම මැස්සන්ගෙන් ආරක්ෂා කරගැනීමට හැකි වූ නමුත් මේ අතර ඊට වඩා ඛේදජනක දෙයක් සිදු විය. එය නම් අප මහත් ආශාවකින් හා දැඩි වෑයමකින් වවන ලද බුලත් කොටුවට රෝග සෑදීමයි. තාත්තා මෙය දැනගත් විට ගෙදර අවුත් ඒ බව කියා "මෑ අම්මපා"යි කීය. තාත්තා මෙසේ කියන්නේ කිසිත්

කර කියාගන්නට නොහැකි ලෙස ඉතා අපරණ තත්වයකට පත් වූ කල්හි පමණකි. ඒ ඇසූ අපි නටු සිඳලූවාක් මෙන් සිටි සිටි තැන්වලම ගල් ගැසී සිටියෙමු.

"එදා කුඹුරට මැස්සො වහලා කියපුවහම අඹරන්කාරයා ගත් කටටම කිවුවේ 'උඹේ කුඹුරට නම් මැස්සො තියා යක්කු වැහුවහම මොකද මේ බුලත් කොටුව තියෙන තල් කියලා' තාත්තා යළිත් කිය.

"එහෙනම් ඉතින් අහන්න දෙයක්ද? මෙච්චර දවසක්වත් ඔක බෙරිලා තිබුණ එකයි පුදුමෙ" අම්මා කීවාය.

"මූණට කෙළ ගහන්නා වාගෙ මට ඒ වැඩේ කරන්න බැරි හින්දා මං එවේලෙ නිකම් හිටලා මිනිහා ගියාට පස්සෙ තෑ තෑ ගාලා තුන් පාරක් කෙළ ගැහුවා, කෝ?"

"අහසෙ ඉන්න දෙයියො තමයි ඉතින් මේවා බලන්ට ඕනෑ" අම්මා ඇස් උඩට යොමු කරමින් කීවාය.

මට ඔවුන්ගේ මුහුණු බැලීමට පවා එවේලේ බියක් ඇති විය. ගහකින් ඉදුණු කොළයක් ගැලවී වැටෙන පරිද්දෙන් මා කුස්සිය පැත්තට හැලී ගියේ එහෙයිනි. එතැනින් පැන බුලත් කොටුවට ගිය නමුත් පිටතට පෙනෙන වෙනසක් එහි නොවීය. තාත්තා මේ තරම් කම්පා වී ඇත්තේ ඇයි දැයි මට විමතියක් ඇති විය. මම වටපිට බැලුවෙමි. කොවුල් පිටින්ම උදුරා දමන ලද බුලත් වැල් කීපයක් පන් පඳුර කිට්ටුව විය. පරීක්ෂා කර බලන විට ඒවායේ කොළවල මැලවුණු තිත් වගයක් විසිරී තිබෙනු දුටුවෙමි. මෙය ඒ තරම් තදබල ව්‍යසනයක් විය හැකිද? දවසේ ඉතිරි කාලය මා තැන තැන ඇවිදිමින් ගත කළ නමුත් මේ පුංචි තිත් ටික සිත තුළින් ඉවත් කර ලීමට නොහැකි විය.

එදා රාත්‍රි ඉදිරියට මුහුණ පාන්නට සිදු වන දුෂ්කර කාල පරිච්ඡේදය පිළිබඳව අම්මාත් තාත්තාත් යළිත් සාකච්ඡා කළහ. අම්මා තරමක කම්පාවකින් හා බිය සහගත ස්වරූපයකින් කතාව ඇරඹුවාය.

"මොනව කරන්නද මන්දා අටුවේ වී ටිකත් ඉවරයි වගෙ. අද තම්බන්ට වී ගන්න කොට හරියට මගෙ පපුව සුරන්නහෙ කුඩෙ නිකම් 'කරාස්' 'කරාස්' ගාලා අඩියෙ හැපුණා."

"ඒ ටිකත් ඉවරද?" කාලා තියෙයි එහෙනන්"යි තාත්තා කරහෙන් කීය.

"මොනවා නැතත් ඒ ටික තියෙනව නේද කියලා හිත හදාගෙන හිටියෙ. එහෙම උණා නම් වේලක් ඇර වේලක් හරි බත් ටිකක් නම්බලා ලුණු මිරිසක් එක්කවත් කාලා පණනල ගැටගහ ගන්න තිබුණා නේ."

"බත් නෙමෙයි කැද බොන්නවත් ලැබුණොත් ඇති."

"මං මේ කල්පනා කෙළේ පුංචි එවුන් දෙන්නට විතරක් බත් ටික ටික උයලා අනික් අයට දවාට දවාට කොස් පොළොස් ටිකත්වත් උයනවද කියලා. ළමයි ලොකු වෙන කොට බත් මුට්ටියත් ඉබේටම ලොකු වෙනවා. ඒකට හරි යන්ට ඒ බිස්ස වැඩෙන්නෙ නෑ නේ."

"මුන්ට විතරයි හැමදාම තුන් වේල බත්ම තම්බන්නෙ, අර වේලේ ගෙදර යෝතන්ගෙ ළමයි ඔහෙ දුන්නොත් දුන්න දෙයක් තනව. නැත්නම් නිකම් ඉන්නව... උන්ට කන්ට දෙන්නෙ දවසට එක වේල ලු!"

තාත්තා කතා කෙළේ අප සමග තරහෙන් මෙනි. එසේ වුවත් අම්මා කොස් ඉවූ විට ඒවා පමණක් කා මේ අමාරු තත්ත්වයෙන් ගොඩ ඒමට ඔවුන්ට උදවු කළ යුතු යැයි මම තීරණය කරගතිමි. දහ අතේ කල්පනා කළ නමුත් ඊට වැඩි යමක් සිතාගැනීමට මට නුපුළුවන.

එදා රෑ ගෙදර පත්තු කරන ලද්දේ වෙනදා දල්වන කුප්පි ලාම්පු දෙකෙන් එකක් පමණකි.

'සනා, මේ කුප්පිය අරගෙන ජයමන්ගෙ කඩේට ගිහින් සත දෙහෙක බුම්තෙල් අරන් වර"යි සවස අම්මා වැටියත් සමග මූඩිය ගලවන ලද කුප්පිය හා සත දෙකක් සනා අතට දෙමින් කීවාය. ඒවා අතට ගත් සනා සිතින් මවාගත් සුක්කානමක් කරකවමින් 'පීප්' ගාගෙන කඩය දෙසට ඉගිලුණි.

වෙනදා ඊට සත හතරක තෙල් ගෙනවුත් බාගයක් කුස්සි ලාම්පුවට දමා ඉතුරු බාගය ඉස්තෝප්පුවේ කුප්පි ලාම්පුවට වක්කරනු ලැබේ. නංගීත් මල්ලිලාත් රෑට සෙල්ලම් කරනුයේ ඒ පහන් එළියෙනි. පහන් එළියට අත් අල්ලා ඇඟිලි නටවමින්

සකුන්ගේ වැනි සෙවණැලි බිත්තිය මත පතිත කරවා අපූරුවට ක්‍රියා කරවීමට සනාට පුළුවන. මේ ලාම්පු කුප්පිය නැති නිසා අද ඔවුන්ට එහි සෙල්ලම් කළ නොහැකිය.

සනා ඉස්තෝප්පුවේ එහාට මෙහාට යමින් ටික වේලාවක් හොරගල් ඇහිලීය. ඊට පසු නංගීත් සමග කුස්සියට ගොස් කජු පුටුටු ගසන්ට සූදානම් විය. ඒ දුටු රංජිත් "මාත් එනවා" කියමින් නම කජු මල්ලත් උස්සාගෙන එතැනට පැමිණියේය. ඔවුහු තිදෙනා එකා කජු ගෙඩි හතර බැගින් දැමූහ. එසේ දැමූ කජු මුලින්ම කිරීමට දෙන ලද්දේ රංජිත්ටය. රංජිත් කජු ටික උඩ දමා පිටි අල්ල හැරවිය. එකද කජු ගෙඩියක්වත් අතේ නොරැඳී සියල්ල බිම පතිත විය. සනාත් නලීත් කොක්හඬ ලා සිනාසුණහ. එය කුස්සියේ කෑම උයමින් සිටි අම්මා කෝප ගන්වන්නක් විය.

"ලස්සණ හිනාව නෙ. හිනා වෙන්ට දේවල්ම තමයි සිද්ධ වෙලා තියෙන්නෙ. තවම ඔහොම පොඩි ළමයි වගෙ හිනා වෙවී හිටියොත් අපූරුවට හරි යාවි" ඈ සැර වූවාය.

මින් පසු ටික වේලාවක් යන තුරු ඔවුන් සෙල්ලම් කෙළේ රහසින් කතාබහ කරමිනි. එහෙත් රංජිත් නැවත කජු උඩ දැමූ විට ඒවා බිම පතිත වූයේ පුටුටු තුනක් සාදමිනි. ඒ දුටු නලී යළිත් හඬ නගා සිනා වූවාය. "යසයි ගෑනු ළමයගෙ හිනාව නම්!" යැයි කියමින් මෙවර අම්මා හැඳිමිට උරුක් කොට ඔවුන් එතැනින් පන්නා ගත්තෙන් තිදෙනාම පැත්තකට වී කොඳුරමින් කතා කරන්නට වූහ.

පසුවදා උදේ අම්මා බඩවැටියේ ගහෙන් ලොකු කොස් ගෙඩියක් කඩාගෙන ආවාය. අම්මාත්, නලීත් කොස් ගෙඩිය පලු ගසා මදුලු ගලවන්නට වූහ. නලී කොස් මදුල අල්ලන්නේ වටේ ඇති ඉරිත් සමගය. අම්මා කොච්චර කියා දුන්නත් මදුල පමණක් වෙන් කරගැනීමට ඇයට නුපුළුවන. ඒ නිසා මුළු වීරිය දමා එය ඇදිය යුතුය. අම්මා කොස් පලුවක මදුලු ගලවන විට ඇය ගලවන්නේ තීරුවක මදුලක් දෙකක් පමණකි. සනා කොස් ඇට තළා දෙමින් ඔවුන්ට උදවු කෙළේය. පොත්ත පමණක් පුපුරන පරිදි හෙමින් කොස් ඇටයට තැළීමට ඔහුටද නුපුළුවන. එය සීරුවෙන් කරන හැටි කියා දුන්නත් කනකට ගන්නේද නැත. එහෙයින් වැඩි හරියක් ඇට ඔහු අතින් වප්ප වී යයි.

තාත්තා කැලේට වන්නට යමක් හාරනු පෙනේ. එය කටුවල අලයක් විය හැකිය. මේ තරම් යටට හාරන්නේ ඒ නිසාය. හිරිතල නම් පොළොවේ සිවියට කිට්ටු වන්නට බිත්තර මෙන් ළඟ ළඟම විසිරී සිටී. එහි ගොස් බලා සිටින්නට ආශාව ඇතත් හැම දෙනාම පොදු යහපතට වැඩ කරද්දී මා පමණක් නිකම් ඉඳීම සුදුසු නැතැයි සිතූ මම උදැල්ල රැගෙන ගොස් වත්තේ සෝදාපාළුව වැළැක්වීමට අගලක් කපන්නට පටන් ගතිමි. වැහි කාලයට වත්තේ සරුපස සේදී යන්නේ මෙතැනිනි. අගලක් කපා කණ්ඩිය දැමීමෙන් එය වළක්වා ලිය හැකිය. ටික වේලාවකට පසු කොස්සෑට තැළීම අත හැර දැමූ සනාද අවුත් මට උදවු කරන්නට විය. එක දිගට කොස් ඇට නාස්ති කරන නිසා අම්මා ඔහු පන්නාගත්තා විය හැකිය. ඒ නැතත් දිගටම එකම වැඩයක නිරත නොවිය හැකි කඩිගායක් සනාට ඇත. අමුඩ කොටයක් ගසා ගත් රංජිත් දෑත් ඉදිරියට කොට බැඳගෙන අප දෙස බලා සිටියි.

අගලේ පසුත් සමග ගොඩට ආ බෙලි කටුවක් ඇහිලීමට රංජිත් පස් කණ්ඩියට නැඹුරු විය. සනා විසින් දමන ලද පස් උදැල්ලක් ඔහුගේ ඉහින් කනින් විසිරී ගියේය. රංජිත් මුහුණ විරූප කොට අඬන්නට විය. බිය ගෙන සිටි සනාගේ හිසට මම වැරෙන් ටොක්කක් ඇන්නෙමි. ඔහු ටොක්ක මැරකමින් උහුලාගෙන සිටියේය. එහෙත් යටිකුරු කළ ඇසින් මා දෙස රවා බැලීය. රංජිත්ගේ ඇඬීමද එයින්ම නතර විය.

අප වැඩ අවසන් කර ගෙදර එන විට අම්මා කොස් තම්බා පොල් සම්බෝලයක්ද සාදා තිබිණි. ඈ සිටියේ කැම බෙදීමට සූදානම්වය. තාත්තාගේ පිඟානට කොස් බෙදීමට පෙර ඈ "හම්බ කරන මිනිහා නොවැ"යි කියා ඔහුගේ පිඟානට බත් හැඳිද දෙකක් බෙදුවාය. ඈ රංජිත්ට බත් බෙදුවේ "පොඩි එකා නොවැ"යි කියමිනි. නලී කොස් පමණක් කනු දුටු ඈ මඳ වේලාවකට පසු "ලාස්වලින් මනින්ට තරම් කෙල්ලො ඉන්න එකක්යැ? එකා නොවැ"යි කියමින් ඈටද බත් ටිකක් බෙදුවාය.

"කන්ට බෑ අම්මෙ කොස් විතරක්, වැඩත් කරලා මහන්සි වෙලා ආවෙ" සනා පිඟාන අතකින් උස්සාගෙන ගොස් අම්මා ළඟ මුමුණන්නට විය. ඔහුගේ පිඟානටද බත් ටිකක් බෙදිණ.

මුට්ටියේ ඉතිරි වූ බත් ටික කොස් කා ඉවර වූ අම්මා පොල් කටු හැන්දෙන් 'ක්‍රාස් ක්‍රාස්' ගා සුරනු වැනි හඬක් ඇසිණ. දංකුඩ හැරෙන්නට වෙන බතක් එහි ඇති බව නොපෙනේ. ඒ දංකුඩ ටික ඈ තම පිඟානට දමාගන්නට ඇද්දෝයි මට සිතුණි. මම හිස් පිඟානෙහි ඇඟිලි ටික ගසාගෙන කල්පනාවට වැටුණෙමි. එය පාස්සන ලද පිඟානකි. වරක් මා අතින් බිම වැටුණ මගේ පිඟානෙන් කැල්ලක් බිඳී ගියේය. අම්මා ලාකඩ කැල්ලක් උණු කර දෙපැත්තේ ගා එය පෑස්සුවාය. මෙසේ පෑස්සූ පිඟානක් ඇත්තේද මට පමණකි. හැම දෙනා විසින්ම නොසලකා හරින ලද දරුවෙකුට පරිද්දෙන් මා තුළ ඇති වූයේ තියුණු ශෝකයකි. රුධිර මාංස උණු කරගෙන දෑසට නැඟ ආ කඳුළු කැට මම වැයමෙන් රඳවාගතිමි.

බුලත් කොටුව පාළු වී ගියාට පසු තාත්තාට ගෙදර වැඩක් නැත. ඒ නිසා ඔහු ජයමන්ගේ කඩයට ගොස් කා එක්ක හෝ දාම අදියි. පුරුද්දක් වශයෙන් දාම අදිමින් සිට දවල් කෑමට එන විටද මඳක් ප්‍රමාද වෙයි. උදේ කටුවල හාරමින් සිටි ඔහු එය නතර කරදමා අදත් එහි ගොස් ඇත.

"බතුත් ඉවුවද?" ඔහු වට මෙසය උඩ වූ ලොකු වට්ටිය ඉවත් කරමින් ඇසීය.

"ටිකක් පුරුදු වෙන කල් කියලා හාල් හුණ්ඩුවකුත් ළිපේ තිබ්බා."

"ඇයි මොකටද මට බෙදලා තියෙන්නේ? පුංචි එවුන්ට හෙම දුන්නද?"යි ඔහු බත් පිඟාන අතට ගෙන හොඳි මැටි කෝප්පය ඊට ඇළ කරගනිමින් ඇසීය.

"පොඩි උන් තුන් දෙනාට තියෙන හැටියට ටික ටික බෙදුවා" අම්මා කීවාය.

"දැන් රටේ කාට කාටත් අමාරුයි. මුලාදැනි ගෙදරින් අද මං ඉන්ටැද්දි කඩේට එවලා අල බාගයයි ගෙන්නාගත්තෙ" ඔහු යළිත් කීය.

"මහත්තේලයි ගෙදර බත් උයන්නෙ එක වේලලු. අනික් වේල කොහොම හරි වල්පල්වලින් පිරිමහ ගන්නව" අම්මා 'මහත්තයා'යි කීවේ හිටපු මුලාදැනි තැනගේ

ලොකු පුතා හැඳින්වීමටය. ඔවුහු මෑතක් වන තුරුම ගමේ යමක් කමක් ඇතිව සිටියහ.

"මුලාදෑනියමත් මං කීප දොහේ දැක්කා කඩේට ඇවිත් තනි සුදු ආප්පය කාලා නිකම් තේ එක බීලා යනව."

"මේ ගෙදර තියෙන වී ටික කාලා කොහොමද? ඉස්සරහට එන්නෙ වැඩ කාලෙ. මං තැඹිලි විකුණලා ගත්තු සත විසි පහෙන් දහයක් යවලා කඩෙන් හාල් සේරුවක් ගෙන්නා ගත්තා. මං ඕක නිදානයක් වගේ පරෙස්සම් කෙළේ කෙල්ලට අරුංගල් දෙකක්වත් අරන් දෙන්න ලැබෙන හැටියට කියක්වත් එකතු කරන්න හිතාගෙන, කෝ ඉතින්....?" අම්මා වාක්‍ය අවසන් කළේ හිල්ලිමකිනි.

"පොල් ගස් ටිකෙත් වටේ කොටලා ලෙලි ටිකක් අල්ලන්න ඕනෑ. ඒකෙන් වත් කීයක් හරි එයිද බලන්න. සතේ උණත් මේ කාලෙ මසුරන් වටිනව."

"ඔව්. ගහක් කොළක් උණත් අපි සැලකුවොත් නමයි අපටත් සලකන්නෙ."

අම්මාත් තාත්තාත් දිගින් දිගට නැති බැරිකම් ගැන කතා කිරීම, මට මහත් වේදනා දනවනසුලු කරුණක් විය. එදා රෑ පරණ මිතුරෙකු මෙන් යළිත් කෝකිලාන මගේ සිතට පිවිසියේය. මෙතරම් සාරවත් බිමක් අත් කරගෙන ඉඳත් අප දුක් විඳින්නේ ඇයිදැයි මට සිතෙයි. ඒ සමගම මූකළාන ඉන්ද්‍රජාලමක බලයෙන් මෙන් මා අතින් කැපී දැවී යනු පෙනෙයි. පුළුස්සන ලද හේනේ කුරක්කන්, බතල, මඤ්ඤොක්කා ඉඳවෙයි. ඒවායින් සරුසාර අස්වැන්නක් ලැබෙයි. ඉන් ලබන ආදායමෙන් පොහොසත් වන අපි කිරිඳිවැලේ රජ්ජුරුවන් මෙන් සැපෙන් ජීවත් වෙමු. කිරිඳිවැලේ වලව්වේ මැද මිදුල, උළු වහල, කැටයම් කළ වඩිම්බු ලෑලි, පනේල දොරවල්, ක්‍රෝටන් වැට.

රාත්‍රී කාලයේ මේවා ගැන එක පිට එක ජවනිකා මැවීම ඉතා පහසු කාර්යක් විය. පසුවදා එළිය වැටුණු විට මේ අවතාර අතුරුදහන් වී යයි. හැබෑ ලෝකයේ කරන්නට කටයුතු රාශියක් ඇත. හරක් බැඳීම, මිරිස් ගස් ටිකට වතුර දැමීම, කුඹුරට සාත්තු කිරීම. මේ හැමටම වැඩියෙන් කඳුරුන් හෝ හමු වූ විට වල්පල් කතා කරමින් සිටීම. කල්පනා ලෝකයේදී තරම් ඉක්මනටත්

හොඳටත් එහිදී කටයුතු නොකළ හැකිය. මේ නිසා හැම දවසක්ම, මූකළාන මග හැර, ඒ අද්දරින් ගලා යයි.

දැන් ගැබ්බර ගොයම සිහින් ඉරකින් මැදින් පැලී කැකුළු දත් වැනි හීන් වියැට දක්වා සිටී. එක් එක් වී අත්ත කල එළි බසින්නේ සොර සතුරෙකු ඇත්දැයි සෝදිසි කර බලන්නාක් මෙන් සිරුවෙනි. එසේ සිරුවෙන් සිට එක පාරට කොපුවෙන් එළියට පනින වී කිනිත්තක් දෙතුන් වරක් උඩට පහළට පැද්දී අනතුරුව නිසල වෙයි.

කිරි වැදුණු ගොයමද පැසීගෙන එයි. ළා කොළ පාට සැහැල්ලු ගොයම් කරල්වල වී ඇට මෝරත්ම ක්‍රමයෙන් පිරී බර වී දැකැති මෙන් නැමී යයි. නැමී ගිය ගොයම් කරල රන්වන් පැහැයක් ගනිමින් පැසෙයි. රන්වන් ගොයම් කරල් වෙල්යාය දිගේ හමාගෙන එන සුළං පහරට නැමී සෙලවෙන්නේ තාලයකට අනුවය. මම නොයෙක් විට දවල් කාලයේත් සවසත් එහි ගොස් ඉහළ අහසේ වලාකුළුවල සෙවණැලි එකිනෙක, පැසුණු කුඹුරු මතින් පාවී යන හැටි බලා සිටිමි.

මේ ගොයම පුංචි දරු පැටියන් මෙන් හුරතලයට වැනි වැනී සිටියේ කී දවසකට පෙරද? ඉන් පසු ඒවා තරුණ වියට පැමිණ කුරු දික් කරගෙන වණ්ඩිකම් පෙන්වන්නට විය. දැන් ඒවා මුහුකුරා ගොස් මහලු වියට පත්ව අවි පහතට නවාගෙන සිටී.

කරල් බර උසුලාගත නොහැකි දුබල ගොයම් ගස් නැමී වැතිරගත්තාට පසු ගොයම් කැපීමට දිනයක් තීරණය කෙරිණ. පස් දෙනෙක් පමණ තාත්තා විසින් මේ කාර්යට හවුල් කරගන්නා ලදහ. මමත් සනාත් ඔවුන් සමග හරි හරියට ගොයම් කැපුවෙමු. දකුණතින් දැකැත්ත ගෙන වමතින් ගොයම අල්ලා සනා හරියට ගොයම් කැපූ නමුත් ඒවා ඇද්දේ පහළින් තමා දෙසටය. එවිට නොකැපූ ගොයමුත් එහි පැටලී ඉදිරියට ඇදී එයි. ඒවා ඉහළට උස්සා උරහිසට උඩින් ගෙන බිම තැබිය යුතු සැටි විජේරත්න කියා දුන් වහාම එය අල්ලාගැනීමට ඔහුට හැකි විය. මේ අතර එක් අයෙක් උ-දේ-ප-ටා-න්- ව-කු-ටු කො-න්-ද යැයි මුල පිරිය. දි-ග-ඇ-ර-ප-ල්-ලා සෙස්සෝ අන්වැල ඇල්ලූහ. මොහොතින් මුළු ප්‍රදේශයම ගොයම් කවි රාවයෙන් ගිගුම් දෙන්නට විය. පාසැල් ගියත් ගෙදර ආ තැන් සිට ඇඳුම්

උණා දමා වැඩිපුර නිරුවතින් ඉඳ පුරුදු රංජිත් අමුඩ කොටයක් ගහගෙන කුඹුරට බට නමුත් තේ වෙලාවෙන් පසු ගෙදර ගියේය.

ඉර හැරුණාට පසු අම්මාත් නලීත් කුඹුරට ඇඹුල ගෙනාහ. ඇඹුල ඉවීමට උදවු කරගත් පිල්ලෑවේ ලලිතාද ඔවුන් සමග පැමිණියාය. අප ඇඹුල කන්නට සූදානම් වන විට මුළු එගොඩ ගොඩේම කොල්ලෝ අවුත් එතැනට පිරුණාහ. "වරෙල්ලා, වරෙල්ලා, උඹලත් ඔය පත්කොළේ කොළේ අරගෙන මෙහෙන් වාඩි වෙයල්ලා." තාත්තා කීය. අම්මා නම් මේ දානයට ඒ තරම් කැමති නැත. ගෙදර ඇති කටුකොහොල් දන්නී ඈය. එසේ වුවත් තාත්තා අණ කළ නිසා, වැඩ කළ පිරිසට බත් මාළු පිනි බෙදීමෙන් පසු උන්දෑ එකිනෙකාට කතා කොට පත් කොළවලට ඇඹුල බෙදා දුන්නාය. ගොයම් වැඩ ආරම්භ වීමෙන් පසු හැම තැනටම ගොස් බඩ කට පුරවාගන්නා ඔවුන් කෑම කන්නට වූයේ බලු කපුටන් පරිද්දෙන් කෑකෝ ගසමිනි.

අප විසින් කපා දමන ලද උප්පිඩි උදේ ගොඩ තියන ලද්දේ දුන්නීන්, කාච්චාත් විසිනි. ලියැද්දේ තැන තැන දැමූ ගොයම් ගොඩවල් කීපයක් එකතු කර ඉඟටියට ගන්නා ඔවුහු ඒවා ගෙන ගොස් කරල් පහළට සිටින සේ නියරෙන් තබති. දවල් කෑමෙන් පසු අම්මාත් ලලිතාත් ඊට සහභාගි වීමට පැමිණියහ. ඉන් ටිකකට පසු තාත්තාත්, විජේත්, මමත් ගොයම් කැපීම නවත්වා ගොඩ ආවෙමු. ඒ කපන ලද ගොයම් කමතට ඇදිය යුතු වූ බැවිනි.

ගොඩ තබන ලද ගොයම්, කොළ පැදුරුවල දෙපැත්තට තබා බැඳ දෙන ලද්දේ ලලිතාත් ඇගේ මවත් විසිනි. ලලිතා අපේ ගෙදර වැඩපලවලට උදවු වීමට ඇගේ අම්මාත් සමග නිතර පැමිණියාය. ඔවුන්ගේ වැඩපලට උදවු වීමට නිතර අපිද එහි ගියෙමු. ඒ කිසි දිනක මා දෙස නොබැලූ ඈ අද අලුත් ආකාරයකට මා දෙස බැලුවේයයි දෙතුන් වරක් මට සිතිණ. අමුඩයකින් හැර වෙන කිසිවකින් ආවරණය නුවූ නග්න දේහයක් ඇතිව සිටි නිසා දෝ ඈ මා දෙස බලන විට ලජ්ජාවක් ඇති වෙයි. බොලට දක්වා දිග චීත්තයක් ඇඳ ලියැද්දට බැස ගොයම් ගොඩ තබද්දී, පාත කොටසේ මඩත්, වතුරත් තැවරුණු රෙද්දෙන් 'ක්සට' 'ක්සට' යන හඬක් නංවමින් උප්පිඩි එකතු කිරීමට කුඹුරේ ඔබ මොබ යද්දී ඈ ලස්සණ එකියකැයිද මට සිතිණ.

මෙබඳු හැඟීමක් ඊට කලින් වෙන කෙනෙකු වෙනුවෙන් සමහරවිට හටගන්නට ඇති නමුත් එබන්දක් මතකයට කා වැදුණු පළමුවැනි වාරය එය විය.

මගේ ගොයම් මිටි බැඳ දීමට ලලිතා වැඩි ප්‍රියකමක් දැක්වූවාය. කොළ පැදුරේ ගොයම් පුරවා ඈ එක් කොනක් ඔසවන විට, මම අනික් කොන ඔසවා ඈට දෙමි. ඈ දුන් කොන මාද, මා දුන් කොන ඈද ගෙන කොක්ක දැමීමට ගොයම් තද වන සේ හොලවන විට ඇගේ උස් වූ ළැම පෙදෙසද ඒ අනුව සෙලවෙයි. ඉඳහිට ඇගේ අත මගේ අත ස්පර්ශ කරයි. බඳින ලද ගොයම් මිටිය උස්සා එය මගේ හිස දෙසට අද්දන විට, බර නිසා ඇගේ ශරීරයද ඒ සමග ඉදිරියට තල්ලු වී එයි. ඊට පෙර කවදාවත් නොලද අන්දමේ ඉතාම මෘදු මොළොක් ප්‍රියංකර හැඟීමක් ඇති කරමින් වරක් දෙකක් ඇගේ ශරීරය මගේ ශරීරයේ හැපිණ. මුලදී මට සිහින් ලජ්ජාවක් ඇති විය. එහෙයින් මම ඇගේ හැපීම වළක්වන්නට උත්සාහ කෙළෙමි. එසේ වුවත් ඈ එසේ කිරීමට තැත් නොකළ නිසා මමද මගේ වෑයම අත් හළෙමි. ඒ වෙනුවට කිහිප වරක් ඕනෑකමෙන්ම ඇගේ ඇගේ හැපුණෙමි.

ලලිතා සමග වැඩ කිරීම මට ප්‍රීතියකි. එහෙත් ඈ මට වඩා වැඩිමල් එකියක වූ නිසා බිය මිශ්‍ර විකර්ෂණයක් ඇති වෙයි. මා තුළ ඇති වන හැඟීම් කවදාවත් නාරින පෙට්ටගමක් තුළ දමා වසා ඇතැයි සිතා මම සැනසීමට උත්සාහ කරමි. එය නිකම් මායාවක් පමණකි. කොතරම් යටපත් කළත් නාගයා වරින් වර එළියට ඒමට උත්සාහ කරයි. ඒ උණුසුම! ඒ මෘදු මොළොක්කම! මට කුමක් සිදු වී ගෙන එන්නේද?

අපි ගොයම් මිටි උසුලාගෙන හරස් නියර දිගේ ඇළේ වේල්ලට අවුත් එහි මඳක් දුරින් වූ ඒදණ්ඩෙන් ඇළ තරණය කොට වත්තේ වූ කමතෙහිදී, ඇඟ උඩ වීසි කොට බිම හෙළා ලන්නෙමු. එක්තරා තාලයකට උඩ පාත ගොස් ගොයම් මිටිය නැළවෙන පරිදි අඩිය තබන බැවින් වෙනත් එතරම් සාමාන්‍ය බරක් ගෙන යන කල්හි තරම් වෙහෙසක් අපට ඉන් ඇති නොවේ. සැහෙන තරම් ගොයම් පිරුණ විට තාත්තා වටමළුව තැනීම ආරම්භ කළේය. කමත වටේ බාගයක් තරම් දුරට ඔහු පළමුවෙන් අඟල් හයක් තරම් උසට ගොයම් පේළියක්,

කරල් කමන දෙසට සිටින සේ නැන්පත් කරගෙන යයි. ඊළඟට එහි බාගයක් කරල් පැන්නෙන් වැසෙන පරිදි ඒ අතටම නවත් පේළියක් තබයි. තුන් වැනි පේළිය පළමුවැන්න මතද සතර වැන්න දෙවැන්න මතද නැබීමෙන් කලාත්මක ස්වරූපයක් ගත් වටමළුවක් ක්‍රමයෙන් ගොඩ නැගෙයි.

සවස් වන විට අපට මුළු කුඹුරේම ගොයම් කපා ඒවා කමනට ඇද අවසන් කළ හැකි විය. තාත්තා පමණක් වටමළුව ගොඩ නැගීමෙහි යෙදී සිටි අතර අපි තාන්නට ගියෙමු. ගොයම් කපන කාලයට තාගැනීමට තරම් වතුරක් ඇළේ නැත. එදා අර තරම් සෑහැසිකම් කළ ඇළ අපට සහයෝගය දැක්වීමට මෙන් සිඳී ගොසිනි. ඒ නිසා යා යුත්තේ කුඹුක් ගහ යට ළිඳටය. ගල් දෙබුත්තාවක් අතරින් එන විශාල උල්පතක් සහිත මෙහි ජලය නද නියඟයකින් විනා නොසිඳේ. කලින් තාන්නට පටන්ගත් අයගෙන් බාල්දිය ලැබෙන තුරු මම ළිං ඉවුරේ තණ බිස්ස මත පැන්න වැටී වාඩි වූයෙමි. ගොයම් ඇදීමට පටන් ගත් තැන සිට මොහොතකට දෙතකට විනා මට ලලිතා අමතක නොවීණි. මම එතැන පැන්න වැටී ඉඳ මගේ කකුල්වල බත් කෙණ්ඩිය පෙදෙසේ පෙල්වල ඇලී වේළී තිබුණ මඩ ගුළි අතින් ගලවන්නට වීමි. මගින් වර කකුලට වේදනා ඇති වන සේ ඒවා ගැලවීම කවදත් එක්තරා ආස්වාදයක් දෙන්නක් නමුත් ලලිතා ගැන සිහි කරමින් ඒවා ගැලවීම වැඩි ආස්වාදයක් දෙන්නක් වැන්න.

තාමින් සිටි එක් අයෙකු බාල්දිය ළින් පඩිය උඩ තබා ඇඟ උලන්නට වූයෙන් මම වහාම බැස එය අතට ගතිමි. මුල්ම වතුර පනිටුව වැටෙන විට සීතලෙන් ඇඟ කිළිපොළා ගියේය. ඉන් පසු ඇඟට වතුර වැටෙන්ම ඇති වූයේ සුවදායක හැඟීමකි.

මඩ සෝදා නාගත් නමුත් වගින් වර ඇඟේ මඩ ගඳ නැහැයට දැනේ. එය ගඳක් නොව පුස්ඔකැයි සිතෙන බැවින් මම අතක් හෝ පයක් ඉඹ ඉඹ බලමි. එසේම දවල් වෙහෙසුණු ශරීරයට අඳුර විසින් ඇදගෙන එනු ලබන සුළං පහර නැළවිල්ලක් බඳුය.

රෑට බත ඉදෙන තුරු අම්මාත් තාත්තාත් දවල් කාලයේ සිදු වූ දේවල් ගැන සිංහාවලෝකනයක යෙදෙති. තාත්තා හාන්සි පුටුවේ දිගා වී සිටී. අම්මා ඒ අසලින්ම බිත්තියට හේත්තු වී

නැඟිට සිටින්නිය. කුස්සියේ බත් හැලිය තනියම පෙණ දම දමා උතුරයි.

"මඳැයි හාල් සේරු තුනකුත් උයලා අනික් පාර ගෙදෙව්ට කන්න ආයිමත් රෑට උයන්ට උණා."

"හාල් සේරු තුනක් ඉව්වද? නරක නෑ. කී දෙනාද වැඩ කෙළේ?"

"කොච්චර ඉව්වත් ඉතුරු වෙලා නෑ නෙ. බත් හැදි දෙහෙකට වැඩියෙන්. කොහෙද ගමේම ඉන්න කොලු කුරුට්ටෝ ටික හැන්න වරිගෙ පිටින්ම ඇවිත් වහ වැටුණා නෙ එතන. අන්න ඒ කාලෙ නම් මුළු ගමම ආවත් කන්ට බොන්ට දෙන හැකි. දැන් කොහොමද එහෙම කරන්නෙ?"

"මොන තරම් අගහිඟකම් තිබුණත් කෙනෙක් බඩගින්නෙ බලා ඉන්න කොට මගෙ නම් බත් ටික උගුරෙන් පල්ලෙහාට යන්නෙ නෑ. කාගෙ වුණත් පොඩි උන් නෙ.... අනික, කන්න බැරි මිනිහ නෙ කිරිස්තියන් බාස්."

"මම තුන් පාරක්ම බත් බෙදුවා. අනික් පාර නොබෙදා ඉන්න කොට කට්ටින්ම ඉල්ලුවා. කොහොමටවත් හාල් සේරුවකටවත් වග කියන්න ඇති."

"අර මිනිහෙක් නැතිකමට කොහොමද කියලා, අඩ ගහ ගන්නව නමයි. නැත්නම් මේ ගමේ කවුද ඔය මිනිහා වැඩකට ගන්නෙ? මොකවත් නොවෙයි. කන්ට දීලා පිරිමහන්ට බැරිකම."

"එදාට විතරක් නෙ බඩ පිරෙන්ට කන්ට ටික ලැබෙන්නෙ. ගෙදෙද්දි මදි වෙලා බත් ඉල්ලාගෙන එන කොට ගැනි හැදි මිටෙන් ගහනවලු!"

"ඒ ගැනි කාට කන්ට දෙන්නෙත් එහෙම නමයි. මම නම් හරකෙක් දීලා නිකම් ඉන්නව මිසක කවදාවත් අත්තමකටවත් වැඩට යන්නෙ නෑ."

"හොඳ වෙලාවට මම කට්ටාවා එහෙම පිටින්ම උයන්නෙ නැතුව කැල්ලක් ඉතුරු කරගන්නා. අපරාදෙ කියන්ට බෑ අපූරු කරෝල කැල්ල. උම්බලකඩ වාගෙ."

"ඔක අර සයිමන් මුදලාලි මටම කියලා වෙන් කරලා තිබුණා. නැත්නම් දැන් කොහෙන්ද කුණු කරවල මිසක හොඳ කරවල කැල්ලක් ගන්නෙ."

"කොහොම වෙයි තමන් නා. කාටවත් වචනයක් කියන්ට ඉඩ නොතියා වැව වීන සිද්ද වුණා..... ඒ උණාට කොළ මඩවන්න, වැඩ කරන්න, ගැල් රජින්න තව කීයක් නම් වැඩ තියෙනවද?" මනු අනිසයෙන් අනාගතයට ලක්ෂණ කාමින් කිය.

"දෙපියන්ගෙ ඔබිංගෙන් ඒ විතක් මය විදිහටම තෙරිගෙන යයි."

ගොනා, මැදරයා, උගරා යනාදි වචනවලින් අම්මාගේ තාත්තාත් විසින් නිතරම නිගන්නා උද නමුත් කොටුවක මුල්ම පැළය ඉදුරිපිට හෙන් වෙනත් ගසක් කොළක් රෝපණය කිරීමට කැඳවනු ලබන්නේ මාය. මා යමක් සිට වූ විට එහි පලඳාව වැටිය යන අදහසක් මවුන් අතර පැවතිණි. මෙය මා උපන් කැකත විසින් වඩුන් පුළ ඇති කළ විශ්වාසයකි. ගුලත් කොටුවට රෝග හැදී විනාශ වී යෑමෙන් පමා මවුන්ගේ මේ විශ්වාසය තවදුර තොවිය. මවුන්ට ගුලත් කොටුව දැන් මතක නැත. නැකත් නම් ඔතක ඇත.

මේ නිසා දෝ කසා ගත් ගොයම් පැමිණ සඳහා කොළය තැනීමට මුල්ම ගොයම් පිඩ තැබීම පිණිසද මමම කැඳවුම් ලබන්නෙමි. මෙය මගේ ගිසේ ගල් පුඹු කරන්නකි. තාත්තා අමු කදුරු කොළ අටක් පමා ඒවා ගලක් මෙන් කමත මැද අරක් වළේ වළා ඒ මත මුන්නා තමින් හඳුන්වනු ලබන ගලක් තබයි. ඉන් පසු ගොයම් පිඩක් ගෙන ඉකුත්තක්, පුවක් ගෙඩි කනක් හා කක් ගෙඩියක් එහි මතා ගිගේ ගිස මත තුබා මුන්නා වටා තුන් වරක් පැදකුණු කරන්නට සලස්වයි. අර මුන්නා වැසෙන පරිදි මා දක්ම පළමුවෙන් තබන්නේ ඒ ගොයම් පිඩය.

තාත්තා වටමේලවෙන් ගොයම් පිඩ කිහිපයක් කරල් පැත්තෙන් ගෙන ඒ මත දැමීය. ඒ අනුව මමද ඔහු සමග වටමේලව තවමින් කොළය ගොඩ නගන්ට වීමි.

"එක අතකට... එක අතකට... ගොයම් තැම අතටම දාන්නෙ නෑ. එක අතකට මිස." තාත්තා මා ගොයම් පිළිවෙළක් නැතිව විසි කරනු දැකමින් කිය. වෙනත් අවස්ථාවල ඔහුගේ වචනවලින් මට පැහ පිරුන කාරුණික බවක් එහි තිබිණ.

නිලදී ගොයම් දැමීමේ තාත්තාත් මාත් පමණක් නමුත් ටික වේලාවකට පසු සියදෝරිස්ද පැමිණියේය. කොළය තරමක් ගොඩනැගුණු පසු තාත්තා සියදෝරිසුත් සමග හරක් ඇඳන්නට විය. තාකි මිමුත් මුදුනටත්, බාල හරකුත් කලාතටත් සිටින පරිදි හරක් ඇඳුනු පිළිවෙල කරන ලදි. මුදුනට වී පසැතම කැරකෙන තාකි හරකුත් යන්නේ ඉතා හෙමින් මඳ දුරකි. එහෙත් සෙසු හරකුත් ඉබාගාතේ යා නොදී කොළයේ රඳවාගෙන සිටින්නේ මවුන් විසිනි.

සවස් වන විට, කොළ මැඩවීමට ආරාධනා ලත් මිනිස්සු එකා දෙන්නා කමෙට කාන්දු වී එන්නට වූහ. මුලින්ම පැමිණියේ පතිලාය. කලෝලිස් හා කඩි සේනන් ඊළඟට පැමිණියහ. මේ අවුරුද්දේ කොළේ හරක් දැක්මට ඔට බාර නොදීම මගේ ආඩම්බරයට හේතුවක් විය. සමාන්, පතිලාත් හරක් ඇඳුනු දෙක පසුපස මගෙ අදිමින් කැරකෙයි. පතිලා ගොයම් කොළයක වළි වෙන තුරු ඇවිද්දත් වෙනෙසට පත් නොවන්නෙකි. නිතර හිරි ඉසි මස් කැබෙන් උගේ ඇඟපත යකඩ මෙන් ගතව ඇත. පතා ගැන සිතන විට තමා ඇති වන්නේ බැස්මකි. ඔහු ඇණ හිරියොත් කෙවිට ගත යුතු වන්නේ මාය. එසේ ගන්නොත් ගන්නාමය. මට රිට වැටි දෙයක් කළ හැකි බව පෙන්වීමට ඒ අතරතුර අවස්ථාවල මම ලොකු මිනිසුන් සමග දැහැගොලියාවක් ගෙන වට තවමින් මැඩුවන් හැළමි.

රෑ වන විට මඳ අඳුර පිසගෙන සඳ හැඟ ආලේ කට පුරා සිනාවන්නෙකු විලසිනි. දහවල් දාහයම සැනසුම් සිසිලකට පරිවර්තනය වන විට ඇති වන්නේ අපූර්ව ප්‍රීතියකි. අඳුර කොහාරම් භයානක දෙයක් වුවත් ගස් අතරින් එන සඳරැසින් ගද සිඳගත් කල ආනන්දජනකය. හිරු හැඟ එදිදී ඇති වන සුන්දරත්වය කෙමෙන් හැකි වී ගොස් ප්‍රචණ්ඩ වෙයි. සඳ හැඟ එදිදී ඇති වන සුන්දරත්වය කෙමෙන් වර්ධනය වී ගොස් ගස කොළ හා වෙනත් වස්තූන් මතද සිසිලසක් වැතිර ගනී.

"ඈ සඳ මඩලෙ ලස්සනයි ආකනෙක් ඒ වගෙම ඕවියාවලි" කලෝලිස් වගේ වුවෙකු මෙන් අහස දෙස බලාගත් වනම ඉඳ කීය අපිද ඔහු අනුව අහසට හෙන් යොමු කළෙමු. රෑ මඩල පිරිවරා ගත් සඳෙහි, තනි සඳෙහි නොදක්නට ලැබෙන සොඳුරුකම තේජසක් ඇතැයි සිතේ. ආකාශයද විලද වර්ටියක් මෙන් සබලන පුංචි තරුවලින් පිරී ඇත.

"අපි මිකුරාලා හද්ද වෙලා ඉන්නෙ මිකුරාලා ගොයම් පාගන්ට
මොකොද්ද හොඳ දවස."

"ඇයි, එතුමා බලාපොරොත්තු කිව්වාලු?"

"නෑ මිං උඹට උණක් වෙනවා ලාව පොවි මගමාල
මිනක් පනල් වෙනව ඇති නෙ" කවි කේතන් කියල්ලන්
සිනාවෙමින් සිටිය.

"මිය වෙකැයෙන පනා හොඳියා වැඩ කරනොත් වැඩ
කරල්ලා. නැත්නම් පලයල්ලා යන්න" යයි මෙහිදී නාන්නා
තොටයෙන් කියන් කියපු දෙනාව නිශ්ශබ්ද වුන.

කිරු රැසින් ආ ගිය මිනිසුන්ගේ තළ පැහැති පිට පවා සඳ
රැසින් වගින් වර පිදිවන්ම බබළයි. මම ඇත්මනුත් සමග
පිනියෙන් නෙත් ඒ ගිය තණ පිටිවැනිය මත කරිවුවට මෙන් දිව
යමි. ඇත්මන් ඔට වඩා අවුරුදු කිහිපයකින් වැඩිමල්
ඉලන්දාරියෙකු වුවත් අප සමග එක් වුණු විට සම වියේ එකෙකු
මෙන් පෙල්ලම් කරයි.

"මගන හට නටා ඉන්නෙ නැතුව ඔය ඇත්මත් එක්ක ගිහින්
අර ඇඹුල් ටික අරන් වර"යි නාන්නා මට කැර කරන්නාක් මෙන්
කීය. ඇත්මනුත් මගේ කියා විරහිත කරන ලද යන්තු මෙන් දුව
පැන ඇවිදිමි නතර කෙළෙමු. ඊට පසු මම ඇත්මන්ට ඔළුවෙන්
කතා කොට මනුත් පමණ ගෙදර යන්ට කිවත් විටක්. මුදුනේ වියනක්
මෙන් කිරි ලියකඩුල්ල සිදුරු කරගෙන වදින සඳරැස් රිදී කාසි
පමනක් මෙන් දෙවට දිගේ විසිරී ඇත. අප එකාගේ ඇඟේ එකා
නැගෙන කරමට ළං වීගෙනය මෙන් කෙළේ. එක දිගට ඇසෙන
රැහැපි හාදයත් කමතෙන් එන ඕකාරයත් නැරුණු විට ලෝකය
නිසලය. අප යන හඬ අසන බැවියෙක් ඉවතට පනිනු ඉඳහිට
ඇසේ. මුදුන්ගෙන් දෙදෙනෙක් සිනල නැඟීමක් ඇඟ පුරා
ගමින් දෙවරකට මගේ කකුලේද ගැටුණහ.

"අන්න අගත දවල් සුදු කපුටෙක් වැටිලා හිටියා. හවමත්
ඉන්නවද දන්නෙ නෑ. යමුද බලන්න?" දෙවැනි මැදක් සමණ දුර
මෙන් කදු ඉසමිසි ඇත්මන් ඇසීය.

මේ මනු කියූ දෙය විශ්වාස නොකෙළෙමි. එහෙයින් ඒ ගැන
නොසිතුවෙමි. එසේ වුවත් මනු දෙවැනි තණඩිය නැග යන විට
මටද ඒ හෙවත් යන්ට සිහිණ පාරේ සිට බඹ දහයක් පමණ

ඇතට ගිය ඇත්මන් කුඩා රන්මල් ගසක් අසල කෙනෙකුට
සැතපීමට තරම් ඉව ඇති පළිමගෙන් ළඟ නතර විය. "කා
එක්කවත් කියන්න එපා"යි මනු ආරාදු වන අතර මට කීය. "නෑ"යි
මම ස්පරිශේන්ද්‍රියන් කෙමෙරේ යොමු කරගත් මහසින් යුතුව කීමි.

හොරමට හරකුන් දැමූ විගස සතා උන් දක්කන ලද්දේ
මගත් පුතියකිනි. ඒ වන විට මනු කෙමෙන් ගේහා යන්නට විය.
ඇතැම් විටක හරකුන් ගියේ උන්ට මනා පිළිවෙළට විනා මනු
දැන්නු අන්දමට නොවේ. වරක මනුනු මුදුනටම නෙරෙමි යති.
තවත් විටක සලාතට විසිරී යති. ඒ දකින නාන්නා අවස්ථාව අනුව
'කලාතෙන් කලාතෙන්' හෝ 'මුදුනෙන් මුදුනෙන්' යැයි අණ
දෙයි. විටක හෝලුව උදුරාගන්නා මනු 'මුදුනට මුදුනට' හෝ
'කලාතට කලාතට' යැයි හපියෙන් හරකුන්ට පවසා දෙකුන්
පාරක් ගසා ගෙන නිසියාකාර කර දෙයි. නාන්නා වැහැර ගිය
තල්ලි සතාට මෙන්ම පබිලාටත් මේ අණ දන්නේ මාය. හරක්
නාන්නාගේ අණ වහාම පිළිගන්න. මනුන් මගේ අණ පිළිගන්නේ
අලස ලෙසය. එසේ වුවත් මනුට වෙනත් නිසියම් වැඩක් යෙදෙන
තුරු මම ඔහුගෙන් බලා සිටිමි.

"අයියේ, මං වතුර ටිකක් බීලා එන කල් මේක ටිකක් ගනින්"
යැයි සතා නිතරම කියයි.

"උඹට හැම නිස්සේම වතුරි වතුරි තන්නෙ හැදිලා
ශබාරුවට! හොරකමට" මනුගේ ඇඟට වෙහෙස බව පෙනෙනත්
හරකුන් බාරගැනීමට මං තුළ බලවත් අකැමැත්තක් ඇත. හරකුන්
පසුපස යා යුත්තේ අප වැනි 'ඉලන්දාරින්' නොව සතා, පබිලා
වැනි තොල්ලන්ය.

සතාගෙන් බෙරිල්ලක් නැති වන විට මම කෝටුවක්
රැගෙන තොළයට යමි. ගැලවිල්ලට වතුර ටිකක් බොන මනු ඉන්
පසු රුජින් හා වෙනත් තොල්ලන් සමග පිදුරු ගොඩේ නටයි.
දණක් ඩරෙන පිදුරු තන්දේ ඇවිදිමි. පහසු තොවෙනත් එහි
පැන වැටී වැටී ඔබ මොබ දිවීමට මනු ඉතා කැමතිය. එවිට
නිදිමත හෝ වෙහෙස ඉඳුණු තැනක්වත් දක්නට නැත. යළිත්
මනුට හරකුන් බාර දිය නැති වූයේ බලවත් වෑපමෙනිනි. පබිලා
නම් එක දිගටම හරකුන් දක්කයි. මනු ඔහුට අදින්නේ

නෑනුත් රමණත් නොට ගිල ගමටම ඇසෙන පරිද්දෙනි. එය නැවතිල්ලක් වුවත් ශබ්දය නිසා අපේ ඉන්, ඇති නිදිමතද යා වෙයි.

එව තැවිටෙ මා ඇතියොපියාව පාවිච්චි කෙළේ තාත්තා නැති වෙලාවල වගේ. එය ඒ තරම් ලේසි නැත. වෙනත් අයට නොපෙනේ උවින් උවින් රොක් කරගෙන කලාතට ගොනෙන මැලුවේ උව දමා දමා දෙතුන් වරක් ගසන තුරුම ඇතියොපියාවේ ශබ්දයක නැතිය. ඉන් පසු ඔවුහු එය ආපසු කෙළවට දමති. මා ඇති ගොඩියාවට ගත් මැඩුවන්වලින් බැන නැති යෑමට කලින්ම මැඩුවම දෙපැත්තෙන් රුවා යයි. ඒ නිසා ඇතියොපියාවෙන් මැඩුවන් නලා බානු තාත්තා දුටුවොත් "මා අතින් අතින්" තියා එය වළක්වයි. හරක් ඇඳුනු දෙකකට මැදි වී නැති මඩුන්ට නොපැමි බේරීම සඳහා ඔවුන් සමගම ගමන් කරමින් වට තැවිටෙ මා එක් වරම ඉගෙනගත්තේ ඔවේ දක්ෂකම නිසා යැයි මම සිතුවෙමි. ටිකක් පුරුදු වුවහොත් එය ඇතියොපියාවෙන් කිරීමද අපහසු නොවේ. තාත්තා මට ඇතියොපියාවෙන් වැඩ කරන්නට ඉඩ නොදෙන්නේ ඔහු මා කෙරේ ඇති කරගත් නිසාද?"

ඉන් පොයම් පාසා අවසාන වන විට පසුවදා විය. ඒ වන විට අපි දොයම් තරමටම මැව වී සිටියෙමු. ඇඟ රිදෙයි. ඔළුව අපට අයිති නැතිවාක් මෙන් පහතට පමා හැළෙයි. එළි වූ කල, පින්තෙන් කෙත් වුණු අවසාන මැඩුවම එළේම තිබෙන්නට හැර ගවයන් ගුදා ගසි පොදර ගොස් කිදාගෙනිමු. මට පැදුරේ වැටෙන තලියෙන් නිතේ ගිය නමුත් දවල් එතොළහට පමණ අම්මා එළියේ ඇඟැවෙනු ලැබුවෙමි.

"අර තාත්තා ටිකරක් තමයිනෙ වැඩ. උඹත් ගිහින් ටිකක් උදලු වෙයන්" යැයි ඇ කීවාය.

"තවම නිදිමතයි නෙ" මම ඇඟ ගස්සා අනින් ගැස්සට හැරුණෙමි.

"උඹේ නිදිමතයි කියලා කොහොමද?" තාත්තාට ටිකරක් වය පස්සෙක් තමයිනේ කඳ හැදිලා?"

ඇ මෙය කියූ තැරියෙන් මට නොහැඟිට සිටිය නොහැකි විය. නිදිමත මෙන්ම ඇඟටද හෙමෙරිටු ගතියක් දැනුණ මුත්

මම ඒ නොතකා හැඟිට සිටියෙමි. මා ඉඳුණේ යන්තම් වතුර ටිකක් ගාගෙන එන විට අම්මා ආරාධා තුනතුන් ලුණු මිරිසුන් මට ළං කළාය. අම්මාගේ ආරාධයක් අනක් බරය. ඒ වන විටම ඒවා නිවී තිබුණත් හොඳට කිරි දමා තිබූ නිසා රසවත් විය.

"කෝ මේ පනාවටත් නැහැ නේ" මම පනාව දෙස හොරැ බිත් බල බලා කීමි.

"අද මඩව පිරන්වත් ගෙන් ලුණා ඇඳි ඕකෙ ගෝන්නු ඉඳිරොත් ඇති. බලාගෙන"යි කී අම්මා වහා පැමිණ මට පනාව සොයා දුන්නාය.

මඩවට ගොා පාරවල් දෙක තුනක් ගැසූ නමුත් එය පිරී ගියේ පිදුරු රොදුවලිනි. මම එය එහෙමම පැන්නක දමා පිටත් වීමි.

මා කමතට යන විට අම්මා කියූ පරිදි තාත්තා පමණක් තනියම වැඩ කරමින් සිටියේය. ඒ වන විට ඔහු ඇඳුවන් ඉවත් කර බැහැද කඳ ගසා තිබිණ.

යතුරට ගෙවක් කුල්ලට බැන ටිකක් ගන්නා ඔහු එය හුළං පාරට අල්ලා තළවමින් කමතට හෙළූයි. කාටුව හා බොල් හුළඟේ පවමින් හොඳ බැන, පැළල්ලක් මෙන් පහතට හැළෙයි. මෙසේ දෙතුන් වරක් කිරීමෙන් පසු දඬුකණින් කුලුමුල්ල හදින් ගන්නා ඔහු වමතින් එහි බැඳියක් කටුව අල්ලා තවත් වැර දී අත කරපටා පවන් පහරවල් තුන හතරක් දී පවනේ නොගොස් විටට එක් වන බොල්ද පලවා හරියි. මෙසේ ඉවත් වන බොල් වගේට නොට ගැසෙන විට බෝල අත්ත මෙන ඒවා ඉවතට කල්ලු කර දමයි. ලී දෙකක් සිටුවා ඒ දෙක හරහට තවත් ලී දෙකක් බැඳ 'කතිරයක්' සාදා තිබුණත් තාත්තා මෙසේ බිම සිට වී හුළං කරන්නේ අත් උදව්වට කෙනෙකු නැති බැවිනි. මා එහි ගිය විට කතිරයට හැඟ වඩා හොඳටක් ඉක්මනටත් එය කිරීමට ඔහුට හැකි විය.

මම බැන කන්දෙන් ටිකක් කුල්ලට පුරවා දෙපයේ ඇඟිලි අතින් සිට උස වී තාත්තාගේ අතට දෙමි. හුළං තිබුණොත් ඔහු එය ඉක්මනටම හුළඟට අල්ලයි. නැත්නම් කතිරයේ හරස් ලීය මත තබා හුළං හමන පැත්තේ ඇත ගස් කොළෙන් සෙලවෙදැයි ඒ දෙස බලා සිටී. හුළං රැල්ලක් ඇඟේ වදිනවාත් සමගම කුල්ල මතට බැන හලා ලයි. එවිට කාටුව සහ වෙනත් රොදු හුළඟට ගසාගෙන ගොස් නොද වී බිම පතිත වෙයි. මෙවිට බිම සිටින විට තරම් වාර ගණනක් අතින් හුළං ගැසීමට සිදු වන්නේද නැත.

මේකේ තවත් එක සන්තානයක් වැඩියෙන් කාටුවෙන් නැවී තමන්ගේ නාය. ඉතිරිව තියෙන අවුත් ලැහැන්හා පිදුරු කැබැල්ලක් ගැරුණු විට පුංචි කුණුරොදු අතින් මිස දමා ඉවත් කිරීමද නොකළිය. මේක ආග මේකේ කාටුවෙන් නැනැවී තියෙන්න ලැහැන් මේකේ තමයිය ඉදිරිපිට වී හොඳ ලැපෙන විට පිටට ඇති වන්නේ බලවත් පතුරකි.

II

කෝකිලාන කැපීම සඳහා මා පුලමින් සිටියේ ගොයම් වැඩ අවසන් වන තුරුය. එය නියං සමය වූ බැවින් කැලයක් කැපීම සඳහා ඉතාම හොඳ කාලය විය. එහෙත් ගොයම් කපා පායා ගුළු අල්ලා ගෙට බැනීමෙන් පසුවත් රට අවශ්‍ය විවේකය නොලැබිණි. ඒ එක්කම් නැවත කුඹුරු කොටා, සී සා, බීජ සතස් කොට මඟට පී වැපිරිය යුතු වූ බැවිනි. මේ සියල්ල කරන තමුන් ඒ අනු අස්සේ කෝකිලාන කැපිය යුතුය යන අදහස මා සිත් තුළ සිටී තවි.

කුඹුරු වැඩ අවසන් වීමෙන් පසු තාත්තාට ලොකු විවේකයක් ලැබිණි. උදෙට කුඹුර වටේ ගොස් ඉස්නන් බැඳීම නැරෙන්නට සැලසිය යුතු වැඩක් ඔහුට නොතිබිණි. බුලත් කොටුවට රෝග සැදුණ නැත් සිට කොටු හිටවීමේ අදහසද ඔහු තෙරෙන් ගිලිහී ගොස් තිබිණි. ඒ බිස්ස පිරී ඇත. එහෙයින් ගොයම් කැපීමට කලින් පැවති අගහිඟ කාලය පිළිබඳ මතකයක්වත් ඔහුට නැත්තා සේය. එනිසා පොරදී මෙන්ම දවසේ ලොකු හරිය ඔහු ගත කෙළේ දෙණිය අද්දර ඇයමන්ගේ කතාවය. එහිදී ඔහු එක්කෝ පත්තරය බලයි. නැත්නම් ආන් අදියි. එසේත් නැති විට ඔහු මෙන්ම කාලය ගිලීමට එන සියදෝරිස්, සේනන් හා යෝනන් සමග සල්ලාපයේ යෙදී සිටී.

මේකත් දැකලා තමයි දෙමේ කරගෙන අපේ ගෙදරටද එලි. මගු කිවින කැන කතෙන් කැන්සේ නිලන කෙඩර කතා නිසාය. කාලේ ඇල්ලිලනට ගොස් වැලකය පිනා යකක රල්ලෙමින් සිටි කොලෙකු දිගේ ගිය කැටි, ගල් කුනාටකදී මුතු මැණික් ලැබී කිරා වගෙ රැලි අවකාශයක් තැමිණ මවුන් වැළකු පැටි, කුරුන්දාගට වගේ ගල්වලගේ ඇඳෙන් ගලකින් මිකුරන පැටි මගු කිරන්නෙ රතු ගල පිළිගැටට පත් කරවමිනි. මගුගේ පුමිදුට ගොකට කකර් ලියේ දිනක් මගු මාමලාගේ ගෙදර ගොස් එන විට කොලෙන ලෙස්ලි ඇඳගෙන ලජ්ජාසියක රෙදිවලට තද කොට ගැඳගෙනා කුරු අතේ සිටි ළමයා අල්ලා ගන්නට කී කතාවය. මගු ඇගට කුණුනරුපයෙන් කිණිනවාක් සමගම තරුණිය කොකෙකි කියා

"කැඩුයි, කැටි වෙලාවත් ඒ ළමයාව වඩාගත්තා නම් මේ ගෙදර හරක් ය" මගුගේ මේ රාක්ෂයෙකි අවසාන වචනය කොකෙකුගෙන් ලියා ගන්නට නොහැකිය.

"ඒ ඇයි?"

"ඒ තමයි කෝමිකි!"

කිරිකුත් කෙමින්නාලංකාරයේ කතා හැටියට හඳුන්වනක් මේ නුම් කොරුවක්ම එකල අපට ඇත්තය. එදා රෑට අපට ඒවා කැටි කැටි පෙනෙයි. එවිට අපි තවදුත් ඇස් පියාගනිමු.

"උඹලයි හෙදර කුට්ටමේ කිලුණා නේද බං? නිතම ඉන්න දවස් වගේ කියන්නත් නොයාගන්න කිලුණා නෙ"යි දිනක් ප්‍රේතෝද්‍යානේ ගැද මන ඉඳගනිමින් සේනත් කීය. මගු අනතුරුව කෙ-කුලට ගස් යටා බැලුවේය. ඒ, එය අම්මාට ඇහුණොත් තාත්තා පුවට කොලගන්නේ යැයි ඇ මගුට දොස් නකන බැවිනි. තාත්තාට කුවු අලුත් දෙයක් නොවේ. ඒ කුළින් මගුගේ ඉවසමි පවා වෙනත් අය වෙත ගොස් ඇත. ගොයම් වැඩ නිසා මදක් නිදා ගැත කුලු රය තැදීම ගැන මම සේනන්ට කිතින් ද්වේෂ කෙළේ. තාත්තා කොපමණ තෝන් ගත්තත් හැම විටම ඒ සිංහලත් ගෙයි ඇති මුදලුන් කුලුවේදී පරදින්නේ යැයි අම්මා කිරගම කිලු කිලුමි අප සිත්ද වසාගෙන සිටියේය. එහෙයින් මම සලින් දිනක කුට්ටම පැදුරු ආනෙත් ගෙන වහලේ යටලියකටත් පොල් අතුලරක් අතර පහවා තැබීමි.

අපේ ගෙදර දිනපතා නිදිකැමට පෙන්නා පැදුරු උදේට අතුළා මුල්ලකට පෙන්වනු පරනු ලැබේ. ආතට දෙනුයේ නාදුයෙකු ආවිට එළා දෙන අලුත් පැදුරු පමණකි. මේවා අතුළා කුලු විට කුමිහක් වැනි කුහරයක් පෙන්වා නොතැබී සිටී. මිනි ගෙවීමක් ඉවසන්දමක් වැනි පුර උපකරණයක් තාවකාලිකව තැන්පත් කර තැබීමට මේය සදිස් ස්ථානයකි.

"කෝ පනා මේ ගෙයි කිලුණ කුට්ටම?"යි කාන්තා සේනන්ගේ කීමෙන් අවදිවූවෙකු මෙන් නැගිට, පොත් පැදුරු කටට අත දමමින් ඇසිය.

"ඔන්න ඔහෙ පොකෙද කිලුණා?"යි සනා කීය. අනතුරුව ගමුද ගේ පුරාම කුට්ටම සොයන්නට විය. මිදුලේ සිටි මම ළඟ කුලු උදාල්ල ගෙන හිස සීමට නැතුරු කොට එහි තැන තැන වැටී කුලු තණ පඳුරු උදලු ගා දමන්නට විමි. මිදුල උදලු ගැටත් මගේ ඇසත් කනත් නියම වශයෙන් යොමු වී තිලුණේ ගොතුළටය.

"රංජිත් උඹ තේද තාත්තගෙ කුට්ටම ගත්තේ"යි වෙල පැත්තේ සිට අලුත් ගෙට ගොඩ වැදුණු රංජිත්ගෙන් සනා ඇසීය.

"මම ගන්න එකත් නැහැ."

"එහෙනම් මොකද මේකට උනේ? රහත් උණොද?"

"මම දන්නෙ කොහොමද?"

"උඹලා මොනවද දන්නෙ? මේ ගෙදර නම් මේ ලෝකෙ දෙයක් මුන් එක්ක තියාගන්ට බෑ. හැම එකක්ම කාලා දානවා. අහවල් එහෙකට දුන් විඳ විඳ මුන්ට කන්න හොයලා දෙනවද මන්දා?" තාත්තා මගුගේ කියමනෙන් ප්‍රකෝප වූවෙකු මෙන් පුපුරා හැලුණි.

මල්ලිලාත්, නංගීත් එකතුව එකරාමෙට කුට්ටම සෙවූ හමුක් ඔවුන්ට එය සොයාගත නොහැකිව අත් හැර දැමූහ. සුදුව පිළිබඳ පිළිසිඳ ගැන්මද ඒ සමගම ගස්සා වන්නට ඇතැයි මම සිතුවෙමි. එහෙත් වූයේ අනිකකි. පසුදා පොළට ගිය තාත්තා හුරුනල් දරුවෙකුද රැගෙන ආවේය. ඒ නැවුම් සුවඳ විහිදන අලුත් කඩදාසි කුට්ටමකි.

ඉන් පසු හැමදාම උදේට හත් අට දෙනෙක් අපේ ගෙදරට එකතු වෙති. පැදුරු දෙකකුත් රැගෙන කෝකිලාත අද්දරට

යන බවුනු වලට ඇති තැනක ඒවා එළාගෙන සුදු කෙළිති. ඇතැම් දිනක බවුන් දවල් කාලේ පවා නැගිටිලට සවස තුන හතර වීමෙන් පසුවය. නොයෙක් විට දිනු කැනැත්තා මිදුලුත් රැගෙන කැඩිව යන්නට උත්සාහ කරන හමුත් පැරදුණ අය ඊට ඉඩ දෙන්නේ නැත.

"නොතේ යන්වද බිං?" තව ටිකක් සෙල්ලම් කරමු,"යි බවුනු කෙදින් කියති.

"මේකෙන්ද බිං ඒ සුදුවා? පැරදෙන කල් මේකෙන ලැගගෙන ඉන්නයි. දිනපු කැරිසෙ පැනලා යන්නයි!" අනතුරුව කරමක් කරමින් පුරන කරති.

මේ ආකාරයට ඇතැම්විට බවුනු ඉණ ඉන පවා විකුණමින් හෝ උකස් කරමින් සුදුවෙහිම යෙදෙති. පෙර දිනවල හමු වෙද බවුන් සුදු කෙළින කැනට ගොස් ඒ දෙස බලා සිටීමෙන් ඔහුන් විනෝදයක් විඳදෙති. එසල සුදුකාරයන්ට බුලත් විටක් සැපයූ විට මෙද පතයක් හෝ දෙකක් ලැබෙයි. ඉන් ඒ කරන්නේ සතා හෝ රැකීම සුළු ඉන් වල විනෝදයක් නොව කේන්තියක් දනවන්නකි. ඉතිරි කිසහ පරිදි අපේ කැම දුශ්චිදුප්පත්කමකටම පිට සුදුවැලි සිසෙන බැවිනි. කොතරම් කෝපයක් ඇති වුවත් තාත්තගේ අලුත් කුට්ටමට අත තැබීමට මම බිය වීමි. එනිසා ගිනේ නොපන්සුන්නම පිට කරගැනීම සඳහා පරණ කුට්ටම හොරෙන්ම එන්න පහළට ගෙන ගොස් එයට ගිනි තබාලීමි.

තාත්තාව පමණක් නොව නිකම් කාලය නෙවීම මවද අපෙසුවක් ලෙස දැනෙයි. අප සමග ගුඩු පැනීම, වළ කපු ගැසීම හදු අපද ඉතිරි ගොස් ඇත. පමහරු කොලුකම ගසා දමා පමණේ කොලුවල ගොවිතැනෙහි යෙදී සිටිති. අනිතෙක් රක්ෂාව සඳහා කොළඹට ගොස් ඇත. ගමේ සෙල්ලම්ද දැන් පෙට පෙනෙන්නේ අපේ දරුවන් පරියෙනි. වයසින් අපට අඩු පිරිසක් විසින් ඒවා බරගහු ලැබ ඇත. පනාද ඒ අතර සිටි.

මේ අතර දිනක් ලලිතා පැමිණෙන විට දෛර සිටියේ මා පමණකි.

"කෝ අම්මා?" ඇ ඇසුවාය.

"දර ටිකක් අතුලාගෙන එන්න කියලා පල්ලෙහාට ගියා."

"ඇන්ක ළඳිද?"

"ඒවි මම හිතන්නෙ. ඇන් ගිහින් තරමක් වෙලා" අප අතර නිහැඩියාවක් ඇති විය. ලලිතාම එය බිඳ දැමීමය.

"මයා කිව්වා තේද දවසක් කෝකිලාන කපලා ගේනක් හදන්න ඕනෑ කියලා. කෝ කවම හැදිද පටන් ගන්නෙ?"

මගේ සිත ක්ෂණිකව අතීතයට දිව ගියේය. මෙසේම දිනක් මට කෝකිලාන අසලදී ලලිතා හමු වූවාය. ඇ සමග වචන දෙක තුනක් හුවමාරු කරගෙන තව 'දුරටත් කියන්නට දෙයක් නැතිව ගිය කල්හි මා කෝකිලාන කැපීමට අදහස් කර සිටින බව ඇයට පිළිවෙළි. එනමුත් එය එතරම් හදබල ලෙස සිතට නොගසිමි. කෝකිලාන දෙස බලා 'ඒක හොඳයි' යන්නට වැඩි දෙයක් ඇද රවේලේ පැරණුවේ නැත.

"කවම බැරි වුණා නේ" යැයි ඇගේ මේ මෙන් කිරීමෙන් පිබිදුණු මෙ පිළිකුරු දිනිමි.

"කවදාද ඉතින් පටන් ගන්නේ?"

"දැනදීම."

"ඔක එළිපෙහෙළි කරලා මොකුත් හිටවා ගන්නොත් ඒකම හඳැයි ජීවත් වෙන්ට." ඇ කල්පනාකාරී ලෙස කීවාය.

"කාටද?"

ඇ මා දෙස හොයගින් බලා ඔබ ඔලාගන්නාය.

ඇන් නම් කෝකිලාන කැපීම ආරම්භ කිරීමට පෙනෙන ලේකු පමණක් නොව පෙලඹවීමක්ද ඇත.

තාත්තා මිනිසුනුත් සමග කෝකිලානට වැද එක් පැත්තක සුදු කෙළියි. මේ කැත්තක් රැගෙන අනික් පැත්තට ගොස් කැලය කපන්නට විමි. අත්කර හයක් පමණ වෙතැයි කියන කෝකිලානෙන් සැලකිය යුතු පෙදෙසක් එක දිනකින් එළි කල හැකි වෙතැයි මම සිතා සිටියෙමි. එදා දවල් වන විට මට වර්ග අඩි කීපයකට වැඩියෙන් එළි කිරීමට නොහැකි විය. කෝකිලානෙහි කහට, ගොවපර, ලුනුමිදෙල්ල, කල්, මුණවල්, දවට, වල්දෙල් ආදි විශාල ගස් වූයේ අතරින් පතර කැනින් නැතය. එහි වැඩි හරිය වැඩි පැවැත්තේ කැබෙල්ල, දම්, කැන්ද,

වැටණිය, බෙදුම්, ගීත, කැප්පෙටියා, එරමිණිය, මල් කැර, පින්න, රත්මල් ආදී නරකෙක හා කුඩා ගස්වලිනි. මා නොයෙක් විට දම් ගසක් කැපුවේ ඊට යට වී කුඩා ගස් රාශියක්ද සිදී බිඳී යන සැටි සිතින් දකිමිනි. වෙනත් ගස්වැල් එයට වැටෙන්නට නොදී සහෝදරත්වයෙන් බිඳාගෙන සිටින විට මුල් ගස ඇද හැලීම සඳහා එහායේ අතු ඉති හෝ ඒ ගස්ම කපා දැමිය යුතු විය. මගේ කාලයෙන් වැඩි කොටසක් ගත වූයේ මෙබඳු අනිරේක වැඩ සඳහාය. කළ වැඩක් නැතත් දවල් වන විට ඇඳුම් ඩහදියෙන් තෙවී ගොස් ඇඟටද මහන්සි ගතියක් දැනෙන්නට විය.

මුලින් මගේ අදහස වූයේ තනිවම කෝකිලාන හේනක් බිවට පෙරළීමය. කිහිප වරක්ම එය සිතින් කර තිබූ බැවිනි. එහි දුෂ්කරත්වය දැනෙන්නේ ඇත්ය. සවස කැලේ කපන්නට එන්නැයි මම සනාටද කීවෙමි. සනා එය නොකැමැත්තෙන් ගසා අමු නමුත් පසුව ඉහළ ගෙදරින් කැත්තක් ඉල්ලාගෙන අවුත් කැලේ කපන්නට විය. මා කොතෙක් කීවත් සනා කපන්නේ තරමක් ලොකුවට වැවුණු ගස් පමණකි. කුඩාම ගස් ඔහුට කපන්නට හැර ඒවා කැපීමට මා තුළ ආශාවක් ඇත. ආශාවට වැඩියෙන් ප්‍රතිඵලය සැලකිය යුතු යැයි සිතුණු බැවින් මම ඔහු ඉතිරි කර යන කුඩා ගස් වැල් කපා දමන්නට වීමි.

සතියක් දෙකක් නොකඩවා වැඩ කිරීමෙන් පසු අපට කැලයෙන් අක්කරයකට වැඩි කොටසක් එළි කළ හැකි විය. ඇතැම් දිනක මගේ යාළුවන් වූ මනියාත් පබිලාත් පැමිණ මට උදවු වූහ. ඔවුන් සමග වැඩ කරන විට වෙහෙස දැනෙන්නේ අඩුවෙනි. කතාව ගමනට පමණක් නොව වැඩටද 'දෝලාවක්' යැයි සිතේ.

සවස වැඩ අවසන් කර නාගෙන ගෙදර පැමිණි පසු මම යළිත් කෝකිලාන දෙසට යමි. කෝකිලාන විසින් මා ඇඳගනු ලැබූයේ යැයි කිම වඩා හරිය. දැන් මා තුළ එයට ඇත්තේ මහත් ආදරයකි. ගස් මුදුන්වලට රාස්සිගේ අව්ව වැටී ඒවා රත් පැහැ ගැන්වී ඇත. අනික් පැත්තේ කුඩා පඳුරු පිසගෙන එන සුළං රොදක් මගේ ගත නළවයි. නෑමෙන් පසු නව පණක් ලබා සිටින මට මේ රොද සුළඟ වඩාත් සුවදායක වෙයි. එය රෝමකූප තුළින් ශරීරය තුළට වදින්නාක් වැනිය. මම නිදි ගන්වන ලද

කැලය දෙස බලමි. ඒ හපන්කම කරන ලද නැනැත්තා මමය. මා විඳින මානසික සුවය හැම ශාරීරික සුවයක්ම අකුළාගෙන සිටී. කපා දැමීමට වඩා ලොකු හපන්කම වවාගැනීමයි. ඉදිරියට කළ යුතු ඒ හපන්කම් ගැන සිහින මවමින් මම අඳුර වැටෙන තුරුම එහි සිටිමි. අඳුරින් වැසෙන කැලය කෙමෙන් භයානක ස්වරූපයක් උද්වහනය කරයි. ලස්සණ සඳ පහනින් සැරසී ගත් රැයකට පවා එහි භයංකරත්වය මුළුමනින්ම පලවා හැරිය හැකි නොවේ. සේතන් කියන අන්දමේ යකුන්, ඛූතයන් හා අවතාර සැඟවී ඇත්තේ මෙහි විය යුතුය.

"අර කොල්ලො විනරක් දවල් තිස්සෙ ගිහින් කැලේ කපනව. ඔය කුට්ටමටම ඇලිලා ඉන්නෙ නැතුව උඹලත් ගිහිල්ලා ටිකක් උදවු වෙයල්ලකො"යි එක් දිනක් කැලේ සිට ආපසු එන මට අම්මාගේ කටහඬ ඉස්තෝප්පුව දෙසින් ඇසිණි. තාත්තා ඇද මත දිගා වී බලවත් කල්පනාවක යෙදී සිටින කලක පරිද්දෙන් එයට නොසැලකිලි ලෙස සවන් දෙනු මට මැවී පෙනිණ.

"ඔය කැලෙත් කපලා ඉවර කරන්න පුළුවන් එකක්යැ. මං දැක්කා දැන් අනික් පැත්තෙන් ගස් වැවීගෙන එනව" ඔහු කියනු ඇසිණ.

කෝකිලාන කවදාවත් කපා අවසන් නොකළ හැකි කැලයකැයි බොහෝ මිනිස්සු කියති. රදාවානේ ඇළට පාලමක් බැඳීම, හේනේගම ඉඹුල් ගස කැපීම ආදි කළ නොහැකි දේවල් තවත් කිහිපයක්ම ඔවුන්ගේ ලැයිස්තුවේ ඇත. වැඩක් පලක් නැතුව ඔහේ කියවන අතර ඔවුහු ඒ ගැන සඳහන් කරති. මේ එකකටවත් පදනමක් ඇතැයි නොසිතේ.

"මොකද ඕනෑකමකින් කරනොත් කරන්ට බැරි? ඔහොම කැලෑද මිනිස්සු කපන්නෙ?" මුලින් අර විශ්වාසයෙහිම එල්බ ගෙන සිටි අම්මා විසින් දැන් එය අත් හැර දමන ලද්දේද?

"ඔය කැලේ කපලා දැම්මහම කොවුලකටවත් ලීයක් ගන්ට තැනක් තියෙනවද? මිනිහෙක් එළියකට පහළියකට බහින්නෙ කොහාටද?"

"ඒවා කොහොම වෙතත් ඔක එළි කළහම සූදු කෙළින්ට තැනක් නම් නැති වේවි. ඔය ඔක්කෝම පේන කියන්නෙ ඒක නිසා නෙ."

"සුදු කෙළියා හරි මොනවා කළා හරි අපට මෙන්න මේ දේ අඩුයි කියලා වචනයක් කියන්ට මම ඉඩ තියලා තියෙනවද?"යි තාත්තා තරමක් සැරෙන් අසයි. තවම හාල් පොල් ටික තිබෙන නිසා ගිය අවුරුද්දේ මුහුණ පෑ දුෂ්කරතා ඔහුට අමතකව ගොස් ඇත. අම්මාද ඔහු සමග එල්ලෙන්නට නොගොස් නිහඬ වූවාය.

ඔවුන් අතර ඇති වූ දෙබසට මා කන්දී සිටි බව දැනගන්නට සැලැස්වීම සුදුසු නොවේ. මා කරන දෙයක් අනුමත කිරීමට තාත්තා කැමති නැතැයි මට සිතේ. වෙන කෙනෙකු එය අනුමත කරන බව මා දැනගැනීමටද ඔහු සතුටු නොවනු ඇත. මම ආපසු හැරී කරපිංච ගස් දෙක අතරින් ගොස් කුස්සිය පැත්තෙන් ගෙට ගොඩ වුණෙමි.

තාත්තා තීරණයක් ගන්නේ යකඩයක් ගිලින්නාක් මෙනි. යකඩය ගිලින්නට මෙන්ම වමාරන්නටද අසීරු වන්නාක් මෙන් ඔහුට තීරණය ගැනීමට මෙන්ම වෙනස් කිරීමටද අමාරුය. ඔහු තවදාවත් කැලේ කැපීමට අපට උදවු නොවීණි. කෝකිලාන කපා ඉවර කළ නොහැකිය යන අදහස මා නොපිළිගත්තත් තාත්තාගේ කියමන ඇහැට වැටුණු රොඩ්ඩක් මෙන් මගේ සිත තුළ රැඳී තිබිණ. එහෙයින් යළි දලු ලෑමට කලින් මෙතෙක් කැපූ කොටස ගිනි තැබිය යුතු යැයි මම සනිටුහන් කෙළෙමි.

හේන ගිනි තියන්නට යෑමේ හදිසියේදී අම්මා මැදිහත් නොවන්නට මහා විනාශයක් වන්ට තිබිණ. කපා දමන ලද කැලයේ එක පැත්තකින් කුමතේරිස්ගේ ගෙයත් අනික් පැත්තෙන් අපේ ගෙයත් විය. ගින්දර රැගෙන මාත් සනාත් එදෙසට යනු අම්මා සැකයෙන් යුතුව බලා සිටියාය.

"මොනව කරන්නද උඹලා ඔය යන්නෙ?"

"හේන ගිනි තියන්න."

"අපූරුයි! මේ පැලත් පුච්චලා දාපුවහම. එහෙන් කමතේරිස්ගෙ ගේ.... අනුන්ගෙ ගෙවල් පිච්චුවයි කියලා වන්දි ගෙවන්නත් වේවි."

යන මග ඉදිරියට පර්වතයක් කඩා වැටුණාක් වැනි මේ කියමනෙන් මම ගල්ගැසී සිටියෙමි.

"එහෙනම් කොහොමද හේන ගිනි තියන්නෙ?"

අම්මාගේ ආක්‍රමණශීලි ස්වභාවය මඳක් අඩු විය. ඇටද එහි විනිශ්චයක් නැති සේය. කෙසේ වුවද ඈ ඊට පසු කාරුණික ලෙස කතා කළාය.

"තාත්තා ආහම මම කියන්නම්. එතකොට මොකක් හරි කරන්නෙ නැතැයි. කොයි දෙයක් කරන්න වුණත් ක්‍රමයක් ඇති නෙ!"

අම්මා ඒ කී පරිදි, තාත්තා ගෙදර ආ විට පසුවදා හේන ගිනි තැබිය යුතු බව කීවාය. තාත්තා කුමන පියවරක් ගනු ඇද්ද යන්න ගැන දෙගිඩියාවකි මා තුළ පැවැත්තේ. වැඩි බර පැවැත්තේ එකඟ නොවේය යන පැත්තටය. ඔහු ඊට එකඟවීම මට මහත් සතුටක් විය. තාත්තාත් මාත් අතර පැවති සටනකින් මට ජය අත් වූවාක් මෙන් හැඟිණ. මට ඒ ජයග්‍රහණය අයත් වූයේ අම්මා මගේ පැත්ත ගැනීම නිසාය.

අපේ ගේද ගමේ වූ ගෙවලින් වැඩි හරියක් මෙන්ම මිටි වහලකින් යුත් දිගටි හැඩයේ එකක් විය. වහල අද්දරටම වන සේ තාප්ප තියා දෙමැටි ගසා වැලි කපරාරු කර තිබූ බිත්තිවල, අම්මා සෑම සිංහල අවුරුද්දක් ආසන්නයේදීම කිරිමැටි උලන නමුත් නොබෝ දිනකින් ඒවා සේදී ගොස් පාළු පැහැයක් ගෙන දෙමින් වැලිමැටිට මතු වෙයි. තරව වැඩුණ ඌරු නාම්බෙකු මෙන් පෙනුණ මේ ගෙයි වහලට පහුවදා සවස ලොකු වතුර බාල්දියකුත් රැගෙන තාත්තා නැඟගත්තේය. කුමතේරිස්ද එසේම තම වහල මත නැඟගති. අපි කිහිප පළකින්ම හේනට ගිනි තැබීමු. කොළ නොහැළී තිබූ ගස් සහිත පැති බුර බුරා නඟිමින් හොඳින් දැවෙන්නට විය. වරක එක තැනකින් අග්නි ජාලාවක් මතු වී අවුත් ටික වේලාවක් රජ කර පොළොවට පහත් වී යයි. අනික් තැනක ගින්න ඇවිල යන්නේ දුම් දමමින් සසර කලකිරුණෙකුගේ උදාසීනත්වයෙනි. අපි ඒ පැතිවලට වියළි පොල් අතු වීසි කරමින් ඒ පැතිද එසේම දවන්නට උත්සාහ කෙළෙමු. වෙඩි පුපුරන්නාක් මෙන් පුරුක් දවමින් බට කොළ අහසට නැඟෙයි. ගිනි ගත් කුරුල්ලන් මෙන් අහසේ මද දුරක් පියාඹා යන ඒවා ඇතින් යළිත් පොළොවට පහත් වෙයි. එබඳු කොළයක් කලාතුරකින් වහල දෙසට ළං වන විට සතෙකු අල්ලන්නට බලා සිටින බළලෙකු මෙන් පැන තාත්තා එය නිවා දමයි.

දවසින් යාමි පොද බැස්සක් ඇති විය. හුඟ දිනකට පසු වට බැලීමේ රිය අප සඳහාම වසවන ලද්දක් මෙන් අපි ප්‍රීති වූයෙමු. බැස්ස නිසා හෙමින් අළු සුළඟට නොයයි. ධාරානිපාතයක් තුවූ බැලීමේ ඒවා ජලයෙන් කෙඳි යැමෙන්ද නොවෙයි.

මේ පසුවදා උදෙන්ම නැගිට හේනට ගියෙමි. මුළු හේනම ඉතා හොඳින් දැවී තිබිණ. ගින්න විසින් රොඳ ලෙස මස් කා දමනු ලැබ විසිරුවා ශූ ඇට කටු ගොඩක් ලෙසිනි. නොදැවුණු දඬු නඳන් පෙනුණේ. පැන්තක් පිළිස්සී ගිය කරමක කෝටුවක සුදු අළු අතරින් කළු ඉරි වැටී ඇත්තේ ඇඟිලි පුරුක් මෙනි. ලොකු ලී කොටයක් දැවී ගිය තැනක අළුවලින් කොටයේ ලාංඡනය සටහන් වී ඇත. වැහි පොදට පවා ඒවා ඉහිරවා ලීමට පුළුවන් වී නැත. ඇතැම් තැනක සුදු පැහැයෙන් දැවී ගිය කොළවල සටහනද එසේම ඉතිරි වී ඇත. මම මුළු හේන පුරා ඇවිදිමින් එදින කළ යුතු ඉතිරි වැඩ සනිටුහන් කෙළෙමි. ඒ අතරම එතෙක් පොරවාගෙන සිටි රෙද්ද පැත්තක දමා ඉතිරි වී තිබූ ලී නඳන් හා කටු අතුල් කිහිපයක් පසුව ගිනි තැබිය හැකි සේ සකස් කෙළෙමි. අඩක් පිළිස්සුණ කඳන් සොලවන විට නැගි නහය විදගෙන ගිය අඟුරු පුස්ඹ මම කෑදර ලෙස ආඝ්‍රාණය කෙළෙමි. මා එයින්ම අඟුරු කැටයක් කඩාගෙනය, දත් මදිමින් ගුණ සෙදීමට වත්ත පහළ ළිඳට ගියේ.

ගිල් බත් කා කැත්තත් රැගෙන හේනට යන විට පාට කමිස්යත් හා අල්ලි වැටුණු සරමක් ඇඳගත් අමුත්තෙක් හේනට වින් සිටියේය. තාත්තාද ඔහු ළඟින්ම විය. ඔවුහු මහත් උනන්දුවෙන් යමක් දෙස බලමින් සාකච්ඡාවක යෙදී සිටිති. වරින් වර අමුත්තා හෝ තාත්තා අත දික් කරමින් යමක් පෙන්නයි. ඔවුන් දකින විට මට හේතුවක් සඳහන් නොකළ හැකි කිසියම් බියක් ඇති විය. අමුත්තා සිකුරාදා පොළ ළඟ කඩේ ජේම්ස් මුදලාලිය. ඔහු ලී වෙළෙන්දෙකි. හේනේ නොකපා ඉතිරි වූ විශාල ගස් ටික ඔහුට විකිණීමට තාත්තා උත්සාහ කරයි. එවේලේ මා තුළ ඇති වූයේ ඔහු කෙරේ තද කලකිරීමකි. ලොකු ගස් ටික කපා දැමීම හේනට හොඳ නමුත් ඒවා විකුණා ලබන මුදල තාත්තා සූදු කටෙහි ගිල්වා දමයි. එවිට ගසුත් නැත. මුදලුත් නැත. ගස් කපා ශුද්ධ කර ඉවතට ඇදගන්නා තුරු හේනේ වැඩද

ප්‍රමාද වනු ඇත. එදා මුළු දවසම මා වැඩ කෙළේ මේ කලකිරීම නිසා ඇති වූ සිත් වේදනාවෙන් පෙළෙමිනි. තාත්තා නැති දවසක මම මේ සියලු දේ ඉතා හොඳට මට ඕනෑ අන්දමට කරගෙන යන්නමි!

මින් දින දෙක තුනකට පසු ජේම්ස් මුදලාලි හුළං සේදිරිස් හා අමු ප්‍රවානිස් කැටුව විත් ගස් කැපීම ආරම්භ කෙළේය. තාත්තා හෝ ජේම්ස් මගේ හිසට උඩින් මේවා කරනු මට නොඉවසිය හැකිය. අඩු තරමින් ඔවුන් ඒ කළ යුතුව තිබුණේ මගේත් අදහස් විමසා බලාය. සනා සහ රංජිත් මේ දිනවල ඔවුන් ගස් කපනු හා පාගිනු බලමින් හේනේම ගත කරන නමුත් මම ඒ පළාතටවත් නොයමි. මල්පෙති වැනි පතුරු විසිරුවමින් අවුරුදු ගණනාවක් තිස්සේ ඇටුවම් බැහුණු කොස් ගස් කපන විට යකඩයකට ගසන්නාක් වැනි රළු හඬක් නගියි. නැහැය කාගෙන යන සුවඳක්ද විහිදෙයි. ඔවුන් ගස් කපා පට්ටලයක් බැඳ ලී ඉරීම ආරම්භ කළ පසු කුණාටුවකින් ගහගෙන ගිය කල්හි මෙන් හැම දෙනාගේම සැලකිල්ල එතැනට යොමු විය. හේනේ තිබූ විශාල ගස් කපා දැමීම ගැන මමද සතුටු වන්නට උත්සාහ කෙළෙමි. දැන් එය නියම හේනක් පරිද්දෙන් පෙනෙයි. මහ ගස් තිබුණේ නම් ඒවා රෙජිස්ට්‍රාර් වැනි දැවැන්ත ධනවතුන් මෙන් කුඩා භෝගවලට යොදන පොහොරද උරාගෙන ජීවත් වෙයි. දැන් ඒවාට ඒ හපන්කම නොකළ හැකිය. මේ පොඩි පැළෑටිවල කාලයයි. මහ ගස්වලින් කැපී ගොස් පිළිස්සෙන අතු ඉතිවලින් ඒවාට අතිරේක පොහොරක් ලැබෙයි.

දින ගණනක් තිස්සේ මම ඉතිරි වූ අතුල් සහ ලොකු කොටන් එකතු කරමින් පිළිස්සුවෙමි. අම්මා, නංගි හා රංජිත් පැමිණ ඉඳහිට මට උදවු වූ නමුත් සනා පැමිණියේ ඉතා කලාතුරකිනි. අම්මා බණින විට ඔහු යමක් කළත් එසේ කෙළේ බල කරනු ලැබූ නිසා මිස කැමැත්තකින් නොවේ. ඔහු කොතෙක් හිතුවක්කාර ලෙස කටයුතු කරතත් අම්මා මුළු පවුලෙන්ම වැඩියෙන්ම ආදරය කරන්නේ ඔහුට යැයි මට සිතේ. ඈ ඔහුට පුතා කියාගත් ගමන්මය. මම ඇයට 'ලොකු පුතා' වෙමි. රංජිත් 'පුංචි පුතා'ය. ආදරයක් හිතුණු විට ඈ සනාට මෙන් නලීටද 'පුතා' කියා අමතන්නීය.

තාත්තා අප කරන හැම දෙයක්ම ළමයින්ගේ සෙල්ලමක් හැටියට සලකා කිසිවකට සහභාගි නොවෙයි. කාට කතා කරන්නේත් නම කියා එකම ආකාරයටය. ඔහුගේ ආදරය බෙදී ගොස් ඇත්තේ කොයි ආකාරයටද කියා දැනගැනීමටද ක්‍රමයක් නැත.

හේන සකස් කොට අවසාන වූ විට මා කිහිප දෙනෙකුගෙන් කුරක්කන් ඉල්ලූ නමුත් කිසිවෙකුගෙන් ලබාගත නොහැකි විය. මට දෙන කුරක්කන් ආපසු නොලැබෙනු ඇතැයි ඔවුන් සිතන්ට ඇත. 'මේ කජුකිරි කොල්ලෙකුටත් හේනක් වැවිය හැකිද!' එබැවින් කිසිවෙකු පාඩු විඳින්නට සූදානම් නැති බව පෙනේ. තාත්තාගේ නම විකුණා මෙය ලබාගත හැකි වෙතත් ඔහු ගස් ටිකට කළ දේ නිසා එය කරන්නට නොසිතේ. මට හැඬෙන තරම් ශෝකයක් ඇති විය. ලෝකයේ කිසිවෙකු මා ගණන් නොගනිතියි මට සිතේ. කිසියම් දවසක ඔවුන් හැමට මගේ බලය පෙන්විය යුතුය. මුලින් මා සිතා සිටියේ අම්මාටත් හොරෙන් කුරක්කන් සපයා ගෙන වැපිරීමටය. එවිට හිටිගමන් පොළොවෙන් පැන නඟින කුරක්කන් පැළ පෙන්වා කවුරුනුත් මවිතයට පත් කිරීමට පුළුවන. එය නොහැකි වූ විට, පසුව මම අම්මා පඹහේනට යවා කුරක්කන් ටිකක් ලබාගතිමි.

පඹ හේනෙන් ඈට වුවද ලබාගත හැකි වූයේ කුරක්කන් සේරු දෙකක් පමණකි. එයද සියයට සීයේ පොලියටය. පඹහේනේ අය පොලියට වුවත් කිසි දෙයක් අත දිග හැර එක වර දෙන්නේ නැත ඒ නිසා තව වරක් ඉල්ලූයේ නම් තව සේරු දෙකක් ගන්ට තිබිණ. ඒත් අපි ලැබුණු සේරු දෙකෙන් තෘප්තිමත් වීමු. කුරක්කන් ඉස හේන උදලු ගා අතරින් පතර මඤ්ඤොක්කා ඉඳවීමෙන් පසු ඉතිරි කොටසට කුමක් කළ යුතුදැයි කල්පනා කෙළෙමි. ඒ කොටසේ මඤ්ඤොක්කා සමගම බතල ඉන්දවිය යුතු යැයි මම තීරණය කෙළෙමි. පසුව ඉඩ ලැබෙන පරිදි ඒ අතර පොල් පැළ සිටුවිය හැකිය.

මඤ්ඤොක්කා හෝ බතල ඕනෑ තරම් ලබාගැනීම දුෂ්කර නුවුවත් මම පාත්ති දෙකක් වෙන් කර එහි මෑත් තවත් කොටසක වෙනත් එළවලු වර්ගත් ඉඳුවිමි. මා විසින් මෑ සිටුවන ලද්දේ ඉන් ලැබෙන පලප්‍රයෝජනවලට වැඩියෙන් ප්‍රීතිය සලකාගෙනය.

මෑ ඇටවලින් පැළ නිකුත් වන සැටිත් දම් පැහැයකින් යුතුව මල් පිපෙන සැටිත් දැකීමට මම ඉතා කැමැත්තෙමි. කුඩා කල සිට ඒවා දක්නට ලැබුණු අවස්ථාවලදී මම ඒ දෙස බොහෝ වේලාවක් බලා සිටීමෙන් අතෘප්තිකර රසයක් වින්දෙමි. එය සිහි කොට මෑ ඉන්දවූ නමුත් ළා කහට හුරු කොළ පැහැ ගෙන මුළු කුරක්කන් හේනම දිස්වන විටත් තද කොළ පැහැයෙන් මඤ්ඤොක්කා පැළ හා බතල වැල්, ළා හිරු එළියේ බබළනු දකින විටත් දැන් ඇති වන්නේ එතරම්ම ලොකු ප්‍රීතියකි. කුරක්කන් ඉසි පෙදෙස ඉක්මනින්ම එක යායට කොළ පැහැ ගත් අතර බතල මඤ්ඤොක්කා ඉඳවූ පෙදෙසද බලා සිටියදී මෙන් ටිකින් ටික කොළ පැහැ උරාගනී.

දැන් මගේ කාලය වැඩිපුරම ගෙවෙන්නේ හේනේය. එහි සිට කොතරම් වේලාවක් බලා සිටියත් කිසි පැළෑටියක් වැවෙන බව නොපෙනේ. ඒත් සවස ගෙදර ඇවිත් පසුදා උදේ එහි යන විට වෙනසක් පෙනේ. මේවා වැවෙන්නේ රෑට රෑට මට හොරෙන්ද? කෙසේ හෝ අපෙන් සංග්‍රහ ලබන හේන අපටද සංග්‍රහ කරන්නට සූදානම් වන බව පෙනේ.

මුලින්ම කොටුවේ එළවලු කැපූ දින මම ඒවා ගෝනියක ලා ගෙන සිකුරාදා පොළට ගෙන ගියෙමි. එළවලු කැපීමට අදහස් කළ වේලේ පටන්ම මගේ සිහියට නඟින්නට වූයේ ප්‍රීතිමත් සිතුවිලිය. සමහරවිට මේ සිතුවිලි එකිනෙක, අම්මා කියූ කිරි වෙළෙන්දීගේ කතාව මෙන් එක මත එක ගොඩ ගැසෙමින් මා අද්භූත ලෝකයකට ගෙන එයි. මම එළවලු විකොට ඉන් ලැබෙන මුදලින් මව් පිය සහෝදර සහෝදරියන්ට අවශ්‍ය රෙදිපිළි, කෑම බීම සියල්ලක්ම ගෙනවුත් දෙමි. ඉන් පසු ඔවුන්ද උදවු කරගෙන තව තවත් මහන්සි වී වැඩ කොට කෝකිලානේ ඉතිරි කොටසද කපා පුළුස්සා වගා කරමි. පුහුල්, වට්ටක්කා ගෙඩි ලණුවලින් එකට ඈඳන ලද ගල් කුළු මෙන් තැන තැන බිම වැතිර සිටී. ලබු ගෙඩි කළ ගෙඩි මෙන්ද පතෝල කරල් සුදු නයින් මෙන්ද මැසිවල එල්බෙයි. මම මේවා කපා ගෙන ගොස් ලබන මුදල් එකතු කොට ඒ අවට ඇති සියලුම වතුපිටි මිලට ගනිමි. ඉන් පසු එහි විශාල මන්දිරයක් තනා දැසි දාස්සන් පිරිවර කොට ගෙන වෙසෙමි. මම එහි ඉහළ තට්ටුවේ සිට සියල්ලන්ට අණ දෙමි.

පවුලු මා තියන තියන දේ බැඳි පැහැදි ඉවු කරති. එදා 'කෝපිලාගේ ලුවිස්' අඳුලුම්වලෙකු හඳුන්වන්නාක් මෙන් කතා කළ අය අද කොයෙකුත් උදුලපදවූ ඉල්ලාගෙන මා කරා එති. ඒකට හිටින පවුලෙන් මා පෝටයෙකු මෙන් ඉහළ යන්නේ මගේ සෙවීයෙන්මයි විය හැකියි.

III

ලුට ඉගෙන ගත හැකි වූයේ තුන්වැනි පන්තිය සමත් වන තුරු පමණයි. ඒ දිනවල තාත්තා මගේ ඉස්කෝලේ ගමන ගැන අම්මාත් සමග නිතර තත්කෙඳිරි හාකු අසන්නට ලැබිණි. ඔහු දරතෝදුවක් දෙකට තබන පරිද්දෙන් එක් වරම මගේ ඉගෙනීම නතර නොකරන ලද්දේ අම්මාගේ විරුද්ධත්වය නිසාය. "ගුරුතුමි ගන්වයැ ඉස්කෝලෙ යවන්නෙ?" "නොට හරකෙක්වත් බඳින්ට බෑරි වෙලා තියෙන්නෙ මිය කෝලෙ හත්දා නමයි." "මුව ඉස්කෝලෙ නොවෙයි යවන්ට මිනෑ හෝරපේට"යි ආදී වශයෙන් ඔහු මට නොයෙක් වීට බැණ වැදුණි. මා පොතක් පතක් කියවූයේත් ඔහුට නොරෙනි. එක දිගට මා පොතක් කියවනු දුටුවහොත් "පොතෝ පොතෝ හැමි තිස්සෙම පොතෝ මිනෙම ඇඟ ගහගෙන හිටපිය, මිකෙ ඇති කන්ට හම්බ වෙන හැටි කියලා" යැයි නොඉවසිල්ලෙන් කියයි. ගාට ගාටා කෙරුණු මගේ පාසැල් ගමන මුළුමනින් නතර වූ පසු මොහොතේ දෙනා තාත්තාට දොස් කීහ. "ඉගෙන ගන්ට ආශාව තියෙන එකා විතක් ඉස්කෝලෙ ගියා නම් මොකද වෙන්නෙ?" ඔවුහු අසති. අපේ පන්තිය බාර ගුරුතුමා එවා වරක් මේ ගැන ඔහුගෙන් විමසා තිබිණ. තාත්තා ඒවාට පිළිතුරු නොදී සිටියේ සිය වරද හැඟුණු නිසා විය යුතුය. ඒ ගිලව්වට ඔහු සතාට අගුන්වීමෙන් වරද කපී

කෙනා වෙනුවට මැදිලා. එහේ වුණත් සනා මා තරම් ඉගෙනීමේ දක්ෂයෙක් නොවීය. පාඩම් නොකර ගියත් මට වඩා වලලුලියා ලිම් පොතු නොවීය. ඒත් සනාට නිතරම ලැබුණේ පන්තියේ අවසාන තැනය. එය ඔහු වෙනුවෙන් වෙන් කර තිබූ ස්ථානයක් වැනි විය. ඔහු ඊළඟින් ඊළඟ පාසැල් නොගොස් මට වඩා ඉහළට විය. ඔයත් ළමයින් සමග ගෙ බැණ ගෙන ආපසු ගියේය. ඔවුන් හමු ඔහුට ලැබී තිබුණේ පළමුවැනි තැනය. ඒ තිබියදීත් පන්තිය පටන් ගන්න විට ඔහු වඩාවඩාත් ඇටවර වෙයි.

පොතක්, පතක්, ලේලාල්ලක්, ලේකුරක් නැතිව පාසැල් ගොස් ආපසු ගෙදර ගිය ලමයකු වෙනුවට ගෙදර ඉඳිමි බැනවැදී මරද කිසි කිසිණ. එහේ වුණත් ගෙදර ඉන්නා විට ඉගෙන ගන්නේ නම් හොඳ යැයි සිතෙයි. මට ඉගෙන ගන්නට බැරි වීමේ ඇති වූ පාඩුව සනාට ඉගැන්වීමේන් පිරිමහගැනීමට මගේ අදහස තුළ තවුල් ඔහු මා කියන කිසිවකට ගණනක් නැත. පනා ඉස්කෝලේ ගමන සම්පූර්ණයෙන් නතර කළ පසු අපි ඉගෙනීම පිළිබඳව අප හැමගේ බලාපොරොත්තු එකකු නොව රංජන් මත කැලිවෙමු. රංජන් අපේ බලාපොරොත්තු වලින් මද වීනසින තරමින් ඉගෙනීමෙහි ගුරුකම් දැක්විය. නැවත ඉගැන්වීමේ අදහසක් අම්මා හෝ තාත්තා තුළ නොවීය. අපේ ගොඩැල්ලෙන් කිසිම ගැඹුරු ළමයෙකු පාසැල් ගියේ නැත. "ගෙදර හොඳ ඇවි ඊනක් වා ගෙන වළඳන් රන් කරගෙන ඉන්ට මොන අකුරුද?"යි වැඩිහිටියෝ තර්ක කළහ. ඔවුන් අනුව යමින් කිසිදු ගැඹුරුත්ට ඉගැන්වීමේ වැඩක් නැතැයි සිතන්නට පුරුදු වීමි. පසු කාලයක යන්තමි වයස දාසය සම්පූර්ණ වන විට බලවේගයකු කරුණෙකුට මවුන් ආ පාවා දුන්නේ විශාල බරකින් නිදහස් වන පරිද්දෙනි.

පාසැල් නොගොස සනා වැඩිමි කාලය ගත කරන්නේ ගෙදරින් පිටය. ඔහු උදේ වරුවේ ගිනල වත්තට ගොස් ගෝල ගෙයි. පවන කුරුඳු වත්තට ගොස් කාඩ් ගෙයි. නැතහොත් පිත්තන්ගේ තවයක් ගානේ රස්සියාදු වෙයි. ඔහු ගෙදර එන්නේ ඊ ගේ වුණාට පසුවය. ගෙදර පැමිණි විට හැම දෙනාම ඔහුට බැණ වදිති. අවවාද කරති. නොරවෙතු මෙන් සියලු බැණුම් ඉවසන ඔහු ඒ ගැන කිසි තැකීමක් නොමැතිව පසුවදාද

එම පිළිවෙතම නොගෙනය නැයි. මම ඔහුට ආවාසලි කිව කිවිතක් වගයෙන් දිනපතාම කරමි. සනා හොඳ ළිකිලෙන් වේය යන බලාපොරොත්තුව වලින් තැනක් රැකිමක් නැත්ම නොවීය දී මෙහොයැණීමට හමු වගේ කළ යුතු යැයි සිතේ. මෙසේ අවවාද කිරීමෙන් මම ඔහුගේ රහස් තාත්තියක්ද ලබමි. මගේ අණසක ඔවුන් විශෙෂයි තැනිව පවතී යනු ඉන් මම ප්‍රකාශය කරගනිමි.

"උඹ මොන රහසකද ලියමිත් එන්න මට කරමි බරනෙට යන්නෙ?" උඹ හොරා බව දන්නෙ නැද්ද?" අන්න කෙල්ලගෙ කෙහෙල්කැන කැපුවට උඹත් අනු වෙලා"යි මම ගෙදර පැමිණි ඔහුට කියමි.

"මොන ලැජ්ජා නැතිකමකටද උඹ මේ පවුල ඇදලා දාන්ට හදන්නෙ?"යි ඔහු කරබාගෙන සිටින විට මම යළිත් කියමි.

"මම, මට ඕකෑ කෙනෙක් එක්ක ආත්මරය කරනව. පාවෙන් ඇති අමාරුව මොකද?"යි සනා අවන බලාගෙන ගගෙන් ගෙඩියක් රත්නාක් මෙන් කීය.

ඔහු මෙබඳු ප්‍රතිවචනයක් දුන් පළමුවැනි අවස්ථාව එය විය. ඒගේ ඔඳුවිලි ඕලා තමුන් විදුලිය මෙනි. ඔහු මා සමග එකට එක කියන්ට පුරුදුවීම නවත් වරදකි. එය වහා නතර කළ යුතුය. එසේ නොවුදැනොත් අනාගතය ඔහු මා යට කරගෙන හැලී සිටිනු ඇත.

"කට වහගනින්. මොකවත් කියන්ට කොට එනව. එකට එක කියන්ට."

"මොනවා? මගෙ කට වහන්ට? ඒක කරන්ට කොට පුළුවන් වෙන එකක් නෑ"යි ඔහු මගේ මුහුණට එක එල්ලේ මුරා වැටිණ.

මම ඔහු කරා වේගයෙන් ගොස් පහරක් හැසිමි. සනාද ආපසු ඒට පහර හැසිය. අපි දෙදෙන මවුනොවුන් බදාගෙන පොරකන්නට විමු. අම්මාත්, මල්ලීත් කෑ ගහගෙන අවුක් අප දෙවනට කළහ. අම්මා අප දෙදෙනාටම බැණ වදින්නට වූවාය. පනා දිගින් දිගට ඒට වැණිය. මම ඔහුට සන්සුන්ව පිළිතුරු දුනිමි.

සනාගේ මුහුණ කොටියෙකුගේ වැනිය. ඔහු දකින විට ඔට බියක්ද ඇති වෙයි. ඔහු පහසුවෙන් මෙල්ල කළ හැකි යැයි මම කලින් සිතාගෙන සිටියෙමි. මා සිතා සිටියාට වඩා ශරීර ශක්තිය ඔහුට ඇති බව පොර බැදි අවස්ථාවේදී ඔට අවබෝධ විය.

මා ඔහුගේ ශක්තිය දැනගන්නාක් මෙන් ඔහුද මගේ දුර්වලකම තේරුම්ගන්නට ඇත. තව ටික කලකින් මා පැරැද්දීමට තරම් ශූර ශක්තියක් ඔහුට ලැබෙනු නියතය.

සනා මෙයින් පසු හැසිරුණේ විශාල සටනකින් ජයගත්තෙකුගේ ආකාරයෙනි. ගමන බිමනෙන් පවා එහි දීප්තිය පඩා හැලෙයි. ඉන් උද්දාම වූ ඔහු වඩවඩාත් සෙල්ලමෙන් කාලය ගත කරන්නට විය. සමහර දිනවල ඔහු ගෙදර පැමිණියේ මධ්‍යම රාත්‍රියත් පසු වූ විටය.

සනා ජයමන්ගේ කඩේ ඉදිරිපිටදී තේගිස්ටත්, වෙලේදී සුබතේරිස්ටත් පහර දුන් බව ආරංචි විය. ඉතා අහිංසකයන් වූ ඔවුන් දෙදෙනාට ඔහු පහර දුන්නේ කුමක් නිසා දැයි අපට තේරුම්ගත නොහැකි විය. ඔහු ඉදිරියටත් මෙසේ හැසිරෙන්නට ගියහොත් ගමේ මිනිසුන් අප සමගත් අමනාප වනු ඇත. දබර වූ දින සිට මා සනාත් සමග කතාබස් නොකරන බැවින් මම මේ ගැන අම්මාට කියා සනාට අවවාද කරවන්ට සිතිමි. අම්මාද සනාට යමක් කියන්නේ වටින් ගොඩින් තරමක බියකිනි.

"උඹට මොන වැරැද්දක් කළාටද අර අහිංසක තේගිසාට වණ්ඩිකම් පෙන්නන්න ගියෙ?"

"අහිංසකයා අහිංසකයා විදියට ඉන්ට දැනගන්ට ඕනෑ."

"මොකද ඌ උඹට කෙළේ?"

"ඒක උගෙන්ම අහගන්න එකයි තියෙන්නෙ."

"මම කියන්නෙ උඹේම හොඳට. සනා සරුපයා බය උණහම ඇඟට පනිනව වගෙ තමයි ඔය අහිංසකයන් වාගෙ පෙනෙන එවුන් කැත්ත පිහිය දික් කරන්නෙත්."

"මට දික් කරන්ට ආපු දාට දික් කෙරිලි හමාර වේවි."

"උඹ මොකද කරන්නෙ?"

"මොකද කරන්නෙ? එතනම බාවලා පෙති ගහනව මිසක්!"

මේ දින ටිකට ඔහු මොන තරම් දරුණු පුද්ගලයෙක් වී සිටීද? මේ අන්දමට ගියහොත් ඔහු එල්ලුම් ගහෙන් මෙපිට නතර වන්නේ නැත.

සනා කුමක් කළත්, කොයි වේලක ගෙදර පැමිණියත් අම්මා ඔහුගේ බත් පිඟාන නොවරද්දයි. ගෙදර මුල සිටම

මහන්සි වී වැඩ කරන්නේ තාත්තාත් මාත් පමණකි. රංජිත් හා නංගීත් කුඩාවුන් බැවින් ඔවුන්ට අවශ්‍ය දෑ සපයා දීම අපේ යුතුකමකි. සනා අනුන් උපයන දේ නිකම් කතා තක්කඩිකම් කරන යෝධ පොව්වෙකි. ඇතැම් දිනක ඔහු කාණ්ඩයකුත් සමග අහසින් පාත් වූවාක් මෙන් හදිසියේ අවුත් කෑම හදන්ට කියයි. එවිටද අම්මා ගෙදර ඇති දෙයක් එකතු කර උයා පිහා දෙන්නිය. අප මහන්සි වී වැඩ කරමින් ඔහුටත් මේ මැරයන්ටත් කවන්නේ කුමකටද?

"සනාට වේලපහින් ගෙදර එන්ට බැරි නම් එපා රෑට කෑම තියන්ට" යැයි මම කීප දවසක් අම්මාට කිවෙමි. අම්මා මාත් සමග එක්ව ඔහුට දොස් නගන නමුත් කිසි දිනක කෑම වේල නොවරද්දයි.

මම ගමේ ගොඩේදී සනා ගැන අහුලා ගන්නා හැම කුණු කන්දලක්ම ගෙනවුත් අම්මාගේ කනේ තබමි. මෙසේ ගෙදරින් පිටතදී කරන වණ්ඩිකම් ආරංචි වන විට ඔහු මට්ටු කිරීමට අම්මාද සිතට ගත්තා වන.

"අද මම සනාට රෑ කෑම තිබ්බේ නෑ. යන තැනකින් කෑමත් කාලා එන්නෙ නැතැයි."

එක වරම මගේ උගුරේ යමක් හිර වූවාක් මෙන් දැනිණ. සනා ආ විට කුමක් වේදැයි විමතියක් ඇති වූ බැවින් මට රාත්‍රි නින්ද නොගියේය. මම ඔහු එන තුරු බලාපොරොත්තුවෙන් මෙන් ඇහැරගෙන සිටියෙමි. දොරකඩ පොල් ගහේ බැඳ උන් හරකා ශබ්දයක් නගන විට පවා සනා එතියි තිගැස්සෙමින් නැඟිට බැලුවෙමි.

රාත්‍රි දොළහට පමණ ගෙයි දොර ඇරෙන හඬ ඇසිණ. ඒ සනාය. මම කොට්ටයේම ඔළුව ඔබාගෙන නින්ද ගිය ආකාරයෙන් සිටියෙමි. කුස්සියට ගිය ඔහු කෑම ලුම්සයේ වහුං අරිනු ඇසිණ. ඒ සමගම එය 'ඩක්' ගා මේසය මත අත අරින හඬ ඇසුණෙන් ඔහු එය කරන්නට ඇත්තේ කේන්තියකින් විය යුතු යැයි සිතිණ.

සනා කිසිවෙකුට කතා නොකොට ඉස්තෝප්පුවට අවුත් පැදුර එලා ඒ මත දිගා විය. තාත්තා ගෙදර සිටින නිසා දෝ ඔහු කිසි කලබලයක් කෙළේ නැත. සනා මට නින්ද යන තුරුම

ඒ මේ අත පෙරළෙමින් අතපය පොළොවේ ගසමිනි සිටියේ. බඩගින්න නිසා එසේ කරතියි සිතුණ බැවින් මට ඇති වූයේ බලවත් කනගාටුවකි. අම්මා මෙවැනි දෙයකට පෙලඹවීමෙන් මා කෙළේ වරදකියි හැඟිණ. කාගේ පෙලඹවීම තිබුණත් මේ වන විට අම්මා ඇහැරගෙන සිටියේ නම් මොනවා හෝ ඔහුට පිළියෙල කර දෙනු ඇත. ඒ නිසා අම්මාට නින්ද ගිය එක හොඳය. සනාට මෙබඳු පාඩමක් නූගැන්වුවහොත් ඔහු තව තවත් දඩබ්බර වනු ඇත. සනා දඩබ්බර වනු දැකීමට මා අකැමති ඔහුට ඇති ආදරය නිසාද? නැතහොත් බිය නිසාද?

දෛනික ඇබ්බැහිකම අනුව, මම පහුවදා පාන්දර පොරවාගෙන සිටි රෙද්ද පිටින්ම කෝකිලාන දෙසට ගියෙමි. කවුල්ලට ළං වන විට පොල් පැළයක් පැත්ත වැටී තිබෙනු දක්නට ලැබිණ. එයට කුමක් වීද යන විමතියෙන් පොල් පැළය කෙළින් කර සිටුවීමට ගිය විට දක්නට ලැබුණේ එය පිහියකින් මුලින් කපා දමා ඇති බවය. මම ගල් වුණු කේන්තියකින් හා ශෝකයකින් ඊට ඔබ්බෙන් වූ පොල් පැළයක් දෙස බැලීමි. එයද කපා හෙළා ඇත. සිත තුළ කලක් තිස්සේ ලස්සණට වැඩෙන පොල් පැළ යායක් මැව් පැවති බැවින් කපා හෙළන ලද පොල් පැළ මට පෙනුණේ අදෘශ්‍යමාන කිසිවෙකු විසින් එවේලේ ඒ සියල්ල එකිනෙක කපා හෙළන පරිද්දෙනි.

මෙය කරන ලද්දේ කවුරුන් විසින්දැයි සිතීම අනවශ්‍ය විය. පොල් පැළයක් උස්සාගෙන ගොස් එයින්ම සනාට පහර දෙන්නට මට සිතෙයි. සනා පොල් පැළ බෑවූ පිහියෙන්ම මාත් බාවන්නට අදහස් කළොත්? ඌ තිරිසනෙකු වැනි ගතිගුණ ඇත්තෙකි. මම දිග සුසුමක් හෙළා ළය සැහැල්ලු කරගතිමි. කළ හැකි එකම දේ හැටියට පෙනෙන්නේ මේ නඩුව ඉහළ උසාවියට ඉදිරිපත් කිරීමයි. එනම් ගෙදර ගොස් තාත්තාට කීමය. සනා තවම තරමක් අඩංගු බවක් පෙන්වන්නේ තාත්තාට පමණකි. තාත්තා කියන දේ පිළිපැද්දත් නැතත් අඩු තරමින් ඔහු සමග එකට එක කීමට යෑමෙන් වත් වැළකී සිටී.

තමාට මෙතෙක් කිසිවෙකු කෙළින්ම පැමිණිලි නොකළ නිසාදෝ සනාගේ වැරදි නොදත් සේ නිහඬව සිටි තාත්තා මගේ චෝදනාව අසා ඔහුට බැණ වදින්නට විය.

නමුත් ඔහුගේ බැණුම් ඇසීමට සනා ගෙදර නොවීය. පොල් පැළ කැපීමෙන් පසු ඔහු ගෙට නැවිත්ම තෙල් සයිමන්ගේ ගෙදර දෙසට යන්ට ඇත. උදේ තාත්තා මුණගැසිය හැකි බැවින් ඔහු ජයමන්ගේ කඩේටද නොයනු ඇත.

සනා මින් පසු දින ගණනක් යන තුරු ගෙදර පැමිණියේ නැත. ඔහු කොයි වේලේ හෝ අවුන් පිටුපසින් මගේ හිසට මෝල් ගසකින් ගසතියි හෝ පිටට පිහියකින් අනිතියි මා තුළ බියක් පවතී. කොරසගොඩ සුමනේ තම මස්සිනා විසින් මරා දමා තිබුණේ මේ ආකාරයටය. 'මට දික් කරන්ට ආපු දාට දික් කෙරිලි හමාර වේවි.' 'මොකද කරන්නෙ? එතනම බාවලා පෙති ගහනව මිසක්' යන ඔහුගේ කියමන් මගේ හිත තුළ රැව් පිළිරැව් දෙයි. මේ බිය අවතාරයක් මෙන් නිතර නිතර හොල්මන් කරයි. එය මෙනෙහි කරන විට, අතපත ගා සැලකිලි දක්වන කල්හි හුරතල් සතෙකු වැඩෙන්නාක් මෙන් වැඩෙයි.

සතපහ, දහය, රුපියල, දෙක එක් කිරීමෙන් මා ළඟ රුපියල් පන්සියයකට කිට්ටු මුදලක් දැන් ඉතිරිව ඇත. එයින් කොටසක් යොදා කෝකිලානේ කඳුගැටය අද්දරින් කුඩා ගෙයක් තැනිය යුතුය. මට මව්පියන්ගේ හා රංජිත්ගේත් නංගිගේත් අනාගතය සිහි වෙයි. එවිට ඒ මුදල ගෙට වැය කරන්නටද බියක් ඇති වෙයි. මුදල ඉතුරු කරගත්තේ ඔවුන් ගැනම සිතීමෙනි.

මුලින්ම ගෙයක් ගැන මා ඇඟවීමක් කෙළේ ලලිතාටය. ඒ මා කියන හැම දෙයක්ම ඈ මුළු හිතින් අනුමත කරන නිසාය.

"කුමතේරිස්ගෙ දලබු ගෙදර දැන් සමනලයෙක් වාගෙ ලස්සණයි නේද?" මම ඇසීමි.

"ඒක තමයි මිනිහා බලාපුවහම නම් ඉන්නෙ හෙමිනා වාගෙ. ඒ වුණාට කොහොම හරි තමන්ගෙ වැඩ කරගන්නව."

"මගෙත් කල්පනාව තියෙනව කෝකිලානේ ගේ පොඩියක් හදන්න."

"අනේ ඒක කොච්චර හොඳදැ?"යි ඈ කියා සිටියේ ඉදිරියට පැන මා බදාගන්නාක් මෙනි. ඒ ඇසූ විට මට ඇති වූයේ මහත් සන්තෝෂයකි.

මින් දින කිහිපයකට පසු ඈ හතරට නමන ලද කොළ කැබැල්ලක් ගෙනවුත් මට දුන්නාය. එය ගෙයි වැඩ පටන් ගැනීම

දෙනා නැතහොත්, දෙපැත්ත සිතමින් හැම දෙයක්ම කල් ගැමිටට පුරුදු කිරීමට පුරුදු කිරීම ඔට එය අපූරු ආශ්චර්යයක් විය.

මේ වන විට පියල්ල තනිවම කිරීමේ ආශාවද මා තුළින් පහළ වෙමින් තිබිණ. මගේ මුල් පාඨකයන් වූ මනියාන්, විජේරත්නත් මේ නැත. ඔවුන් රක්ෂාවල් සොයා කොළඹට ගොසිනි. මගේ අලුත් පාඨකයා පියදාසය. මම ඔහුන් කැඳවාගෙන ගෙපල කරන්ට එපමණ මා ගෙයක් හදන්නට අදහස් කරන බව අමිමා දැනගත්තේ විය දිනකට පසුවය. ඉන් පසු ඇත් නංගීත් දිනපතාම පාසලේ අවුත් අපේ උදවු වෙයි. වල් ලී කපා ගෙනවුත් සිදුවා තරමට ඔට ලී සෝ සුවන් පතුරු නමා වරිච්චිය බඳින මුල් අවස්ථාවේ නම් ඔවුන්ට ඒ තරම් වැඩක් තිබුණේ නැත. ඒත් ගැටි කැබිම ආරම්භ වූ තැන් සිට ඔවුන්ගේ වැඩ කොටස අධික විය.

පියදාස වළේ සිට උදැල්ලෙන් මැටි අනයි. අමිමා ඒවා පොල් ගෙඩි තරමට ගුළි කරයි. වරිච්චිය වෙන ගෙනවුත් ඒවා මට බාර දෙන්නී නංගීය. වරිච්චි අතරින් මා තබන මැටි ලී අතරින් නෙරපී ගොස් බද ඉදිරියට නෙරවා සිටී. පතියකට දෙතුන් වරක්වත් ලලිතාද ඔවුන් සමග පැමිණෙයි. එවිට නංගී දිය ගෙන එන්ට යන්නීය. ඇගේ වැඩ කොටස බාරගන්නේ ලලිතාය. එය මට ගෙන් සතුටකි. ලලිතා පැමිණි අවස්ථාවල පියදාස වැඩ කරන්නේද අලුතු ශක්තියක් ලැබුවෙකු පරිද්දෙනි. ඔහු තම ශූරතම ලලිතා ඉදිරියේ ප්‍රදර්ශනය කිරීමට කැමැත්තා සේය. ඒ අතරම ලලිතාට කිසියම් විහිළුවක් කර කිසිත් නොදත් එනෙකු මෙන් සිට පසුව එය කිය කියා සිනාසෙයි. ඇට විහිළුවක් කිරීමේ ආශාවෙන් මගේ සිතද වලිකයි. අම්මාන් නංගීත් සිටින බැවින් මට එය නොකළ හැකිය. පියදාස විහිළු කොට සිනාසෙන විට මාද සිනාපෙන හමුත් ඒ හද තුළ කකියන වේදනාවකින් යුතුවය. ලලිතා නම් එයට කැමැත්තාක් මෙන් අපත් සමග හරි හරියට සිනා වෙයි. ඒ දකින විට ලලිතා කෙරේ උපදින්නේ තෝසයකි. ඇ ගෙයි වැඩට උදවු වන්නේ එය ඇගේම වැඩක් හැටියට සලකාගෙන බව පෙනෙන්නට තිබේ. ඇ වැඩට එන්නේ මා වෙනුවෙන්ය, යන්හ මා මෙන් පියදාසද පිළිගනිමිනි සිතේ සමහර විට මේ අදහස ගිලිහී ගොස් ඇ එන්නේ මා නිසා නොව පියදාස නිසාය යන විකාර සිතුවිල්ලද පහළ වෙයි.

මා විසින් පාදන ලද්දේ වරිච්චි ගෙයක් වුවත් ගෙයක් යන අදහස සිතට නගින කොටි වේලාවකදීත් මගක් වන. අවත් කළ නොහැකි අන්දමට සිතට තා වැදුණු අදහසක් ඇත. කුඩා කල කන්තාන් සමග වල්පොල වලවිවේ වැඩපල කර දීමට ගිය වේලාවල මා එහි විසිමින් මෙන් බලා සිටියේ එහි කොළපාට හා සුදුපාට පනේල සහිත පනෙල් දොරවල් දෙසය. එහි කොළපාට දොරපට්ටිවල උඩ පාත දෙකෙළවරේ දිගට හතරැස් කොටු දෙක බැගින්ද මැද ඊට දිගින් අඩු හතරැස් කොටු දෙක බැගින්ද තැබෙන පරිදි සුදු ඉන්ත තා තිබිණ. මගේ ගෙයි දොරවල්ද මේ අන්දමට සාදාගැනීමට මා තුළ දැඩි රුචියක් ඇත. අලුතියවන්න මොහොට්ටාලගේ නැගණියක කාර බැද දෙන ලද්දේ මේ වලවිවටය. වලවිව මෙන්ම එහි වැසියන්ද ජරාජීර්ණ වී ඇතත් ගමෙන් ලැබෙන 'නවවුන් පැලනිල්ලක් තවමත් ඔවුන්ට ඇත. මේ පනේල දොරවල් මගින් මටද ඔවුන්ට ළං වීමට සුළුවන. ඒ නිසා විකක් ඒ ගැන සොයා බැලිය යුතුය. ගතලවත්තේ සේනන් බස් පනේල දොරවල් සාදීමට දක්ෂයෙකි. මගේ යටිගින කියවා බැලීමෙන් දෝ ඔහු ඒවාට සාමාන්‍ය දොරවලට වැඩියෙන් ගෙදගුණයක් පමණ වියැකිම වන බව කිය, එසේ වුවත් මම පනේල දොරවලට කැමති වීමි.

අලුත් ගෙදර මා පදිංචි වූයේ එහි දොරවල් සවි කිරීමටත් පෙර නිරායාසයෙනි. ගෙයි වරිච්චිය අවි දෙක තුනක් තැංග පසු දිවා කාලයේ වැඩ කිරීමෙන් ඇති වන වෙහෙස සන්තර්පණය කරගැනීමට ඇළුවිය පිණිස මම ගෙදරින් පැදුරක් හා කොට්ටයක් ගෙනාවෙමි. මගේ අතින් මරිසින්ම තැනුණ ඕන්තිවලින් වට වී සිටින විට දු දරුවන් විසින් වට කරන ලද කල්හි පියෙකුට දැනිය නැතියැයි සිතෙන සතුටක් මට දැනෙයි. සනා ගෙදර අවුත් සිටි දිනක සවස මම බොහෝ වේලා එහි හාන්සි වී සිටියෙමි. මට එහිම නින්ද ගොස් ඇති බව අවබෝධ වූයේ මන රෑ හදිසියෙන් ඇහැරුණ විට අවිශ්වාසනීය මෙන් දැනුණ වෙනස හේතුකොටගෙනය. මම රාත්‍රියේ ඉතිරි කොටසත් එතැනම වැටී නිදාගතිමි. එහිදී බෙරදට වඩා හොඳින් නින්ද ගියේ යැයි පසුවදා සිතෙන්නට විය. සනා එදින ගෙදර සිටීම ඒ සිතුවිල්ලට කොතරම් දුරට හේතු වන්නට ඇත්දැයි කීම උනහටය. මෙයින් පසු ගෙය සාදන තුරුත් සාදා නිම වූ පසුත් මේ

එහිම නිදාගන්නට වීමි. ගෙයිම රැඳවුණු සිහිය නිසා මට මගේම කායික සුවපහසුකම් ගැන පවා සිතීමට අවකාශයක් නැත. හිසේ තෙල් නිසා කොට්ටය පමණක් නොව ඇඟේ ඩාදිය නිසා ඒ ළඟින්ම පැදුරේද කිලුටු වූ පැල්ලම් හටගෙන තිබුණි. මහ ගෙදරදී මෙසේ වන විට අම්මා ඒවා සෝදා පිරිසිදු කරයි. නැත්නම් අවවේ දමා වේලයි. මට එසේ කිරීමට මතක් වන්නේ නැත. ඒවා මා නිසාම ඇතිව තිබූ නිසා පිළිකුලක් දැනුණේද නැත.

නොපසුබට උත්සාහයෙන්, නොකඩවා ක්‍රමානුකූලව වැඩ කිරීමෙන් ටික ටික වුවත් මුළු කෝකිලානම එකම ගොවිපළක් බවට පත් කිරීමට කල් යෑමේදී පුළුවන් විය. මට තනිව නොකළ හැකි දේවල් සඳහා මම කුලී ගෙවා මිනිසුන් යෙදවීමි. මුලදී අන්තමට ඔවුන් හවුල් කරගත් නමුත් සමහරුන්ගේ අත්තමට යෑම පාඩුවක් විය. මා ගිය තැන කරන දෙයක් කෙළේ මගේම වැඩක් හැටියටය. එය මගේ දෙවෙනි 'උපන් ගතිය' බවට පත්ව ඇත. ඔවුන් ආ විට ඒ හිලව්වට සැහෙන වැඩ කොටසක් කෙළේ නැත. මෙය මට අවාසිදායක බව දැනගත් විට මම එය නතර කෙළෙමි. ඇතැම් ඉඩම් දරුමල්ලන් අතර බෙදී බෙදී කුඩා වී යන විට තමන්ට ගොවිතැනට තරම් ප්‍රමාණවත් ඉඩම් ප්‍රමාණයක් නොලැබුණු අය මෙසේ ඇති පැති අය වෙනුවෙන් කුලියට වැඩ කිරීමට වැඩි කැමැත්තක් දැක්වූහ.

නංගීගේ විවාහය සිදු වූයේද මේ කාලයේදීය. සනා ලොකු වූයේ අපට පෙන්ව පෙන්වා ටිකින් ටික නමුත් නංගී වැඩි වර්ධනය වූයේ කාටත් හොරෙන් මෙනි. එක් දිනක් උදයේ අම්මා ඈ බලෙන්ම වාගේ ඇතුළු කාමරයට තල්ලු කරගෙන ගියාය. නංගී එහි නතර කොට එළියට ආ ඈ මගේ කනට කට ළං කළාය. මා කියූ පණිවිඩයට අනුව පැමිණි ලලිතා ඇතුළු කාමරයට යැවූ අම්මා අලුත් රෙද්දක්, හැට්ටයක් ඇඳගෙන නැකැත් ගෙදර බලා පිටත් වූවාය. කාමරයට ගිය ගමන් දින හතක් ගෙයි මුල්ලට වී සිටි නංගී පාන්දර නාවනු ලැබ අප ඉදිරියට ආවේ දඟකාරකම් හළා දැමූ තැන්පත් තරුණියක හැටියටය. ඉන් පසු විවාහ වන තුරුත් ඈ මගේ මුහුණවත් එක එල්ලේ නොබැලුවාය.

සනා දිගින් දිගටම මට විරුද්ධකම් දැක්වූ නමුත් මම ඒ හැම එකක්ම අබිබවා ප්‍රමුඛත්වය ගතිමි. මගේ සහායට පැමිණි

පිරිසක් මෙන් කෝකිලානේ ගස් වැල් දළු, මල්, පල නංවමින් වැඩෙයි. මා ඉදිරියේ විශාල රජ මාවතක් විවෘත වී ඇතැයි මම සිතුවෙමි. නමුත් ඒ සියල්ල නිලංකාරව අඳුරු වී ගිය සිද්ධියක් එක් උදෑසනක ඇති විය. එනම් තාත්තාගේ හදිසි මරණයයි. එය මා තුළ ඉතා සංකීර්ණ හැඟීම් රාශියක් ඇති කළේය. කාගේ හෝ මරණයක් ඇසූ විට මා තුළ ඇති වූයේ තරමක සංවේගයකි. එම තැනැත්තා ආශ්‍රය අතින් ළං වූ තරමට මෙයද දැඩි විය. තාත්තාගේ මරණයෙන් තරම් තද සංවේගයක්, කලකිරීමක්, තනිබවක් ඊට පෙර ඒ එකද මරණයකින්වත් ඇති නොවීය.

අම්මාත් තාත්තාත් ගෙදර අන් හැමට කලින් අවදි වෙති. මෙදිනද පුරුදු පරිදි තාත්තා පාන්දර පහට පමණ නැඟිට මීමා බඳින්ට යන්ට සූදානම්ව සරම එකස් කොට පොරවාගෙන ඇත. අම්මා කුස්සියට වී උදේ තේ වතුරට ඉඳිආප්ප තම්බමින් සිටියාය.

"මොකද මන්දා පාන්දරම මගේ හිස කකියනව" ඔහු කුස්සියට යමින් කීය.

අම්මා මෙය සැලකිල්ලට ගෙන නැත. එය ගණන් ගන්නට තරම් හේතුවක්ද නොවීය. "ඔය රාක්කෙ උඩ පොල් තෙල් බෝතලේ ඇති. තෙල් ටිකක් දා ගෙන බලහල්ලකො"යි කියමින් ඈ ඉඳිආප්ප තට්ටු මත පිටිරැල් වැක්කිරීමෙහි යෙදුණාය.

"අයියෝ මගෙ ඔළුව!" තෙල් දමාගත් තාත්තා දෑතින් හිස බදාගෙන කෑ ගසන්නටත් ඉන් පසු කෙස්වලින් අදිමින් ඒවා කඩා දමන්නටත් විය. කෝකිලානේ සිට මුණ සේදීමට වෙලට යමින් සිටි මා ගෙට ගොඩවූයේ මේ ශබ්දය ඇසුණු බැවිනි.

අම්මා වහා දුව අවුත් වැටෙන්නට ගිය ඔහු වත්තන් කරගෙන ගොස් ඇඳේ බෑවූවාය. "ඉක්මනට වෙද මහත්තයා වෙද මහත්තයා" ඈ කෑ ගෑවාය.

එවේලේ නින්දෙන් අවදි වූ සනා ඇඳේම දෑත ගසාගෙන ක්ෂණයක් අප දෙස බලා සිට අප හැරෙන්නටත් පෙර මිදුලට පැන වත්ත පහළට දුවන්නට විය. රංජිත් බියෙන් ගල් ගැසී සිටියි. තාත්තා තවමත් හිසකෙස් අදිමින් කෑ ගසයි. "වාතයක්! වාතයක් වෙන්න ඇති!"යි ඔහු වරක් සන්සුන් වෙමින් හෙමින් කීය. බෝතල් රාක්කයේ මුල්ලක කුඩා වාතහංග තෙල් කුප්පියක් ඇති බව අම්මා කීවාය. ඈ තාත්තා ළඟින් හෙළවුණේ නැත.

ලා එළියේ සැලකිලෙන් රාත්‍රිය අතපත ගෑ මටද එය එක වර
ගලා යුතේ නැත. මගේ අත එක දිගට වෙවුලයි. ඔබේතල
දෙස දැනක් හොඳිමෙන් පසුවය, මට එය සොයාගත හැකි
වූයේ ඉවිලි පිරුණු කෙල් බිඳු දෙකක් පමණ එහි විය. අම්මා
එය තාත්තාගේ මළවේ ලා තළන්නට වූ විට ඔහු යළිත්
දැගලන්නට විය.

මගේ විලාසය තුළයෙන් බැලීමටත් භයංකර වෙයි. මුහුණ,
ඔලා පිරිදැමි පිරුට් ඒ හොස් ඇස් උඩ ඉන්දිණි. මම කුමක් කළ
යුතුදැයි නිශ්චය කරගත නොහැකිව පසකින් සිටිමි. අම්මා හිසට
කන්තු කරයි. රටක් දෙකක් මිදුලට බැස බැලූ නමුත් වෛද්‍යරාලගේ
හෝදුරාරන්ගේ තවම නැත. ඔහු එතවාදැයි බලන්නට රංජිත්
යැවිය යුතුය.

"රංජිත් බලපන් වෛද්‍ය මහත්තයා නාම නැද්ද කියලා" රංජිත්
ඇතුළේ මුහුණෙන්ම එළියට පනියි.

තාත්තාගේ හැඟුම් අඩු විය. ඒ තව දුරටත් ඔහුට
තැගැලිමට බැරි නිසා විය යුතුය. ඔහු එක් අතක් වෑයමෙන්
මසවා 'රතා, එපා' කියන්නාක් මෙන් අම්මා දෙසට වැනුවේය.
අම්මා හිස අත් බිලගෙන ඔහ හයියෙන් කැගසන්නට වූවාය. මෙ
සිතිය වගේම ඉස්තෝප්පුවටත් කාමරයටත් නිහඬු නැතිව මෙන්
දිලුවෙමි. මගේ ඇස් තදළින් පිරී ඇත. අපේ අසරණකම පිළිබඳව
එතරම් දරුණු හැඟීමක් වෙන කිසි දිනක ඇති වී නැත.
තාත්තා ලුප්ත වන්නේ ඉතා අමාරුවෙනි. කෙසේවත් එය තවත්
දුබල වී යයි.

තාත්තා ඇස් මගේ පොට උඩ බැලීය. ඊට පසු හෙමින් එය
පියවී ගොස් තාමෙට වැපි නතර විය.

අම්මා තාත්තාගේ මළ කිරුර මත වැටී එය බදාගෙන
හඬන්නට වූවාය. මගේ හිස හත ඇත් ගලවා දමන්නට තරම්
දරුණු මානසික වේදනාවක් ඇති විය. මා ඒ වේගය අඩු
කරගන්නේ එක් අතකින් අනින් අත වේගයෙන් පහතට ඇදීමෙනි.

පපා හමි දමමින් අවුත් ගෙට ගොඩ විය. වැලපීම මඳක් අඩු
කොට සිටි අම්මා යළිත් මහ හයියෙන් අඬා වැටුණාය. එළිපත්ත
ළඟදී ගමන බාල කළ පපා විමතියෙන් තාත්තා සිටි ඇඳ
දෙස බැලීය. ඔහුට කිසිත් කීමට කිසිවෙකු කුළ ධෛර්ය

ඉතිරි වී නොතිබිණ. හිල් වූ බඳනසින් මෙන් අප කුළින් ධෛර්ය
කාන්දු වී ගොස් ඇත. ඔහුට සංශය සිතින් ඇඳ ළඟට යන්නට
හැර අප ඒ දෙස බලා සිටියේ කුමක් වේද යන හැඟීමෙන්
යුතුවය. පපා විනාඩි දෙකක් පමණ තාත්තාගේ මළ සිරුර දෙස
බලාගන්වනම සිටියේය. ඔහුගේ නිසල මුහුණෙහි මස් පිළිත්
සෙලවී යනු මම දුටුවෙමි. හෙතෙම, ආවේගය බිලහේනාක්
මෙන් දෙවරක්ම අමාරුවෙන් තෙළ ගිල්ලේය. වේගවත් සුසුමක්
හෙළූ පපා එක එල්ලේ මගේ මුහුණ බැලීය.

"මොකද උණේ?"

වියළී තිබූ මගේ ඇස යළිත් කඳුළින් පිරිණ. ඔහු අවුරුදු
දෙකකට පසු මා සමග පපා කළ පළමුවැනි වචන දෙක ඒ විය.
වේදනාව, කනගාටුව හෝ සංවේගය අඩු තුණක් එය විශාල
සැනසිල්ලක් විය. මට පපා කළ හැකි වූයේ රික වේලාවක් ගත
වූවාට පසුව අමාරුවෙනි.

"අනේ, මම දන්නෙ නෑ මළවෙ කෙස් ඇද ඇද නා
ගැහැවිලා. වාතයක් තිබුලා. එච්චරයි."

"වෛද්‍ය මහත්තයා මෙලහටත් පිටත් වෙලා ඇති. මං
පණිවුඩේ කියලා අනික් අතට දුවගෙන ආවා" ඔහු
හවමින් හඬලයි.

"දැන් ඉතින් මොකටද වෛද්‍ය මහත්තයා?"

"හරියටම පණ ගිහින්ද දන්නෙ නෑ. මේ තවම ඇගේ
රත්තෙ තියෙනවා" අම්මා සැක සහිතව කීවාය.

"එහෙම නම් ඩොක්ටර එක්ක එමුද?"යි මම ඇතට අත
තබමින් ඇසුවෙමි. තාත්තාගේ ශරීරයේ මඳ උෂ්ණයක් ඇත. ඔහු
නොමළේය; විසංඥ වූයේය; යන අදහස අප සිත් තුළ ලියලයි.

"ඩොක්ටර එක්ක එනවද? එහෙට එක්ක යනවද?"

ඩොක්ටර එක්ක එන්ට ගියොත් වෙලාව යාවි. එක පාරම
එක්ක යන එක හොඳයි ඉක්මන්. ආණ්ඩුවෙ දිස්පැන්සරේට
ගෙනිහින් පලක් නෑ. ඒ ගොල්ල හැරෙන කොට නොදින් ඉන්න
මිනිහෙක් උණත් ලෙඩ වෙවි."

"රංජිත් පලයන් දුවලා ගිහින් සියදෝරිස්ටයි, බෙම්පිටයි,
පීතරටයි එන්ට කියපන්."

රාජිත් මිටියෙන් බඳ කුණුල්ලෙකු මෙන් මිදුලට පැන ඉලලුණි. තනාත් මෙන් තනාමි පුවට එළියට ගෙන එමි කැවී ගිය උණුවලට උඩින් ලාලුන් දමා ගලවා ගෙන යෑමට සූදානම් කෙළෙමි. තනා පුදි ගොත් මිනා දිගැලී තව උගේ කකුල ගලවාගෙන අවුත් කාන්ති පුටුවේ කකුල්වලට දමා ලීයක් ගසමි විට දෝලාවක් ලෙස කිසිවකගෙන යා හැකි පරිදි පටන් කෙළේය.

"අන්න, මේද මොන්නයක් එනවා"යි වෙල පාළු පිට වැගෙන වෙදරාල දුටු මිය බලාගොගොන්නු තගගත ලෙස කෑ ගැසුවෙමි. සුපුරුදු සන්දක් ගෙනින් ගොමිට පුරවන් මනු වෙදරාල ළං වන විට ගමේ බලාගොගොන්නුට හව හවක් වැටී වෙයි. තනා පැමිණෙද්දී මනුගේ මුහුණෙහි තැවති බැයිරැමිකම ඊට වඩා ගොගෙන් කලන්තැති වෙදරාලගේ මුහුණේ නැත. අපි මනුට කාන්තා වෙත පැමිණීමට ඉඩ හැර ඇඳ වට කරගෙන සිටියෙමු.

"තලන් නෑ. පණ තිබින්" යැයි ඇඳ ළඟට ගිය වෙදරාල කාන්තා පරීක්ෂා නොකොටම කීය.

"කවම ඇඟ රත්නෙයි" මිළකද කුමයෙන් ඝනවූ විගෙන යන බව අතට දැනුණ තමුත් මිය කීවෙමි. කාන්තා මෙරාගැනීමට වෙදරාලට යමක් කළ හැකිය යන අදහස එළවලේ පවා ඕ සිත පවතින්නට ඇත. වෙදරාල කාන්තා පරීක්ෂා නොකිරීම ගැන කෝපයක්ද මා සිත හටගනී.

"එහෙම නමයි හදිස්සියෙ පණ ගියොම් විතක් වෙලා යන කල් රත්නෙ කියනවා" මනු කාන්තා ගෙන යාමට අප සතක් කළ හාන්සි පුටුව මත වාඩි වෙමින් කීය.

"අධිකෝ ඇයි අපට මෙහෙම හෙණ ගෙඩියක් දීලා ගියේ? කවුරු හිතපු දෙයක්ද මේක? මේ උදේ යනට කලත් ගලක් වගෙ හිටපු මිනිහා නේ....ඌ?"යි අම්මා ඊට්ට යළිත් හඬා වැලුණාය.

මේ වචනවලක් අළිවට ඇද උන්හාක් බඳු දිග හුස්මක් හෙළුවෙමි. රාජිත්ගේ පමණවූවය ලැබ අවට ගෙවල් කිපිල දෙනෙක් ගෙට ගොඩ වැලුණහ. මිටුන් සිදු වූ දෙය විමසන්නට පුළුවන් තැවත නැවතත් විස්තර කිරීමට සිදුවිය. අම්මා කතා කෙළේ මිය හඬින් හඬමිනි. විස්තර ඇසුවන් තාවකාලිකව පෙනවූ පුදුමයට වඩා මේ සිදු වූ දෙය ගැන අප තුළ එන දිනවල පැවති පුදුමය පිළිබඳ හැඟීම් බලවත් විය.

"හතරයක් පුතුරාලා වෙන්න ඇති. කොටි අතවත් කට කියනෙන හැටියට කොරනෙල් විතරයක් කියන්න වෙලා" වෙදරාල කීය. ලෝකය කමියා විමට තරම් විශාල හානියක් සිදු වී ඉතිරිවීම් වෙදරාල බැයිරැමි දෙයක් ගැන පුවත් කතා කරන්නේ කැකුල්ලු හැඟීමකිනි. වෙනත් අය අප සමග කතා කරන්නේ අපට සිදු වූ හානියට මෙන් අනුකම්පාවක් දක්වන්නාක් මෙනි. එසේ වුවත් මුහුණ අතින් අප හරවා මිටුනොවුන් කතා කරන විට ඒ අනුකම්පා සහගත ස්වරූපය හා බැල්ම මතුර දැලක් පවිදෙන් සිදී යයි.

"මෝහනව කළුන් ගුණ යහපත් මනුස්සයා"යි කෙනෙක් කියයි.

"එහෙම අයටම තමයි ජීවත් වෙන්ට වාසනාව නැත්තෙක්."

"මොහනව කරන්වද අරගෙන ආපු හැටි නෙ."

"වෙලාව! වෙලාව ආපුවහම කිසි දෙයක් කරන්න බෑ."

"දැන් ඉතින් සිද්ද වෙලා කියෙන්නෙ අඩලා වැලපිලා හඳාගන්න පුළුවන් විපත්තියක් නෙවෙයි. ඒ මිළ ගිය ඇත්තට ජීවිතයක් වෙන විදියට ඉස්සරහ වැඩ කටයුතු විත කල්පනාවෙන් කරන රකයි කියෙන්නෙ" මේ අතර කෙනෙක් සෙසු කටගළුවල් යටපත් කරමින් කීය.

පැමිණ සිටි මිනිසුන්ගේ මෙහෙයවීම පරිදි මිය වනමේ මුලාදෑනියා වෙනටත් පොලිසියටත් ගොස් මරණය ගැන දැනුම් දුනිමි. මා ආපසු එන විට මිනියේ ඇත් ඔව ඔත ගැඳ ගිය කටහිරට නැරෙන පරිදි බාවා අත ඉද්දරින් පොල් කෙල් පහනක් දල්වා තිබිණි.

රාජිත්, නංගිටත් අනින් නැයන්ටත් මරණය ගැන දැන්වීමට මිය අතර සනාත් මමත් ගෙදර වැඩ කටයුතු සිදුකෙළ කෙළෙමු. මරණය ගැන පැළ වූ වනාම ලලිතා, අම්මත් සමග දුවගෙන අවුත් ඇඳ ළඟ හඬා වැලුණාය. විත වේලාවක් හැඩීමෙන් පසු ආ ගෙයි වැඩපල ඉතා කඩිසර ලෙස කරන්නට පුළුවන. අසල්වැසියෙකු එන විට හඬ හතා විලාප හැඩීමටත් විස්තර කිරීමටත් මිය විට අම්මාට වෙන කිසිවක් කිරීමට කාලයක් නැති විය. මමි මිනෑම් දෙයක් ගැන තීරණයක් ගැනීමට කලින් අම්මාගේ අදහසටත් වැඩියෙන් ඒ ගැන

පහනයේ අදහස විය හැකිය. නො කලින් සිටි භික්ෂුවක්කාරයා නොවෙ. ඉතිරි කෑම දෙයක් ගැනම මගෙන් විමසිය. අම්මාගේ අදහසට හැසිරෙන් අපි දෙදෙනා බලාපොරොත්තුවේ අදහස් දැන ගැනී සැලසිල්ලක් දැක්වූවෙමු. 'දෙදර දුකක් ඇති වෙලා - අය මලෝ එක් වෙලා' ඒ ලුලු මුණසිංහ උපාසක මෙසේ තැබිය.

ඉවල් වන විට නැයන්ගෙන් පළමුවෙන් පැමිණියේ නලීය. ඇ ඇත සිටම අවාගෙන අවුත් තාත්තාගේ මළසිරුර බදාගෙන වැලපෙන්නට පටන්ය. මිනිතුන් මෙන් මෝඩ තරුණයෙකු වූ ඇගේ සැමියා මළසිරුර දෙස බලා සෙනඟ අතරට පැමිණ නටන් මලමින් හිටගෙන සිටියේය.

මළ ගෙදර වළං රක් තිබීමක් සිදු නොවිණ. 'අපි කෑම එවන්නම්.' 'කෑමට අපේ ගෙදර එන්න' යැයි අසල්වැසියන්ගෙන් එන සිව් එන ආරාධනා ආ නමුත් අප මුලින්ම පිළිගත්තේ ලලිතාගේ ගෙදරින් පැමිණි ආරාධනයයි. වැඩපල කුණු වී යන විට කටවීයෙන් කටවීය එහි ගොස් කෑම තා පැමිණියහ. සේ සහ ය තැබ්ද එවීමට වඩුන් සූදානම් වූ නමුත් අපි ඒ සඳහා වෙනත් අයට ඉඩ දුනිමු. අසල්වැසියන්ගේ කාරුණිකත්වය මේ තරම් නොදී දුක්ති විඳීමට අවස්ථාවක් අපට මිට පෙර ලැබී තිබුණේ නැත.

තාත්තාගේ සිරුර සුදොන සඳ යුතුද ආදාහන සඳ යුතුද යන්න ගැන මතභේදයක් හටගැනිණ. නැයෝත් අසල්වැසියෝත් දෙපසටම සිටියහ. මරණයක කටයුතු පිළිබඳව අපට කිසි අවබෝධයක් නොතිබුණු බැවින් අප වැඩ කෙළේ වඩුන් කියන නා යෝජනා කරන පරිද්දෙනි. අපේ අදහස වූයේ මෘත ශරීරය ආදාහන කිරීමය. එසේ වුවත් දෙවෙනියන්ගෙන් එක් අයෙකු ජීවත්ව සිටියදී අනිතාගේ සිරුර ආදාහන කිරීම සුසුදුසුය යන අදහස අනුමුදිවල මුලුණන්නට විය.

"අනේ මය සිරින් දැන් කවුද ඒ තරම් සලකන්නේ? මොකද ආදාහන කළාම වෙන්නෙ? මේ කිය මාසෙත් කොල්ලගේ රාලහාමි ආදාහන කෙළේ හාමිගේ යසට ජීවත්ව ඉන්දැද්දි."

මෙසේ සිවේ පිනරය. ඔහු කතා කෙළේ අනිත් අයගේ කටහඬවල් යටපත් කරන තරම් හයියෙනි.

"ගුවා දෙයියනේ"යි කියමින් මගේ වටපිට බැලුවෙමි. ඒ මුණසිංහ උපාසක රාල වේද කියාය. ඔහු අපි හමු කිරීමේ විරිත් කැවීමේ ගැන කතා කළ නොහැකිය. 'ඔවා පුරාණ ඉතිහාසයන්නෙලා ඇති කරපු ආචාරත්තය. ඒවා තව තරන රත වැරදිලා" එවිට ඔහු කියයි.

ඊන් පසු සමහරු, අලි සැමි දෙදෙනාගෙන් එකෙකු ජීවත්ව සිටියදී එකෙකු ආදාහන කළ අවස්ථා ගැන තව තවත් විදර්ශන දෙන්ට වූහ.

"රජ කාලෙ ඕසෝවරු අඩා වැටෙද්දී රජවරු ආදාහන කරලා තියෙන්නෙ."

"ඒ රජවරු නේ."

"මුන්තැනෙගෙ මොනවද රජ කෙනෙකුට අඩු? එයත් ඉවියෙ ප්‍රංචි රජෙක් වගෙ!"

"පුළුවන්කම තියෙනව නම් කිසි වැරදදක් නෑ" මේ අතර එක් අයෙක් ස්ථිර ලෙස කීය.

පුළුවන්කම පිළිබඳව ඒ ප්‍රශ්නය නැගීම ගැන මම සතුටට පත් නොවීමි. අපේ තාත්තාගේ ආදාහන කටයුතු කිරීමට මට බැරි ඇයි?

තාත්තාගේ මරණය ගැන ඇසූ ජෝන් මුදලාලි "අනේ, උන්දැට නම් මොකද? එයාව රත්තරනෙන් ආදාහන කරන්ට බැරියැ"යි කියා විමිණ. ඔහු එසේ කියන්නට ඇත්තේ මා සලකා ගෙනම විය යුතුය. සමහර මිනිස්සු මා නැති තැන මට 'කෝකිලානෙ පිටාණෝ'යි කියති. ඒ මා ලබාදෙනු සේ සලකාගෙනය. මා සිටින විට කිසිවෙකු එසේ කියොත් මම ලජ්ජාවෙන් උඩු ඇඟ දකුණට කරතවා බයියන් සමිණ ඇඟින් ඊම කලමි.

ආදාහනයට සම්බන්ධ කොට මගේ මලපුරවන්කම් කොතෙක් සිතාගෙන සිටියත් සානා එහි ඉදිලිත තැනක ගනු හැකැදිලිවම පෙනෙයි. ඔහුට වියදම් කරන්නට සතයක්වත් නැත. සියලු වියදම් කරන්නේ මාය. මම එය ඉතා කැමැත්තෙන් කරමි. සෑය බඳින මිනිසුන්ට කසිප්පු සැපයීම පමණක් මොන ක්‍රමයෙන් හෝ සානා තම වියදමින් කෙළේය. 'සානා' 'සානා'

'සනා' යන්න හැම තැනම පැතිර පවතින්නේ මුදල් මත නොව වෙනත් අදාසවෙන බලයක් මත බව හැම අතින්ම පෙනෙනවා නිසයි.

"සනාගේ වැඩවලින් උදවු වෙන්නෙ නැත්නම් තාගෙ වැඩවල උදවු වෙන්නෙ? තාට මොන අතරතැසිගියක් සිද්ද උණත් උා හෙ පපුව ඉස්සරහට දාගෙන මුලින්ම එන්නෙ."

"සනා හින්දා මොනව කිව්වත් කරන්ට එපායැ? ඕක හොඳ එකා නෙ."

"මේ පැත්ත බලන්න එපා සනා, මල්පහට වැරේ ඇති."

"සනාගෙන් අහලා වරෙන්, ඕක කොහොමද කරන්ට ඕනෑ කියලා."

පසිඳු ඕගන් මිනිස්සු වැඩ කරන අතර මෙබඳු දේ කියති. ඔවුන් එසේ කතා කරන්නේ මට ඇනුම්පද හැටියටද? මට විදවීමටද? ඔවුන්ගේ වචන උච්චාරණය තුළවත් මුහුණුවලවත් එවැනි යටි අදහසක් සැඟවී නැත. වැඩ කරන මිනිසුන් දෙස බලන විට මා වෙනුවෙන් පැමිණි අය එහි ඇත්තේ එකෙකු දෙන්නෙකු පමණකි. ලලිතා හැරුණු විට ඔවුන් වුවද තද උනන්දුවක් පෙන්වන්නේ නැත. රංජිත්ගේ පන්තියේ ළමයි දෙදෙනෙක් පැමිණ සිටිති. ඔවුන්ගෙන් එක් කෙනෙක් සුවක් කල කතා කණපිට හැරවූ බුලත් සහින හෙප්පුවේ දමයි. අනික් ළමයා පැමිණ සිටින අයට සුරුට්ටු අල්ලයි. ඉතිරි සියලු දෙනාම පාගේ පැමිණ ඇත්තේ සනා වෙනුවෙනි. ඔර වැඩ ටික කෙරෙන්නේද ඔවුන්ගෙනි.

ඕකි පෙට්ටියක් පැදීමට ගෙන්වනු ලැබූ බකල වත්තේ පේනත් බස් ලෑලි ඉරමින්, විදිමින්, පුරුද්දමින් එහි වැඩ කරයි. නැන්දාවේ ගොමයෙන් අඳුර තෙමෙන් සහ වෙයි. ලාම්පු තිහියකින් ආලෝකවත් වන කුඩා පෙදෙසක හා ඒ අවට කටවල හා වැටවල හොඳාව ඇත. ඉන් ඔබිබට ඇත්තේ අඳුරේ නිසල බවත්ය. එය රිකින් ටික ගෙයද ගිලගන්නට එන්නාක් මෙන් හැඟේ. මිනිස් බලය පවතින අප අවට හැරෙන්නට ඉන් ඔබ තනිකමේ භයංකරත්වයක් පිරී ඇත. එදෙසට තනිවම යන්නට පවා ඇත්තේ බියකි. පමහර මිනිසුන් සහ සනා අමනුෂ්‍යලෝකයක් බඳු එහි ඉඳහිට සැරිසරන හැටි!

ඒ වන විට මිනිස්සු එතා දෙන්නා ගෙදරින් හැලී යති. ඒ සමගම හොඳාවද, ඉනි වන්නට පටන්ගනී. ඉතිරිවන කිහිප දෙනෙක් කඩදාසි කුට්ටමෙන් රැගෙන වාසි ගත බලන්නට පටන් ගනිති. උදේ පටන් එක දිගට වැඩ කිරීමෙන් තරමක වෙහෙසකුත් නිදිමතකුත් මට දැනේ. කරන්නට ඒ තරම් වැඩක්ද ඇත් නැත. මම ඉස්කොප්පුව අයිනේ දමා ඇති පැදුරක් මත වැටී විකක් ඇළවෙමි. රාත්‍රිය පෙරට වඩා නිසලය. එම නිසලතාව බිඳිමින් යැහැනු මිනිසුන්ගේ කටහඬ හෝ සුවුවක් ගංකුවක් ඇදෙන හඬ ඇසේ. මට ළමා කාලයක් තාත්තාන් සිහි වෙයි.

තාත්තා කුඩා කල අපට කොයි තරම් ආදරයක් දක්වන ලද්දේද? වරක් වක්කේ පොල් පටවාගෙන පාන්දර පුවාණිස්ගේ කරත්තයෙන් යක්කල ඉරිදා පොළට ගිය ගමන කොයි තරම් විනෝදජනක වීද? කඩකපා එළිය වැටෙන්නටත් පෙර කරත්තය ගින් අඳුර මැදින් නම්පඟා පාර දිගේ යද්දී මම නිදිකිරා වැටෙන්නට විමි. තාත්තා මා ළඟින්ම වාඩි වී මා අල්ලා ඇඟට හේත්තු කරගෙන සිටියේය. රහැයියන්ගේ නාදය මැද වක වක් වක් යනුවෙන් කරත්ත රෝද ගැටෙන හඬ කොයි තරම් ගොඳට ගැළපුණේද? කලින්දා කරත්තයට පොල් ඇද පැටවීමට උදවු වූ මට මහු සත 17 ක් දුන්නේය. මා කෙරේ අනුකම්පාවෙන්. උන්දෑගේ වත්තමේ හැටියට ඒ දුන් දිමනාව කොතරම් උසස්ද? මා උණ ගත් දිනවල අඩන විට සත පහක් මට මොළවා "අඩන්න එපා" යැයි කිවේ මා ඇවිමෙන් මහු මෙන් වේදනාවක් විඳි පරිද්දෙනි. නොනවත්වා ඇඳ ඇතැම් දිනක මහු අත පය එල්ලා හැළෙන මා කරපින්නාගෙන පිට දිගට අත ගාමින් ගෙයි එතා මෙහා ඇවිදින්නට විය.

තාත්තා අපට හම් කියා කතා කරනවා විනා 'පුතේ' 'දුවේ' කියා ඇමතුවේ නැත. ඔහුගේ පියාත් මහුට එසේ කතා කර නැත. ඒ පරම්පරාගත පුරුද්දලු. අසනීප වී එක දිගට කෙඳිරි ගාන දිනක 'අනේ පුතේ කෙඳිරිගාන්ට එපා' යැයි මා කරපින්නාගෙන සිටින අතර මහු මට කීය. එවේලේ මගේ දෑසින් සනුටු කඳුළු ගලා අවුත් මහුගේ පිට මැද පතින විය. අසනීපයද අඩක් සුව වූවාක් මෙන් හැඟී ගියේය.

අපේ ගෙදර වැඩි වශයෙන් උයන ලද්දේ කරවල නැත්නම් හාල්මැස්සන් නොද්දකි. තාත්තා කලාතුරකින් මසක්

හෝ මාළුවක් ගෙන ආ දිනවල අම්මා එය උයා ඉන් වැඩි කොටසක් තාත්තාට බෙදා තියයි. අපි ඉක්මනින් ඇස්පිල්ලමක් ගසා කෙළ ගිල ඒවා අපට බෙදන තුරු දෑතින් පිගන් දික් කරගෙන සිටිමු. අම්මාගෙන් අපට ලැබෙන්නේ මස් හෝ මාළු කුඩා කැබලි දෙක තුනකි. තාත්තා පැමිණ කෑම කන අතර "කොල්ලන්ට හෙම ඇති වෙන්ට දුන්නාදැ'යි අසයි. අම්මා අප තුළ කේන්ති බුබුළක් නංවමින් 'ඔව්' කියයි. කිසිවෙකු නැවත වරක් අම්මාගෙන් මස් මාළු ඉල්ලනු තාත්තාට ඇසුණොත් "ංආ! ඉඳා" කියමින් තම පංගුවෙන් ලොකු කුට්ටියක් රැගෙන දෙයි.

තාත්තාගේ කිසිම නුගුණයක් නොතුබූ පරිද්දෙන් ගුණම මතු වෙවී සිහියට නැගියි. වෙනෙකක් තබා ඔහු සුදුවට ගියේත් අපට හොඳින් කන්ට අඳින්ට දීමට තිබූ උවමනාව නිසායැයි සිතෙයි. ඔහුගේ මරණය සිදු වූ වේලේ මම සියලු කඳුළු හිර කොට රඳවාගෙන සිටියෙමි. දැන් ඒවා අඳුරට මුවා වීගෙන නිදැල්ලේ ගලා එයි. මම හඬ නොනැගින පරිදි මුව තද කරගෙන ඇති තරම් හැඬුවෙමි. මට නින්ද ගියේ මෙසේ ඇඬීමෙන් හදවත සැහැල්ලු වී ගිය පසුවය. කවුදෝ වෙනත් ලෝකයකින් ගෙනවුත් මෙලොවට එක වරම අත හැරියාක් මෙන් පැය දෙක තුනකට පසු මම අවදි වීමි.

එළිය වැටෙන්නට පෙර මිනිය නාවා පෙට්ටියේ බහා තැබිය යුතුය. රාත්‍රි දෙගොඩහරිය පසු වූ ටික වේලාවකින් මම නැගිට යළිත් වැඩපලවල යෙදෙන්නට විමි. ඇක්මනුත්, මමත්, සනාත් රෙදි කැබෙල්ලක් පොඟවමින් මිනියේ මුහුණ අත පය සෝදා අලුත් ඇඳුමක් අන්දවා ඔසොවා පෙට්ටිය තුළින් තැබුවෙමු. සුදුවලා එළිය, මා උදය, ඉරිමා උදය කෙමෙන් ගෙවී ගොස් අරුණලු නැගියි.

කලින් දවසේත් වැඩ කර තුබූ බැවින් පසුවදා සෑය බැඳීම බොහෝ දුරට පහසු විය. එසේ වුවත් සවස හතර වන තුරු එහි වැඩ අවසන් නොවිය. උදේ සිටම එකා දෙන්නා බැගින් ගමේ මිනිස්සු මිනිය බලන්නට ආහ. ඔවුන්ට කතා කිරීමත් සංග්‍රහ කිරීමත් ඇතුළු අනික් කටයුතු නිසා මට සෑයේ වැඩට හවුල් වන්ට නොහැකි විය. එය නියම වේලාවට අවසන් නොවේය යන සැකය උත්සන්න වූ වේලාවල මම එදෙසට දුව ගොස්

වැඩ කරන මිනිසුන්ට පින්සෙණ්ඩු වී ආපසු එමි. පින්සෙණ්ඩු වීමෙන් මගේ හිත හැදී යන නමුත් ඔවුන්ගේ වැඩ ඉක්මන් නොවෙයි. 'ජෝන්කාරයා වැඩකට අත ගැහුවට පස්සෙ ආයෙ හොයන්න බලන්න දෙයක් නෑ. ඒක වෙලාවට ඇති'යි සනා කීම නිසා මට එතෙක් නොතිබුණු විශ්වාසයක් ඇති විය.

මේ අතරද වරින් වර මට තාත්තාගේ සප්‍රාණික ජීවිතය සිහි වෙයි. ඔහු කළ කී දේවල් සින් නොගත් අවස්ථාවල මම ඔහුට ද්වේෂ කෙළෙමි. ඔහු නැති නම් හොඳ යැයි සිතුවෙමි. මේ යටගිය සිතුවිලි විටින් විට හිස ඔසවන විට ඇති වන වේදනාව මගේද ගෙල මිරිකා මරන්නට තැත් කරයි.

සනා කියූ පරිදිම ජෝන් හරියට පහ වන විට සුදු රෙදිවලින් වට කළ චිතකයක් අප ඉදිරියෙහි මවා පෑවේය. ආගමික කටයුතු හා මතක වස්ත්‍ර පූජාව සඳහා භික්ෂූහු හත් නමක් රදාවානේ රජමහා විහාරයෙන් පැමිණියහ. අවමඟුල් චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර නොදැන සිටි අපට ඒ සඳහා මුණසිංහ උපාසක තැන සිටීම මහත් පිටිවහලක් විය. ජිනානන්ද නායක හාමුදුරුවෝ පැමිණ සිටි පිරිස පංචශීලයෙහි පිහිටුවා තාත්තාගේ ගුණ ගයමින් අනුශාසනාවක් කළහ. බුද්ධ ධර්මයට අනුව ඉපදුණ සියලුම සත්වයන්ට මරණය නියතය. මුළු ලොව දිනූ සක්විති රජුන්ට පවා එය ජයගත නොහැකිය. යම් හෙයකින් මළ ගිය ප්‍රාණකාරයා දුගතියක ඉපදී සිටී නම් මේ පින් අනුමෝදන් වී සුගතියක උපදිනු ඇත. ඒ නිසා ශෝක නොකරන ලෙස උන් වහන්සේ අපට අවවාද කළහ. ඉන් පසු අපි, පවුලේ සියලු දෙනාම අත ගසාගෙන, ලොකු හාමුදුරුවන් කී පරිදි "ඉමං මතකවත්ථං භික්ඛු සංඝස්ස දේම" යැයි තුන්වරක් කියා මතක වස්ත්‍ර පූජා කෙළෙමු. පෝච්චියකින් බේසමකට පැන් වත් කිරීමද අපි එක්වම කෙළෙමු.

"යථාවාරි වහා පූරා - පරිපූරෙන්ති සාගරං

ඒවමේව ඉතෝ දින්නං - පේතානං උපකප්පති'යි

හාමුදුරුවරු අප පැන් වක්කරන තුරු තවත් දිය ඇල්ලක් ගලා හැලෙන්නාක් මෙන් එක දිගට ගායනා කළහ.

හාමුදුරුවන් සන්සුන් ගමනින් පිටත්ව ගිය ඉක්බිති අවමංගල්‍ය සභාවේ වැඩ ඇරඹිණ. පළමුවෙන්ම රදාවානේ

ඉස්සොල්ල මහත්තයාත් අනතුරුව සුදු රාළහාමිත් තාත්තාගේ දුක තියෙමින් කතා කළහ. ඔවුහු දෙදෙනාම තම කතාවලදී මා ඉතා දැඟලී උත්සාහවන්ත කරුණෙකු නැටියට හඳුන්වා දුන්හ. අවසාන වශයෙන් ආක්මන්, තමා විසින් කිරිඳිවැලේ සිරිසර පන්සලයෙහි මුදුණය කරවන ලද ශෝක ප්‍රකාශයක් කියවිය.

පෙට්ටිය වසන ලද්දේ බලවත් වැයමකිනි. අම්මා, නංගී, ලලිතා පමණක් නොව ලලිතාගේ අම්මාත් "අනේ තාත්තේ, අනේ මාමේ අපි දාලා යන්ට එපෝ" යි මහ හඬින් කෑගසමින් එය වසන්නට හෙවේ සිටි බැවිනි.

ගෙදර සිට ආදාහන භූමිය දක්වා මග දෙපස ඉනි සිටුවා ලණු ඇද ඉරටු ගලවා අඟල් පහක් පමණ දුරට දෙකට ඉරන ලද නොක්කොළවලින් සරසා තිබිණ. ඒ අතරින් දෙණ ගියේ අපේ තර මිනිහි, සනාත් මමත් ගමනේ අවසානය දක්වාම එයට උර දී සිටියෙමු.

සෑයට ගිනි දල්වන ලද්දේ ජිනසේනත් සුගතනුත් විසිනි. ඔවුහු පන්තු කරන ලද හහසු දෙකක් පිටුපසට තර අල්ලාගෙන එකිනෙකා ප්‍රතිවිරුද්ධ පක්ෂයෙන් තුන් වරක් සෑය පැදකුණු කොට පිටුපසට හරවා ගත් ගමනේ එයට ගිනි තැබූහ. ගිනි ගල් සෑය සතර කොන වූ පුවක් ගස්වල වැදී වියන උඩට නල්ලු කරමින් ගුර ගුරා නැගෙන්ම සෙනඟ ඉතිරෙන මියක් පරිද්දෙන් විසිර යන්නට වූහ. මගේ ඉල්ලීම පරිදි, ඇක්මන් වැටී තිබුණ සොල් කොටයක් උඩට නැගී විසිරී යන සෙනඟ අතො මෙසේ කීය.

"අවමංගල්‍ය සභාවෙන් අවසරයි ..... කෝකිලානෙ ඉසා උන්නැහැ ඔට මේ නැදෑ යාළු මිතු පිරිසගෙන් බැගෑපත්ව ඉල්ලා සිටින්නෙයි කියලා කියනවා මේ සේරම කටපුතුවලට පහළවී තුණා වාගෙම උන්නැහෙලාගෙ ගෙදරට ගොඩ වෙලා ඉලන් විටකින් සුරුට්ටුවකින් සංග්‍රහ ලබලා යන හැටියට"

මේ නැරෙන්නට අපි වෙන වෙහෙබද බොහෝ දෙනෙකුගෙන් ගෙදරට අවුත් යන ලෙස ඉල්ලා සිටියෙමු. කොනෙක් ආයාචනා කළත් පිරිසෙන් ගෙදරට පැමිණියේ ඉතා ස්වල්ප දෙනෙකි. ඔවුන්ගෙන්ද වැඩි දෙනා එතෙක් නොතිබුණු හදිසියක් අහම්බෙන් පහළ වූ කල්හි මෙන් මෙත් ඉක්මන්කමක්

පෙන්වා කාවලි ටිකක් හෝ සුරුට්ටුවක් ගෙන යන්ට ගියහ. යේ ඉදිට කොට කන දියර ඉස කරවල නා. වට්ටක්කා නොදිත් සමග ගත් සූදානම් කර තිබූ කෑමත් කෑමට කකර වූයේ ස්වල්ප දෙනෙකි.

කෑමෙන් පසු තවත් ටික දෙනෙකු ඉවත්ව ගිය නමුත් ගෙදර වෙහෙරට වැඩි සෙනඟක් ඇත. එහෙත් බැලූ බැලූ හැම අතින්ම ඇහැට පෙනෙන තරම් ගහසැරේට දැනෙන්නේ පාළුවය. මෙබඳු සෙනඟක් මීට පෙර ගෙදරට පැමිණියේ නංගීගේ මඟුල් දිනයේදීය. එවිට තාත්තාගේ ශරීරය මෙන්ම ආධිපත්‍යයක් කෑමට ඉඟවීන් මම මොහි ගමන් කරනු දක්නට ලැබිණ. අද එය නොමැති නිසා මේ පාළුබව දැනෙයි හැඟේ. මා වුවත් ජීවත් වන්නේ කුමක් සඳහාද? අපි තාත්තා නොමැතිව කිසිවක් නොකළ හැකි අසරණයෝ වෙමු. අප ලෝකයට උත්පාද වී කාලයක් වැඩ කොට කා බී ගිනා වී මරණය කරා මෙසේ ගමන් කිරීමේ ඇති තේරුම කුමක්ද? මරණය පවා පැමිණෙන්නේ කිසිදු අපේක්ෂා නොකළ අවස්ථාවක අපේක්ෂා නොකළ ආකාරයටය. එවිට අපි අපේ ශරීරයටවත් නිමිත්තකයෝ නොවෙමු. ඉතින් ඒ ජීවත් වන සුළු කාලය තුළ වස්තුව හරි හම්බ කර ගොඩ ගසා තබාගැනීමේ අර්ථයක් තිබේද?

ආදාහනයෙන් පසු හත් දිනක් යන තුරු ගෙදර සියලුම දොරවල් ඇර තිබිණ. ඒ කාලය තුළ කිහිප දෙනෙක් මාරුවෙන් මාරුවට වෙස්සන්තර ජාතකය තාලයට අදිමින් කියවූහ. සමහරු කවදාකි සෙල්ලම් කළහ. තවත් සමහරු ආම් ඇද්දහ. මේ සියලු කෙලිසෙල්ලම් මැඩගෙන දසන පැතිරී ගියේ වෙස්සන්තර ජාතකයේ ශෝකාකූල ගායනයයි. මේ දිනවල ලලිතාත් වැඩි කාලයක් ගත කෙළේ අපේ ගෙදරය. ඇ එසේ සිටීම ලොකු හයියක් විය. නැත්නම් ඇතැම් වැඩකටයුතු අඩාල වන්නට තිබිණ. අම්මාත් නංගීත් වැඩියක්ම කෙළේ ගෙදරට යන එන මිනිසුන් සමග තාත්තාගේ ගුණේ මගුගේ මරණයෙන් තමන් පත් වූ අසරණ තත්වයත් කියමින් හඬා වැලපීමය. මරණය සිදු වූ ආකාරයද ඔවුහු පුන පුනා විස්තර කළහ. කලිට දැන් එය තම ඇස් ඉදිරිපිට වූ දෙයක් ලෙස තිබෙට පුළුවන. ලලිතාද වෙහෙරටත් වඩා අනුකම්පා සහගත ලෙසකින් මා දෙස බලනියි ගොළු බසක්

මට කියයි. මා වැටී සිටි අපරණ තත්වය දකින විට මිදුල නෙතමිනයක් පහළ වනු ඇත. ඇ නොයෙක් විට සිතා ඒ මා සමග දිගට පතා සිටීමට මෙන් ඉදිරියට අවුත් වඩකයක් දෙකක් පමණක් දොඩා මග හැර යන්නේ ඔහෙන් ඊට අනුබලයක් නොලැබෙන නිසා විය යුතුය. ලලිතා කොයි තරම් අපට ඉතාවන්ද? ඇ කෙරේ ආදර හැඟීම් රැකියක් මගේ හද මුර මුරා හටයි. තාත්තාගේ මරණය සිදු වී ඇති ළඟදීම ශෝක සිරීම විනා රාගික හැඟීම් ඇති තරගැනීම අකෘතාඥකමකි.

තාත්තාගේ මරණය විසින් පවුලේ සියලු දෙනාම කවලාවක නුවූ තරම් අපිංසක බවකින් එක් කරන ලදහ. මුලින්ම එය බිඳ දමන ලද්දේ නංගී විසිනි. ආදානයෙන් පසු දිනම ගමට ගිය ජිනසේන නැවත ආවේ හත් දවසේ දානය සඳහාය. ඊළඟ දවසේ ගෙදර යැම සඳහා නලී ඇඳ පැළඳගෙන සූදානම් වන විට මට ඇති වූයේ ශෝකයකි. ඇ අප කෙරේ තිබූ කරුණාවක් නොදක්වා ඉවත්ව යන්නට සූදානම් වෙයි. එත් ඇ අම්මාට වැඳ සමු ගන්නේ කඳුළු ගැසූ දෑසිනි. ඇට ඒ මොන නොගිහින් සිටිය නොහැකියයි මට සිතුණේ එවිටය.

"අනේ ඉතින් අම්මාට අය්යලාගෙ පිහිටයි" ඇ මාත් සතුන් දෙස බලමින් කියන විට මගේ ඇසටද කඳුළු පිරිණි. "මලේ, තාත්තා නැහැයි කියලා සෙල්ලමට යන්නෙ නැතුව අම්මා කියන දෙයක් අහගෙන ඉන්ට ඕනෑ. හොඳේ" ඇ රංජිත්ට කීවාය. රංජිත් මැලවුණු මුහුණින් ඇසෙන නැසෙන තරම් නයියෙන් "හොඳයි" කීය. පිටත්ව යන්නට එක පාරටම ඇඳ ගත්තත් විප්‍රයෝගයෙහි වේදනාව ඇගේ මුහුණෙහිද සටහන්ව ඇත. ඇ ගමනට ඕන සඳාගන්නට නොහැකිව මෙන් ගෙයි ඒ කොනට මේ කොනට යමින් නෙසරගාන්නීය.

"අම්මට ටික දවසක් එහෙ ගිහින් ඉඳලා ආ හැකි නෙ"යි ඇ යළිත් වරක් අම්මා ළඟට එමින් කීවාය.

"ඈ එහෙ ගියහම මෙතන මේ කොල්ලො නුන් දෙනෙක් විතරක් මොනව කරන්නද?"යි අම්මා ඇසුවාය.

නලී පුතුකම් සලකන්නට ඉගෙන නොගත් නැනැන්නියකැයි යළිත් මට සිතේ. පුතුකම් සලකන්නට දන්නේ නම් මේ කතා නොකියා ඇත් මෙහි නහර වී අප සමග එන්ට දුක් විඳිය යුතුය.

අම්මා පුතුකම් සලකන බැවිනි. ඇත් සමග යැම ප්‍රතික්ෂේප කෙළේ. නංගී මෙන් නොව මා අම්මාත් සහෝදරයනුත් සලකා ඊටත් විය යුතුය.

නංගී මිදුලට බහින්නට පෙර මා වෙත අවුත් කතා කළ වචන ස්වාල්පය නිසා ඇ කෙරේ ප්‍රේමිකව ඇති වූ ඒ අප්‍රසාදය නැති වී ගියේය. "අයියා මට තමයි ඉතින් මුළු පවුලෙම බර පැටවෙන්නෙ" ඇ මට වදිමින් කීවාය. එය මගේ වගකීම් පිළිබඳව නලින්ම මා ඇති කරගෙන තිබූ අධිශ්‍යාශය තවත් දැඩි කෙළේය.

"අවිතා නැති ගෙදර අය්යා අවිහිංසියා" ශ්‍රීමෙවිගෙ උපාසක රාළ පතට නොඇසෙන්නට නොල් මතුළේය.

දානය දවසේ ධාතු කරඬුව පන්සලේ සිට ගෙදරට වැඩමවන ලද්දේ අගේ ඔස පිටිනි. එය මට හැඟුණේ භාරදූර වගකීමක් මට පැවරුණු ලෙසකිනි. දළදා කරඬුව කිසිත් දරා ගත් හස්තිරාජයා මහතුවර පෙරහැරේ ගමන් කරන්නේ ඔහුත් අභිමානයෙනැයි මා අසා ඇත. ඒ තිරිසනාට හවා දැනෙන අභිමානයක් මට නොදැනෙන්නට හේතුවක් නැත. මුලින්ම හේවිසි බෙර දඬුල් හොරණෑ තාරයෝ. ඊළඟට පෙරදිග හකරක සුදු රෙදි පවක් වියනක් ලෙස අල්ලා ඉහළට ඔසවා ගත් හතර දෙනෙකි. තැඳ ආ අල්ලලා තැදීම නිසා නැවුම්පටවල් ඉල්ලී පෙනෙන සුදු පරමේ හා සුදු ඛැනියමක් ඇඳගත් මා, ධාතු කරඬුවත් ගිස කඩාගෙන මෙන් පෙළේ මේ වියන යටිනි. ඉහතිට ගාන්ත දාන්ත ගමනින් වඩිනා මහා සංඝයා. මිනිස්සු හා කොලුකුරුටිලෝ අත්තිමට එති. වැඩි පන්සල් ඇසුරක් නොසිබුණු මා තුළ ශ්‍රද්ධා හක්තියක් පළමුවැනි වරට පිළිසිඳ ගන්නේ එදායැයි සිතමි. ඒ පැය කිහිපය තුළ මම ශ්‍රද්ධාව යනු කුමක්දැයි අත්දුටුවෙමි. වෙනත් දිනවල පන්සලට ගියා අවාට වඩා බොහෝ සංවර ලෙසය. මා ධාතු කරඬුව වැඩමවාගෙන ආවේ.

හත් දවසේ දානය අවසන් වී දින කීපයක් යන තුරු සතා උවමනාවකට විතා නිකරුණේ ඇවිදින්නට නොගියේය. දානයේ වැඩ අවසන් වීමෙන් පසු ගෙදරට වී ලැබීමෙන් මතුට කළ පුත්තක් නැති සේ පෙනිණ. ඔහු ගෙදර රඳවාගැනීමට තරම් ප්‍රමාණවත් වන කාර්යක් එහි නොමැත. ඔහු ලවා කරවා ගන්නට

වැඩක් අම්මාටද නැත. ඈ ලොකු වැඩක් ඇති විට එය මට කියයි. පොඩි වැඩක් නම් කියන්නේ රංජිත්ටය. කොන් දෙක වෙන් වුණු පසු මැද්දක් ඉතිරි වන්නේ නැත. මේ නිසා යළිත් වරක් සනා පරණ පිළිවෙතට ඇබ්බැහි වූයේ ඉබේටම මෙනි. මුණසිංහ උපාසක රාලද ඉව කළ පරිදි තාත්තා නැති නිසා මා ඉබේටම පවුලේ ප්‍රධානියා වූයේය යන හැඟීම සිත් තුළට රිංගාගෙන සැඟ වී සිටි නමුත් හොඳහිත ආරක්ෂා කළ යුතු යැයි අදහස් කළ බැවින් මම ඔහුගේ වැඩ පිළිවෙළට බාධා නොකෙළෙමි.

සනා ගෙදරින් පිට කල් යැවීම වඩාත් කේන්ති ගැස්වූයේ ඔහු පල්කඩේ සොපියලාගේ ගෙදරට යන්ට එන්ට වීමය. සනා, පල්කඩේ ළඟින් ජයමන්ගේ කඩයට යද්දී සොපියාගේ පොඩි දූ, රතී කිහිප දිනක් ඔහු දෙස බලා ඉඳ ඇත. ඔහුද ඈ දෙස කැමැත්තකින් බලමින් ගොස් ඇත. මෙය බොහෝ දෙනෙකු දැක ඇති නමුත් එතැන් සිට සනා සොපියලාගේ ගෙදරට යෑම දක්වා විස්තර කිසිවෙකුගෙන් අසන්නට නොලැබිණ. ඔහු එහි යන්ට එන්ට වූ විට නම් මිනිස්සු සත්‍ය වූත් අසත්‍ය වූත් බොහෝ කතා කිහ. සනා ගමේ කාටත් පෙනෙන දැනෙන පුද්ගලයෙකු වූ නිසා, හොරෙන් හොරෙන් කනින් කනට ගිය මේ කතා වඩාත් පුළුල්ව පැතිරිණ. කනින් කොනින් ඇහෙන්නට වූ ඒ කතා ගැන මම සැලකිල්ලක් නොදැක්වීමි. මිනිස්සු අනුන්ට කතා හැදීමට පේවී සිටිති. මෙවැනි දෙයක් සිදුවීම අඬන්නට සිටින මිනිසුන්ගේ ඇහේ කුණු කැබෙල්ලක් වැටීමකි. එවිට ඔවුහු දෝතින්ම ඇස් මිරික මිරිකා අඬති. මා කනගාටු වූයේ සනා ගැන නොව ඔහු යුතුකම් නොසැලකීම ගැනය. කාත් කවුරුත් නැති මවකත් ඉගෙන ගන්නා බාල සහෝදරයෙකුත් සිටියදී ඔහු සෙල්ලක්කාරයෙකු වීම කොතරම් වැරදිද?

සනා ගැන පවතින කතාබහ කිසිත් ගැන මම අම්මාට නොකීවෙමි. මේ කුණුකන්දල් පටවා, දැනටමත් බර වී ඇති ඇගේ සිත තවත් බර කිරීමට මම අදහස් නොකෙළෙමි. ඒ ගැන ඈට කියන ලද්දේ එහි ඉහඳ ගම පුරාම තැබූ දූන්නී විසිනි. අම්මා සෑම කොස් වාරයකම වැඩිපුර ඉතිරි වන කොස් ඇට ගෙයි මුල්ලක එකතු කරන්නීය. සෑහෙන තරම් කොස් ඇට එක මුල්ලක එකතු වූ විට ඈ ඒවා වසා තුනී මැටි තට්ටුවක් අතුරයි. අවාරයේදී මෙය හොඳ වෙළඳ භාණ්ඩයකි. එවිට අතක් රිංගවන

තරමට මැටි තට්ටුව බිඳින ඈ අහුර අහුර කොස් ඇට ඇද දෙන්නීය. වැඩිපුරම ඒවා සඳහා පැමිණියේ දූන්නීය. වැලිකොස්සැට ගෙන යන්ට පැමිණ සිටි ඈත් සමග අම්මා ඒවා ගණන් කරන්නට වූවාය.

"මොකද සනා හැම තිස්සෙම සොපියලාගෙ ගෙදෙට්ට බඩගාන්නෙ. ඕනෑ වෙලාවක බලපන් ඌ එතන" දූන්නී කල්යල් බලා අම්මාගෙන් ඇසුවාය.

"කොල්ලො නෙ. දවස තිස්සෙ නිකම් ගෙදර ලැගගෙන හිටිය හැකියැ?"

"ලගිනවයි කිව්වට තමන් කොහෙද ලගින්නෙ කියලා පොඩ්ඩක් වටපිට බලලා එපාද ලගින්න. බල්ලොත් එක්ක ලැග්ගොත් හෙම නැඟිටින්න වෙන්නෙ බලු මැක්කොත් එක්ක නෙ"

මෙයට අම්මා කිසිත් නොකීවාය.

"ඇත්තද ඌ සොපියගෙ බාල දූ බඳින්ට යනවයි කියන්නෙ?" මෙවර ඈ ඇසුවේ රහස් ප්‍රශ්නයක විලාසයෙනි. අම්මා කොස්ඇට ගැනීම නතර කොට උස් කළ ඇසින් දූන්නී දෙස බැලුවාය. විනාඩි බාගයකට පමණ පසු යළිත් කොස් ඇට ගණින්නට බෙල්ල දික් කරන අම්මාගේ වැහැරුණු බෙල්ලේ නහර කිහිපයක් ඉලිප්පී පෙනෙයි. අම්මා දූන්නීට කිසිත් නොකියන ලද්දේ ඈ ඒ ගැන යන්තමින් හෝ කලින් දැන සිටි නිසාද? එසේ නැත්නම් කලින් ඈ ඔහු නිවැරදි කිරීමට දක්වන ලද පක්ෂපාතිත්වය නිසාද?

"මොන ණයක් ගෙවන්ටද මන්දා, ඕකා ඔතෙන්ට ජෝඩු උණේ. හම්බ කරන සේරම උන්ට දෙනවලු. ඉනියා සොපියා නෙ මොකුත් නොදන්න" දූන්නී අම්මාගෙන් වචනයක් ගලවා ගන්නට මෙන් නැවතත් කියයි.

"ගෙදරම කකා ඉන්නව මිසක හම්බ කරන බවක් නම් මට පෙනෙන්නෙ නෑ."

"හම්බ නොකළත් මේ වත්තෙ තියෙන කොස් පොල් ගෙඩියක් අද්දවා ගත්තහම මඳැයි. එදා දවස බඩ රත් කරගන්ට නැතුව ඉන්න එවුන්ට."

"උන්දෑ හදන්ට මේ නාකි මට පුළුවන්ද? අපේ වරිගෙකවත් එවුන් කරපු ඒවද ඔය කරන්නෙ?"

"ලොකු දූ කිරිස්තියන් බාස්ගෙලු, ඕකි සුබතේරිස්ගෙලු."

"අනේ ඇත්තට ඔය ලොකු පුතා ඉන්නව නේද? තවම නෑ මං හිතන්නෙ කෙල්ලක් දිහා ඇහැ කොනකින් වත් බලලා. ඇස්වහක් කටවහක් නෑ. මේ ගෙදර තුන් වේල මෙහෙම වත් ලිප පත්තු කරන්නෙ උගේ දහිරියෙන් නෙ."

අම්මා 'ලොකු පුතා' යැයි කීවේ මටය. ඒ ඇසූ මගේ දෑස් තෙමිණ. අම්මා මට වඩා සනාට ආදරේ යැයි සිතීම කොතරම් වැරදිද? ඈ මගේ වටිනාකම නිසියාකාරවම තේරුම් ගෙන ඇත.

වෙලේ ගොයම් අදිද්දී ලලිතාගේ ඇඟිලි මගේ අතේ වැදුණු විට ඇති වූ හැඟීම්! ගේ සෑදීමට මැටි ගුළි ගෙනවුත් දෙන විට මා තුළ ඇති වූ සතුට! ඈ ළඟ සිටින විට මා තුළ දැල්වෙන උද්‍යෝගය! අම්මා ඒවා ගැන දන්නේ නම් මෙසේ කියනු විය හැකිද? මා ඒ හැඟීම් ඇති කර ගැන්ම කොතරම් වරදක්ද? අම්මාගේ විශ්වාසයට අවංක සුදුස්සෙකු වීමට මා මින් ඉදිරියටවත් උත්සාහ කළ යුතුය.

එදා සවස අම්මාත් සනාත් අතර හයිහයියෙන් කතාවක් ඇති වන බව කෝකිලානේ සිට ගෙදර දෙසට එමින් සිටි මට ඇසිණ.

"ඕකා හදන්නෙ මාව මේ ගෙයින් පන්නලා දාලා මේකත් ඌටම අයිති කර ගන්ට, කෝකිලාන අයිති කරගෙන ඉන්නව මදිවට. දැන් ඌට මිනිස්සු කියන්නෙ 'කෝකිලානෙ සිටාණෝ' කියලා. ඌ හිතනව ඇති මං තවම බබෙක් කියලා. අපේ තාත්තාගේ දේ ඌට විතරක් නෙවි මටත් අයිතියි" සනා මොර දෙනු මට ඇසිණ. ඔහු බැණ වදින්නේ මට විය යුතුය. මේ නම් කොහේ යන කසළ ගොඩක්ද? මට ඔහු ඉදිරියට යන්නට බියක් ඇත. මම පොල් අතු මැස්සට මුවා වී කන් ගා බලමි.

"උඹ නිකම් ඌට දොස් කියන්ට එපා. ඌ මට ඉගැන්නුව ඇති දෙයක් නෑ. මේ ගමේ හැමෝම කියන දේ මට උගන්නන්ට ඕනෑද? උඹ රති බඳින්ට යනවයි කියලා කවුද ගමේ ගොඩේ නොකියන්නෙ?" අම්මා සනාට පිළිතුරු දුන්නාය.

"මං බඳින්ට ගිය රතියක් නෑ. මට මේ ගෙදර ඔකත් එක්ක ඉන්ට රුස්සන්නෙ නැති හින්දා මං උන්ගෙ ගෙදෙට්ට යනව එනව තමයි. මං හිර ගන්ට ගිය එකක් නෑ. දැන් ඉතින් මං හොඳ වැඩක් කරන්නම්. මං ඒකිව හෙටම එක්ක එනව ගෙදෙට්ට."

"උඹ එහෙනම් එක්ක එන්ට ඕනෑ මාවයි මේ අනික් ඉන්න එවුන් දෙන්නවයි මරලා දාලා ඒ මළ කඳන් උඩින්."

"අපේ තාත්තගෙ ගෙදෙට්ට කවුරුවත් එක්ක එන්ට මට කාගෙවත් අවසරයක් ඕනෑ නෑ. ඕනෑ නම් උඹලා පලයල්ලා ඕනෑ තැනක් හොයාගෙන."

සනා අම්මාට කතා කරන කැත! තාත්තා සිටියදී නම් ඔහු ඈට මෙසේ කියනු ඇද්ද? එවිට එසේ කීවත් වැන්දඹුවක වී සිටින ඇයට දැන් සිත් වේදනා ඇති කිරීම යුතු නොවේ. සිටින තැනින් දුවගෙන ගොස් ඔහුට පහර දෙන්නට මට සිතෙයි.

'බලමුකො එහෙනම් එක්ක එන හැටි!' අම්මා කතා කරන්නේ නුඹුන් අදිටනින් යුතුවය. ඒ අතින් නම් ඈ පිරිමියෙකි.

"බලමුකො"

සනා කියන දෙයින් බොහොමයක් කරන්නෙකි. ඔහු හෙටම රතී ගෙදර කැඳවාගෙන එයිද?

සනා ගැන කුමක් කළ යුතුද? ඔහු සමග ආරාවුලකට පැටලීමට මම නොකැමැත්තෙමි. ඌ අණක් ගුණක් ඇති අයෙක් නොවේ. ඒ නිසා ඔහුට එක්තරා බියක්ද මා තුළ නැතැයි නොසිතමි. ගෙදරට ගියහොත් මට ඔහුගේ නොපනත්කම් ඉවසාගෙන සිටිය නොහැකිය. වෙසඟනකගේ දුවක වූ රතීත් මාත් එක පියස්සක් යට ජීවත් වන්නේ කෙසේද? සනා අම්මා ගැන නොසලකන්නේ නම්, ඉගෙනීමෙහි යෙදී සිටින රංජිත් ගැනවත් සිතිය යුතු නොවේද? මින් ඔහුට සිදු විය හැකි හානිය කොතෙක්ද? රංජිත් තව අවුරුදු කිහිපයකින් ගුරුවරයෙකු වූ විට අපට චක්‍රවර්ති රාජ්‍යය පහළ වෙයි. අප හැම දෙනාගේ ගැටලු එයින් විසඳෙයි. සනාට මේ කිසිවක් තේරුම්ගත නොහැකිය. ඔහු යමක් දෙස බලා, කල්පනා කොට නොව අත ගා විනිශ්චයක් ගන්නෙකු වැන්න. මේ අත ගා බැලීමේදී සර්පයෙකු අසු වුවත් ඒ ලණු කැබෙල්ලකැයි සිතෙන්නට ඉඩ තිබේ.

තාත්තාගේ මරණයෙන් පසු පළමුවැනි වරට එදින රාත්‍රී මම කෝකිලානේ ගෙයි නිදාගතිමි. පසුවදා එහි පැමිණි අම්මාගෙන් රතී ගෙදර ආවාදැයි ඇසීමි.

"ඔහෙ ආපු රතියක් නෑ"යි ඈ කිවාය. මගේ ඉඟිය රැගෙන ඈ සියලු විස්තර මා සමග කියනු ඇතැයි මම බලාපොරොත්තු වූයෙමි. ගෙදර හැම ප්‍රශ්නයක්ම මා ඉදිරියේ වැහුම් අරින අම්මා මේ ගැන පමණක් කතා කිරීමට කැමැත්තක් පෙන්වූයේ නැත.

මෙයින් පසු යළිත් දැඟලිල්ලක් නැති දවස් ගණනක් ගෙවී ගියේය. නිසල ජලයට වැටෙන වැහි පොදකින් මෙන් ගමේ ඇතැම් තැන් කසුකුසුවකින් නලියන බව අපට දැන ගන්නට ලැබුණේ එය බොහෝ දුරට ව්‍යාප්ත වූ පසුවය. රතී ගැබ්බර වී ඇත. ඇගේ සැමියා සනාය. අම්මා හැර හැම අයෙක්ම මෙය විශ්වාස කළහ.

"අනේ ඔය ඊයෙ පෙරෙයිදා කොල්ලා. ඕකාට ඔච්චර එකක් තේරෙන එකෙක් නෙවෙයි." ඈ හතර වටින් තම හිසට වැටෙන මහා ජලධාරාවන් දැතින් ඉවතට හරවන්නට උත්සාහ කරන්නියක මෙන් හැමටම කියන්නිය. රතී වෙන එකෙකු අතින් ගැබ්බර වී සනාගේ කරේ එල්ලෙන්නට උත්සාහ කරතියි වරක මටද සිතේ. රතීගේ සැමියා සනාම විය යුතු යැයි තවත් වරක සිතේ.

ටික දිනකට පසු සනා රතී ගෙදර කැඳවා ගෙන ආවේය. එදා සනාත් අම්මාත් බොහෝ වේලා යන තුරු වචනවලින් යුද්ධ කරගත්හ. අම්මා සනාට වැඩියෙන් බැණ වැදුණේ රතීටත් ඇගේ මවටත්ය. ඈ වචන මාරු කරමින්, හඬ උස් පහත් කරමින්, අත පය නටවමින් දිගටම කීවේ එකම දෙයය. එනම් රතීත් සොපියාත්, කිසිත් නොතේරෙන සනා රවටා වසඟයට ගත් බවය. මෙය කි ආකාරයකට කිව හැකි දැයි ගණන් කර බැලීමට පවා මට වරක සිතිණ. රතී ගලක් මෙන් නිහඬව ඉඳ ගෙන මේ සියල්ල අසා සිටියාය. ඈ මගේ පියවි ඇසට නොපෙනෙනත් හිස පාත් කරගෙන නිහඬව අසා සිටින සැටි මැවී පෙනේ. කෙනෙකු හිත රිදෙන පරිදි වචන දෙකක් කතා කළොත් ලලිතා වක්කඩක් කැඩූ පරිද්දෙන් ගලා හැලෙයි. රතී ඒ අතින් කොතරම් හිතේ හයියක් ඇත්තියක විය හැකිද?

"මහ එකී ගමේ හිටපු හැම ඉලන්දාරියෙක්ම කාගත්තට පස්සෙ පැටික්කි පටන් ගත්තා. නොපේ හත් මුතු පරම්පරාවම ඔහොම තමයි බොල." අම්මා තවත් වරක් බිම බලා සිටි රතීගේ ඔළුවට වචන ගොඩකින් දමා ගැසුවාය.

"නිකම් බල්ලන්ට වගෙ මිනිස්සුන්ට කතා කරන්ට එපා අම්මෙ. කාරණා දන්නෙ නැතුව මොකටද බණින්නෙ?"

වෙනදා නම් මෙවැනි අවස්ථාවල සනාගේ කටින් පිටවන්නේ තියුණු කඩු කිනිසිය. අද ඒවා බෙහෙවින් මොට වී ඇත.

"නොට හොඳයි තොගෙ අයියට බණින්ට, ඒ අහිංසකයට. මේ වගෙ වේසියෙකුට වචනයක් කිව්වොත් තමයි නොටත් අමාරුව"

"ඌට බණින්ට ඕනෑ හින්දයි මං බණින්නෙ. ඌ හිතන්නෙ ඌ විතරයි මේ ලෝකෙ ඉන්ට ඕනෑ කියලා. ඇයි අනික් මිනිස්සු? අනික් මිනිස්සුත් මේ ලෝකෙට උත්පාද උණා නම් කොහොම හරි ජීවත් වෙන්ට ඕනෑ."

'ඌ හිතන්නෙ ඌ විතරයි මේ ලෝකෙ ඉන්ට ඕනෑ කියලා. ඇයි අනික් මිනිස්සු?' මේ වචන මගේ පපුවට වැදුණේ පොලු පහරක් මෙනි. ඊළඟට ඒවා මගේ කන තුළ දෝංකාර දෙන්නට විය.

සනාගේ කියමන කොතරම් අසාධාරණද? ජීවත් විය යුත්තේ මා පමණකැයි යන සිතුවිල්ලක් මම සිතන්නෙම්ද? මා තුළ ලලිතා වෙනුවෙන් විශාල ආදරයක් ඇතත් එය නැඟිය නොදී තද කරගෙන සිටින්නේ අම්මාත් රංජිතුත් වෙනුවෙන් නොවේද? ගමේ ගොඩේ වෙනත් අය ගැන නම් මට එබඳු හැඟීමක් ඇති නොවේ. ඒත් මගෙන් කුරා කුඹියෙකුටවත් වැරැද්දක් සිදු වී තිබේද?

කෝකිලාන එළිපෙහෙළි කරද්දී මට සිතුණේ එය කුඩා වන්නේ නම් හොඳය කියාය. වවා අවසාන කළ විට සිතුණේ තවත් විශාල වන්නේ නම් හොඳය කියාය. එය විශාල නුවූ නිසා මුළු ප්‍රදේශයම ලබාගෙන අනික් ඉඩම්වලත් අයිතිකාරයා වන්නට මට සිතිණි. මේ සිතුවිලි මාත්‍රය සනා දැනගත්තේ කෙසේද?

රය නිසාමට මියන් ඇති පුරා විනා මෙ කිසිවෙකුගේ නොකියමි. සහා නිතලු දොටවනවා විය යුතුය. මහු තමා කියන් අතට ලැබුණත් යන් මිනුයන් සමග රවටලේ නා ඔ රය නැති කාන්ති කරයි. ඔට එසේ කළ නොහැකිය. ඔට වැඩිමක් ඇත.

සහා සමග මෙවා ගැන පණිවුඩ දමා කරගැනීමෙහි හේතුවක් නැත. ඔහ දෙදර නොගොන් නොමිලාගෙන කාලය ගත කිරීමට පුරුදු වෙයි. අම්මාත් රාජිතත් මා සඳහන්ගට නිතරම එහි එති. අම්මා රහිතේ වැඩි වැඩිමෙනුත් සහාගේ වැඩි අසුවෙනුත් කියයි. මම උපේක්ෂාශීලි ලෙස ඒවාට සවන් දීගෙන සිටිමි. ඒ අතරතුර ඉඳහිට මගෙන් කියවෙන වචනය සිදුන්ට නිතවත් වුවත් නොවේ.

රාජිත් නම් මෙවාට නොවෙයි; බිහිලෙයි. මහු සහාගේ විවාහය ගැන වුවත් කතා කරනු ඔට අසන්නට ලැබුණේ එක් වතාවක් පමණි. "යහොම වැඩ කරලා පුරවනෑ. මිනිහෙක් උණහම පොඩිවක් අනාගතේ ගැනත් හිතන්න එපාකෑ" යන්නය මහු කීවේ.

2

ඉපදුරවාරි මාසයේදී ගොයම් වැව සියල්ල අවසාන විය. ඒ මුල කාලය තුළම වැස්ස නොඇසිවීම එයට හේතු වූයේ විය. ගොයම් පාගන දිනවල රාත්‍රී කාලය කිරෙන් ලෝකය නැහැවෙන විටක මෙන් සුදෙන් හා සෙමෙය ගතියෙන් පුන්න විය. ඇතැම් දිනක සුදු මල් කිහිපි බඳු සුදු වලාකුළක් දෙකක් මෙසේ කැන කැන දක්නට ලැබිණ. සමහර දිනක එකම වලා කොළක්වත් දක්නට නොකිබිණ. එවැනි දිනවල 'අහස සුදු පැහැ මල් වැටුණු කද කිල් රෙද්දක්' මෙන් දිලිසෙමින් පවතියි. මෙකල හරත් පයට හා ඕනිස් පයට පෑගෙන ඇඳුවමින් හඟින්නේද නැහැය කාගෙන යන නමුත් ආකාශයක් උපදවන පුස්මකි.

කොළදින් කාලය පසු වී කාර්තු මාසයද ලැබූ නමුත් කවමි රසද වැනි කොළක්වත් නොදැක්ක. කුඹුරුවල දිය සිඳී ගොස් මඩ පවිටුර සිදීමක් කැටි සේ ඉරි තලා ඇත. කිරි ගොයමින් හා වල් පැළෑටියෙන් ඇතිව තිබූ නිල්ල ගවයන්ගේ වියළි තොල්ගින් උලා කෑවි සෙස් කසාවන් පඩු පැහැයට හැරී ඇත. තණට බැඳි වෙයෝ අතරින් පතා ඉඳී එන දල්ලක් කඩා කා අහසට දත නියවමින් සිටිති. එක්කෝ කණකොළ කුඹුරුවන් වී අඩිය කැලි විට සේ තොළ මෙන් කුඩු කුඩු වී යන තරමට අවිවෙන් කර වී

ගොස් ඇත. කැලෑ කොළ තරමක් දුරටත් වැවූ කොළ ඊට වැඩියෙනුත් ඇකිළී පහතට නැමී ගස්වැල්වල බඩතුර පෙන්නා සිටියේය. නාන ළිදේ පමණක් නොව ඌරා ළිදේ වතුරද සිඳී යන්නට විය. කිසිම නියඟයකට නොසිඳෙන බව කියන දෙණියේ ළිදේ වතුරද බාගයක් පමණ අඩු විය. උදේ පටන් එක සීරුවට සිය ගණනක් දෙනා නෑමට එහි පැමිණීම නිසා සවස් වන විට එහිද ඉතිරි වනුයේ මඩ වතුර ස්වල්පයක් පමණකි. ඌරා ළිද සිඳුණ විට අපි වෙල මැද අලුත් ළිඳක් කපා එහි වතුර බීමට ගතිමු. කුඹුරේ මඩට යටින් වූයේ එකම කිරිමැටි තට්ටුවකි. මෙය තරමක් දුරට හාරාගෙන යන විට උනන්නට වූයේ පිරිසිදු සැහැල්ලු දියත්තකි. ඒ වතුර පෙනුමට ලස්සණ වුවත් දින ගණනක් යන තුරුම කිරිමැටි රසයෙන් තොර නොවීය.

අප්‍රියෙල් මුල් සතිය වන විට සිහින් වලාවෝ අහසේ ඈත ඉහළින් පාවී යන්නට වූහ. මිනිස්සු මහත් බලාපොරොත්තුවකින් යුතුව දිනපතාම අහස දෙස බලන්නට වූහ. වලාකුළු ඔවුන්ට සරදම් කරන්නාක් මෙන් ඉහිරෙමින් විසිරී යයි.

අප්‍රියෙල් දෙවන සතියේ දවසක මේඝ ගර්ජනාද ඇසෙන්නට විය. වෙනදාට වඩා කළු වලාකුළු කිහිපයක්ම නැඟෙනහිර දෙසින් අහසේ දිස් විය. එදිනද අහස විසින් අපි රවටනු ලැබුවෙමු. යන්තම් පොළොව තෙමී යන පරිදි වැසි පොදක් වැටුණේ මේ අන්දමින් තව දින දෙක තුනක් අහස ඔජ වැඩවීමෙන් ඉක්බිතිවය. එදා වට හැම වැසි පොදක්ම වැටුණු සැණකින්, දැඩි පිපාසයෙන් සිටි පොළොව විසින් බී ගන්නා ලදි. දවසින් දවස වැස්ස ටික ටික වැඩි වන්නට වූයේ තම අගය පෙන්නුම් කරන්නාක් මෙනි. ඊට පසු දිනක රාත්‍රී වැස්ස වඩාත් තද එකක් විය. වැස්ස ආරම්භ වන විට මට ඇහැ ඇරුණු නමුත් ඉන් පසු කොතරම් තදින් නින්ද ගියේද යතහොත් පසුවදා පාන්දර වන තුරු සිදු වූ කිසිත් මම නොදත්තෙමි. පාන්දර නැඟිට බලන විට මිදුලේ තැන තැන වතුර ගලා ගෙන ගොස් සෑදුණු පාරවල් දක්නට ලැබිණ. මම මිදුලට බැස වැලි ගොඩ වුණු තැන්වල පාසටහන් තබමින් ඔබ මොබ ඇවිද්දෙමි. ඉතා තද අලුත් බවක් මට දැනෙයි. ගස් වැල්වල මල් පිපී ඇත. මල් නැති ගස්වල රක්ත වර්ණ දලු දමා ඇත. වාතය සිසිල්ය.

කුරුල්ලෝ රැව් පිළිරැව් නඟති. මට ලලිතා සිහි වෙයි. ඇගේ ස්පර්ශය කොතරම් මෘදු මොළොක් විය හැකිද? අවට වාතයේත් ගස් කොළන්වලත් ඇති ප්‍රාණවත් බව මට තනිව විඳගත නොහැක්කක් සේ දැනේ. උඩට නැඟුණු රෝම කූප මත මයිල් කෙළින් සිටගෙන සිටී. මගේ ශරීරයේ ආශාවන් දඬයමක් දුටු දඬ බල්ලන් රැසක් මෙන් මාත් ඇදගෙන ඉවත දුවන්නට තැත් කරන්නාක් වැන්න.

ගෙයි වම් කයියෝරුව පැත්තෙන් ශබ්දයක් ඇසිණ. මම ඒ කුමක් දැයි බලමි. ලලිතා එහි සිට කෙසෙල් පඳුරු පැත්තට ගොස් බිම වැටුණු යමක් සොයයි. ඈ මේ පාන්දර කුමක් කරන්නීද?

"ලලිතා මොකද පාන්දර මෙහෙ?"

"කජු අහුලන්න ආවා"

සිඟිටි කජු ගස ඇත්තේ ගෙට බඹ දහයක් පමණ ඈතිනි. ඈ කජු අහුලන්ට ආවේ නම් මෙහි කුමක් කරන්නීද? ඈ උදක් කජු අහුලන්නට පැමිණි දිනක් අවුරුදු ගණනකින් මෙපිට මට මතක් කළ නොහැකිය. සනා, රතී හෝ වෙනත් කෙනෙකු ලලිතා මෙහි සිටින බව දුටුවහොත් කුමක් සිතාවිද? කුමක් කියාවිද? කුමක් සිතුවත් කියුවත් ලලිතාගෙන් ප්‍රශ්න අසමින් වෙහෙසීම සුදුසු නැත. කළ යුතු කිය යුතු කිසිවක් නොදැන මම හිටිපිළිමයක් මෙන් එතැනම සිටියෙමි. කජු ගස යටට ගොස් නමට කජු ගෙඩියක් දෙකක් අහුලා ගත් ඈ ආපසු යන්නට ගියාය. ලලිතා යන විට මට ඇගේ මුහුණ පෙනුණේ පිපෙන්නට තිබියදී තැළී ගිය මල් පොහොට්ටුවක් ලෙසය. මට ඇති වූ ශෝකය වාචාගත නොහැකි තරම් විය. වැටෙන්නට ගිය මම ඒ අසල තිබූ ලී කොටයක් මත වාඩි වුණෙමි.

ලලිතා ගිය පසු මගේ සර්වාංගයම වේදනාවෙන් මිරිකෙන්නට විය. ඒ ඈ ගැන මෙන්ම මා ගැනද සිතීමෙනි. මවිසින් අත් හරින ලද්දේ මොන තරම් අගනා අවස්ථාවක්ද? මම ඊට විරුද්ධව සිතුවිලි ඇති කොට සිත සනසා ගන්නට බලමි.

අපි කොයි තරම් අසරණ පුද්ගලයෝ වෙමුද? අම්මාත් රංජිතුත් මමත් එකම අසරණ පොදියක ගුළි වී සිටිමු. පොදිය වශයෙන් වුවත් අපි අසරණයෝ වෙමු. එසේ තිබියදී මාත් සනා මෙන් ඉවත් වුවහොත් අම්මාටත් රංජිත්ටත් යන

කල දවස තුමන්ද? හාත්තා නැති වූ තැන් පටන් මවුන් ගැන වැව් වගයිනේ මා තුළ ආරූඪව ඇත. පවුලේ වැඩිලා හැටියට මවුන්ට දුකක් නොදීමට මා වග බලා ගත යුතුය. මවුන්ගෙන් වෙන්වීම, ලලිතා සමග එක්වීම, ඒ යුතුකම පැහැර හැරීමක් නොවේද? ඇගේ පැමිණීමෙන් අපට කව අත් දෙකක් ලැබේ. අත් දෙක සමගම කටක්ද පැමිණෙයි. ඇගේ කට ඒ තරම් විශාල නුවුවත් ඇතටම පැමිණ ඇති රතිගේ කටක් සමග හැපෙන්නට පුළුවනොත්?

අම්මා හා රතිත් ගැන නොසලකා ක්‍රියා කළ හැකිද? කෙලෙසුන්ට වහල්වීම දුබලකමකි. මාග ශක්තියෙන් මා සතා කරමි ප්‍රබල නුවුවත් මේ අතින් දුබලයෙක් නොවෙමි. වචා ශ්‍රේෂ්ඨ මේ මානසික ප්‍රබලකමයි.

මට හිසරදයක් ඇති වන්නාක් මෙන් දැනේ. මේ හැඟිට වත්ත පහළට යමි. මහා නියඟයෙන් ඉක්මිති වට වැස්ස නිසා වත්ත පිටිය යළිත් පඟු හැසිරීමට සූදානමිව ඇත. මා තුළ දහලන්හේන් ඒ ජීවයෙහිම කොටසක්ද? මගේ සමහර නහරවල් මට දසුවම දෙන්නාක් මෙන් වේදනා ඇති කරයි. රෑ පොරවා සිටි සරම එකක් කරගෙන සාන්දරින් ලුනීගේ ආප්ත කඩයට යන හරසේලිස් මට මගදී හමු විය.

"හොඳොමද සරසේලිස් පෙරුම් පුරලා පෙරුම් පුරලා ඊයේ රෑ තමයි පොළොව නෙමෙන්ට වැස්සෙ. නේද?"

"ඒක නේන්නම්. ඊයෙ රෑම අපේ මී දෙනත් පැටවෙක් වදලා නේ"

"ඇත්තටම! වස්සෙක්ද? වැස්සියොක්ද?"

"වස්සෙක්."

"එහෙනම් හොඳ නෙ කුඹුරු වැඩට"

"හොඳ වුණත් නරක වුණත් ලැබෙන හැටියට කාර ගන්න එපාකෑ."

"වැස්ස නම් රෑ හදින්ම වැහැලා නේද?"

"හදින් වැහැලා නේදත් කියනව. එක දිගට ගොරවනව විදුලි නොවනව. මම බයේ හිටියේ බඩදරු මීදෙන ගැන. ඊසින් ගාල මුල්ලට රිංගා ගෙන ඉඳලා තියෙනව."

"ඕනෙවට වෙන්ට ඇති."

"එතෙන්ට උණත් හිරිකව තාර එනව තුළගට"

"හැටියට කරදරයක් නෑ?"

"අනොයි නෑ. හොඳ සීදේවි වනු හැටියා."

මම මනුත් සමග කතා කරමින් කඩය දෙසට යමි. එය මා තුළ ඇති වේදනාව තරමක් දුරට සමනය කරයි. මිනිස්සු කටයුත්තන් කති. කේ ඛොසි. එදිනෙදා ප්‍රශ්න ගැන සාකච්ඡා කරති. වැස්ස, නොයම, හරකා මාන, ගොවිතැන්, මෙතෙක් වෙනත් ලෝකයක සැරිසැරූ මම නැවතත් පැරණි ලෝකයට පිවිස ඇත්තෙමි. මා වටා පේන, තෙත් මානයේ විහිදී ඇත්තේ ඒ ලෝකයයි.

කවරදාක වුවත් මට පහළ වන අදහස්වල පිළිවෙළක් නැත. ඒවා ඉදහිට හදු මුදුනකින් පහළට පෙරළෙන ගල්තැට පරිද්දෙන් විටින් විට ඇති වෙයි. සමහර අදහසක් ටික කලක් අතරමග නතර වී තිබී පසු අවස්ථාවකදී හැලී යයි. කෝතිලාන ගැන වුවත් මට ඇති වූ අදහස් මෙසේ එකිනෙකට අසම්බන්ධ වූ ඒවා විනා එක දිගට ඇමිණුණු දාමයක් නොවිය. ගැම ගලක්ම කන්දෙන් පහළටම පෙරළෙන්නාක් මෙන් යම් අදහසක් ඇති වූ විට අනතුරුව පහළ වන හැම සිතුවිල්ලක්ම ඊට අදාළ වූවක් නමුත් ඒවා සංවිධානය කරගෙන චින්තන ශක්තියක් ගොඩ නැගීමට පුළුවන්කමක් නොමැත. මගේ අදහස් අර මහා කන්ද රාමුල විසිරුණු ගල් තැට හා පස් කුට්ටි කිහිපයක් පමණකි. මේ සමහරක් එකලස් කොට ගල්වැටියක් මෙන් සකස් කරන ලද්දේ ලලිතා විසිනි.

ලලිතා පිටුපසින් සිටගෙන ඉදිරියට තල්ලු නොකරන්නට මා මෙතෙක් කළ කී දැයින් කීයක් අඩාල වන්නට තිබිණිද?

II

අම්මා මුලින් කීවේ ඈ මරා දැමුවත් රතී තම ලේලිකමට නොගන්නා වගය. මේ තීරණය කොතැනකින් හෝ සැඟවී පලා ගොස් ක්‍රමයෙන් රතී ඇගේ නෑයෙකු බවට රිංගී තිබිණ.

සනා, රතීට මුලදී ආදරය කෙළේ පැණි හැලියක වැටුණු ඇඹලයෙකු මෙනැයි මිනිස්සු කීහ. එසේ වුවත් ඈ ගෙදරට ගෙන ආ පසු ඔහු නිතර නිතර ඇත් සමග කලහ නඟන්නට විය. රතීද ඔහු සමග හරිහරියට පිරිමියෙකු මෙන් වචනයෙන් මෙන්ම අතින් පයින්ද පොර බැදුවාය. සනා පහරක් දුන් විට ආපිට පහර දීමට පිරිමියෙක් වුවද බිය විය. රතී ඔහු තමාට පහර දුන් හැම විටකම පාහේ පෙරළා පහර දුන්නාය. සනා සමග පමණක් නොව අම්මා සමගද ඈ නිතර සණ්ඩු වූවාය. අම්මාගේ ඇනුම් බැණුම්වලට ඈ කරබාගෙන සිටියේ ගෙදරට මුල් අල්ලා ගන්නා තුරු පමණකි. ඉන් පසුව උදේ සිට රෑ වන තුරු ගෙදරින් නඟින මේ කචකචය පියාඹා ගොස් වරින් වර බටහිර සුළඟත් සමග කෝකිලානටද ඇසෙයි. රතී මෙසේ සණ්ඩු වෙමින් උත්සාහ කෙළේ ගෙදර ආධිපත්‍යය ලබා ගැනීමටය. ඈ කවරෙකු සමග කුමන දබරයක් කරගත්තත් එය කෙළවර කෙළේ පෙරට වැඩි ආධිපත්‍යයක් ස්වල්ප වශයෙන් හෝ ලැබ ගනිමිනි. රතී සමග දබර කරගත්

සමහර දිනවල සනා ගෙදර පැමිණියේ කනයෙකු මෙන් බීගෙන මධ්‍යම රාත්‍රියේය. එදාට පිඟන් කෝප්ප හැළිවළං පවා පොළොව සමග දබර කරගනී. තමා සමග රතී සණ්ඩු කළ බොහෝ දිනවල අම්මා කෝකිලානට පැමිණ මාත් සමග විසුවාය.

"මං වාගෙ කාලකණ්ණි ගෑනියක්. මටත් සිද්ද උණා නෙ මේ කොහෙද නැති එකියක් ඔළුවට අත හෝදන කල් හිස පාත් කරගෙන ඉන්න. ආයි නම් ඔකිගෙ මූණ බලන්න මම ඔය ගෙදර පස් පාගන්නෙ නෑ." එවිට ඈ මා සමග කියන්නීය.

"අම්මා කොහේ යන්නද? එහෙ ගිහින් ජල්ලි අල්ලන්නෙ නැතුව මෙන්න මෙහාට වෙලා ඉන්න."

"ඒක තමයි මගෙ බල්ලාවත් ආයෙ ඔය ගෙදරට අරින්නෙ නෑ."

මෙසේ කීවත් නින්දත් සමග සියල්ල අමතක කරන ඈ පසුවදා පාන්දරින්ම ගෙදර ගොස් කුස්සියට වදී. උදේම මුට්ටිය ලිප තබා වක්කර ගන්නා කහට නෑඹිලිය අල්ලට දමා ගත් සීනි ටික ලොවමින් පානය කිරීම ඇගේ ප්‍රධාන ආහාරයයැයි කිව හැකි තරමය.

සනා හෝ රතී කිසිම විරුද්ධකමක් නොදක්වන ලද්දේ රංජිත්ට පමණකි. ඔවුන් දෙදෙනාම රංජිත්ට සලකන ලද්දේ සටකපටකම් නොදත් නොදරුවෙකු හැටියටය. රංජිත්ද හැලහැප්පුම් මැද නොකැඩී ජීවත් විය හැකි පරිදි නම්‍යතාවකට ඉබේටම පුරුදු වී ඇත. ඔහු ඔවුන් දෙදෙනා, අම්මා හෝ මා කියන ඕනෑම දෙයක් ඉතා කීකරුව කරයි. ඔහුට කිසිවක් අවශ්‍ය වූ විට සනාට හෝ රතීට කරදර නොකරයි. රංජිත් ඊට මුදල් ඉල්ලන්නේ මගෙන් හෝ අම්මාගෙනි.

නිතර අඬදබර හා කෑකෝ ගැසීම් ඇති වන තැනක් නිසා රංජිත් මහගෙදර විසීම ඔහුගේ ඉගෙනීමට බාධාවකැයි මට සිතේ.

"රංජිත්ට ඔය කැම්බැල්ලෙ පාඩමක්වත් කරගන්න පුළුවනැයි? විභාගෙ ඉවර වෙන කල්වත් ඇයි මෙහෙට ඇවිත් ඉන්නෙ නැත්තෙ?" මම ඔහුගෙන් අසමි.

"මට එහෙ කරදරයක් නෑ."යි රංජිත් කියයි.

"රංජිත් ඔහොම ගියොත් විබාගෙන් පේල් වෙන්න බැරිකමකුත් නෑ."

"නෑ, මේ පාර වාර විභාගෙනුත් 'මම තමයි පන්තියෙ පළමුවෙනියා. මහත්තයා හැමදාම කියනව මං ගැන නම් බයක් නැයි කියලා."

රංජිත් මෙසේ කියන විට මා තුළ සතුට සුදු ආප්පයක් මෙන් පිපී ඉහළට එයි. ඔහුට මෙසේ කීමට හැකිව ඇත්තේ නිස්කාන්සු පරිසරයක් ඔහුගේ හිත තුළ ඇති නිසාය. එය ලැබී තිබෙන්නේ ඔහුගේ ඉගෙනීමට මා නිර්ලෝභිව වියපැහැදම් කරන බැවිනි. පෙර පුංචි පැළයකට පොහොර ලා එය වැඩෙනු බලා මම කොතරම් සන්තෝෂ වූයෙම්ද? දැන් මේ මිනිස් පැළය දින දින සුහුඹුල්ව වැඩෙනු බලා එමෙන් සිය දහස් ගුණයක් සතුටු වෙමි. ඔහු මා ළඟටම ගතහොත් ඒ ප්‍රීතිය තවත් වැඩි වනු ඇත.

කිහිප දවසක් කීමෙන් පසු රංජිත් තම පොත්පත්ද ගෙන කෝකිලානට පැමිණියේය. ඒ එක්වරම නොවේ. මුලදී ඔහු පොතක් දෙකක් රැගෙන පැමිණ පාඩම් කරන්නට විය. මීට යෙදූ කාලය ක්‍රමයෙන් වැඩි කිරීමෙන් ඔහු මගේ ගෙදර පදිංචිකාරයෙකු තරමට එහි රැඳී සිටින්නට විය. එය එක් අතකින් මහගෙදරත් අපේ ගෙදරත් පදිංචියක් විනා අපේ ගෙදරම පදිංචියක් නොවීය. අම්මාට මෙන්ම ඔහුටද එහි ගිය විට එයත් මෙහි ආවිට මෙයත් වාසස්ථානය විය. වරක් දෙකක් අනුන් සමග මට කියා තුබූ ඇනුම් පදයක් විනා සනා හෝ රතී එක එල්ලේ මීට විරුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කළ බවක් අසන්නට නොලැබිණ. සමහරවිට එය ඔවුන් තමන්ට වාසියක් කොට සැලකුවද විය හැකිය. රංජිත් සඳහා අම්මා ගෙදර උයන පිහන කෑමද ඔවුන්ටම ලබාගත හැකි වූ බැවිනි. මෙසේ වුවත් ඔව්හු මට රිදවිය හැකි හැම විටම එසේ කළහ. අලාභහානි කළහ. මගේ දේ හොරකම් කළහ. කඩාවඩා ගත්හ.

එක් දවසක් දවාල කෑමෙන් පසු මම ඉස්තෝප්පුවට වී පසු දින පොළට ගෙන යෑම සඳහා බුලත් වගයක් අමුණමින් සිටියෙමි. ටිකකට කලින් තෝරා වෙන් කරන ලද කඳකොළ හා පීදුණු බුලත් දෙගොඩක් මා ඉදිරියේ පැදුර මත විය. කඳ කොළවලට වඩා පීදුණු බුලත් ලස්සණය. ගණනත් හොඳය.

ඒ නිසා පළමුවෙන් පීදුණු බුලත් අමුණන්නට ගත් මම එක ගණනකට සිටින සේ නැටි කපා දමමින් බුලත් අත් විසි පහක පමණ වටයක් නැඟුවෙමි. වත්ත සෙමින් සුස්මමින් ඉසුඹු ලයි.

ගේ ඉදිරිපිට වත්තේ ඈත කෙළවරේ උසට වැඩුණු බණ්ඩක්කා ගස් අතරින් පතර දඟලනු මට හඳිසියේ දක්නට ලැබිණ. ළඟකදී පටන් මේ කොටුවලින් එළවලු පලතුරු මහ දවල් හිටිහැටියේ අතුරුදහන් වෙයි. අද මේ හොරා අල්ලාගත හැකිය. වහා ගොස් වැට කඩුල්ල අසලින් රැකිය යුතුය. මම පල්ලමට බර වී කොටුව පැත්තට ගියෙමි. කොටුවේ සිටියේ ගැහැනියකි. ඒ අම්මාද? නැත. ඈ තරුණ ගැහැනියකි. ඈ ලලිතාද? ලලිතා මේ අන්දමට කවදාවත් කොටුවකට නොවදියි. ඒ රතීය. රතී ඇඳිනගත් විගස මට ඇති වූ කේන්තිය නිමහිම් නැති විය. මීට පෙරත් හොරකම් කරන්නට ඇත්තේ ඈය. සනා කරන විරුද්ධවාදිකම් මඳිවාට දැන් ඔහුගේ බිරිඳත් මගේ දේ හොරකම් කිරීමට එයි. ඇගේ ඥාති සම්බන්ධය මා නොපිළිගත්තත් සනා නිසා පිට හෙරකට මෙන් ඈට බැණ වැදිය නොහැකිය.

"ඔවා හිටෝපු මිනිස්සු ඉන්නව, ඔවයෙ පල ප්‍රයෝජන ගන්ට. බලාපල්ලකො තියන පුළුවන්කාරකමක මහත! එන හැටි බයක් හැකක් නැතුව! බොහොම මහන්සි ඇති ඔවා හිටවලා සාත්තු සප්පායම් කරලා කාරිය"යි මම ඈත සිටම හයියෙන් කෑ ගා ඈට කීවෙමි.

"මේවා උඹලට විතරක් අයිති දේවල් නෙවි. මේවා අපටත් අයිති"යි රතී ගස් අතරින් එළියට අවුත් බලි කටක් මෙන් කට විහිදුවා කීවාය. රතී සමග මා කවදාවත් කතාබහක් කර නැත. එසේ කතාබහ කිරීමට අප එකිනෙකා මුහුණට මුහුණ හමු වීද නැත. එවැනි අවස්ථාවක් පැමිණි විට අපි කෙසේ හෝ උනුන් මග හරිමු. එසේ වුවත් සනාට හෝ අම්මාට මෙන් නොව ඈ තුළ මා කෙරේ ගෞරවයක් ඇතැයි කිසියම් ක්‍රමයකින් සිතී තිබිණ. එය මිරිඟුවකි.

"කොහෙන් ආපු අයිතියක්ද? අපි දන්නෙ නැති අයිතියක්! අපේ තාත්තා කවදාවත් ඔය වේසා ගෙවල්වලට ගිය බවක් අපි අහලා නෑ." කේන්තිය විඳ දරාගැනීමට බැරි තරම් දරුණු වූයෙන් මම කීමි.

"අපිත් යකෝ අමුතු විදිහකට ආවෙ නෑ. මේ ගමේ අනික් ගෑනු එන විදියටමයි ආවෙ. මගෙ මිනිහට නැද්ද මේ ඉඩම්වල අයිතියක්?"

"අපොයි, මේ කුමාරිහාමි පෙරහැරෙන් කැන්දන් ආපු හැටි මගෙන් අහගන්ට එපා."

"අපේ මිනිහ ඔය පඳුරක් පඳුරක් ගානේ මුණු මුණු ගගා ගෑනු අතරමං කෙළේ නෑ. බොහොම නම්බුකාර විදිහට එළිපිට අපේ ගෙදර ඇවිල්ලා ගිහිල්ලා තමයි මාව කැන්දන් ආවෙ. ඒක දැනගන්න එක හොඳයි."

රතී කොටුවෙන් එළියට පැමිණ එක දිගටම මට බණිමින් කඩාගත් එළවලු පොදියත් රැගෙන ආපසු ගමන් කළාය. මමද නොකඩවාම ඈට බැන්නෙමි.

සනා ගෙදර පැමිණි විට පුපුරා ගිය රතිඤ්ඤා කැරැල්ලක ඉතිරි වූ කරලක් දෙකක් නැවත පුපුරන්නාක් මෙන් රතී යළිත් දොඩමලු වූවාය. ඈ ඔහුට ගතු කීවේ කෝකිලානටද ඇහෙන තරම් හය්යෙන් බණිමිනි. ඒ ඇසූ සනා ඊටත් හය්යෙන් මට බැණ වදින්නට විය. මාත් මිනිසෙකු හැටියට ලෝකයේ ජීවත් වීමට නම් විරෝධයක් නොපා ඉවසීමේ බෝධිසත්ව ප්‍රතිපත්තිය අත් හළ යුතු යැයි සිතේ. ඔවුන්ට ඉඩ දෙන්නට දෙන්නට ඔවුහු තව තවත් නැඟ නැඟ මගේ හිසට අත සෝදන්නට එති. ගහ ගන්නට ආවොත් මරාගෙන මැරෙන අදහසින් මමද සනාට එකට එකම කියමින් බැන්නෙමි. මේ වාග් සටන අවසන් වූයේ සනා කෝකිලානේ ගෙයක් සෑදීමට කාලයක් තිස්සේ විටින් විට පතුරන ලද අදහසක් තර්ජනයක ස්වරූපයෙන් කිහිප වරක් කීමෙනි.

මේ සියල්ල අවසන් වී හිත මතුපිටට නැඟ තිබූ මඩ සීරාව කිඳා බැස තැන්පත්ව ගිය පසු රතී කියූ එක් වචනයක් මම නැවත නැවත ආවර්ජනය කරන්නට වීමි. ඈ පඳුරු කතාව කීමෙන් අදහස් කෙළේ කුමක්ද? ලලිතාත් මාත් අතර පැවති සම්බන්ධයද? මේ ආකාරයෙන් ඇයට චෝදනා නැඟීම පොළොව නුසුළන අපරාධයකි. අප අතර පැවතියේ කොයි තරම් අකලංක සම්බන්ධයක්ද? මා එය කඩා බිඳ දමා ලලිතාට වෙනත් අයෙකු

සමග විවාහ වන්නට කැමැත්ත දුන්නේ මොන තරම් වේදනාවකින්ද? එදා මා එසේ ගලවා අනිකෙකුට පූජා කෙළේ මගේම හදවත නොවේද? ඒ අම්මාත් රංජිතුත් වෙනුවෙන් පැවති බැඳීම නිසාය.

III

"රංජිත්ට ගමේ ඉස්කෝලෙටම පත්වීමක් ලැබුණු එක කොච්චර එකක්ද?"යි මම සතුටෙන් ඉල්පෙමින්, ඉස්තෝප්පුවේ පඩිය මත වාඩි වී සිටි අම්මාට ඇසෙන පරිදි කීවෙමි. බොහෝ දිනවල රංජිත්ද වාඩි වී සිටින්නේ අම්මා මෙන්ම ගෙබිමය. ගෙදර පුටු දෙක තුනක් තිබුණත් ඇතැම් විටක මෙසේ වාඩි වී සිටීම මටද සුවපහසු ගතියක් ඇති කරයි.

අද පුටුවක් අරා ඉඳගෙන සිටින රංජිත්ගේ මුහුණ පිම්බී ඇත. ඊයේ ශිෂ්‍යයෙකුව සිටි ඔහු අද ගුරුවරයෙකු වී ඇත. මේ අවුරුදු කීපයකට පෙර, අම්මා වැඩ කරන අතර මා බිම වාඩි වී ඉදිරියට කකුල් දෙක දික් කර ඒ මත උඩුබැලි අතට බාවා, දොයි දොයි දොයි දොයිය බබා කියා නැළවූ හෙලුවැලි කොලු පැටියා නොවේද? එදා හතර වටින් ළඟටම පැමිණ සිටි දුප්පත්කමේ කටුකොහොල් කිසිවක් ඇතෙන්නට නොදී පවුරක් මෙන් සිට ඔහු ඉහළට වැඩෙන්නට සැලැස්වූයේ මා නොවේද?

"අනේ ඒක නේන්නම් මං බයේ හිටියෙ උඹටත් උණ පළාතකට යන්ට වෙයි කියලා"

අම්මාගේ පිළිතුර අප දෙදෙනාටම දෙන ලද්දකි.

"තඹ සයිමන්ගෙ පුතාට හම්බ වෙලා තියෙන්නෙ මහමූකලන්යායෙනුත් එහා ඉස්කෝලයක්."

"මගෙ අම්මේ! ඌත් අර දාච්චිලේ ගුරුන්නාන්සෙගෙ පුතා වගෙ උණ ගැනිලා මැරෙයිද දන්නෙත් නෑ."

අම්මා මෙසේ කියූ නමුත් මහමූකලන්යාය කොහි තිබෙන්නක් දැයි මා මෙන්ම ඇද නොදනියි. ඒ නම නම් ඇති කරන්නේ කැලෑව, උණ, වැස්ස, වන සතුන්, ආදි උවදුරු සහිත දේ පිළිබඳ හැඟීමකි. දාච්චිලේ ගුරුන්නාන්සේගේ පුතා මින් අවුරුදු තිස්පහකට පමණ පෙර කුරුණෑගල පළාතේ පාඨශාලාවකට පත් කරනු ලැබ මැලේරියාවෙන් මිය ගිය එකෙකි. නාඹර වයසේ සිටි ඔහුගේ ඒ මරණය මුළු පෙදෙසම කම්පා කළ එකක් විය. එකල රංජිත් ඉපදී නැතත් රංජිත්ට ගුරුකමක් ගැන කතා කරන හැම විටකම අම්මාට මෙය සිහි වෙයි. අප දන්නා අයෙකු ඈත පළාතකට පත්වීමක් ලැබ යන බව ඇසූ විට අම්මා හැම විටම ඉහත සඳහන් ප්‍රශ්නය නැඟුවේ ඈ ඔහුගේ මරණය රහසින් ප්‍රාර්ථනා කරන්නීද යන සැකයට පවා ඉඩ තබමිනි. තඹ සයිමන්ගේ පුතා මිය ගියහොත් මුළු පළාතටම ගුරුවරයෙකු හැටියට ඉතිරි වන්නේ රංජිත් පමණකි.

"ඒ ඉස්සර අම්මේ, දැන් කුරුණෑගලත් මැලේරියාව නෑ"

"අපටත් කාලයක් ආවා"යි මොහොතකට පසු යළිත් අම්මාට කියවිණ. එය උවමනාවෙන් කියන ලද්දක් නොව ඇගේ සිත තුළ කාලයක් තිස්සේ ගොජ දමමින් තිබූ බලාපොරොත්තුවක් හදිසියේ පිට පැනීමකි. සනා සහ වෙනත් අය කුමක් සිතුවත් වැස්ස, නියඟ, කැලෑව, සතා සතුන්, ලෙඩරෝග සමග හැපෙමින් අප ගත කරන්නේ මොන තරම් දුඃඛිත ජීවිතයක්ද? වැහි කාලයට වහින්නේ පැල් බැඳගෙනය. පායන්නට ගත් විට පොළොව පුපුරු ගසමින් පායයි. ඇතැම් රැයක හොරෙක් හතුරෙක් කොස් ගෙඩියක් පොල් ගෙඩියක් කඩා ගෙන යයි. කලින් කලට නයෙක් පොළඟෙක් කැලෑවෙන් මතු වෙයි. ලෙඩකට දුකකට පිහිට වන්නට කෙනෙක් නැත. වෙදරාලටද බෙහෙත්වලට වැඩියෙන් ඇත්තේ අත්ගුණේය. වරක අපි මේවායින් පහර කා බිම පතිත වෙමු. ඊළඟ මොහොතේ කෙසේ හෝ දඬිපඬි ගා හෙමිහිට නැඟිට සිටිමු. අපේ සියලු දුක්

කම්කටොලු රංජිත්ට ලැබෙන ගුරුපත්වීම නමැති පුදුම පහනෙන් සදහටම අවසන් වේය යන අපේක්ෂාව මා තුළද ප්‍රිම්බෙමින් පවතී. අම්මාට මෙන් නොව මට එය සඟවාගෙන සිටිය හැකිය. එහි දුම පවා පිට වෙන්නේ වෙනත් අර්ථ දෙන වෙනස් වචනවලිනි.

"මේ උළු හෙවිල්ලලා සිමෙන්ති දාපු ගෙවල්වල ඉන්නවට වඩා කොයි තරම් සනීපද පොල් අතු බැඳලා ගොම මැටි ගාපු ගේක ඉන්න එක." ආදි වශයෙනි එකල මගේ අපේක්ෂා කණපිට හරවා පිට කෙළේ. ඒවා සපුරා ගැනීමේ මුවවිටට අවුත් සිටින මේ අවස්ථාවේදී ඇස් පනා පිට ඇති ප්‍රශ්නවලට මුහුණ දිය යුතුය.

"මොනවද තව ගන්ට කාරිය තියෙන්නෙ? අඩුපාඩු හෙම?" මම රංජිත්ගෙන් ඇසුවෙමි.

"අඩුපාඩුවක් නම් නෑ. නමුත් තව සූට් දෙකක් විතර තිබුණොත් නම් හොඳයි. ළමයි ඉස්සරහට යන කොට පිළිවෙළකට ඇඳගෙන යන්න ඕනෑ."

මම වහා නැඟිට ගෙට ගොස් මේස ලාච්චුව ඇර රුපියල් පහළොවක් ගෙනවුත් රංජිත් අත තැබුවෙමි. ඒ තරම් සතුටු සිතකින් කවදාවත් මා කෙනෙකු අතට මුදලක් නොදෙන්නට ඇත.

"තව මොනවත් ඕනෑ උණොත් ඕනෑ වුණු හැටියේම කියන්ට ඕනෑ, කරබාගෙන ඉන්නෙ නැතුව, ඇහුණද?"

"හොඳයි"

අහිංසකකමකින් හා කෘතඥතාවකින් ඒ අකුරු තුන පිරී ගොස් ඇත.

අප කතා කරමින් සිටින අතර සනා පොල්ලකුත් රැගෙන වත්ත පහළට දුව යන සේයාව දුටුවෙන් මම වහා නැඟී සිටියෙමි. අම්මා හෝ රංජිත් ඔහු දුවනු නුදුටුවේය. එහෙයින් ඔවුහු කලබල වී මා දෙස බැලූහ. මම මිදුලට පැන ඔහු දුවන්නේ කොහිදැයි දැනගන්ට උත්සාහ කෙළෙමි. "ඇයි මොකද?"යි අම්මා ඇසුවාය. රංජිත් මා සිටි තැනට අවුත් පහළ බැලීය.

"සනා මෝල් ගහකුත් අරගෙන වත්ත පහළට දිව්වා. මොකද දන්නෙ නෑ"යි මම කීමි.

රංජිත් ඒ සමගම පහළට දුවන්නට විය. අම්මා කම්බාය තරයේ ඇඳ ඇඳ කන්නලවු කියමින් ඔහු පස්සේ වැටුණාය. මේ අරගලයට මැදිහත් විය යුතුද නැද්ද කියා තීරණය කරගැනීම මට දුෂ්කර විය. සහෝදරයා නිසා ඉවත් වන්ටත් බැරිය. සතුරා නිසා උදවු වන්ටත් බැරිය. මම සිදු වන්නේ කුමක් දැයි වඩාත් හොඳින් බලාගත හැකි පරිදි, ඇද වැටී තුබූ පොල් කඳක් මතට ගොඩ වීමි.

සරනේලිස් නගුලකුත් කරේ තබාගෙන අපේ නියර දිගේ යමින් සිටියේය. මීට දින දෙක තුනකට කලින් කඩමණ්ඩියේදී සනාත් සරනේලිසුත් බහින්බස් වී ඇත. මිනිසුන්ගේ මැදිහත් වීම නිසා ඔවුන් අතර හබයක් ඇති නොවූ නමුත් සනා පිට වී අවුත් ඇත්තේ අපේ ඉඩම උඩින් යන්නට ආවොත් ඔහුගේ දෙකකුල් කඩන බවට පාරම්බෑමෙනි. මීන් බිය නොවූ සරනේලිස් වෙනදා මෙන්ම තම කුඹුරේ සිට අපේ නියර දිගේ ගෙදර යන්නට ආ බව පෙනේ. සනා ඔහු පසුපසින් දුව ගොස් හිසට එල්ල කොට පහරක් ගැසීය. සනා හොරෙන් ගොස් කෙනෙකුට පහර දෙන වර්ගයේ මිනිසෙක් නොවේ. පසුපසින් ගියත් ඔහු සරනේලිස්ට බැණ වදින්නට ඇත. ඒ හඬ ඇසී දෝ සරනේලිස් පස්ස බැලූයෙන් ඒ පහර වළක්වාගත හැකි විය. ඉවත ගිය පොලු පහර නගුල් වතේ වැදිණ. සනා නැවත පොල්ල ඉස්සීමට පෙර නගුල ඉවත ලූ සරනේලිස් ඔහුත් සමග පොර අල්ලන්නට විය.

අම්මාගේත් රංජිත්ගේත් කෑ ගැසීම ඇසී මිනිස්සු කිහිප දෙනෙක් දුවැවිත් සනා හා සරනේලිස් වට කරගත්හ. ඔවුන් විසින් ඉතා අමාරුවෙන් දෙදෙනා දෙපසට කරනු ලැබූහ. සනා පමණක් නොව ඔහු මෙන්ම චණ්ඩියෙකු වූ සරනේලිස්ද කාන්දම් පරිද්දෙන් එකිනෙකා වෙතම ඇදෙන්නට බලති. ගහගැනීමේදී සනාට වැඩියෙන් සරනේලිස්ට තුවාල වී තිබුණි. නළලෙන් හා අත්වලින් ගලන ලේ ධාරාව නොසලකා ඔහුද පෙරටම පනී. ඔහුට වැඩියෙන් සනාට තුවාල වී ඇතැයි සිතන්නට මා වෑයම් කළේ ඒ සිතිවිල්ල වඩා සනීපදායක වූ බැවිනි. මේ අරගලයෙන් මිදී සනා ගෙදර ගියේ අම්මාගේ දාරක ප්‍රේමයටත් රංජිත්ගේ සහෝදර ප්‍රේමයටත් මැදිවය. ඒ යන තුරුම රතීවත් දරුවන්වත් මේ ගැන දැන සිටියේ නැත. ගෙදර පැමිණි විට ඔවුහුද කෑකොස්සන් ගසමින් ඔහුට සාත්තු සප්පායම් කරති. මම තනි වෙමි.

මේ සිද්ධිය නිසා රංජිත්ගේ සුන්දර අනාගතය තුළ පියාඹන්නට අපට එදින තවත් ඉඩක් නොලැබිණ. අම්මා වරක් සනාටත්, වරක් සරනේලිස්ටත් බණිමින් රැ කළාය.

පසුදා අලුත් දවසකි. ඊයේ අතීතයට එක් වී අවසානය. අම්මා පාන්දරින්ම නැඟිට ලිප්බොක්කට වැදී කිරිබත් උයන්නට වූවාය. අම්මා පාන්දරට කුස්සියේ වැඩ කරන්නේ ශබ්ද නොනඟින්නට සීරුවෙන් වුවත් පොල් ගෙඩිය බිඳින හඬින් මම අවදි වීමි. මම නැඟිට කුස්සියට ගොස් ඈට ටිකක් උදවු කෙළෙමි. ඊයේ සවස ඇති වූ ජරමර නිසා ඈට සියලු වැඩකටයුතු නිම කරගන්නට ඉඩ නොලැබෙන්නට ඇත. ඒ නැතත් අද විශේෂ අවස්ථාවක් බැවින් ඇයට උදවු කිරීම මගේ යුතුකමකි.

උදේ හය හත වන තුරු නිදා ගන්නා රංජිත් එදින පහට පමණ ඇහැරියේය. ඔහු නැඟිට සිරුරු කිස නිමවා මුහුණ කට සෝදා ගත් තැන් සිට සූදානම් වූයේ පාසැල් යෑමටය. ඔහුට අවශ්‍ය අඩුවැඩිය ගැන විමසමින් අපිද අතවැස්සන් මෙන් ඒ හැම දෙයක්ම සූදානම් කෙළෙමු.

අපේ ගෙදරට බුදුන් වහන්සේ වැඩියේ මීට ටික දිනකට පෙරය. ඒ අහම්බෙනි. මා පොළට ගිය දිනක එහි මේසයක් මත තබා විකුණන ලස්සණ කුඩා බුදු පිළිම රැසක් දක්නට ලැබිණ. එවේලේ මා අත මුදල් තිබූ බැවින් ඉන් එකක් ගෙනවුත් ගෙදර තැබුවෙමි. පෙරෙයිදා රංජිත් මෙය බිත්තියේ සවි කොට ඊට යටින් පොල්තෙල් පහනක්ද තබා තිබිණ.

අද ඔහු පළමු වරට එය දල්වා පිළිමයට වැඳගෙන පන්සිල් ගන්නට විය.

කෑම කා ඇඳපැළඳගෙන, පාසැල් පිටත් වීමට කලින් රංජිත් විනාඩි කීපයක්ම කය ඍජු කොට ඉස්තෝප්පුවේ පුටුවක වාඩි වී සිටියේය. ඒ අතරද කිහිප වරක්ම ඔහු කෝට් කර කෙළින් කොට ටුවීඩ් රෙදි පොට උස්සා හැඩගැන්විය. කමිසයේ කරපටිය පැත්තකින් ඉස්සී තිබෙනු දුටු මම එය යට කෙළෙමි. ඔහු ගමනට පිටත් වුණේ අම්මාටත් මටත් වැඳීමෙන් පසුව ධ්‍යානයකට සමවැදුණෙකු මෙන් ටික වේලාවක් නිහඬව ඉදිරිපස බලා සිටීමෙන් පසුව දකුණු පය පෙරට තැබීමෙනි.

වෙන කිසි අවස්ථාවක නොවූ පරිදි මට කිහිප වරක්ම "රංජිත්ට තුනුරුවන්ගෙ පිහිටයි" කියා සිතින් කියැවිණ. අම්මාද එසේ කියන්නට ඇත. ඔහු යන සැටි බලන්නට මෙන් කඳුළු කැට මගේ ඇස් සිව් අසලට වී සතුටින් නලියන්නට විය. අම්මා කම්බායේ කොනක් ඔසවා ඇස පිසදා ගත්තාය.

IV

රංජිත් කෙරේ කොතරම් බලාපොරොත්තු තැබුවත් අපි ඔහුගේ වැටුප් හෝ වියහියදම් ගැන සොයා නොබැලුවෙමු. ඔහු නිස්කාර වියදම්කාරයෙකු නොවන බව අපි හොඳින්ම දනිමු. ඔහුගේ උදවු අවශ්‍ය වේ යැයි අප සිතුවේ දැන්ම නොව නැති බැරිකම්වලට භාජනය වුණු කාලයකදීය. එතෙක් ඒ ගස පලවැලින් තව තවත් ආඪ්‍ය වන්නට ඉඩ සැලසිය යුතුය.

මාසයකට පමණ පසු මා වෙලේ සිට අවුත් ගෙට ගොඩ නඟිද්දී, රංජිත් කලබලයෙන් කිසියම් දෙයක් වසන් කරනු දක්නට ලැබිණ. සිත කුහුලක් හට ගත් බැවින් මම හොරැහැ එහි රඳවා ගෙන, ඒ නුදුටු කලක මෙන් වෙන වෙන දේ කෙළෙමි. ඔහු මුදලක් ගණිමින් සිටියේය. ඒ ඔහුගේ වැටුප විය යුතුය. රංජිත් කලබල වූයේ කුමකටද? මා පැමිණි නිසාද? මා ඔහුගේ මුදල් ගැන සොයා විමසතියි සිතාද? එය මා දුටුවාට, දැනගත්තාට ඇති වරද කිම? නෑ. වෙන කෙනෙකු ගෙට ගොඩ වූයේ යැයි ඔහු සිතන්නට ඇත. ඒ, මා බව දැනගත් පසුත් ඔහුගේ ඉරියව්වෙහි වෙනසක් ඇති නුවූ නමුත්, ඒ වෙන කෙනෙකැයි සිතා හටගත් පරිවර්තනයක්මැයි සිතන්නට මම පෙලඹුණෙමි. මෙය සම්පූර්ණ පිරිසිදු සිතුවිල්ලක් නොවුණත්, මම ඒ පස්සේ පන්නන්නට අදහස් නොකෙළෙමි. ඔහු ලබන වැටුපේ ප්‍රමාණය මා

දැනගත්තේ මෙයින් මාස කිහිපයකට පසුවය. ඒ ඔහු තම වියහියදම් ලියා තිබූ සටහන් පොතක් හදිසියේ ඇස ගැසීමෙනි. එයට අනුව, වැටුප ලැබුණ දිනට පසුදා ඔහු තැපැල් කන්තෝරුවට ගොස් එය බැංකුවේ දමයි. කුමක්දෝ සිහින් ඉරිසියාවක් ඇති වූ නමුත්, මම වහා එය ජයගතිමි. සනා මෙන් නොව අනාගතය පිළිබඳ හැඟීමක්, සැකසුරුවමක් ඇතිව වැඩ කටයුතු කරන ඔහුට, මාද හැකි තරම් අනුබල දිය යුතුය. කන්ද නැඟගත හැක්කේ එකල්හිය.

තවත් කලකට පසු ඔහුගේ බැංකු පොතද දක්නට ලැබිණ. මට එය පරීක්ෂා කර බලන්නට සිත් වූයේ, ගෙදර කිසිවෙකු නැති වේලාවල ඔහු එය රහසේ දිග හැරගෙන, ආශාවෙන් ඒ දෙසම බලා සිටි නිසාය. මෙසේ සිටින ඔහු වරක එය සමග සිනාසෙයි. වරක හෙමින් හෙමින් මොනවාදෝ කියයි. විටක යමක් මදි වූ විට ඇති වන අන්දමේ කනස්සලු පෙනුමක් මුහුණට නඟාගනී. කෙසේ වෙතත් ඔහුගේ වැටුපෙන් මසකට රුපියල් පහක පමණ සුළු මුදලක් හැරෙන්නට ඉතිරි සියල්ල එහි තැන්පත් කොට තිබිණ.

අම්මා බොහෝ දිනක සිට අඳින්නේ වැරහැලිත්, කිලිටි රෙදිත්ය. මට ඈට අඳින්නට කම්බායක් ගෙනවුත් දීමට බැරිකමක් නැත. තවත් වැඩි සිටි පුතුන් දෙදෙනෙකු සිටියදී මා පමණක් ඈට කන්ට අඳින්ට දෙන්නේ කුමකටදැයි වරක සිතේ. මම වහා ඒ පව්කාර සිතුවිල්ල යටපත් කරගනිමි. අම්මා බලා කියාගැනීම අපේ යුතුකමක් නොවේද? මේ යුතුකම පිළිබඳ හැඟීම ඔවුන් තුළද ජනිත කළ යුතුව ඇත. මා කුමක් කළත් ඈ වැඩියක් ආදරය ඇත්තේ සනාට හා රංජිත්ටය යන විමතියද ඉඳහිට එන අමුත්තෙකු පරිද්දෙන් පලවා හැරීමට මම අසමත් වෙමි. සනා වරක් ජයමන්ගේ කඩේදී මා අම්මාට වැරහැලි අඳින්නට ඉඩ දී මුදල් පොදි බඳින බවට චෝදනාවක් නඟා තිබිණ. මේ සියල්ලෙන් මාත්, අම්මාත්, තමාත් ගැලවීමට රංජිත් අම්මාට කම්බායක් ගෙනවුත් නොදෙන්නේ ඇයි?

"අපි දෙන්නා අම්මාව මෙහෙ තියා ගෙන වැරහැලි අඳින්ට දෙනවයි කියලා සනා කිව්වයි කියන්නෙ"යි මම රංජිත්ට ඇසෙන සේ කීවෙමි.

රංජිත් මෙය නෑසුණාක් මෙන් සිටියේය. සාමාන්‍යයෙන් සනාගේ දොසක් කියවෙන විට ඔහු ඉන්නේ ඒ ආකාරයටය. නමුත් පසු දිනම ඔහු අම්මාට කම්බායක් ගෙනවුත් දී තිබිණ. එය ඉතා ලාභ බාලම වර්ගයේ කම්බායක් විය. ඔහුටත් අම්මාටත් වෙනස පෙන්වන්නට සිතා මම ඊට පසු දිනම කිරිදිවැලට ගොස් වටිනා කම්බායක් ගෙනවුත් ඇයට දුනිමි.

"අනේ අර පොඩි එකාත් ඊයෙ කම්බායක් ගෙනැත් දීලා තිබුණා. ඌට ඉස්කෝලෙට ඕනෑ කරන දේවල් ගන්නෙ නැතුව, මොන එහෙකටද මන්දා? මම වන්නා කොහේ යනවටද? ඔය මොකක් උණත් අඳින්න බැරියැයි."

රංජිත් ගෙනවුත් දුන් එකම කම්බාය ගැන මේ තරම් කියවන ඇය, මා ගෙනවුත් දෙන දේ ගැන වචනයක් වත් කතා කරන්නේ නැත. මම අසතුටින් පිරුණ මුහුණ ඉවතට හරවා ගෙන මිදුලට බැස වත්ත පහළට ගියෙමි. අම්මා කොතරම් අකෘතඥද? ඈට කිසි දිනක කිසිවක් ගෙනවුත් නොදීමට ඒ කේන්තිය පිට මම එවේලේ තීරණය කෙළෙමි. මගේ ඒ කෝපය හා හැඟීමද වැඩි කල් පැවතියේ නැත. අම්මා මා වෙනුවෙන් කර ඇති නොයෙකුත් කැප කිරීම් මතක් වූ බැවිනි. පොඩි එකා නිසා ඔහුට ටිකක් වැඩියෙන් ආදරය කළත් මටත් ඈ තුළ ආදරයක් ඇත. ඇගේ ආදරයට සරි ලන්නට වුවත් මගෙන් ඇයට කෙරෙන දේ ප්‍රමාණවත් නොවේ. මම ඈට උදවුවට දර ටිකක් කඩාගෙන ගොස් මිදුලේ ලූයෙමි. දර මිටියත් සමගම, එතෙක් හිත තුළ ඇනෙමින් තිබූ කටු කොහොල්ද ඉවත්ව ගොස් මහත් සැහැල්ලු බවක් දැනුණි.

ගල් රාලහාමි පුවක්වත්තේ කොටසක් විකුණන්ට යන බව හැම තැනම ප්‍රචාරය විය. රංජිත් මේ පිළිබඳ ආරංචිවලට, හොරෙන් හොරෙන් නමුත් ඕනෑකමෙන් කන් දෙයි. ඔහු නොයෙක් විට ඒ පිළිබඳ යම් යම් දේ දන්නා අයගෙන් පිළිවිසිනුද දුටුවෙමි. පුවක්වත්ත, අපේ වත්තට ඇඳා ගැනීමට කුඩා කල සිටම මා තුළ බලවත් ආශාවක් තිබිණ. මා ළඟ තරමක් මුදල් තිබියදී ගල් රාලහාමි තුළ එය විකුණන අභිප්‍රායක් නොතිබිණ. මා ළඟ තුබූ මුදලෙන් විශාල කොටසක් රංජිත්ගේ ඉගෙනීමටත් අප තිදෙනාගේ ජීවිතය සඳහාත් වියදම් වී ඇත.

කොකිලානෙන්ද දැනට පෙර මෙන් බර ආදායමක් නොලැබේ. මේ නිසා මගේ ඒ ආශාව ඉබේටම මෙන් වියළී ගොස් ඇත.

"පුවක්වත්ත විකුණනවයි කියලා හැමෝම කියන්නෙ. කියටද දන්නෙ නෑ. දෙනවයි කියන්නෙ?"යි සවසක ඉස්තෝප්පුවේ ඉඳගෙන සිටියදී රංජිත් මගෙන් ඇසීය. රංජිත් මේ ප්‍රශ්නය අසන්නේ ඇයි? පුවක්වත්ත මිල දී ගැනීමටවත්ද? ඔහු ළඟ මෙතරම් මුදලක් කොයින්ද? කවුරුත් කතා කරන නිසා ඔහු මේ ගැන විමසනවා විය හැකිය. නමුත් රංජිත් ඒ ආකාරයට නිෂ්ඵල දේවල් ගැන කතා කරන්නේ නැත.

"මේක හුඟක් ගණන් ඇති නෙ. මං හිතන්නෙ නම් දහදාහක් විතර වේවි කියලා."

"අට දාහකට විතර ගන්ට පුළුවන් නම් පාඩු නෑයි කියලා කීප දෙනෙක්ම මා එක්ක කිව්වා."

"අටදාහකට නම් ගන්ට බැරි වෙන එහෙකුත් නෑ. මේ කැලේ ඉඩම් ගන්ට මොන යකා එනවටද? නමුත් කාට තියෙන සල්ලිද?

"මා ළඟ නම් එච්චර සල්ලි නෑ. බාගයක් විතර ඇති. ඉතිරි බාගෙ ඒ එක්කම ඉඩම උකසට බැඳලා ගත හැකි. මේක අල්ලපු වත්ත හින්දා පිට අරින්ට එපයි කියලා කවුරුත් කියනව. එන්ට එන්ටම ඉඩම් ගණන් යනවා මිස බහින්නෙ නෑ."

"ඒක නම් ඇත්ත. ඒ උණාටු ණයට සල්ලි අරගෙන ඕවා ගෙවන කොට තමයි අමාරුව!"

"ඒක ඒ තරම්ම අමාරු වෙන එකක් නැහැ. වත්තෙනුත් ආදායමක් එනව නෙ. පඩියත් හම්බ වෙන හින්දා ලේසියෙන්ම පුළුවනි."

"ඕන්නම් මං ගිහින් කතා කරන්නම්. ඉතින් ඊට ඉස්සෙල්ලා නරකද ඉඩම බඳින්ට කෙනෙක් හොයාගෙන ඉන්න එක."

"ඒ ගැන මම මණ්ඩාවල රාලහාමිට කතා කළා. මිනිහ සතුටුයි. කාට උණත් පොලිය නම් ගෙවන්න ඕනෑ."

ඔහු ඉඩම මිල දී ගැනීමට සියලු කටයුතු හොරෙන් සූදානම් කරගෙන ඇත. මීට කලින් නිකමටවත් ඔහු මට මේ ගැන කිව යුතුව තිබිණ. මම ඔහුට වඩා හොඳින් ගල් රාලහාමි හඳුනමි.

තම වත්තට යන අතර නිතර කෝකිලානට එන රාලහාමි සමහර වගාබෝග සම්බන්ධයෙන් මටද උපදෙස් දෙයි. ඒවාට මා ඕනෑකමෙන් සවන් දෙන නමුත් පිළිපදින්නේ නැත. මගේම අදහස් අනුව ක්‍රියා කොට ඒවා හරියන විට ඔහු කියා ඇවිදින්නේ සිය උපදෙස් නිසා මා දියුණු වන බවය. රංජිත් මේ ගනුදෙනුව මට පවරන්නට අදහස් කරනුයේ ඒ මිත්‍රකමෙන් ප්‍රයෝජන ලැබීමට විය යුතුය. මෙය කපටිකමකැයි සිතෙන විට මා තුළ එක්තරා අප්‍රසාදයක් ඇති කරයි. එසේ වුවත් මෙතෙක් කල් ගල් රාලහාමිට අයත්ව තුබූ ඉඩම වක්‍ර මාර්ගයකින් හෝ අපේ යැයි කිව හැකි වීමද එක්තරා සතුටකි.

මම පසුවදාම ගොස් ගල් රාලහාමි හමු වීමි. ඒත් එක වරම ඉඩම පිළිබඳ අදහස ඉදිරිපත් නොකොට වගා කටයුතුවලදී ඔහුගේ උපදෙස් අනුව ක්‍රියා කිරීමෙන් ලද යහපත් ප්‍රතිඵල ගැන කීමි. මා බලාපොරොත්තු වූ ප්‍රතික්‍රියා ඔහුගේ මුහුණෙන්වත් හැසිරීමෙන්වත් ප්‍රකාශ නොවේ.

"මේ පාර නම් පුවක්වත්ත විකුණන අදහස රාලහාමිගෙ හිතේ තියෙනවලු නේද?" මම අනතුරුව කල්යල් බලා ඇසුවෙමි.

"රංජිත් ඉස්කෝලෙ මහත්තයට වෙන්ටැති. එයාට නම් කියාපු ඉඩම. කවුරුවත් කියලා හෙම නෙමෙයි. මට නිකමට ඔය ගැන ඉව වැටිලයි තිබුණෙ."

මේ මිනිස්සු අප හිතන තරම් ලේසි පහසු අය නොවෙති. ඒ බව මෙය කියන විට දීප්තිමත්ව ගිය තියුණු දෙනෙතින්ම පෙනී ගියේය. ඒත් ආ කාරියෙන් හැකි ප්‍රතිඵලයක් ලබාගත යුතුය.

"ඔව්, හැදීගෙන එන ළමයා නෙ. අපිත් ඉතින් පුළුවන් විදිහකට උදවු කරන්න එපායැ. එයාට තියෙනව කියන්නෙ රාලහාමිට අපිට තියෙනවා වාගෙම නේ..... කීයකට විතරද රාලහාමි ඒක දෙන්ට අදහස් කරන්නෙ?"

"මුන්නැහෙ නිසා මං දහ දාහකට දෙන්නම්. ඕක ගල් බොරලු ටිකක් ඉස්සත් පැළ වෙන රත්තරන් ඉඩම. ඇස් පියා ගෙන පහළොස් දාහකට දෙන හැකි.

"එහෙම නෙමෙයි ඉතින්, අපිත් පිටගම්කාරයෝයැ? ගනුදෙනුව කෙරෙන හැටියකට කතා කරමු. ඕකට ඒ ළමයගෙන්

හතහමාරකට වඩා ගන්ට එපා. ඒක උණත් දංකුඩ හූරනව වගෙ තමයි. එකතු කරන්ට වෙලා තියෙන්නෙ."

"අනේ, ඉස්කෝලෙ මහත්තයට ඕක මොන කජ්ජක්ද? සේරම ගෙදර වියදම් ඉසා උන්නැහැ කරන කොට පඩිය සේරම ඉතුරුයි නෙ."

"නෑ, රාලහාමි, ආණ්ඩුවෙ රස්සාව කළයි කියලා මහ ලොකු පඩියක් හම්බ වෙන්නෙ නෑ නෙ."

"එහෙම කියන්ට එපා ඉසා උන්නැහේ, ආණ්ඩුවෙන් ගන්න රුපියල පිටින් ගන්න රුපියල් සීයක් වටිනවා. ඒ වගෙයැ ඒකත් එක්ක ඇදිලා එන නම්බුව!"

ඔහු සමග බොහෝ වේලාවක් කේවෙල් කිරීමෙන් පසු රුපියල් අටදාස් හත්සිය පණහකට ඉඩම තීරණය කරගතිමි. ගල් රාලහාමි මට තවත් කාරණයක් මතක් කර දුන්නේය. එනම් රංජිත් රජයේ සේවකයෙකු බැවින් අවසර නොගෙන ඉඩම නොගත හැකි බවයි. "එහෙම නම් අම්මගෙ හරි මගෙ හරි නමට දැනට ඔප්පුව ලියනව"යි මම කීමි.

ගෙදර පැමිණ මෙය කියූ විට රංජිත් කලබල නොවීය. "ආ! ඒකට මං අවසර ගත්තා"යි ඔහු කීය. කිසියම් බලාපොරොත්තුවක් සුන් වූ කල්හි වන අන්දමේ හැඟීමක් මා තුළ ඇති විය. රංජිත් මගේ සිතේ පදිංචි වී සිටින, තවමත් 'දණගාන' රංජිත් නොවේ. මගේ කනෙන් රිංගා යෑමට වුවද සමත් රංජිත් කෙනෙකි.

ඉඩම ගත් දින මට ඇති වූයේ ප්‍රමෝදයකි. මම එහි තැඹිලි ගහකින් ගෙඩියක් බී ඇඟ කෙළින් කොට සිටියෙමි. ජීවිතයේ එක් වරක් පමණක් මම සොරකමක් කර ඇත්තෙමි. ඒ බොහෝ කලකට පෙර මේ වත්තෙන් තැඹිලි ගෙඩියක් කඩාගෙන බීමයි. අපේ වත්තේ තැඹිලි ගසක් තිබුණත් මට ඕනෑ කෙළේ මෙහිම ගෙඩියක් බීමටය. එදා තද පිපාසයෙන් සිටි මා වටපිට බලමින් ගසට නැංගේ වෙව්ලමිනි. වතුර ටිකද බීපු සැණින් බියටම වේළී ගියේය. මේ හොරකමට ඇඳුණු තවත් පුංචි සිද්ධියක් ඇත. මෙය සිදු වූයේ මා කෝකිලානේ ගෙපල කපන අවදියේදීය. හොරකම පුංචි වුවත් හොරකම් කර නුපුරුදු මට එය තනිකර මටම තබාගෙන සිටීම අපහසු වූ නිසා පියදාසට කීවෙමි.

"හොරෙන් බොන තැඹිලි වාගෙම හොරෙන් කරන ආදරයත් රසවත්" පියදාස එක වරටම කීය.

ඔහු මෙය කීවේ ඔහු වෙනුවෙන්ද මා වෙනුවෙන්ද කියා තීරණය කරගත නොහැකි වූ නිසා මම එවේලේ විමතියට පත් විමි. අද ක්ෂය වී ගොස් ඇතත් කසටක් පරිද්දෙන් ඒ විමතිය කලක් මුළුල්ලේ සිත තුළ පැවතිණි.

ඒ මේ අතීත තොරතුරු කෙසේ වෙතත් අද බිව් තැඹිලි ගෙඩිය මගේ ඉඩමේ මා සිටවූ ගසකින් නෙළාගත් ගෙඩියක් තරම්ම රසවත් විය. හිස් තැඹිලි කෝම්බය තවමත් මගේ අතේය. එයද දැන් අතට බරකි. මම එය ඇතට විසි කෙළෙමි. කොතරම් නිදහසක් දැනෙන්නේද යතහොත් මගේ ශරීරයද අඟල් කිහිපයක් වැඩි ඇත්තාක් මෙනි.

මා මෙසේ සිටින අතර රංජිත්ද වත්ත පුරා ඇවිදිනු මම දුටුවෙමි. මා තුළ මෙන් පිබිදීමක් ඔහු තුළ නැත. අකාලයේ සිදින ලද කුසුමක් මෙන් ඔහුගේ මුහුණ මැල වී ඇත. ඔහු එය බිමට බර කරගෙන යමක් සොයන්නාක් මෙන් වරින් වර අහුමුළුවලට එබෙමින් ගමන් කරයි. රංජිත් ඉඩම් ගැනීමේ කටයුතුවලදී මා සිත ඇති කර ලූ අඳුරු පැල්ලම් ටික දිනකට පසු පහ වී ගියේය. ඔහු මෙතෙක් අපට කරගන්නට බැරි වූ විශාල වැඩක් අප වෙනුවෙන් කර ඇත. මා මෙතෙක් කල් දුක සේ ඔසවාගෙන ආ පොදිය ඔහු සිය හිස මත තබාගෙන පුවක්වත්ත තරණය කර ඇත. දැන් ඉක්මනින් ඒ ණය ගෙවා දැමිය යුතුය යන අදහස ඔහු සිත නිතර බලපවත්වන බව පෙනෙන්නට තිබේ. ඔහුගේ මුහුණ දෙස බලන විට දුක හිතෙන තරමට කරදරකාරී ස්වරූපයක් ඉස්මතු වී පෙනේ. ඔහු නිතරම කියන්නේ "ණය ගෙවලා දාන කල් කිසි සැනසිල්ලක් නෑ" "ණයක් ගන්න එකත් හරියට බෙල්ලට තොණ්ඩුවක් දාගන්නව වගෙයි" මේ ආදි වචනය.

ගල් රාලහාමි වගාබෝග පිළිබඳව මට කොතෙක් උපදෙස් දුන්නත් තමන්ගේ ඉඩම ගැන සැලකිල්ලක් දැක්වූයේ නැත. හිටවූ තැන් පටන් පෝරක් නොයොදා වැඩෙන්නට හැරීම නිසා පුවක්වත්තේ පොල් ගස් කේඩෑරි වී පලදාව අඩු වී ඇත. පලදාව කෙසේ හෝ වැඩි කරගෙන ඉන් ලැබෙන ආදායමෙන් ණයත් පොලියත් ගෙවන අදහසින් රංජිත් ඒවාට සාත්තු

කිරීමට වෙහෙසෙයි. ඔහු ඉගෙන ගනිද්දී වත්තේ හෝ කුඹුරේ වැඩක යෙදෙන්නට මා ඉඩ දුන්නේ කලාතුරකිනි. දැන් ඔහු කුලියට ගත් තවත් මිනිසුන් කිහිප දෙනෙකු සමග වෙහෙස නොබලා පොල්ගස් වටේ කෙටීමෙහි යෙදෙයි. මේ දකින මමද ගොස් කිහිප වරක්ම ඔහුට උදවු කෙළෙමි. ගබඩා කරගෙන සිටින මිහිරි වචනයෙන් කතාබස් කරන නමුත් ඔහු මිනිසුන්ට කුලී ගෙවුවේ ඉතා අඩුවෙනි.

"කොහොමද දාවිත් සිංඤැඤ්යයෙ දැන් පවුලට සනීපද?"

"මොන සනීපයක්ද මහත්තයො, ඒක කරුමක්කාර ලෙඩක්!"

"මොකක් හරි උවමනාවක් වුණොත් කියන්නකෝ."

"අපට ඉතින් කවදත් මහත්තේලගෙ පිහිට නේ"

රංජිත් වත්තේ වැඩ කළ දිනවල මටද බැගෑපත් ගරු සැලකිල්ලක් දක්වයි.

රංජිත්ගේ නොපසුබට උත්සාහය නිසා අවුරුද්දකට දෙකකට පසු ඉඩමේ ඔහු මිල දී ගත් කොටස සෙසු කොටස්වලට වඩා සරුසාරත්වයෙන් දියුණු විය. ඉඩමේ පලදාව වැඩි කර ගැනීමට හැර, ඔහුට ලැබුණු මුළු මුදලම පාහේ යොදන ලද්දේ ණයත් පොලියත් ගෙවීමටය. කලින් ඇඳුම් පැළඳුම් ගැන මහත් තැකීමක් කළ රංජිත් මේ කාලය තුළ ඉරුණු හා කිලිටි වුණු ඇඳුම් ඇඳීමට ඉබේටම මෙන් පුරුදු වී ඇත. මේ දිනවල ගෙදර වියදමට ගෙන යම් මුදලක් මා ළඟ ඉතිරි වීද මමද එය ණය බරින් නිදහස් වීම සඳහා ඔහුට දිනිමි.

ඉඩමේ ණය හා පොලිය ගෙවා අවසාන වී හුස්ම කට ගන්නටත් කලින් රංජිත් ගෙයක් සෑදීමද ආරම්භ කෙළේය. ගේ ඔහු මිල දීගත් ඉඩමේ නොව, තාත්තාගේ ඉඩමෙහි තැනීම සඳහා අත්තිවාරම කපන ලද්දේ ඔහුගේම ඉඩමෙහි මායිම අද්දරිනි. එය වත්තේ ගෙයක් සෑදීමට තිබූ හොඳම තැන විය. ගෙය සෑදීමට ප්‍රමාණවත් මුදලක් තමා ළඟ නොතිබුණු බැවින් රංජිත් යළිත් වරක් ඉඩම බැඳ මුදල් ණයට ගති. ඉඩම්වල වටිනාකම ශීඝ්‍රයෙන් ඉහළ නැඟ තිබුණු බැවිනුත් එහි සරුසාරකම වැඩිව පැවති බැවිනුත් මෙවර රුපියල් හත්දාස් පන්සියක් ඔහුට කරදරයක් නැතිව ලබාගත හැකි විය.

අපේ මුල් ඉඩමේම රංජිත් ගෙයක් තැනීමට උත්සාහ කිරීම මටත් වඩා නොඉවසන ලද්දේ සනා විසිනි. සනා කිසි දිනක රංජිත්ට කිසිම උදව්වක් නොකරන ලද නමුත් සහෝදරයෙකු ලෙස ඔහුට නිතරම කරුණාව දැක්වීය. රංජිත් ගුරුවරයෙකු වූ පසු සනා වරින් වර ඔහුගෙන් රුපියල් පහ දහය ණයට ඉල්ලා ගන්නටද විය. 'ණය' කියන අකුරු දෙක මත ඉල්ලා ගත්තත් සනා ඒ මුදල් කිසි දිනක ආපසු නොගෙව්වේය. රංජිත් මුදලක් වියදම් කෙළේ ඇඟෙන් ඇටයක් අදින්නාක් මෙන් වුවත් සනා මුදල් ඉල්ලූ හැම විටකම "මේ දවස්වල සතයක්වත් නෑ"යි කියමින් ඔහුට එය දුන්නේය.

"මොන සල්ලිද?..... මේ ගේ හදන්ට ගත්තයින් පස්සෙ අතේ සතයක් ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ"යි ගෙයි වැඩ පටන්ගත් අලුත, පිට පිට දෙවෙනි වරට රුපියල් පහක් ඉල්ලූ සනාට රංජිත් දුන් පිළිතුරය. පිටින් නොපෙන්නුවත් කලින් මුදල් ඉල්ලූ වතාවලත් රංජිත් මේ පිළිතුර සිතින් සිය වතාවක් දෙන්නට ඇත.

එදා සවස බීගෙන අවුත් සනා පළමුවැනි වරට රංජිත්ට බැණ වැදුණේය.

"මුන් ලස්සපතියො වෙන්ට හදන්නෙ අපේ ඔළුවට අත හෝදලා නෙ. ඔතන මටත් අයිතියි. එකෙක් අතන ගෙයක් හැදුවා. අනිකා මෙතන හදනවා. මට? මට එතකොට ආකහේ තමයි ඉතුරු වෙන්නෙ. හදමු එහෙනම් ගෙවල් බලන්ට. ඕවට යට වෙලා ඉන්නෙ මේ සනා නෙමෙයි." මේ වචන කාලයක් තිස්සේ සනාගේ සිත තුළ පැසවමින් තුබූ ඒවා නොවිය හැකිද? ඔහු පිට පිට දෙවතාවක් රංජිත්ගෙන් මුදල් ඉල්ලන්නට ඇත්තේත් ඒ නිසා විය යුතුය.

මේ තර්ජනයට රංජිත් පිළිතුරු නොදුන්නේය. ඔහු එදා මුළු සවසම ගත කෙළේ තෝන්තුවාවෙනි. රංජිත් වත්තේ අලුත් ගෙයක් සෑදවීම මගේද ප්‍රසාදයට ලක් වූවක් නොවීය. එහෙත් සනාගේ බැණ වැදීමෙන් පසු, එය හොඳ යැයි සිතෙයි. සනා උත්සාහ කරන්නේ මුළු වත්තම අයිති කරගෙන අප හැම දෙනාම ඉන් පන්නා ගැනීමටය. ඔහු ලක්ෂපතියන් යැයි බැණ වදින්නට ඇත්තේ මටත් සමගය.

"ඔහොමත් බය වෙලා පුළුවනැයි? මොකද ඕවා එයාට විතරක් අයිති ඉඩම්ද?" මම රංජිත් දිරි ගන්වන අටියෙන් කීමි.

"ඒක නේන්නම් ඔය විදියට නම් අපට මේවයෙ ඉන්න පුළුවනැ? එයා හදන්නෙ අපිව පන්නලා මේවා සේරම අයිති කරගන්න" ඔහු කීය.

"කරබාගෙන ඉන්ට ඉන්ට ඇඟට ගොඩ වෙන්ට එනව වැඩියි. දැනටත් ගෙදර වත්තේ ආදායම මුළුමනින්ම ගන්නෙ එයා නොවැ."

"හරි නම් ඔය ගේත් අයිති මටයි. බාලයාට එපායැ මහ ගේ අයිති වෙන්ට."

"ඒක ඇත්ත. ඒ වුණාට රංජිත්ගෙ තත්වයට ඒ ගේ නම් ගැළපෙන්නෙ නෑ. ඒක නැති එකමයි කාරිය. මෙතන පිහිටීමත් හොඳයි."

" ඒ උණාට ඕකෙ ලී දඬු ටික, වහලෙට, දොර ජනෙල්වලට දාලා තියෙන. ස්වල්ප වටිනාකමක්ද? ඒ වගෙ මෝරපු ගස් අද කොහෙද දකින්ටවත් තියෙන්නෙ?"

රංජිත් කල්පනා කර ඇති දේවල්! පිහියකින් කෙටූ කල්හි පිහියත් ආපහු පනින ඒ ලීදඬු යකඩ මෙන් තදය. මේවා අපට නම් නිකමටවත් මතක් නුවූ කරුණුය. අපේ ඇස් ඉදිරිපිට අපේ දෙකකුල් යට අපට නොපෙනෙන අප නොදන්නා කොතෙක් දේවල් තිබේද?

"ඒකත් ඇත්ත තමයි" කියා මම නිහඬ වීමි.

"නෑ, මට ඉවසන්න බැරි ඒ සේරමත් කරගෙන මේකටත් අයිතිවාසිකම් කියන්ට එන එක..... බලමුකො එහෙනම්!"

රංජිත් පසුවදාද වෙනදා මෙන්ම ගෙයි වැඩ කරවන්ට විය. ඔහුද අමුඩයක් ගසාගෙන අනික් මිනිසුනුත් සමග හරිහරියට වැඩ කෙළේය. සනා කෝලාහලයකට ආවොත්? රංජිත්ට මේ කලකෝලාහල කරගෙන පුරුද්දක් නැත. මටද එවැනි හුරුකමක් නැතත් අවශ්‍ය වුවහොත් ඔහුට උදවු වන අදහසින් කිතුල් පොල්ලක් ගෙයි මුල්ලක සඟවා තබා ලා එදෙස ඇහැ කන ගාගෙන ගෙදරම දැවටුණෙමි.

සනා එදින ගෙදර සිටින බවට හෝඩුවාවක් වත් නොවීය.

V

අම්මාගේ තත්වය දිනෙන් දිනම දුර්වල වෙයි. ඇගේ සැප දුක ගැන සොයා බලන කිසිවෙක් නැත. වයසට ගොස් නිතර ලෙඩින් පසු වන නිසා ඈට වැඩක් පලක් කළ නොහැකිය. සමහර දිනවල ගෙදර ඉවීම කෙළේත් මා මය. එසේ වුවත් ඈ හැරමිටිය ගසමින් සතියකට දෙතුන් වරක්ම සනා සිටින මහගෙදරට ගොස් ඔහුත් දරුමල්ලනුත් බලා කියා එයි. ඉඳහිට රතී කෑම වේලක් දුන් කල එහි පුරාපේරුව දින ගණනක් තිස්සේ කියවන්නීය. "ඇස්වහක්, කටවහක් එපා. ඒකි ලුණු කැටයක් දාලා පොල් කිරි ටිකක් ලිපේ තිබ්බත් ඒක එක්ක ගමක බත් කත හැකි." ඈ නිතර කියන කියමනකි. මා ඈට හරියට කන්ට නොදී වැඩ පමණක් ගන්නේ යැයි සනා මෙවර කියා තිබිණ. මේවා ඈ එහි ගොස් හලන අදහස්ද? සනා මවන වල්බූතද? සනා හා රංජිත් අම්මා ඇති බවක්වත් නොසලකා තම කටයුතු පමණක් කර ගනිති. ඔවුන් අම්මා ගැන නොසලකන්නේ ඇයි දැයි මට නොයෙක් වර සිතේ. ටිකක් උදවු කළ විට හුඟක් බලාපොරොත්තු වීම මිනිස් ගතියක් බව ඔවුන් දන්නා නිසාද?

අම්මා අප සමග නම් සිය දුක්ගැනවිලි කිසිවක් නොකියයි. කියුවත් කියන්නේ තරමක වක් මගකිනි.

"මට වන්නා කොහොම උණහම මොකද? මං හෙට අනිද්දා මැරිලා යන එක නෙ? ළමයින්ට ඒ ගොල්ලන්ගේ වැඩ කටයුතු තියෙනව නෙ. ඒවා බලා හදාගන්න එපායැ."

"මට මේ ඇම්මක් හැදිලා. මං හිතන්නෙ මේ ගොඩ වෙදකමක් කළත් ඕක ඇරිලා යාවි. සුදු එැණු, උළු හාල් ටිකක්වත් තම්බලා බීලා බලන්න ඕනෑ."

"නෙල්ලි රසකිඳ ටිකක් තම්බලා බිවුවා නම් මගෙ හිතේ මේ ඇගේපතේ කැක්කුම ටිකක් අඩු වේවි."

"සිඤ්ඤො වෙදරාලවත් මේ පැත්තෙන් යනවා දැක්කොත්..... මගෙ මේ තුනටියෙ අමාරුවට බේතක් අහගන්ට. පාරතොටේ කියලා නෑ. අනේ! දුටු තැන 'කොහොමද' අහලා ඉණේ තිබුණොත් බේත් ගුළියක් දීලා තමයි යන්නෙ."

"නලී තෙල්ල කාලෙකින් දැක්කෙ නෑ. ඒකිටත් ඉතින් පවුලක් උස්සන් යන එන එක ලේසිපාසු රාජකාරියක්යැ."

"ලොකු පුතා නම් ඉතින් බඳින එකක් නැහැ. මට තියෙන හිතේ අමාරුව මං මැරෙන්ට ඉස්සර උඹ මොකවත් නොකර ගන්න එකයි." ඇතැම් විටක ඈ රංජිත් සිටියදී කියයි.

"මුනුපුරෙක් කියලා හරි හමන් කොල්ලෙකුගෙ මූණ බලන්ට ලැබෙන්නෙ උඹෙන් තමයි. ඒත් ඉතින් කවද්ද?" තවත් වරක ඈ හූල්ලයි.

රංජිත්ට තමන්ගේ ගැටලු විනා අනුන්ට උවමනා දේවල් ගැන සිතීමට වත් කාලයක් ඇත්තේ නැත. එහෙයින් ඔහු ඒ වේලාවට යමක් කියා ඈ සනසයි. ඔහු ඈට සාත්තු සප්පායමක් උදවුපදව්වක් නොකරන නමුත් ඉතා ආදරයෙන් කතාබස් කරයි. මේ වේලාවට නම් ඔවුන් දෙදෙනාම එකම වයසක එකම තත්වයක සිටින්නන් හා සමානය. ඉස්සර නම් අම්මා මෙබඳු අවස්ථාවලදී ඔහු තුරුල්ලටද ගන්නීය. ඔහු ගුරුවරයෙකු වූ තැන් සිට ඈ එවැනි දෙයකට ඉදිරිපත් වන්නේ නැත. මේ කාලය තුළ ඔහු බෙහෙවින් ලොකු වී ඈ ටිකක් පුංචි වී ගොස් ඇත. ශාරීරික සැප සම්පත්වලටත් වැඩියෙන් ඈ ප්‍රිය කරන්නේ ඈත් සමග මිත්‍ර ලීලාවෙන් කතාබස් කිරීමය. බැරි මරගාතේ ඈ දෙතුන් දිනකට වරක් මහගෙදර යන්නේද මේ අවශ්‍යතාව නිසා විය යුතුය.

අම්මා මා සමග මෙසේ කතාබස් නොකරන්නේ ඇයි? ඈ මට ආදරය නැති නිසාද? යම් හෙයකින් ඈ මා සමග එසේ කතා කළහොත් මට ඊට උචිත පරිදි පිළිතුරු දිය හැකිද? සාත්තු සප්පායම් කිරීම තරම් හොඳට එය නොකළ හැකියැයි හැඟේ.

"කසාදයක් ගැන මේ ළමයගෙ කිසි ඕනෑකමක් නැති හැටි. උඹවත් වචනයක් කතා කරලා බලපන්කො"යි ඈ ඇතැම් විට මටද කියන්නීය. ඈ කොතෙක් කියුවත් රංජිත් හා විවාහය එක් කොට සිතීමට මට නම් නුපුළුවන.

විවාහයක් ගැන රංජිත් උනන්දුවක් නොදැක්වුවත් හමු වන හැම දෙනාටම අම්මා ඒ ගැන කියන්නට වූවාය. මේ නිසා නිතර මඟුල් කපුවෝ ගෙදරට යන්ට එන්ට වූහ. ඔවුන් තෝරා ගෙන ආ ගැහැනුන්ගේ තොරතුරු ඔවුන්ගේ කටින්ම ඇසීමෙන් පසු අම්මා ඒ හැම එකකටම පාහේ සතුටු වූවාය. වල්පොල වලව්වේ පොඩි මැණිකේ ගැන එක් මඟුල් කපුවෙකු කියූ දින තරම් ඈ කිසි දිනක ප්‍රමුදිත නුවූවාය. වලව්ව යනු ගම හැම තැනම පැතුරුණු වස්තුවකි. මිනිස්සු එය ඇසින් මෙන්ම සිතින්ද දකිති. ඈ කුඩා කල නිතර වලව්වේ වැඩපලවලට උදවු වීමට ගොස් ඇත. එවිට ඒ වලව්ව බොහෝ ඉහළින් ඇයට පෙනෙන්නට ඇත. එවන් වලව්වක් සමග නෑ සබඳකමක් ඇති කරගැනීම ඈට මොන තරම් ප්‍රීතියක් විය හැකිද?

"වල්පොල වලව්වෙ පොඩි මැණිකෙව පොඩි පුතාට ඇහැවුවයි කියලා කරතේලිස් කියන්නෙ"යි පිම්බීගෙන මට කියූ ඈ මා දෙන පිළිතුර ගිලගන්නට මෙන් මුවද අයා ගෙන සිටියාය.

"වලව් උණයි කියලා මොකටද හිඟන්නො?"යි අම්මා කියූ දෙයෙහි අර්ථය ගොනු කරගන්නට වත් මට ඉඩක් ලැබුණේ නැත. රංජිත් ඊට තම තොල් අග වූ පිළිතුරක් දුනි. අම්මා දිග හැර තුබූ කුඩයක් පරිද්දෙන් ඇකිලුණාය.

"අනේ මන්දා උඹලගෙ තියෙන්නෙ මොන අදහස්ද කියලා. ඒ ඇත්තො හිඟන්නො වෙන්නෙ කොහොමද? හොඳ පරම්පරාකාරයො නෙ"

"ඒ ඉස්සර. දැන් කබල් ගාන්ට ඉතුරු වෙලා තියෙන්නෙ ඒ වංසෙ විතරයි."

මින් පසු තවත් මංගල යෝජනා කිහිපයක්ම ආ නමුත් රංජිත් ඒ හැම එකක්ම ප්‍රතික්ෂේප කළේය.

"ඔවා ගැන හිතන්න මේ තියෙන කරදර එකලසක් කරගෙන හිටින්න එපායැ"යි ඔහු මඟුල් කපුවන් කරන විස්තරවලට ඕනෑකමෙන් සවන් දීගෙන ඉඳ පසුව තරමක වෑයමෙන් කියයි.

"මොකක් හරි කමක් නෑ මගෙ ඇස් දෙක පිය වෙන්ට ඉස්සර වෙලා කරගන්ට බලාපන්" අම්මා නිතර කියයි.

ගෙය බලාපොරොත්තු වූවාටත් කලින් සාදා නිම කිරීමට රංජිත්ට පුළුවන් විය. ඊට ඔහු බලාපොරොත්තු වූ තරම් විශාල වියදමක්ද නොවන්නට ඇත. මේ ගෙය සාදා නිම වන්නටත් කලින් ඔහු රදාවානේ හන්දියෙන් තවත් පුංචි ඉඩමක් මිලට ගෙන එහිත් ගෙයක් සෑදවීම ආරම්භ කෙළේය.

"ඔක බලා ඉන්දැද්දි ඉහළ යන තැන. මොකක් හරි ගේ පැලක් අටවලා තිබුණොත් ඉස්සරහට හොඳ ගණනකට දෙන්ට පුළුවනි" යනු ඔහුගේ අදහස විය.

රංජිත් තවත් ගෙයක කටයුතුවලට පැටලීම නිසා මඟුල් ප්‍රස්තාවන් පිළිබඳ අදහස අප අතුරින් ඉබේටම මෙන් ගිලිහිණි. අම්මාටද එය අමතක වී ගියාක් මෙන් පෙනුණ අතර මහලු මඩමක මෙන් මඟුල්කපුවෙක් හතර මායිමකවත් දක්නට නොමැති විය.

මෙය යළිත් ඉලිප්පී ආවේ මාස තුනකට පමණ පසු නදෝරිස් කුඩයකුත් කිසිල්ලේ ගන්නාගෙන කෝකිලානේ වැට තුඹුල්ල පනිනු දුටු විටය.

"අන්න, නදෝරිස්කාරයා එනවා. ආයිත් කවුරු හරි ගැන කියන්ට වෙන්ට ඇති. මොනව ගෙනාවත් මනමාලයට ඕනෑ නැත්නම් අපි මොනවා කරන්නද? බලෙන් කරේ එල්ලන්නද?"

විටකින් පිරි, මයිනහමක් මෙන් ක්‍රියා කරමින් තුබූ හොකු දෙක නිසල කොට "ංආ" කියමින් කට කන දෙකම අයා අම්මා මා දෙස බැලුවාය.

"නදෝරිස් එනවයි කිව්වා"

"එහෙනම් වලව්වේ වැඩේටද දන්නෙ නෑ"

"අම්මගෙ හිතේ තියෙන්නෙ ඔය වලව්ව ගැනමයි. එයාට ඕනෑ නැත්නම් මොකටද ඔය තරම් පෙරැත්ත කරන්නෙ?"

"එහෙම පුළුවනැයි. වැඩිහිටියො ටිකක් බර කරලා කිව්වොත් කැමති වේවි."

අම්මා වැඩිහිටියන් යැයි කීවේ මටද? එසේ නම් ඈ එහි වරදත් මා පිට පටවන්නීද? මුණසිංහ උපාසක තැනගේ උපහැරණයකින් කියතොත් සේරම කුණු බේරුවල් බොක්කට!

"වාඩි වෙයන් මෙහෙන්වත්" කියමින් නදෝරිස් පැමිණි විට මම මා සිටි පුටුවෙන් නැඟිට එය ඔහුට දී ඇඳෙන් වාඩි වුණෙමි. නදෝරිස් පුටුවේ වාඩි නොවී මා සිටි ඇඳෙන්ම වාඩි විය. නදෝරිස් පැමිණි වේලේ සිට අම්මා ඔහුගේ කට දෙස බලා ගෙන ඉඳී. ඔහු තවමත් හරිබැරි ගැහෙයි.

"කොහොමද ඉතින්?" මම ඇසීමි.

"වැස්සැයි ඊයෙ මෙහාටත්?"

"බීරුම නම් තිබුණා. ඒ උණාට පොද ගැහුවා විතරයි."

"තුම්මාසෙකට විතර පස්සෙ ඊයෙ තමයි යන්තම් අපේ පළාතට පොළොවට දැනෙන්ට වැස්සෙ"

"අදත් හරිම ගිරිස්මයි මං හිතන හැටියට හවස්කර වහීවි."

"අපි පොඩි කාලෙ තාත්තලට පුළුවනි අහවල් දවසෙ වහිනවයි කියලා සුමානෙකට කලින් කියන්ට."

"හැබෑටම ඒක නේන්නම්. හරිම පුදුම වැඩේ!"

එවැනි පුළුවන්කමක් තුබූ අයෙකු මට සිහි කළ නොහැකිය. එවැනි ශක්තියක් ඔවුන්ට තිබුණේ යැයි සමහරුන් කියූ නිසා එය ඇත්තක්යැයි මටද සිතේ.

"මේක උන්නැහේ..... යම් යම් දේවල් දැනගන්ට මොළේට විතරක් නෙමෙයි පුළුවන්. මේ මොළේ නැති සත්තු කොහොමද ඕවා දැනගන්නෙ? දැන් බලන්න. ඔය මී මැස්සො ඉන්නව. කවුද උන්ට කියා දෙන්නෙ ඉස්සරහට වැහි කාලෙ එනව. දැන්ම මීපැණි රැස් කරලා තියාගන්ටයි කියලා." මේ සත්තුන්ගෙ ඉව දියුණු කරපුවහම ඒකෙන් ඔය ඥාන ශක්තියෙන් කරන දේවල්වලට වඩා ලොකු දේවල් කරනෑකි.

නදෝරිස් මේ ගැන කතා කරන්නට ගියහොත් අදින් ඉවර වන්නේ නැත. අනික් මිනිහෙකුට කට ගහන්නට වත් ඉඩ නොදී

ඔහු දිගින් දිගටම කියවාගෙන යයි. රාජසිංහ රජු කුළු මීමා මෙල්ල කළ තැන සිට රාවණා රජුගේ දඬුමොනරය දක්වා අද්භූත කතා ඔහු කටපාඩමෙන් කියවා ගෙන යයි. අතීතයට යන තරමට ඒවායේ ආශ්චර්යමත් බව අධික වෙයි. මොහු සමග යන්තම් වත් කරට කර සිටිය හැක්කේ මුණසිංහ උපාසක තැනට පමණකි. කුඩා කල ඇබිත්තයෙකු හැටියට විද්‍යෝදය පිරිවෙනේ ගත කළ ඔහු 'පුළකච්චන්නාගේ' කතාවේ සිට 'සාරසිරි පුරයට පාර පාදන හැම විට වේරගොඩ බණ්ඩා, ගෝරතර නිරයට පාර පාදන හැම විට වේරගොඩ බණ්ඩා' වූ තැන් දක්වා කතා කෑලි රාශියක් දනියි. මම සිය දහස් වරක් මේ කතා අසා ඇත්තෙමි. අලුත් පිට රසවත් වූ ඒවා දැන් පිළුණු වී ඇත.

"කාපන්කො බුලත් විටක් වත්" මම ඉලන්තව්ටුව ඔහුට ළං කෙළෙමි.

"අන්න හොඳ අදහස. ංඥා කරදමුංගුත් තියෙන්නෙ. අපේ පළාතෙ දැන් කරදමුංගු ඇටයක් බේතකටවත් හොයාගන්නට නෑ නෙ. වත්ත පුරා පඳුරු දදා වඳ කරගන්ට බැරුව හිටපු ජාතිය"

"කරදමුංගු නෙමෙයි අද ඉඟුරු පැළයක් කහ පැළයක් තියෙන්නෙ කීයෙන් කී තැනකද?"

"ඒක හැබෑව. සේරම කඩෙන් කඩෙන්. අනේ හැබෑටම රටකට ගිය කලක්! ඉස්සරහට ළමයිනුත් කඩෙන් ගනීවි!"

"ළමයි නෙමෙයි මනමාල මනමාලියොත් කඩෙන් ගන්න ගියදාට තමයි නදෝරිස්ට වදින්නෙ."

"කඩෙන් ගන්න බඩුවක් කී දවසකටද? නැතත් පොරොන්දම් බලලා ගේන මනමාලියක් ඒ වගේද උන්නැහෙ?"

"නදෝරිස්ට අද මේ පැත්තෙ එන්ට හිතුණෙ?" තව ටිකක් වල්පල් දෙඩීමෙන් අනතුරුව මම ප්‍රශ්න කෙළෙමි.

"මෙන්න මේ රංජිත් මහත්තයා පණිවිඩයක් කියන්ට කිව්වට" නන්දෝරිස් අප තුළ කුහුල ලියලවන ඉරියව්වකින් කීය.

"මොනව?"

"ඔව්"

"මොකක් ගැනද?"

"මේ පරස්තාවක් ගැන."

"වලව්වෙ එකද?" යි අම්මා වගා ප්‍රශ්න කළාය.

"නෑ මිරිස්වත්තෙන්. හොඳට සල්ලිය බිංගෙන් තියෙනව. ගුරුවරියක්. පවුලෙ තව ඉන්නෙ පිරිමි දෙන්නෙක් විතරයි" නදෝරිස් ඇ ගැන කළ විස්තරයට අනුව ඇට වඩා රුමත්, යහපත්, උගත් කාන්තාවක රංජිත්ට ලබාගත නොහැකිය. ඉවැද්ද මුදලින් දහදාහක් සහ ඉඩමකි. රංජිත් මිට පතුවූ බැවින් ඒ ගැන අපට දැන්වීමට නදෝරිස් එවා ඇත.

"ඇයි බං මේක හරිම හතර මිරි කතාවක් නෙ. ඊ දවල් මේ ගෙදර ඉන්න රංජිත්ට අපට මොකුත් කියන්න කෝල්කයො මොකටද?"

"නෑ ඉතින් උන්නැහෙ තවම මේවට කුලෑවියි නෙ වැඩිහිටියොත් එන්න එක එල්ලෙ කතා කරන්ට."

රංජිත්ගේ වැඩ කටයුතු එන්න එන්නම ගුප්ත වෙයි. එය ඔහුගේ සිත නොගනී. ඔහු පාසැල් ගියෙයෙකු හැටියට පැලපීමට කවම මේ පැමැත්තෙමි. ඔහු ඔහේ පැලපිලි දැල සිඳගෙන පනී. තවමත් රංජිත්ගේ සියලු වියහියදම් ඔා දරන බැවින් ඔහු එසේ නොකළ යුතු යැයි සිතේ. මිට කළ යුත්තේ කුමක්ද? නොතෙත් කල්පනා කළත් එය විසඳිය හැකි මගක් නොපෙනේ. ඔහු උගතෙක් හොඳට හිතාමතා වැඩ කරන්නෙක් අපේ ගෙදරට එළියක් එනෙයින් ඔහුට විරුද්ධ විය නොහැකිය. ක්‍රියා කිරීමේ අවස්ථාව පැමිණි කලහි අපි හැම දෙනාම රංජිත් විසින් දපනයෙහි ලනු ලබන්නෝ වෙමු.

"අපි කතා කරපුරවට කැමති නැත්නම් මේකවත් කෙරෙන්න එපායැ. එයාට හොඳ නම් අපි කැමතියි."

"හප්පා! මේකෙ අහන්න දෙයක් නෑ හරියට කිරි ගහට ඇන්නා වගෙ. මේ නදෝරිස් වැවක් තළොත් දන්නෙ නැද්ද?"

රංජිත්ගේ මනාලිය බැලීමට ගියේ මාත්, රංජිතුත්, ජෝන් ගුරුතුමාත් නදෝරිසුත්ය. ඔවුන්ගේ ගෙදර අන්ධකාර පොල්වත්තක් මැද පිහිටි, දිරා යන ලෙසක් පෙනෙන විශාල රට උළු ගෙයකි. පාරේ සිට සම බිම මැදින් ගෙදර දක්වා සමාන්තරව දිවෙන රතු පස් මඟ වුණු ඇඹිලි වැනි පාරවල් දෙකක් විය. මැදින් නිල්වන් පඟ පටියක් ඉහිරි වන සේ මේ ඇඹිලි සෑදී තිබුණේ කරන්න රෝදවලිනි.

ගේ ඉදිරිපිට කොළ කැඩී ගිය විශාල පොල් ගොවවල් දෙකක් විය. අමුව ගසාගත් මිනිස්සු දෙතුන් දෙනෙක් ඒවා පසකින් සිට පොල් ලෙලි ගසමින් සිටියහ.

ගෙයි ඉදිරිපැත්තේ වම් පසින් කාමරයක් පිහිටි අතර ඉණිරි කොටස තනි දිග ආලින්දයක් විය. එහි දෙකෙළවර බිත්තිවලට අල්ලා කුලුනු දෙකක්ද ඊට යාබදව තවත් රවුම් කුලුනක් බැඳින්ද විය. එසේම ඉස්තෝප්පුවේ හරි මැදද උඩින් සහ යටින් එකිනෙකට යා වූ කුලුනු දෙකක් විය.

අප පිළිගැනීමට මුලින්ම පැමිණියේ තුන්කුලු වී ගිය මහල්ලෙකුත් මැණැල්ලකුත්ය. ඉන් පසු, ඔට අඩි හතරක් පහත් පඟණ වූ මැදිවියේ පිරිමියෙක් පැමිණ අපට ආචාර කෙළේය.

ඔවුන් කවුරුන් දැයි නෝරා බේරා ගැනීම දුෂ්කර වූ බැවින් ඔහ නදෝරිස්ට ළං වී ප්‍රශ්න කෙළෙමි. ඔහු කී හැටියට ඒ මනාලියගේ දෙමව්පියනුත් සහෝදරයෙකුත්ය. මනාලිය තවර තත්වයේ වුවත ගුයි දැන ගැනීමේ කුතුහලය මේ නිසා වඩාත් බලවත් වෙයි.

අප කතා කරමින් සිටින අතර වරින් වර ගෙතුළ ගැහැනු එහෙන් මෙහෙන් එමින් කර කර අප දෙස බලමින් ඔබ මොබ යති. ස්වල්ප වේලාවකට පසු අවුරුදු හතළිහක් පමණ වයසැති තරබාරු ගැහැනියක් රසකැවිලි බන්දේසියකුත් රැගෙන ගල්කලනයක් ගමන් කරන්නාක් මෙන් ඇවිත් එය රංජිත්ට ඇල්ලුවාය. මිනමාලි ඇ විය යුතුය.

රංජිත් මේ කරගන්නට යන්නේ කුමක්ද? මනාලිය ඔටත් වඩා වැඩිමල් යැයි සිතේ. වයස හා මිහත හැර අන් කිසිවක් ඇට නැත. ඇගේ රූපය රූපයක් නැතිකමය. රංජිත්ගේ මුහුණේ නම් බලාපොරොත්තු සුන් වූ ලක්ෂණ කිසිත් නැත. ඇවැදි ගතුදෙනු පිළිබඳව මනාලියගේ පක්ෂයෙන් සමග සාකච්ඡා කරන ලද්දේ ජෝන් ගුරුතුමාය. ඔට මේවා ගැන අවබෝධයක් නැති නිසා අපි ඔහුට කලින්ම ඒ ගැන උපදෙස් දී තිබුණෙමු. වෙනත් මනාලයන් මෙන් නොව දුරින් සිට රංජිත්ද වරින් වර ඊට සහභාගි විය, ඔට නම් සිතුණේ යම් හෙයකින් මේ විවාහය සිදු වුවහොත් ඔවුන් දෙදෙනා කලකෝලාහල කරගෙන දෙතුන් මසකින්ම එය තවාකරපල් වනු ඇත යන්නය.

VI

විවාහයෙන් පසු රංජිත් වත්තේ අලුතෙන් සාදන ලද ගෙයි පදිංචි විය. මඟුල ගන්නා ලද්දේද එහිමය. එය ඉතා චාමෙට හැකි තරම් වියදම් පිරිමසාගෙන කරන ලද්දක් විය. "මේවා මේ බොරු වැඩ. නිස්කාරණ වියදම් කරන්න හොඳ නෑ. චාරිත්‍රත් පවත්වන්න ඕනෑ නිසා උත්සවයක් ගන්නව." ඔහු කිහිප වරක්ම කියා තිබිණ. මේ නිසා ආරාධනා කරන ලද්දේ යමක් කමක් ඇති ස්වල්ප දෙනෙකුට පමණකි. ගෙයි ඉදිරිපසින් සුදු රෙද්දක් එලූ ටිපෝවක් මත කවර මිටියකුත් නූලකින් ටිපෝ කකුලක බඳින ලද පැන්සලකුත් විය. කා බී සන්තර්පණය වී යන තැනැත්තෙක් එතනට අවුත් කවරයක් ගෙන පිට නම ලියා එය මුල්ලකට ගෙන ගොස් කාටවත් නොපෙනෙන පරිදි එහි මුදලක් බහා ලයි. අනතුරුව කෙළ ගා එය අලවා රංජිත්ට ආචාර කරන අතින්ම එය ඔහුගේ මිට මොළවයි. එය මිරිකාගන්නා රංජිත් මිට පිරී ගිය කල්හි කාමරය ඇතුළට යයි. සමහරෙකු අතින් ඔහු මුදල් 'උදුරා' ගත්තේ 'අනේ මොන තෑගිද? ටිකක් සන්තෝෂ වෙලා යන්ට මිස සල්ලි ගන්න කිව්වා නෙමෙයි" පවසමිනි.

මඟුල් ගෙදර පැවති දින කිහිපය තුළ මම එහි නතර වී ඉතා මහන්සියෙන් වැඩ කළෙමි. සනා දැන් යළිත් රංජිත් සමග මිත්‍ර වී ඇත. ඔවුහු මුළු පවුල පිටින් අවුත් මඟුල් ගෙදර වැඩ

කටයුතු කරති. පරණ තරහ මරහවල ලකුණකුදු නැත. රතීගේ දක්ෂපක්ෂකම් මා පළමුවැනි වරට ප්‍රත්‍යක්ෂ කෙළේ එදිනය. ඈ දුව පැන වැඩ කෙළේ මී මැස්සියක මෙනි. අලුත් ඇඳුම් ඇඳ සිටියත් ළමයි නම් වෙනදා මෙන්ම නොහික්මුණු ලෙස දුවති. පනිති. කති. බොති. මා මුණ ගැසෙන විට ඔවුන් හැම දෙනාම මග හැර යන්නේ නාඳුනන්නෙකු හමු වූ කලක මෙනි.

මුළු දවල් කාලයම එහි වැඩ කොට රෑ බෝ වී නිදා ගැනීමට කෝකිලානට එන නමුත් එයට අරක් ගෙන ඇති පාළුව දකින්නට ආලෝකයක් නොවෙයි. ඊට විවේකයත් ආලෝකයත් ලැබුණේ මඟුලෙන් දෙතුන් දිනකට පසුවය. එදා වේලාසනින් ගෙදර පැමිණි මම ඉස්තෝප්පුවට වී ගේ දෙස බලා සිටියෙමි. එය, අම්බලමක් සේ පාළුය. අම්මා මටත් කලින් පැමිණ ඉස්තෝප්පුවේ එක් මුල්ලක සිටී. මඟුල් ගෙදරදී වුවත් ඈ සිටියේ පැත්තකය. වයසක අඳුනන ගැහැනු කෙනෙකු පැමිණි විට පමණක් 'කෝ අම්මා?' කියා ඈ සොයා ගොස් වචනයක් දෙකක් කතා කර ගියාය.

රංජිත් කොතරම් ලෝභියෙකු වුවත් ඔහුට දරුවෙකුට පරිද්දෙන් සැලකීම මට සතුටක් විය. ඔහු දැන් නිදහසේ ගොස් ඔහුගේම කුඩුව තනාගෙන සිටී. එහෙයින් ඒ සතුටද ගුහාවක් වැනි මේ ගේ හැර දමා ගොස් ඇත. එදිරිසූරිය ඉස්කෝලේ මහත්තයා මෙන් තවම කිලිටි වැරහැලි අඳිනත් ඔහු මින් පසු වාසය කරනු ඇත්තේ අර මාලිගාවෙහිය. මේ ගැන සිතන විට මට ඇති වන්නේ කේන්තියකි. කේන්තිය ඉවත් වී යන්නේ කනගාටුවෙන් තෙරපුණු රංජිත්ගේ මුහුණ මතක් වන කල්හිය.

අම්මා තවමත් අමාරුවෙන් හැරමිටිය බිම ඇන ඇන සනාගේ ගෙදරටද යයි. රතී කෙරේ ඇගේ තිබූ විරුද්ධත්වයේ ඉදුණු නැනක් පවා සොයා ගත නොහැකිය. දැන් ඔවුහු පවුලේ අය මෙන් සාමදානයෙන් සිටිති. කෑම ඉවීමෙන් පසුව ඔවුන්ගේ ගෙදරට ගියත් සමහරදාට අම්මා ගෙදර එන්නේ එහිදී කෑම ගැනීමෙන් ඉක්බිතිවය. රතීටත් වැඩියෙන් ගිය වේලේ පටන් ඇගේ දැවටෙන කෙලිකොල්ලන්ගෙන් ඇයට කෑම නොකා ඒමට ඉඩ ලැබෙන්නේ නැත.

කාලයක් ගත වී ඇතත් තවමත් අම්මා රංජිත්ගේ ගෙට යන්නේ පස්සා දොරිනි. ඈ කවදාවත් එහි ඉදිරිපසට නොයයි. ඒ ඇගේම තෝරාගැන්ම පරිදිය. කුස්සියට යන අම්මා මෙහෙකාර ගැහැනියත් සමග ටික වේලාවක් කතා කරමින් ඉඳියි. ඈ ඔවුන් සමග ඉඳ ගන්නේද මිටි බංකුව නැත්නම් හිරමනා කොටය මතය. රංජිත්ගේ බිරිඳ මෙහෙකාරියන් ලවා අම්මාට බතින් බුලතින් සංග්‍රහ කරන නමුත් ඈත් සමග වැඩි භජනයකට නොඑයි. ඈ කා සමගවත් වැඩිපුර කතා බස් නොකරන්නියකි.

"රංජිත්ගෙ පවුල..... ඔහෙ නෑ කා එක්ක වත් වැඩිපුර කතාබහක්. බෝනික්කා තිබ්බා වාගෙ පුටුව උඩ වාඩි වෙලා ඉන්නව මිසක. අනේ මන්දා ඔහොම කොහොමද ඉන්නෙ කියලා" අම්මා දවසක මුහුණ මා දෙසට දික් කර ඇද පැද කියයි. මේ හා සම්බන්ධ අදහසක් ගළපා ගැනීමට අවශ්‍ය වචන නැතිකමින් මම පෙළෙමි.

"ඉස්කෝලෙ නෝනා නෑ නෙ කා එක්කවත් වැඩි බජනයක්"

"අපෝ ආඩම්බරකමට කා එක්ක වත් හිනා වෙන්නෙවත් නෑ."

"උඩුමහල් තලයෙන් බැහැපු ගමන්ම නේ."

"මූසලකමක තරම නෙ" මේ ආදි වශයෙන් වෙනත් ගැහැනුන් හා මිනිසුන්ද ඈ ගැන කියනු නිතර අසන්නට ලැබේ.

"ඉස්කෝලෙ මහත්තයටම කියලා මවාපු නෝනා. හරියට ජාඩියට මූඩිය වාගෙ" සමහරු ඊට රංජිත්ද ඈඳා ගනිති.

"කොහොඹ ගහට ඔබින්නෙ කරවිල වැලක්මයි" එවිට තවත් කෙනෙක් කියයි.

අම්මාගේ තත්වය යළිත් ශීඝ්‍ර ලෙස ගිලා බසින්නට පටන් ගත්තේ මේ කාලයේදීය. ඇගේ අත පය දැන් ඈට වලංගු නැත. වාතාබාධ ගැන ප්‍රසිද්ධ පරණගම වෙදාගෙන් ඈ නොකඩවා බෙහෙත් ගන්නේ මාස ගණනක සිටය. මා අම්මා එහි කැඳවා ගෙන ගියේ ඇය ඔහුට පෙන්වීම හොඳ යැයි බොහෝ දෙනෙකු කී බැවිනි. එසේ වෙතත් පිට වෙදෙකුගෙන් පමණක් බෙහෙත් ගෙන ඈ තෘප්තියට පත් නොවන්නීය. ඒ නිසා වරින් වර

සිඤ්ඤෙදා වෙදරාලගෙන්ද බෙත් ගැනීමට සිදු විය. ඔහු ඇයට බෙහෙතක් දෙන්නේ පැරණි කයිකතන්දරද කීපයක් මතක් කිරීමෙන් ඉක්බිතිවය. "උඹට නම් ඉතින් මොකද බං. යෝදයො වාගෙ පුත්තු තුන් දෙනෙක් වට කරගෙන ඉන්න කල්" ඇතැම් විටක ඔහු කියයි. "අනේ ඇස්වහක් කටවහක් නෑ වෙද මහත්තයො උන් නොහිටියා නම් මං වළලපු තැන දැන් ගසුත් වැවිලා" ඇගේ වචනවලින් කෙළෙහි ගුණ ගලා හැළෙයි" මෙවිට ඈ තරමක සුවයක් ලබන නමුත් දින දෙක තුනකට පසු පරණ තත්වයටම නැත්නම් ඊටත් පහළට බසින්නීය.

ඈ කොර වී පණ අදින සතෙකු මෙන් ගෙතුළ වැටුණ දින මම බොහෝ වේලා ඒ ගැන කල්පනා කෙළෙමි. අම්මාට කළ යුත්තේ කුමක්දැයි මට සිතාගත නොහැකිය. බොහෝ වේලාවක් කල්පනා කිරීමෙන් පසු බත් ටික උයා හාල්මැස්සන් හොද්දත් සමග ඇගේ කෑම ටික ළඟට ගෙන ගොස් දුනිමි. එය කා අවසන් වූ විට ඉඳුල් පිඟානත් රැගෙන නැඟිටීමට උත්සාහ කළ නමුත් ඈ ආපසු එතැනම වැටුණාය. මෙහෙයින් එයද ගෙන ගොස් සෝදා දැමීමට මට සිදු විය. "අනේ පුතේ උඹට ඕවා කළ හැකිද?"යි ඈ කඳුළු පිරි දෙනෙතින් මා දෙස බැගෑපත් ලෙස බලමින් ඇසුවාය.

අම්මාගේ ශරීරය මිනිස් සමක් ඔතන ලද ඇට සැකිල්ලක් වැනිය. ඒ තුළින් මස් ලේ ගිලිහී ගොස් ඇත. අත් පා දර කෝටු වැනිය.

මුලදී මෙබඳු අවස්ථාවල මා තුළ ඇති වූයේ බලවත් අනුකම්පාවකි. එය කෙමෙන් නොසන්සුන් කෝපයකට හැරී එයි. කෝපය ඇති වන්නේ තනිකරම නොවේ. එය අසීමිත අනුකම්පාව හා මිශ්‍ර වූ කෝපයකි. කෝපය ඇත්තේ මා ගැනම යැයි සිතේ. ඇගේ මළමූත්‍ර පවා ගෙන ගොස් දැමිය යුත්තේ මාය. මා ඒ කරන විට අම්මාගේ දෑසින් කඳුළු කඩා හැලෙයි. ඊට මුලදී මා තුළ ඇති වූ මහත් පිළිකුල නොසිතූ තරම් ඉක්මනට ක්ෂය විය. ඒ හැම විටම මාගේ මුළු සිරුර ඉවසුම් නොදෙන ආනුකම්පික කේන්තියකින් කෙවෙන්නට ගනී. සියලු කැත කුණු අතගාමින් කන්ට බොන්ට දී අපේ අත පය දැඩි කොට ලොකු මහත් කරන ලද්දේ අම්මා විසිනි. එවන් අම්මා වෙනුවෙන් අපට මීට වැඩි යමක් නොකළ හැක්කේ ඇයි.

"අරූ අම්මව ගෙදර දාගෙන මරන්ට හදනව"යි කඩේදී සනා කියූ බවක්ද මේ අතර ආරංචි විය. "ඔය කරදර නැතුව උන්දැව ඉස්පිරිතාලෙට ඇරිය හැකි නෙ"යි ඒ ආරංචිය කියූ මේලිස් මගේ ගැනවිල්ලට සවන් දීමෙන් පසු යෝජනා කෙළේය. එය හොඳ අදහසකැයි මට සිතුණේ නිමේෂයකට පමණි. අම්මාත් මාත් පිළිබඳ අතීත සිද්ධීන් රාශියක් හතර වටේ වූ ඈත ලෝකවලින් අවුත් මා වටා සිට ගති. ඒ සියල්ලෙහි අම්මා මට ආදරයෙන් සලකයි. තාත්තා මට වේවැලකින් තැළූ දිනක මම ඉස්තෝප්පුවේ මුල්ලක ඇඳූ කඳුළෙන්ම වැටී නිදා ගතිමි. රාත්‍රී මට ඇහැරෙන විට මා ගමන් කරමින් සිටියේ ආකාශයෙනි. මා ආකාශයෙන් ගමන් කරනවා නොව අම්මා මා ඔසවාගෙන යන බව අවබෝධ කර ගැනීමට වැඩි වේලා ගත වූයේ නැත. මම නිදා ගත් ලෙසින්ම සිටියෙමි. ඈ මා ගෙතුළ සතප්වා සිරී ඇති තැන්වල තෙල් ගා පිරිමැද්දාය. එදා රෑ ඈ නිදා ගත්තේද මා තුරුලු කරගෙනය. අම්මාට නැති බැරි කාලයේදී සැලකිලිවල පැත්ත මාරු විය යුතු නොවේද?

"ඔකුන් එකෙකුටවත් බැරි වුණාට අපේ අම්මාට සලකන්නට මට පුළුවනි. ගස් ගල් වගෙ පුත්තු තුන් දෙනෙකුයි දුවකයි හදලා උන්දැට පුළුවන්ද කාත් කවුරුත් නැති කෙනෙක් වගෙ ඉස්පිරිතාලෙ මැරෙන්ට දෙන්ට?"යි සිතුවිලි කටුව බිඳ ගෙන එළියට පනිමින් මම මේලිස්ට සැර වුණෙමි. එදින මම ඉතා උනන්දුවෙන් අම්මාට සාත්තු සප්පායම් කෙළෙමි. මගේ සිතට සතුටක්ද දැනේ. කළගුණ සැලකීමෙන් ලැබෙන තෘප්තිය මට ඇත.

පසුවදා වන විට, ඒ පුරවාගත් ධෛර්ය කාන්දු වී ගොස් පැරණි කඩතොලු මතු වෙයි. අම්මාට අවශ්‍ය දෑ පවා මා ළඟට ගෙනවුත් දෙන්නේ සෙසු දූ පුතුන් ගැන සිතින් මුමුණමිනි. මේ වදකරදර මට තනිව විඳිය නොහැකිය. මේලිස් කියූ පරිදි ඈ ඉස්පිරිතාලයටවත් පිටත් කළ යුතුය. මා තුළ පහළ වන මේ මෘග චේතනා මැඩගෙන ඊළඟ මොහොතේ ශාන්ත චේතනා පහළ වෙයි. ඉස්පිරිතාලයට ගොස් දැමුවොත් ඈට කොතරම් දුකක් හිතේවිද? අම්මාට මා නැතුව සිටිය හැකිද? මට අම්මා නැතුව සිටිය හැකිද? මිනිසුන් දරුවන් තනන්නේ මේ ඵලය භුක්ති විඳීමටද? තනිකඩ ජීවිතය නිසා මට නුහුරු නුපුරුදු

වෙතත් මේවා මනුෂ්‍යයාට ආගන්තුක දේවල් නොවේ. ප්‍රශ්න එන විට එන්නේ ගස් ගල් පෙරළාගෙන යන විලාසයකින් වුවත් ඔවුහු ඒ සියලු දෙයට මුහුණ දෙමින් ජීවිතය ගෙන යති. රංජිත් පවුල්කාරයෙකි. මේ අතින් බලන විට ගිහි ජීවිතයේ ගැටලු ගැන මට වඩා පළපුරුද්දක් ඔහුට තිබිය හැකිය. ඒ නිසා ඔහු හමු වී කතාබස් කළ යුතුය.

මා යන විට රංජිත් පුස්කොළ පතක් දිග හැරගෙන ඒ දෙස ඕනෑකමෙන් බලමින් සිටියේය. එය කාගේ හෝ කේන්දරයක් විය යුතුය.

"අම්මාට මං හිතන හැටියට හුඟක් අමාරුයි. තව දවස් දෙක තුනකට වඩා ජීවත් වෙන එකක් නෑ"යි මම රංජිත් හමුව කීවෙමි. ඔහුගේ මුහුණ, බලා සිටියදීම වලාකුළකින් වැසී ගියේය. එසේ වූයේ ශෝකයකින් නොව කරදරයක් කිරීමට පැමිණ ඇතැයි සිතූ කලක මෙනි.

"ංආ, ඇන් මට අර පොඩි ළමයව දොස්තර ළඟට එක්ක යන්ට තියෙනව. මම දවල්ට එන්නම්කො බලන්ට."

"මේක හරිම අපල කාලයක්!" ඔහු කේන්දරය අකුළමින් නැවතත් කීය.

'ලෙඩට දුකට බලලා දරුවො හැදුවයින් පස්සෙ දෙමවුපියන්ට සලකන හැටි'යි සිතින් කියමින් මම ආපසු පැමිණියෙමි. කුඩා කල මෙන් රංජිත්ගේ කතෙන් ඇද මට අවශ්‍ය දේ කරවිය හැකි නම්! මීට මඳ වේලාවකට පසු රංජිත් දරුවෙකුත් වඩා ගෙන පාර පැත්තට යනු පෙනිණ. වඩාගෙන යනු ලැබූවත් දරුවා හිස ඔසවා වටපිට බලමිනි ගියේ. කුඩා කල අප අම්මාගේ කරපිටින් වෙද ගෙදර ගියේත් මේ ආකාරයට නොවේද?

පැය දෙකකට පමණ පසු රංජිත් එන විට අම්මා පැදුර මත වැතිරී කෙඳිරි ගාමින් සිටියාය. දවල් වුවත් ගෙතුළ තරමක් අඳුරුය. ඔහු ඈ වෙත නැඹුරු වී "අම්මේ..... අම්මේ.... අම්මේ"යි දෙතුන් වරක් හයියෙන් කතා කෙළේය.

"ංඈ" අම්මාගේ පිළිතුරද දිරා ගොස් ඇත. එය කෙඳිරීමත් සමග මිශ්‍ර වී පිට වූයේ ඉතා හෙමිනි.

"මොකද අමාරුව?"

"මොකුත් නෑ" ඈට හිස එසවීමට පවා නුපුළුවන.

"මොනවද ඕනෑ?"

"මොකුත් එපා."

"බේතක් ගන්ට යමුද දොස්තර ළඟට?"

"එපා."

එය රංජිත්ට සුදුසු පිළිතුරක් විය. ඔහු ඈ වෙතින් නැඟිට "ඔය, ඒකත් එපාලු. පොඩි ළමයෙක් නම් බලෙන් උස්සා ගෙන හරි යන්ට බැරියැ. මොනව කරන්ටද මන්දා" කියමින් ඔහු එළියට ආවේය.

"ඔය එපා කියන්නෙ අපි කරදර වෙනවට, කොහොම හරි දොස්තර බේත් ටිකක් වැටුණොත් නම් හොඳයි."

"මේවා මේ වයසට ඇති වෙන අමාරු. දොස්තරලට පෙන්නුවත් ඒ ගොල්ල උණත් මොනව කරන්ටද? ඔය ඇස්ප්‍රෝ පෙත්තක් කුඩු කරලා දේවි. කුඩු කරලා ඔතලා දෙන පෙත්තට විසි තිස් ගුණයක් වැඩිපුර අය කරනවා. නිකම් අපේ හිත හැදෙන එක විතරයි. දොස්තරගෙ මඩිය තර වෙනවා මිස ලෙඩාට ඒකෙන් පලක් නෑ" ඔහු එළියට එන අතර ඇඳ සිටි අත් දිග මේස් බැනියමට උඩින් දමා තිබූ සාළුව එක් උරහිසකින් අනික් උරහිසට මාරු කරමින් කීය. "..... අයියටත් මේ දවස්වල හරි කරදර ඇති නේද?"

"ඒක නේන්නම්. බේත් හදන්ටයි, සාත්තු සප්පායම් කරන්ටයි ගියහම දවස ගෙවෙනව. කන්ට ටික උයලා දෙන්නවත් වෙලාවක් නෑ."

"කන්ට ටික නම් මේ දවස් ටිකට එහෙන්වත් එවන්ට බැරියැයි? එහෙත් අර දරුවට සනීප නැතුව මෙතෙකැයි කියලා නෑ කරදරේ."

"නංගිටවත් ටික දවසකට ඇවිත් ඉන්ට කියනවද මන්දන්නැ."

"ඔව් හැබෑට. අක්කට ටික දවසකට ඇවිත් ඉන්ට බැරියැ? මොනවයින් කියලා කරදරයක් තියෙනවටද?" මැස්සෙකු දෙසට පනින හූනෙකු මෙන් ඔහු ඒ වෙත පැන්නේය.

රංජිත්, කියූ පරිදි ඔවුන්ගේ ගෙදරින් දිවා රාත්‍රී කෑම එවන්නට විය. මගේ කෑම ප්‍රශ්නය විසඳීම ලෙඩාට

වගතුවක් ඇති නොකෙළේය. රංජිත්ද ඊට පසු පැන්න පළාතක ආවේ නැත. එහෙයින් දෙදිනකට පසු මම නංගී හමුවන්ට ගියෙමි. වහාම ජීනසේනට පණිවිඩයක් යවා ගෙන්වූ නංගී ඔහුට ගෙදර ඉන්ට කියා එවේලේම මා සමග කෝකිලානට පිටත් වූවාය.

"අම්මට හොඳටම සනීප නැතිලු. මම ගිහින් දවසකින් දෙකකින් එන්නම්. එතකල් ළමයි ටික හොඳට බලාගන්න. පොඩි එකාට වෙලාවට කන්ට ටික දෙන්න ඕනෑ. වැඩිය දුව ඇවිදින්ට දෙන්ට එපා. උණක් හෙම්බිරිස්සාවක් හැදුණොත් සොපියාට හරි කියලා ඉඟුරු කොත්තමල්ලි ටිකක් තම්බවලා දෙන්න ඕනෑ." පිටත් වීමට කලින් ඈ ජීනසේනට යාංහැල්ලක් කියවාගෙන ගියාය. මිනිසුන්ට අප හිතනවාට වඩා ගිහිගෙයි කම්කටොලු ඇතැයි මට එවේලේම සිතිණ.

නංගී කෝකිලානට පැමිණීම විශාල සහනයක් විය. ඈ පළමුව අම්මා හෙමින් ඔසොවා සාලයට ගෙනවුත් හාන්සි කරවා මුළු කාමරයම පිරිසිදු කොට රංජිත්ගේ ගෙදරට ගොස් සෝපා ඇඳක් ගෙනවුත් ඈ එහි තැබුවාය. ඉන් පසු මුළු ගෙයත් මිදුලත් ඇමද ලූවාය. අම්මාගේත් මගේත් කිලිටි ඇඳුම් සියල්ල සෝදා අව්වේ දැම්මාය. අම්මාට පමණක් නොව මටත් මුළු ගෙටත් නව පණක් ලැබුණාක් මෙන් දැනිණ. ගැහැනු අතක් වදින හැම දෙයක්ම ප්‍රබෝධමත් වී එන්නේ මොන තරම් අපූරුවට දැයි සංවේගය මිශ්‍ර හැඟීමක් එදා මට ඇති විය.

නංගී පැමිණි දින රංජිත් නැවතත් අම්මා බැලීමට පැමිණියේය. එදා ඔහු අප දෙදෙනාටම කෑම එවූ නමුත් "මොනවටද කරදර වෙන්නෙ? කෑම ටික උයා ගන්ට බැරියැ"යි යන නංගීගේ කටින් ගිලිහුණු වචනය ගෙන ඉන් පසු එය නතර කෙළේය. අම්මා බැලීමට පැමිණි දෙතුන් වරකම ඔහුද කෑම කෑවේ අපේ ගෙදරිනි. රංජිත් කෑම ටික කන්නේත් ශෝකයෙන් මුහුණ බර කරගෙන හතර වටින් කරදරවලින් තෙරපෙන්නාක් මෙන් කල්පනා කරමින් හෙමිහිටය.

නංගී පැමිණි පසු අම්මා දශම කිහිපයක සුවයක් ලබා එතැනම නතර වූවාය. ඇගේ අසනීපය හෝ දුබලකම එයින් ඉහළට හෝ පහළට නොයයි. නංගීගේ උනන්දුව නම් කෙමෙන් අඩු වී යන්නාක් මෙන් පෙනේ. ඈ සිටි දෙතුන් දිනට ජීනසේන

දෙවියන්ගේ පැමිණීම ඇ: පමණ මුණු මුණු හා ආරසු ගියේය. දෙවැනි වර මඳු ගිය දිනට පසුදා උදේ ඇ ඇඳ තැළදෙනෙන පමණක් යන්නට මෙන් සූදානම් වූවාය.-

"අම්මට ගුන් නරකේ සනීපයි නෙ. ළමයි ඉස්කෝලෙ යවන්නත් විදිහක් නෑ. කුඩුරු වැවත් තවම ඉවර නැතිලු. මං තව දවසකින් දෙකකින් එන්නම්කො"යි ඇ ඉස්කෝප්පුවට අවුත් කීවාය. "මට මා එපායි කියන්නේ කෙසේද?" අප කාටත් උසුලා ගෙන යෑමට කරදර තොදියක් තිබේ. ඇගේ තොදිය කිම කලා ඔබේ තොදිය උසුලාගෙන යන්නෑයි ඇයට කීමට මට නුපුළුවන. ඔබ තරණ අපායටම වැටුණෙමි.

හාමි යළිත් කෝකිලානට පැමිණියේ මින් දෙසතියකට පසු අම්මාගේ මරණය දන්වා යැවූ පණිවිඩය ලත් තල්හිය. ඔහු හඬ දෙකකට ඇතින් අල්ලියවන්නේ සුදුපළක සිට සහා ආවේ ඇය පැමිණ දෙතැයකට පමණ පසුවය. මරණය දැනගත් පසුවත් ඔහු සුදුව අවසන් වන තුරු සෙල්ලම් කළ බව පණිවිඩය ගෙන ගිය මෙලිස් කීය. සහා කෝකිලානට එන විට හොඳටම සීතන්ව සිටියේය. ඔහු පැමිණි බව දැනගත් විට රෙජිත් දරුවෙක් පැමිණියහ.

තාත්තාගේ මරණයේදී මෙන් අම්මාගේ මරණයේදී උනන්දුවෙන් කටයුතු කිරීමට කිසිවෙක් ඉදිරිපත් නොවීය. රුගෙයින් කිසල්ල කළ යුතු වූයේ මාය. ලලිතා හා ඇගේ සැමියා අවුත් එක දිගට උදවු නොවූයේ නම් කොහෙත් වැඩ අතපසු වනු ඇත. තාත්තාගේ මරණයේදී මුදල් පුංචි දරුවෙක් විය. තවුරුත් මේ පුංචි දරුවා ගැන තැකීමක් නැතිව වැඩ කළහ. දැන් ඔහු බලසම්පන්න වැදගත් පුරුෂයෙකැයි සිතේ. තවුරුත් වැඩ කෙළේත් ඔහු පෙනෙන්නට සිටියහොත් ඔහු දෙස බල බලාය. මා ළඟ තිබූ හැම මුදලක්ම වියදම් කොට මුදල් නැති බව දී විට රුජිත් මට මුදල් දුන්නේය. සහාට නම් අසල්වැසියෙකුගේ මරණයක් මෙයක් අතර වෙනසක් නොවීය. වෙනසකට ඇති වූයේ ඔහුගේ සුදු පොළුන්, සුරාපොළුන් ටික දිනකට අල්ලියවන්නෙන් කෝකිලානට මාරුවීම පමණකි. රෙජි හා ළමයි ඔහන්සි වී වැඩ කළ නමුත් මා සමග කතාබහ කෙළේ පිට අය මෙනි. මිනිය වැළලීමෙන් දින දෙක තුනකට පසු යළිත් එය වියළී ගියේය.

3

අවුරුදු කාලය ළං වන බව මුලින්ම ප්‍රකාශ වූයේ එරබදු ගස්වලිනි. කොළ හැලී ගිය එරබදු ගස් ගිහි ගෙයි ආශ්‍රයක් අත හැර ගොස් මාණවුවන් සමූහයක් පරිද්දෙන් ලේ පැහැ වත් මල් පොකුරුවලින් ශාන්ත ලෙස වැඩී යයි. ළමයි ඒ දෙස බලා "අවුරුද්දත් කිට්ටු කිට්ටු - එරබදු මල් පොට්ටු පොට්ටු" යැයි කියති. සෙසු ගස්වැල්ද පේවලින් හෝ ගෙඩිවලින් බර වී ඇත. ඒවා ගැහැනු මිනිසුන්ට ආරාධනා කරන්නාක් මෙන් මඳ සුළඟේ සෙලවෙයි. මීළඟට ඉදහිට අසන්නට ලැබෙන කොටුලන්ගේ 'කූහු' නාදය කෙමෙන් දැඩි වෙයි. අවට ගෙවල්වල එක දෙක ඉද හිට පන්තු වුණ රතිඳුපා කරල දෙක බැගින් එක දිගට පුපුරා යයි.

රතිඳුපා කරල් පුපුරන විට දැනෙන්නේ ඒවා ඔබේ පපුව තෙක තමා පුපුරුවන තල්හි මෙන් ගැස්මක් සහිත වේදනාවකි. එය මා වර්තමානයෙන් උලුප්පාගෙන ගොස් අතීතය නවැති පාතාල ලෝකයෙහි හෙළයි. පාතාල ලෝකය. එහි සිටින තාක් සුව රළුවන නමුත් ඉන් බැහැර වූ විට වේදනා දනවනසුලුය.

මිනිස්සු අඹුදරුවන් හා එක් වී අවුරුදු කන්නට සැරසෙති. අදුහු එකිනෙකාට ආදර කරුණාව දන්වති. මෙය වඩාත්

උත්සවයටම පෙනෙන්නේ අවුරුදු සමයේදීය. තාත්තා අඹුදරුවන්ට අලුත් රෙදිපිළි හොවුන් දෙයි. කුඩා දරුදැරියෝ සුපිරියක්ම මුලන් දී වදිති. සුදති. සුදුනියෝ මවුන්ගේ හුරතල් බල බලා ලුති වෙති. පසුව වෙනු එපට ඉද තති. කොති. විනෝද වෙති. මෙසේ ලුහුණුවුන්ගේ අතරට පහසුවෙන් විහිදී යන ඇඟලුම්කමක් නැත්තේ මට පමණකි. මට දැනෙන පාළුව, තනි බව ඉවසා සිටිය නොහැකි තරමිය. මා අතීතයට පලා යන්නේ එතැනිය.

එකල අප අවුරුදු දිනය එන තුරු පසු වන්නේ මහත් බලාපොරොත්තුවකිනි. එදා හිමිදිරියෙන්ම නැඟිට මුහුණ සෝදා ගන්නා අපට අම්මා පෙට්ටගමෙන් අලුත් ඇඳුම් ගෙන දෙයි. අප ඒවා ඇඳගන්නේ ගේ පුරා හිනා වගුරුවමිනි. ඉන් පසු වෙනදා නැති තරම් සාදානයකින් කජු කෙළියෙහි නෝ ගුඩු කෙළියෙහි යෙදෙමු. මහත් වන හැම විටකම දුවගෙන ගොස් කෑම සඳහා අම්මා කලින්ම කැමි දෙනාටම කැවුම්, කොකිස්, කෙසෙල් ගෙඩි, අන්දලා ආදිය වෙන් කර දී ඇත. මේවා වෙන වෙනම කුඩා පුරිවලට බහා රෙදි කවකින් කට බැඳ දුමේ එත් මුල්ලක තැන්පත් වේ. දිරිය නොහගසයත් ඇති කල්හි අම්මාද වරින් වර මහ පුරිවියෙන් කැවිලි ගෙන අපට සංග්‍රහ කරයි. අම්මා විසින් දෙන ලද කැවුමක් අත මිට මොළවා ඊක ඊක හපන විට ගෙඩි ගැහෙන සත්කෙන් හොරේ අනු වෙයි. එවිට තංගීන් මල්ලිලාත් එක පොදියට අම්මා වෙත දුව යති. ඔවුන්ගේද අත කට පිරී යයි. වෙන යමක් නැතත්, එළියේ ලිප් බැඳ තේ උණු කිරීම වැනි එදිනෙදා එකම ආකාරයට යන මාර්ගයෙන් වෙන්ව එක් දිනක් කටයුතු කරගෙන යෑම ලුවද විශාල සතුටකි.

වෙනදා අහල පහළින දක්නට නැති තාත්තාත් එදින ගෙදරය. එසේම උදේ සිටම වැඩෙහි නිරත වෙයි. පොල් ගොබියත් කපා දෙකට ඉරා පලුවක් වියන්නේද ඔහුමය. ඉන් පසු එය නමා ගොටුවක් තනයි. ඒ ළඟට තෝටු කුනක් ගේ ඉදිරිපිට පිටුවා අවුරුදු දේවතාවා සඳහා පහන පත්තු කිරීමට මල්පැලක් තනයි. දවල් වන විට ලිප ගිනි දල්වන වේලාව එන තුරු ඔහු ලිත ගිලමින් විටින් විට සොබණැල්ල මතී. වේලාව නරි යන විට අප වෙනත් අය සමග අහස ඊකනින්නාද වන පරිදි

රතිසැඳෑ පත්තු කරමු. ලිතේ තියා ඇති පැත්ත බලාගෙන අම්මා නැතකට ගිනි මොළවයි.

අවුරුද්දට කැවුම් කෙසෙල් ගෙඩි මෙන්ම තන්මාලුවක්ද නොවරදින්නකි. කජු, කැබෙල්ල දලු, කොස්සැට, බටු, පරිප්පු, කෙසෙල් ගෙඩි, මෑ ආදි වර්ගයන් එපට යොදා පිළියෙල කෙරෙන මේ ව්‍යංජනයෙහි විවිධ රසවල සංකලනයක් ඇත. ඒක් කජු මදයක් හැපෙන විට සෙසු සියලු රස යටපත් වී ගොස් එයම ඉස්මතු වෙයි. අම්මා මේ කජු මද පිළියෙල කරන්නේ මොන තරම් මහන්සියකින්ද? නැවි සහිත නාශිර කජුවලින් පිරි වට්ටිය ළඟ ඉන්නා කෙළින් කර වාඩිගන්නා ඇ ළඟ අර පොල් කට්ටක්ද වේ. කජු ගෙඩිය දෙකට පලා අර ගාගත් අතින් ඇ මදය උපුටා ගනී. ඊකෙන් ටික කජු මදවලින් පිරෙන වට්ටිය සුදු මල් වට්ටියක සිරිය ගනී. පසුව ඒවා හැළියක ලා නැඹිලි විට පොන්න ලේසියෙන් ගැලවී යයි. මේ අතරවාරයක ඇ ඉවත ගියහොත් කජු මද අනුරක් රහක් වෙයි.

ඉදුල් කිරීමේ හැකකට කලින් ගෙයි සාලයේ මැද කැලුරු එලා ගෙදර ඇති තාක් කැම වර්ගවලින් සැහෙන තරම් එහි අරිනු ලැබේ. එදා අප කැම ගන්නේ පිගන්වල නොව පත්කොළවලය. ලිතේ තියම කර ඇති පාට රෙදි හැඳ නියමිත දිසාවට මුහුණ ලා පවුලේ සියලු දෙනාම වාඩිගත් ඉක්මිනි තාත්තා හැකනට නියමිත දිසාව බලා ගෙන පොල්කෙල් පහන දල්වයි. අනතුරුව කිරිබත් කැවුම් කෙසෙල් හා සෙසු ව්‍යංජනද ටික ටික අප ඉදිරියේ ඇති කොළවලට බෙදා ලයි. ඉන් පසු ඔහු අනුව යමින් අපි අලේ පංගුවල ඇති හැම කැම වර්ගයකින්ම ස්වල්පය බැගින් ගෙන කෙසෙල් කොළයක් එලු අතුල්පතක තැන්පත් කරමු. පසුව එය රැගෙන ගොස් ගස් දෙමලක තැන්පත් කරනු ලැබේ. මේ අවුරුදු දේවතාවා සඳහාය.

තාත්තා නමට බෙදූ බෙදීම සම්පූර්ණ කරන්නේ අම්මාය. ඇ පළමුවෙන්ම කිරිබත් බෙදයි. ඊළඟට නිතමි බත්, කැවුම්, කෙසෙල් ගෙඩි ආදිය බෙදන්නීය. ඒ අතරම කිසියම් විහිළුවක්ද කරන්නීය.

"අන්න අවුරුදු දේවතාවා එවපු කපුටොත් පොර කකා අහනව 'මොකද අද තාත්තා ගෙදර?' කියලා."

"අම්මෙ, ආයෙ කවද්ද අවුරුදු එන්නෙ?" එවිට නලී අහිංසක ලෙස අසන්නීය.

"ආයෙමත් තාත්තා ගෙදර ඉන්න දවසට!"

"ආයෙ අවුරුදු එන්නෙ දවස් තුන්සිය හැට පහකට පස්සෙ" මම දැනමුත්තෙකු මෙන් කියමි.

"මගෙ අම්මෝ!"

"ඔය බෙදුවා මඳැයි. උඹලත් ඉඳ ගනිල්ලකො ඉතින්" බෙදා අවසන් වූ විට තාත්තා අම්මාට කියයි.

"මට කොයි වෙලේ කන්න බැරිද? උඹලා කාපල්ලකො"යි අම්මා ඉල්ලී යන සතුටින් කියයි. ඈ අවුරුදු දාට කොහොමටත් සිටින්නේ ප්‍රීතියෙනි. තාත්තා මෙසේ කියන විට ඇගේ ප්‍රීතිය දෙගුණ තෙගුණ වෙයි. අම්මා තාත්තා ළඟින්ම කෑමට වාඩි වෙන්නේ ඔහු ලවා තවත් දෙතුන් වරක් පෙරැත්ත කරවා ගැනීමෙන් පසුවය.

කෑමෙන් පසු අප කවුරුත් මහත් ඕනෑකමෙන් බලා සිටින්නේ ගනුදෙනු කරන්නටය. අම්මා බුලත් කොළයක එතූ රිදී කාසියක් දෝතින්ම ගෙන තාත්තාට දෙයි. තාත්තා දෙන පිළිතුරු මුදල් ඈ බාරගත්තේ පූජා භාණ්ඩයක් මෙන් ගෞරවයෙනි.

"වාසනාවන්! ලැබූ අලුත් අවුරුද්ද කිරියෙන් පැණියෙන් ඉතිරෙන්න ඕනෑ. වැඩි වැඩියෙන් ලැබෙන්න ඕනෑ" ඈ අනතුරුව ආශිර්වාද කරන්නීය. ඊළඟට අම්මා විසින්ම බුලත් කොළවල ඔතා දෙනු ලබන සත පහක් හෝ දහයක් අපි එක් එක්කෙනා තාත්තාට දෙමු. තාත්තාගෙන් අපට රුපියල බැගින් ලැබෙයි. දැන් අප අම්මා සමග ගනුදෙනු කරන වේලාවයි. ඇගෙන් අපට ලැබෙන්නේ අරිට අඩු මුදලකි. එවිට අපි ඇයත් සමග සුහද කොලහලයක යෙදෙමු. "තාත්තා තමයි ගෙදර ලොක්කා. ඊට ඉහළින් යන්න හොඳ නෑ"යි ඈ කියයි.

මීට පසු අපේ ගෙදර සෑදූ කිරිබත් හා අතුරුපස කෑමවලින් ටික ටික පිඟන්වල අහුරා කෙසෙල් කොළයකින් හෝ සුදු රෙදි කඩකින් වසා අහල පහළ ගෙවලට යවනු ලැබේ. ඔවුහුද තමන් සෑදූ කෑම වර්ග එසේම අප වෙත එවති.

මේ අතීතයට සිතින් පමණක් පිවිසීම සිහිනයක් පමණකි. එයින් ශෝකී මානසික ආස්වාදයක් පමණකි ලද හැක්කේ.

මව්පියන් සහෝදර සහෝදරියන් හෝ දරුමුනුබුරන් සමග මෙසේ හැඟීම්වලින් නෑවෙමින් නිදැල්ලේ හැසිරෙන්නට මගේ සම්, මස්, ඇට, නහර වලිකන්නාක් වැන්න. මා අවිවාහකයෙකු නිසා මට අඹුදරුවෝ නොවෙති. මගේ සහෝදර සහෝදරියෝ වෙනත් සම්බන්ධකම් ඇති කරගෙන මා හැර දමා ගොස් ඇත. දරුවෙකු මෙන් තැනූ රංජිත් ඉස්කෝල නිවාඩුවට ළමයින් සමග බිරිඳගේ ගෙදර ගිය ගමන තවමත් එහිය. ඔහු අපට වඩා බිරිඳගේ නෑයන්ට ඇඟෑලුම්කම් දක්වන්නේයැයි සිතේ. දෙමව්පියන් නැති හෙයින් මා දරුවෙකුද නොවන්නාක් මෙන් හැඟේ. පරඬලයක් මෙන් හෝ අම්මා ගේ පුරා වීසි වෙද්දී මට මෙවන් තනිකමක් දැනුණේ නැත. කොයි තරම් දුබල වුවත් මනුෂ්‍ය ප්‍රාණයක ඇති වටිනාකම! මට තවත් මෙසේ පසු වීය නොහැකිය. මගේ සිතත් ගතත් සම්පූර්ණයෙන් එකම ආවේගයකින් වෙවුලුම් කයි. මම නැඟිට ඇඳගෙන සිකුරාදා පොළ ළඟ කඩමණ්ඩියට යමි. අවුරුදු කෑම සඳහා බඩු ගන්නට ආ මිනිසුන්ගෙන් කඩමණ්ඩිය උතුරා ගොසිනි.

සෙල්ලම් බඩු හා රතිඤ්ඤාවලින් කඩවල අල්මාරි පිරී තිබේ. මම කුඩා දරුවෙකු මෙන් ගොස් ඒවා එකිනෙක අවුස්සා බලමි. අතට අසුවුණු තාක් රතිඤ්ඤා පෙට්ටිත් සෙල්ලම් බඩුත් මම මිල දී ගනිමි. සල්ලි? මට සල්ලි කුමටද? වෙළඳ සේවකයා බඩු මිලට දෙන්නේ පුදුමය හා කුහුල මිශ්‍ර බැල්මක් මා වෙත හෙළමිනි.

රතිඤ්ඤා හා සෙල්ලම් බඩු ගෙදරට ගෙන ආ මම ඒවා එකිනෙක අතට ගෙන බලන්නට වූයෙමි. මා මේ කෙළේ කුමක්ද? මේවා අතපත ගෑමෙන් මා ලබන ආස්වාදය කුමක්ද? ඒවායින් සතුටක් ලබමින් මා තුළ වූ කුඩා දරුවා කෙමෙන් ලොකු වී ගොස් වැඩිහිටියෙක් වෙයි.

කෝකිලාන මායිම අයිනේ සනාගේ ලොකු පුතා වූ ජිනදාස දැවටෙනු පෙනේ. සනා විවාහ වී දැන් අවුරුදු දහතුනකි. කාලය ගත වී ඇති ඉක්මන! ඒ අවුරුද්දේම උපන් ජිනදාස දැන් අවුරුදු දොළහ ඉක්මවූ ළමයෙකි. ඌට බාල මල්ලිලා හා නංගිලා අට දෙනෙක් සිටිති. තව කී දෙනෙක් උපදිත්ද? ජිනදාස මගේ ඉඩම අද්දර දැවටෙන්නේ යම් කිසිවක් හොරකම් කරන අටියෙනි. මම ඔහුට නොපෙනී ඔහු සිටින අසලට යමි.

"ජිනදාස"

කොල්ලා ගැස්සිණි. අම්මා මළ අවස්ථාවේදී හැර අන් කිසි දිනක මා ඔහුට කතා කර නැත. ඒ දින කිහිපය හැර ඉතිරි මුළු කාලයම සනා විසූයේ මා සමග ජන්මාන්තර වෛරයකිනි. ජිනදාස ගැස්සුණේ ඔහුගේ හොර හිත නිසා විය යුතුය. ගැස්සුණ නමුත් පැන නොදිව්වේ මුහුණෙන් හා ඇඟපතින් වැගිරෙන තක්කඩිකම නිසා විය හැකිය.

"ංආ! මෙන්න ජිනදාසට සෙල්ලම් බඩු වගයක්, ගිහින් නංගිලා මල්ලිලාටත් දෙන්ට ඕනෑ, හොඳද?"

ජිනදාසගේ සතුට වැඩියෙන්ම ප්‍රකාශ වූයේ මුවෙනි. ඔහු කට ඇර දෑත් විහිදාගෙන අවුත් මා දුන් බඩු සියල්ල එක පොදියට බදාගති. ඒවාත් රැගෙන ගෙදර කරා දුවන ඔහු අතින් වරක් දෙකක්ම රතිඤ්ඤා පෙට්ටි ගිළිහී වැටිණ. ඔහු ඒවා අවුලා ගනිමින් ඉක්මනින් ගෙදර දිව්වේ ඈත සිටම 'අම්මේ' යයි හඬ ගසමිනි.

"අම්මේ..... අම්මේ....."

"කොයින්ද තොට මේවා?" ඔහුගේ ඇමතීම ඇසී එළියට පැමිණි රතී විනාළාය.

"කෝකිලානේ මිනිහ දුන්නා"යි ඔහු ගෙයි සිට කියනු මට ඇසිණ. ඔවුන්ට උගන්වා ඇත්තේ මට මහප්පා යැයි කීමට නොව "කෝකිලානෙ එකා" "කෝකිලානෙ මිනිහා" ආදි වශයෙන් කතා කිරීමටය. වෙනදා මේ අසන විට කේන්ති උපදින මට අද කිසිම කේන්තියක් ඇති නොවෙයි.

ටික වේලාවකට පසු සනාගේ ගෙදර දෙසින් ළමයින් හඬනු හා රතී සැර වෙනු ඇසිණ. මා යැවූ සෙල්ලම් බඩු බෙදා ගන්ට බැරිව ඔවුන් සණ්ඩු කරනු ඇත. පුළුන් ගසක ගෙඩි පැළෙන්නාක් මෙන් ඉඳහිට රතිඤ්ඤා කරලක් පත්තු වුණු ඔවුන්ගේ ගෙදරින් එක දිගට ඒවා පත්තු වෙනු ඇසේ. ඒ අසන මට ඇති වන්නේ නිම්හිම් නැති සන්තෝෂයෙකි.

එදා රාත්‍රි ජිනදාස යළිත් ගෙදරටම පැමිණියේය. කෙසෙල් කොළයකින් වසන ලද මැටි කෝප්පයක් ඔහු අතේ විය.

"මෙන්න මේක මහප්පට දෙන්ට කිව්වා" ජිනදාස එය මා දෙසට දික් කරමින් කීය. ඔහුගේ කටින් 'මහප්පා'යි කියවෙන විට

මගේ දෑසට කඳුළු උණා ආවේය. මම මැටි කෝප්පය ගෙන මේසය මත තබා ඔහුගේ අතින් අල්ලා ගතිමි.

"මොනවද මේ?"

"හරක් මස්"

"කවුද දුන්නෙ?"

"අම්මා"

"කොයින්ද අම්මට හරක් මස්?"

"මං දන්නෑ, තාත්තා ගෙනාව."

ජිනදාස මගේ අතේ ඇඹරෙයි. තරහකින් නොවූවත් ඔහු කතා කරන්නේ පොල්ලකින් ගසන්නාක් මෙනි. එකත් එකට මේ සනා මැරූ හොර හරකෙකුගේ මස් විය යුතුය. ජිනදාසගේ ඇඟත් ඔහුගේ මුහුණත්, කතා කරන සැටින් පෙනෙන ඇසෙන විට ඔහු ලොකු වන විට තාත්තාටත් වැඩි දාමරිකයෙක් වේ යැයි මට සිතේ.

මගේ අතින් ගැලවුණු ජිනදාස කටුගෙයක් නරඹන කල්හි මෙන් ගෙයි තැනින් තැනට එබිකම් කර බලන්ට විය. ජනේලය ළඟට පැමිණි ඔහු එහි පඩිය මත තබා තිබූ මැටියෙන් කළ කොටි රූපය අතට ගෙන ඒ මේ අත පෙරළ පෙරළා බලන්නට විය. මෙය බොහෝ කලකට ඉහත රංජිත් සඳහා මා පොළෙන් ගෙන ආවකි. දැන් එහි දූලි තැවරී මකුළු දැල්ද බැඳී ඇත. "ඕනෑ නම් ගන්න" මම ජිනදාසට කීමි. ඔහු එයත් රැගෙන ගෙයින් පිට වී දිව ගියේ "මං යනවා"යි එක පාරට ගස්සා කීමෙනි.

පිඟානට බත් බෙදාගෙන මස් කෝප්පයට අත දික් කරන මා තුළ ගැස්මක් ඇති විය. මා මරා සියල්ල අත් කරගන්නා අදහසින් රතී මෙය වස දමා එවන ලද්දක් නොවිය හැකිද? මේ මස් කම්ද? නොකම්ද? මෙය නිකම් භ්‍රාන්තියක් පමණක් විය හැකිය. එසේ නුවූවත් මා මෙසේ සමාජයෙන් වෙන් වී ජීවත් වීමේ පලක් තිබේද? ඒ නිසා මිය යෑම එක් අතකින් හොඳය. මා මස් කෑවේ සිත් වේදනාවෙන් යුතුව මේ තීරණය ගැනීමෙන් පසුවය. මා නොමළ විට, ඔවුන් මා සමග මිත්‍ර වී ඇතැයි මා තුළ හටගත්තේ ඉමහත් සොම්නසකි.

අවුරුද්දට කලින් දින සනා පරණ කඩුල්ලෙන් පැන කෙළින්ම මගේ ගෙදරට ආවේය.

"බුලත් පාත්තිය සේරම බාල වෙලා ගිහින් නෙ. මේකට පෝර ටිකක් දැම්මා නම්" යැයි ගෙයි වම් පසින් වූ කුඩා තනි බුලත් පාත්තිය දෙස බලා කියමිනි, ඔහු ගෙට ගොඩ වූයේ. බුලත් පාත්තිය ඇත්තටම මහලු වී ඇත. හබරල පත් තරම් වූ කොළ විදහා කෝටු වසා ගෙන සිටි බුලත් වැල්, ගැලවී යන නියඟින් යන්තම් කෝටුවල එල්ලීගෙන නොවැටී සිටී.

"මව්..... මට දැන් ඕවා කරන්නත් බෑ දෙය්යනේ"යි මා කීවේ ඒ වචන ඔහු පිළිගැනීමේ වචන බවටද පත් කරන ස්වනාදයකිනි.

"අර කොල්ලො නිකම් ගෙදර කකා ඉන්නව. කිව්වා නම් අපූරුවට ඕකට පෝර ටිකක් හොයලා දානව නෙ. නිකම් කැප්පෙටියා අතු ටිකක් දාලා වතුර ටිකක් වැක්කෙරුවා නම් ඒත් ඇති."

සනා කතා බස් කරන්නේ අවුරුදු ගණනක සිට අප මිත්‍රව සිටියාක් බඳු කුලුපග ලීලාවකිනි. මමද ඊට හැකි තරම් ගැළපෙන පරිදි කතා කිරීමට උත්සාහ කරමි.

"අම්මා හිටියා නම් මොන තරම් බැරි අමාරුකම් තිබුණත් අවුරුද්ද නම් අත අරින්නෙ නෑ.

"අනේ ඒක නේන්නම්! උන්දැගෙ අගේ දැන් තමයි වැඩියෙනුත් තේරෙන්නෙ."

"උන්දෑ නැති වෙලා ලබන ඉල් මහට අවුරුද්දක් වෙනව. කාලෙ ගත වෙනව දැනෙන්නෙ වත් නැහැ."

"ඒක තමයි මාත් කල්පනා කෙළේ පන්සලට ගෙනිහින්වත් දානෙ ටිකක් දෙනවද කියලා"

"බලමුකො. තව කල් තියෙනව නෙ..... ඒක නෙවෙයි. හෙට අවුරුද්දට එනව නෙ එහෙ. අවුරුද්දට කෑම ටිකක් කාරිය කාලා එන්න. අමුතු මොකුත් නම් හදන්නෙ නෑ. තියෙන දෙයක් තියෙන හැටියකට කන්න බැරියැයි?..... කොහෙ වත් යන්නෙ කාරිය නෑ නේ?"

"මම කොහේ කියලා යන්නද? ඔහෙ එන්න බැරියැයි"

"මාත් එහෙනම් එන්නම්කො. පොඩ්ඩක් එගොඩ ගොඩේටත් යන්න තියෙනව."

මේ නම් මගේම සහෝදරයා නොවේද? ඔහු කතා කරන්නේ කොයි තරම් ඇඟැලුම්කමකින්ද? ඔහු තුළ තිබූ

සාහසිකකම් ඉඳුණු තැනකවත් දක්නා නොලැබේ. ජීනදාස කුඩා වුවත් ඔහුගේ මුහුණ හා සම කර බලන කල සනාගේ මුහුණේ ඇත්තේ අහිංසකකමකැයි කිව හැකිය. ඔහුගේ දෑස නම් මා දන්නා කොයිම මිනිසෙකුගේ දෑසටත් වඩා තීක්ෂණය. මේ දෑසෙනුත් උඩට කරකවන ලද දිගු උඩු රැවුළෙනුත් ඔහුට කවරෙකු වුවද තැති ගැන්විය හැකිය.

සනා ගිය පසුත් මට ඔහුගේ මුහුණ අමතක නොවෙයි. එය මගේම මුහුණ වැන්නැයි සිතේ. මම සනාගේත් රංජිත්ගේත් මුහුණු සමාන කර බැලීමට උත්සාහ කරමි. රංජිත්ගේ මුහුණ සනීප බවක් අඟවා පිම්බී ගොස් ඇත. ඒ ඇතුළත ඇත්තේ උඩඟුකම, මානය, පුහුබව යැයි සිතේ. මේවා එකිනෙක පරයා පිට වීමට උත්සාහ කිරීමේදී සම ඇදී පිම්බී ගොස් ඇත. මිනිසුන් 'නිකම් පුප්පන්ට එපා' යැයි කියන්නේ මෙසේ පුහු බව ප්‍රකාශ කිරීමට උත්සාහ කිරීම ගැනද? සනාගේ මුහුණ මේ සියල්ල රූරා ගිය කලක මෙන් පැතලි වී ඇත. මට රංජිත් කෙරේ පිළිකුලකුත් සනා කෙරේ ආදරයකුත් ඇති වෙයි.

පසු දින මම වත්තෙන් එළවලු හා පලතුරු රැසක් කඩා මල්ලකට පුරවා ගතිමි. ඉන් පසු මූණ කට සෝදා අලුත් ඇඳුමක් ඇඳ මල්ලත් රැගෙන සනාගේ ගෙදර දෙසට ගියෙමි. අඟලෙන් දෙකෙන් එකිනෙකාට උස මිටි ළමයි රැළ මා එනු දැක වහා ගෙට දුව ගොස් යළි ඉස්තෝප්පුවට අවුත් විශේෂ අමුත්තෙකු ගෙදරට එන කල්හි මෙන් නිසලව බලා සිටිති. මම මා ගෙන ගිය මල්ල ජීනදාස අතට දී අනික් ළමයින් දෙදෙනෙකුගේම හිස අත ගා කතා කෙළෙමි.

"කොහොමද අවුරුදු හොඳද?"

ඔවුන් බෙල්ල ඇද කර මගේ මුහුණ දෙස උඩ බලා සිටියා විනා එකෙක්වත් කතා කෙළේ නැත.

"ඇ මෙහෙන් වාඩි වෙමුකො" සනා ගෙතුළ සිට එළියට එමින් පවසා තෙමේත් වාඩි විය. මොනවටද නිකම් මේ, මේවා උස්සා ගෙන ආවෙ?"

"නෑ. මේ ගස්වල මෝරලා කුණු වෙලා යන එක ළමයින්ටවත් කන්න පුළුවන් නෙ. ඉඳලා හිටලා මිස දැන් මම ඕවා පොළකටවත් අරන් යන්නෙ නෑ."

"අපෙන් ගන්න කොට ගන්නෙ කුණුකොල්ලෙට. අපට විකුණන්නෙ ගිනි ගණනට."

"ඒක තමයි වෙළඳාම කියන්නෙ."

සනා "මාත් අර - මේ දවස්වල කනටකුඹුර ළඟ වගුර නොටන්න පටන් ගන්නා. නිකම් තියෙන එක ටිකක් මහන්සි වුණහම අපරුවට යස කුඹුරු කෑල්ලක් කළ හැකි."

"ඒක නේන්නම් මේ මිනිස්සු නිකම් ඉන්නව මිස කරනව නම් මොන තරම් දේවල් තියෙනවද?"

"මේ දෙමහලටයි කියලා ඉන්න එවුන්ගෙන් කිසි වැඩක් නෑ. මේ පාරත් ඔය ඇළ ඩිංග පුද්ද කරන්ට සල්ලි පාස් කර ගන්ට බැරි උණාලු. උගන්නම් නැතත් ඕකට ඕං ගියා නම් ගනගෙන හරි මොකවත් කරනව."

මේ කියන දෙයෙහි ඇත්තක් තිබිය හැකිය. සනා කවදාවත් බාදාවකින් උමුව නොවන්නෙකි. බාදාවක් එන විට ඔහු ඔස්සුවෙන් මෙන් ඊට විරුද්ධව සටන් කරයි. ජය ගත නොහැකිම නම් අන් හැර දමා අනිකක් සමග හොර බඳයි. යමක් කළ යුතු යයි හැඟුණ විට කිසා බැලීමක්, හැරීමක් ඔහු කුළ නොදක්නා ලැබේ. අභිමානාර්ථය ඉටු නොවූ විට ඒ වෙනුවෙන් පසුතැවීමක්ද නැත.

දැන් අවුරුදු හිඟිපයක පිට අපේ සියලුම කුඹුරු වැඩ කරන්නේ සනාය. අම්මා සිටි කාලයේ ඔහු ඈ කමතටම කැඳවා අපේ කොටස් බෙදා දෙයි. මේ අවුරුද්දේ අම්මා වෙනුවට එනි ගියේ රංජිත්ය. ඔහුට ලැබී තිබුණේ ඔහුගේ කොටස පමණකි. ඔහු එය තම බෙදරට ඇදගෙනි. ඔහු සිතන්නේ අම්මාගේ කොටස මෙන්ම මගේ කොටසත් ඔහුට ලැබිය යුතු බවය. සනා සිතන්නේ ඒවා තමාට ලැබිය යුතු බවය. මේ ගැන ඔවුන් කුළ කහටක් තිබූ නිසා මම ඒ ගැන කතා නොකෙළෙමි.

"ලොකු දෙන්නම දැන් ඉස්කෝලෙ යන්නෙ නෑ නේද?" මඳ නිශ්ශබ්දකාලයකට පසු මම ළමයින් දෙස බලමින් ඇසුවෙමි.

"මොන? එහෙකුටවත් ඉගෙනගන්ට ඕනෑකමක් නෑ. මොකටද නිකම් බිලේට උගන්වන්ට හැදුවත්? ඔය අනික් එවුනුත් හෙට අනිද්දා වෙන කොට නතර වෙච්."

රනි අප සමග පැමිණෙන්නට ඉදිරියට ආවේ නැත. ඈ ඉවුම් පිඟුම්වල බරට යෙදී සිටින බව වරින් වර ළමයින්ට කතා කරමින්

වැඩ පවරන සැටියෙන් හැඟිණි. "ඔය දර කෝටු ටික එකතු කරලා දෙපාරක් ලිපට පිඹපිය" "ඉක්මනට ඔය පොල් අඩලෙ ගාලා මෙහාට ගන්" ආදී වශයෙන් ඈ වරින් වර දෙන අණ ඉස්කෝප්පුවටද ඇසේ. "ඔම මේ ඉස්සරහටවත් ආවේ නැත්තෙ කුස්සියේ වැඩ තිබුණා" පසුව පැමිණි ඈ චීත්තයේ අත පිසින ගමන්ම සමාව අයදින ස්වරයකින් කීවාය.

"ඈ! ඒකට මොකද අවුරුද්දත් උණහම කොච්චරක් කියලා වැඩ තියෙනවද?"

"ඔම එහෙනම් කෑම ටිකත් ඇරලම එන්නම්කො. එහ කල් තව ටිකක් කතා කරන්න බැරියැයි" ඈ යළිත් ගෙකුළට ගියාය. වැඩ බහුලකම ඇගේ වචනවලින් මෙන්ම හැසිරීමෙන්ද පෙනේ.

සනාත් රනිත් සංග්‍රහයේදී ඉතා නිර්ලජ්ජිත වෙති. කෑම ගන්නා අතර ඔවුන් මට බෙදීමින් හදමින් සංග්‍රහ කෙළේ වැදගත් කුලුපග අමුත්තෙකුට පරිද්දෙනි.

කෑම ගැනීමෙන් පසු මම ළමයින් සමගද ටික වේලාවක් විනිමය කෙළෙමි. ඔවුන් තුම දෙනාගේම මුහුණුවල තත්කඩි පෙනුමක් ඇත. වෙස්මුහුණක් වැනි මේ පෙනුම විනිවිදගෙන ළමා සියුමැලිකම් ඔවුන් කුළද ඉතා පැහැදිලිව දැක්ක හැකිය. මම ආපසු යන විට දෙවෙනි ගැනු ළමයාගේ හිස අත ගා "යමු අපේ ගෙදර"යි කීමි. ඈ මගේ අත මඳු ලෙස ඉවත් කරමින් රනි දෙස බැලුවාය.

"පල මින්නම්, ගිහින් වර."

"මාත් යනව, මාත් යනව"යි බාල ළමයින් අතුරෙන් කතා කරගන්නට බැරි අත දරුවා හැර ඉතිරි සියල්ලෝම කියාගෙන එන්න.

"නෑ. ඕනෑ නෑහැ. අක්කා ගියහම ඇති"යි රනි කීවාය. "කමක් නැහැ, ඔහෙ ආධාවෙ"යි මම කීමි. ළමයි රොත්ත මා පිරිවරාගෙන යනු සනා හා රනි බලා සිටියේ කිනාමුසු මුහුණිනි.

ළමයි දුවපැන ඇවිදිමින් කෑ කොස්සන් ගසමින් මුළු ගේම දෙවනත් කරන්නට වූහ. ඒ ගෙයි හැම මුල්ලකටම මිනිස් කටහඬ පැතිර යන්නට ඇත්තේ එදා විය යුතුය.

මින් පසු සනා හා ළමයි පමණක් නොව රනිද නිතර නිතර මගේ ගෙදරට යන්ට එන්ට වූහ. ළමයින් ආ විට ඔවුහු සිය

ගෙදරදී මෙන්ම නිදැල්ලේ සෙල්ලම් කරති. මා රාක්කය හෝ මේසය උඩ තබා තිබූ දැයක් වෙනොත් ඇද බිම ලති. බාදයක් වෙනොත් අහ බැලීමක් පවා නොමැතිව රැගෙන කති. වතුර බොන පිඟන් මැටි කෝප්පයත් කළගෙඩියත් බිඳ දැමුයේ ඔවුන් විසිනි.

සතියකට දෙතුන් වරක් පැමිණෙන රතී ගෙයත් මිදුලත් අස්පස් කොට අතු ගා පිරිසිදු කොට යයි. නොයෙක් දිනවල ඈ තම ගෙදරින් මට කෑම පිළියෙල කර එවුවාය. මගේ වතුර කළය බිඳී තුබූ බව දුටු ඈ ළමයින්ට බණිමින් සිය ගෙදර තුබූ කළයක් ළිඳට ගෙන ගොස් දියෙන් පුරවාගෙන ආවාය. ඈ සාදාගෙන පැමිණි පොල් කොළ දරණුව නිසා කළය එහා මෙහා පැද්දීමද වැළකිණි.

මීට කලින් මේ අන්දමට මා සැලකිලි ලබා ඇත්තේ ලලිතාගෙන් පමණකි. ලලිතා විවාහයෙන් පසු දැනුදු ඉඳහිට පැමිණ මගේ සුවදුක් සොයා බලන නමුත් ඈ වෙනුවෙන් පැවති හැඟීම් කිසිවක් මා තුළ ඇති නොවෙයි. ඈ තුළද කිසියම් වෙනසක් වර්ධනය වී ඇතැයි හැඟේ. වෙනදා පුරුදු අවුරුදු කෑම පිඟාන ගෙන එන ලද්දේ දරුවෙකු විසිනි. ඊටත් වඩා පුදුමය මට ඉතා දුෂ්ට ලෙස පෙනුණ රතී මෙතරම් ගුණ යහපත්කම් සහිත ගැහැනියක වූයේ කෙසේද යනුයි. ලලිතාගේ ගතිගුණවලින් ස්වල්පයක් පැමිණ ඈ තුළ ලැගුම් ගත්තේද?"

"අර පතෝල කොටුවෙ කරල් වගයක් ඇති. කඩාගෙන යනව නෙ."

"මේ බතල අල ටික නිකම් මීයො කකා යනව. ජිනදාසට කිව්වා නම් ඕක හාරාවි."

"අර බුලත් ටික කඩලා පොළට යවන්ට බැරියැ. මට මොනවා කරන්නද ඕවා?" රතී පැමිණ උවටැන් කොට යන ඇතැම් අවස්ථාවක මම කියමි.

"ඔහෙ බැරියැයි පස්සෙ වෙලාවක" කියන රතී හැම විටම ඒ කියූ දෙයත් රැගෙනම යන්නීය. ඈට සිතුණ කිසියම් විටක සමහර බඩුවක් ඈ මගෙන් ඇහීමක් බැලීමක් පවා නැතිව ගෙන ගියේ මට නොපෙනෙන පරිදි සඟවාගෙනය. එසේ ගෙන යා නොහැකි දෙයක් වුවත් ඈ ලබාගන්නා රටාවක් ඇත. "මේ මේසෙට සේරම

ගේ ඇහිරිලා නෙ. මේක අර අපේ පාළු සාලෙට වත් ගිහින් දැම්මා නම් අය්යට අතක් පයක් දිග ඇරලා හිටිය හැකි." "අමුත්තෙකුට වතුර උගුරක් දෙන්ට කියලා ගේ හරියෙ තිබුණු එකම වීදුරුව ඊයෙ මේ කෙල්ලගෙ අත කැඩිලා බිම අතැරියා නේ. සඳුදා පොළට යන කල් මම මේ වීදුරුව ගෙනියන්නම්." මෙය නායමක් හෝ මායමක් ලෙස මට සිතෙන්නේ නැත. කලින් මෙන්, ඔවුන් මගේ දේ කඩාවඩා ගනු දකින විට දැන් කෝපයක් ඇති නොවේ. ඒ වෙනුවට සියුම් සතුටක් ඇති වෙතියි සිතේ.

නිවාඩුව අවසන් වී ගමට පැමිණි පසු රංජිත් කෝකිලානටද ආවේය. ගෝනියක් කිසිල්ලෙන් ගත් හරමානිස්ද ඔහු පසුපස විය. මුදල් රැස් කිරීමට මා තුළ තුබූ ආශාව තුනී වී යන්නට වූ තැන් සිටම ඔහු ඉඳහිට මෙසේ කෙනෙකු සමග අවුත් වත්තේ ඇති එළවලු පලතුරු ගොනු කරගෙන යයි.

"මේ වත්ත සේරම පෑහි ගාලා නේ. මොකද හොරු පැනලද?"යි ඔහු වත්ත පුරා ඇවිද ගෙට ගොඩ වෙමින් කීය.

රංජිත්ගේ මුහුණ පුරවා දමා ඇතත් කාලයක් දුක් වින්දෙකුගේ පරිද්දෙන් එහි ශෝකාකුල බවක් නිද්‍රෝපගතව ඇත. ඒ දකින මට උපදින්නේ අනුකම්පාවකි.

"හොරු පැනලා නෙවී. ඔය කොල්ලො කුරුට්ටො කඩාගෙන යන්න ඇති."

මෙවිට ගැහැනු මුහුණක් ගෙතුළින් එළියට වැටිණ. ඒ රතීය. ඈ කුස්සිය පැත්තේ දොරින් ගෙට එන්නට ඇත. කටුවට ඇදෙන ගොළුබෙලි හිසක් මෙන් මුහුණ ආපසු ඇදුණ නමුත් ඉන් රංජිත් තුළ ඇති වූ විමතිය දුරු නොවීය. ඔහු මගේ මුහුණ බැලූ නමුත් මම ඉවත බලාගෙන ඒ බැල්ම මග හැරියෙමි.

රංජිත් තව මොහොතක් සිටි නමුත් කිසි කතාබහක් නොකෙළේය. මා තුළද සිතුවිලි විනා වචන නොවීය. ඉන් පසු ඔහු හුනස්නෙන් නැඟී හරමානිස් සමග ආපසු යන්ට විය. මා බැඳ තුබූ බැම්මක් බුරුල් කළාක් මෙන් මට දැනිණ.

රංජිත්ගේ ලෝබකම කොතරම් දරුණුද? කලකට ඉහත මාත් මීට සමානවම ලෝබකමකින් පෙළුණේ නොවේදැයි මට සිතෙයි. මා එසේ ලෝබකමින් මුදල් රැස් කෙළේ කුමකටද?

එකල මම මේ ප්‍රශ්නය කිසි විටක නොනැඟුවෙමි. එහි ප්‍රතිඵලය කුමක්ද? රංජිත් වැනි තවත් ලෝභියෙකු ඇතිවීම පමණකි. අම්මා මරණයට පෙර කොතරම් දුක් විඳිද්ද? ඒ සිහි වන විට විශාල වේදනාවක් දැනෙයි. ධනවත් වීමට, බලවත් වීමට, මා තුළ තුබූ අසීමිත ආශාව ඉබේටම වාගේ කෘශ වී යන්නට වූයේ ධනයේ ඉලක්කයන් හැටියට සැලකූ හැම දෙයක්ම මා කෙරෙන් ගිලිහී ගිය ඉක්බිතිවය. කෝකිලාන මිනිසුන්ගෙන් මෙන්ම සතා සතුන්ගෙන්ද ආරක්ෂා කරගැනීම සඳහා මවිසින් වැටක් බඳිනු ලැබ තිබිණ. අවි ගත් සෙබළ මුළක් මෙන් මාත් මගේ වස්තුවත් ආරක්ෂා කරන ලද්දේ මේ වැට විසිනි. වැටකින් රැකගත යුතු යැයි සිතෙන දෙයක් දැන් මට නැත. මම වහා වැට කරා දිව ගියෙමි. කාලයාගේ ඇවෑමෙන් වැට අබලන්ව දිරා ගොස් තැනින් තැන බිඳ වැටී ඇත. මම එහි ඉතිරි හරියද කඩා දැමුවෙමි. සනාගේ දරුවන් මෙන්ම ලියනගේ ගොඩැල්ලෙන් හා කොට්ටපොල් මණ්ඩියෙන් කොලුකුරුට්ටන් කෝකිලානට වහ වැටෙන්නට වූයේ මෙයිනික්බිතිවය. ඔවුන් පමණක් නොව වැඩිහිටියෝද දැන් එකා දෙන්නා කෝකිලානට එති. යති.

සනා දිනපතාම හන්දියට ගොස් කසිප්පු බොයි. බොන්ට පටන්ගත් විට ඔහු කෙළින් කටින් සිටින්නට බැරි වන තුරුම බොයි. එවිට ඔහු අඳෝනාවක ලීලාවෙන් බැණ බැණ ගෙදර එයි.

රංජිත් කෝකිලානට අවුත් හිසතින් ගෙදර ගිය සැටි රතී සනාට කියන්නට ඇත. ඔහු එදා සවස බීගත් පසු රංජිත්ටත් ඔහුගේ බිරිඳටත් බණින්නට විය. ඔහුගේ බැණුම් වැඩිපුරම එල්ල වූයේ රංජිත්ගේ බිරිඳටය. එය ඉන් පසු ඇති වූ බැණුම් මාලාවක ආරම්භය විය.

"ඕකි..... ඕකි..... මේ ගමට ආපු දවසෙ හිටන් තමයි..... මේ ගම ගිනිගත්තේ. ඕකි මහ ගුරුවරියක්ලු! ගුරුකම.....? ගුරුකමට ඉහළයි වල්කම. ඒකිගෙ හිතේ උන් විතරයි ජීවත් වෙන්ට ඕනෑ කියලා. ලස්සපතියො..... ලස්සපතියො..... දැන් දුප්පත් අපට වත්ත පිටියක හැදෙන දෙයක්වත් කඩාගෙන ජීවත් වෙන්ට හැටියක් නැතුවයි යන්නෙ. උන්ගෙ උන්ට නම් බංගලාවල්."

හැමදාම හතර හමාර වන විට සනා එනු ඇසෙයි.

රංජිත් වත්තේ සිටියොත් ගසකට හෝ පඳුරකට මුවා වෙයි. මීදුලේ සිටියොත් ගෙට යයි. ඔහුගේ බිරිඳ කරන්නේත් මෙසේමය. රංජිත් සිටිනු දුටුවොත් සනාගේ බැණුම් මඳක් අඩු වෙයි. බිරිඳ සිටිනු දුටුවොත් වැඩි වෙයි. තමා සිටින විට බැණුම් අඩු වන බව දන්නා නමුත් එබඳු අවස්ථාවල සනාට මුහුණ දීමට රංජිත් අකැමැත්තක් දක්වයි.

සනාගේ ගෙදරට යන අඩිපාර වැටී ඇත්තේ රංජිත්ගේ ගෙය ඉදිරිපසිනි. සනා මෙතැනදී නතර වෙයි.

"ඕනෑ චණ්ඩියෙක්..... ඕනෑ චණ්ඩියෙක්.... වරෙව් බලන්ට..... මම නම් දුප්පතා..... මට බංගලා නෑ.... බැංකුවල සල්ලි නෑ.... මට කවුරුවත් මහත්තයා කියන්නෙ නෑ. මගෙ ළමයි ලොකු කොලෝජිවලට යන්නෙ නෑ. උන් කරන්නෙ හොරකම්..... ඇයි මොනව කරන්ටද? උනුත් ජීවත් වෙන්ට එපායැ?..... උන්ට කවුද මාස්පඩි ගෙවන්නෙ? ඒ උණාට ඔය ඕනෑ එහෙකුට කියනව මාත් එක්ක අතින් පයින් ගහගන්ට. අන්න ඒවට මං ඔට්ටුයි."

සනාට ඇති වී ඉවත්ව යන තුරු කිසිවෙකු එළියට පහළියට නෑවිත් සියල්ලෝම සැඟවී සිටිති.

"මේක මේ විදිහට කළ හැකැ?"යි කිහිප වර රංජිත් මා සමග කීය. ඔහු මට මෙසේ කියන්නේ පරමාර්ථ කිහිපයක් ඇතිවය. එකක් තම සිතේ පැසවන කේන්තිය කෙසේ හෝ පිට කරගැනීමය. තවෙකක් මා පවුලේ වැඩිමලා බැවින් මා ලවා සනාට අවවාද කරවීමය. මේ සියල්ල ආරම්භ වූයේ මාත් සනාගේ පවුලත් අතර ඇයි හොඳයිකම් ඇති වීමෙන් පසුව යැයි ඔහු සිතනුද විය හැකිය. ඔහු මේ කියන හැම විටම මට ඇති වන්නේ මහත් දුර්මුඛතාවකි.

මගේ දුර්මුඛතාවට හේතුව මේ සම්බන්ධයෙන් මා ගන්නා වෑයමෙහි ප්‍රතිඵලයක් නොතිබීමය. මා යමක් කී විට සනා ඉස්සර මෙන් කැති මුගුරු උරුක් කරගෙන එන්නේ නැත. මේ කතින් ඔහු ඉතා සාවධානව අසාගන්නා අවවාදය ඊ ළඟ මොහොතේ ඒ තරම්ම පහසුවෙන් අනික් කතින් පිට කර යවයි.

"මම ඔය මිනිහට හැමදාමත් කියනව සහෝදරයො සහෝදරයො සණ්ඩු කරගන්න එක කැතයි කියලා. කෝ ගණනකටවත් ගන්නවයැ?"

'සහෝදරයො සහෝදරයො සණ්ඩු කරන එක හොඳ නැතැයි' මා කියන්නේ රංජිත්ටත් වලංගු වන පරිද්දෙනි. ඔහු සම්බන්ධයෙන් වුවත් සැඟවුණු බියක් මා තුළ ඇත්තාක් වැන්න. එසේ වෙතත් මේ වෙනුවෙන් මට කළ හැකි දෙයක් වෙතොත් මා නොපැකිළ එය කළ යුතුය.

"මොකටද උබ බිගෙන ඇවිත් දවස ගානෙ රංජිත්ට බණින්නෙ?"යි මම වෙරි සිඳුණ සනාගෙන් ඇසීමි.

"මොන බොරුද අය්යෙ.....? මං මේ කාටවත් වැරැද්දක් නැතුව ජීවත් වෙන අහිංසකයා. ඕං මං වැරැද්දක් කරලා තියෙනව නම් තියෙන්නෙ අය්යට විතරයි. මං අය්යට නම් කෙළවරක් නැති වැරදි කළා. පොල් පැළ කැපුවා, මයියොක්කා ඉදුරුවා. කෙහෙල් කැන් කැපුවා. අර රත්තී අරං ගියෙ මං..... නමුත් වෙන කාටවත් මං වැරැද්දක් කරලා නෑ. එහෙව් මගෙ පවුලට අර ගුරී හැමදාමත් බණිනව. ඒකි දැන් නාන්ට ළිඳටවත් යන්නෙ නෑ."

මට කළ වැරදි හැරෙන්නට සනා කියන ඉතිරි සියල්ල බොරුය. බොරු කියන විට ඔහු කියන හැම දෙයක්ම එකිනෙකට නොගැළපෙන කාරණයට අදාළ නොවූ ඒවාය.

"මොනව උණත් එක බඩවැල කඩන් ආපු සහෝදරයො සහෝදරයො සණ්ඩු කරගන්න උණහම කොච්චර නරකද?"

"වස නරකයි, ඩසම කැතයි. මට නම් කා එක්කවත්ම සණ්ඩු වෙන්න ඕනැකමක් නෑ"යි සනා කියයි. ඔහු එසේ කියන්නේ අවංකවමයැයි මට සිතෙයි. තවත් දවසක ඉන් පසු සණ්ඩු නොකරන බවට ඔහු මා සමග පොරොන්දු වෙයි.

සවස් වන විට ඔහුට මේ කිසිවක් මතක නැත. එදිනද ඔහු හන්දියේදී කසිප්පු බී ඈත සිටම බැණගෙන එයි. සනාගේ බීම නොනවත්වා, බැණීම නැවැත්විය නොහැකි යැයි මට සිතේ. ඒ ගැන ඔහුට කිව යුතුය.

"ඔය බීම හන්දා තමයි ඔක්කොම, මොනවටද ඔය වහ ජරාව බීලා නිකම් ලෙඩ හදා ගන්නෙ?"

"ඔව් අය්යෙ, මාව නාස්ති උණේ ඔය බීම හන්දා තමයි. මීට පස්සෙ නං බීමක් කට හරියෙ තියන්නෙ නෑ. ච්ඃ!"

"ඔහොම කියලා හරි යන්නෙ නෑ. පොරොන්දු වෙයන්!"

"අම්මපා අය්යෙ..... අම්මපා බොන්නෙ නෑ. මං ආයි බොනවා නං වදාපු අම්මා ගැන දිවුරනවද?"

සනාගේ මුහුණේ අවංකත්වය, අසරණත්වය පිළිබිඹු වී ඇතැයි මට සිතේ. ඔහුගේ මුහුණ දකින විටද දුක සිතේ. මෙබඳු අසරණත්වයක් පෙන්වන ඔහු තවත් වරක මුළු ගමටම බිය ගෙන දෙන චණ්ඩියෙකු වන්නේ කෙසේද?

ටික වේලාවකට පසු සනා අතුරුදහන් වෙයි. සවස් වන විට කොයි ලෝකයකින් දෝ වෙනදා මෙන්ම බී ගෙන රංජිත්ට බැණ බැණ මතු වෙයි. රංජිත් දින කිහිපයක සිටම මේ ගැන බලවත් සිත් වේදනාවෙන් පසු වෙයි. ඔහුගේ සිත් තැවුලට හේතු පැහැදිලි බැවින් මම ඔහු සනසන්නට නොයෙක් දේ කියමි.

"මම කට ගෙවෙන කල් කිව්වා. ඒ කියන සේරම පොඩි ළමයා වාගේ අහගෙන ඉන්නව. හැන්දෑ වෙන කොට තමයි භූතයා ආවේශ වෙන්නෙ. ටික දවසක් යන කොට ඌටම එපා වෙලා ඕක අත අරිව්. ඔය ඉන්නව වාගෙ තව ටික දවසක් ඉවසපන්."

"කී දවසක් කියලා ඉවසන්නද අය්යෙ?" ඔහු අසයි. "පොලීසියට කිව්වා, ඒත් පලක් නෑ."

"අනේ මන්දා? මේක මගෙ හිතටත් මහම වදයක්."

සනා රංජිත්ගේ ගේ ඉදිරිපිට හිටගෙන බණියි. රංජිත්ගේ ගෙයි ඉදිරි දොර වසා ඇත. සනා එදෙසට අඩි කිහිපයක් ගොස් කඩුල්ලට එක පයක් තබා නතර විය. එක තැන කෙළින් සිටගත නොහැකි නිසා අතකින් වැටේ පොල්ලක් අල්ලාගත් ඔහු තවමත් එක සීරුවට බණියි.

"...උන් හිතාගෙන ඇති මම බයේ ඉන්නවා කියලා. මම බය නෑ කාටවත්...."

රංජිත්ගේ ගෙයි දොර හැරිණ. මෝල් ගසක් රැගෙන ඉදිරියට දුව ආ රංජිත් ඉන් එක දිගටම සනාට පහර දෙන්නට විය. සනා වැනි වැනී මෝල් ගහ අල්ලාගන්නට උත්සාහ කරයි. ඈත සිටි මම "ගහන්ට එපා," "ගහන්ට එපා"යි කෑ ගාගෙන එදෙසට දුවන්ට වීමි. මා සිටියේ කටු අන්නාසි වැටකින් මෑත බැවින්

ඔවුන් සිටි තැනට යාමට දෙක් උවහට දුව ගොස් කඩුල්ලෙන් පැනිය යුතු විය.

මං යන විට සනා කිම වැටී සිටියේය.

"ගහපන් ලේලියේ! ගහපන්! හොඳ ඔල්ලි වගේ ගහපන්" යැයි ඔහු තමාට පහර දෙන රංජිත් දෙස බලාගෙන සානුකම්පිත ලෙස කියයි. ඔහුට නැගී සිටීමට එක් වාරුව නැත.

මේ දුව ගොස් ඔවුන් දෙපසට කර සනා බේරා ගනිමි. ඒ සමගම පහළ සිට කෑ ගාගෙන රතීත් කුඩා ළමයි කිහිප දෙනෙකුත් දුවගෙන ආහ. ඔවුහු සනා වට කරගෙන එක කැඹිබැල්ලාවට කෑ ගසන්නට වූහ. අවට ගෙවල් කිහිපයකින්ම සෙනග දුවවුන් ඒ වටා රැස් වූහ. රතී කට කතුරක් මෙන් ක්‍රියා කරවමින් රංජිත්ටත් මුළු පවුලටමත් බැණ වදියි. "මුන්ට වැහි නැති හෙණ පාත් වෙන්ට ඕනෑ මේ කරන අපරාධවලට. මගෙ ලොකු උගන්තුවු. ඔය උගන්කම හන්දා තමයි තාත්ට අඳින්ට දීපු අත්වට නඩිබාන්නෙ."

ඒ සමග ඈ සනාටද බණියි.

"මුට මොනව වෙලාද මන්දන්නෑ. මේ එක එකාගෙන් ගුටි නන්ට යන්නෙ බීගෙන. මං මිනාට හැමදාමත් කියනව ගිහින් ඔය වන මොන්න එපායි කියලා. කොහෙද ගාණකට ගන්න එහෙකුට එපායැ කියන්න. මුට කියන තට ගලක උලා ගන්නව හොඳයි. ඔහොම වෙලා මදි."

මේ සනා ඉස්පිරිතාලෙට ගෙන යාමට වාහනයක් සොයා ගියෙමි. රතී පොලිසියට ගියාය.

විනාශය සඳහා පොලිසියෙන් පැමිණියේ කොන්ස්තාපල්වරුම දෙදෙනෙකි. සනාගේත් රතීගේත් කට උත්තර ගත් ඔවුහු ඉන් පසු රංජිත්ගේ ගෙදරට පැමිණියහ. රංජිත් ඔවුන්ට වාඩි වීමට පුටු දෙකක් ගෙන්වා දී නැඹිලි වකුරෙන්ද සංග්‍රහ කෙළේය. ඔවුන් සනාගෙන් ප්‍රශ්න ඇසුවේ පැරෙන් වැරෙන් වුවත් රංජිත්ගෙන් ඇසුවේ මුදු මොළොක් ලෙසය. තනා කෙළේ ගරුසරු ඇතිවය.

"සනා වැන පොලිසියටක් පැමිණිලි ගණනාවක් ලැබිලා තියෙනව. අපටත් ගරම කරදරයක්. අපි පුළුවන් සහනයක්

කරන්න බලනුඅපො. එහෙනම් අපි ගිහින් එන්නම් මහත්තයා" කියමිනි ඔවුන් පිටත්ව ගියේ.

සනා සමග අවට හැම දෙනාම විරුද්ධයහ. ඔහු විසින් කිසියම් හොරකමක්, වැරැද්දක් නොකරන ලද කිසිවෙක් ප්‍රදේශයේම නොවීය. රංජිත් හැමටම කිසියම් සුළු උදව්වක් හෝ කර ඇත. එහෙත්, මේ කෝලාහලයෙන් මා විමතියට පත් කළ යමක් පැහැදිලිව දක්නට ලැබිණ. එනම් ඔවුන් හැමදෙනාම සනාට වැඩියෙන් රංජිත් නුරුස්සන බවය. සනා මිනිසුන්ට බණිමින් තමාට පක්ෂව සාක්ෂි කියන ලෙස ඉල්ලා සිටියේය. රංජිත්ට විරුද්ධව සාක්ෂි කීමට කිසිවෙක් ඉදිරිපත් නොවූවත් ඔවුන් අතර ඇති වූ කතාබහ මට කනින් කොකින් ඇසිණ.

"මොනව කළත් ඕහොමත් මිනිස්සුන්ට ගහනවයැ?"

"ඔහොම නමයි මිනිස්සු ඉගෙන ගන්නනම්. අය්යා කියා කාන්තා බලන්නෙත් නෑ."

"අනේ කාලේ වගේ වාසේ."

"ඕ ගේකු මිනිහ තිරිසනෙක් වගෙ නෙ. සිහියෙන් ඉන්න මිනිහ ඔහොම කරන්ට වටිනවද?"

"නණ්ණාව තමයි වෙන මොනවද?"

මේ සියල්ල රංජිත්ට එල්ල කරන ලද ඒවාය. ඔවුන් කිසිවෙකු රංජිත් රුස්සන බවක් නොපෙනේ. ඔහුට විරුද්ධව සාක්ෂි දීමට ඉදිරිපත් නොවීමෙන් ඒ නොරිස්සුම කෙළින් ප්‍රකට කිරීමට අකැමති බවද පෙනේ. ඉස්සර මෙන් නොව දැන් ඔහු ගමේ සැලකිය යුත්තෙකි.

රංජිත්ට විරුද්ධව පොලීසිය මගින් ගම්පහ උසාවියේ නඩුවක් පවරන ලද නමුත් නඩුකාරයාගේ ඉල්ලීම පිට ඔවුහු සාමදාන වීමට කැමති වූහ. සනාගේ තුවාලවලට වෙදකම් කිරීමට ගිය වියදම් වශයෙන් රුපියල් සියක් ඔහුට ගෙවන ලෙස මහේස්ත්‍රාත් තැන රංජිත්ට නියම කෙළේය. රතී ඉදිරියට පැන එය ඩැහැ නොගන්නට සනා ඒකත් වියදම් කරන්නේ කීමටය.

නඩුව සාමදාන වූ නමුත් සනා හා රංජිත් ඔවුනොවුන් හා සමග කතාබහ නොකරති. සනා දිනපතා බීගෙන එන නමුත් රංජිත්ට නොබණියි. මේ හැර ඉතිරි සියල්ල පෙර පරිද්දෙන්ම සිදු වෙයි.

II

මේ සියල්ල සිදුවීමෙන් ඉක්බිතිව දැන් අවුරුදු ගණනාවක් ගත වී හෝස් ඇත. එදා අපට ආරක්ෂා වීමට තිබුණේ අපේ අප සතු වස්තුවක් ගිලගන්නට හතර වටින් පැමිණි වනයෙනි. අද වනය පරාජය වී පලා ගොස් ඇත. දැන් තර්ජනය වල්ල වී ඇත්තේ අවට සිසාරා ගොඩනැගෙන ගෙවල්වලිනි. ඉන් පමණක් නිමට සිමෙන්ති ගල්, උළු වහල සහිත ගෙවල්ය. පොකුරු පොකුරු බිහි වන මේ ගෙවල් තුනකින් පමණක් තාප්පයින් වී ඇත්තේ අපේ ඉඩම ටික පමණකි. ඉතුරු රංජිත්ගේ දෙදරට මේ ළඟදී ඉවත් වීදුලි යන්ත්‍රයක් රිංගාගෙන ඇත.

මේ හැරෙන්නට මුළු කෝකිලානම දැන් එකම පාළු පෙනෙකි. කොස් කොල් වැනි ලොකු ගස් හා ඉඹේ වැලුණු වල් පැළෑටි හැරුණ විට, මා විසින් සිටුවන ලද එළවලු කොටු කිසිවක් එහි නැත. එළවලු පාත්ති තිබූ තැන්වල අගල් ගොඩ වී ඒවා තණකොළ වැලුණු තාණු බවට පත් වී ඇත. ගස්වල හැදෙන කොස්, දෙල්, අඹ, රඹුටන් ආදිය පනා, රංජිත් හෝ වෙනත් කැමියෝ කඩාගෙන යති. ඒවා ගැන සණ්ඩු කිරීමට පනා හෝ රංජිත් ඉදිරිපත් වූ හැම විටම මම ඔවුන් වළක්වා ගූයෙමි.

මිනිස්සු පමණක් නොව සත්තුද මගේ ඉඩම තමන්ගේ රජදහනක් ලෙස සලකන්නට පුරුදුව සිටිති.

සිවුපාවුන්ගෙන් වැඩියෙන්ම එන්නේ ලේනුන්ය. තුන් ඉරි පෙන්වා වලිග උස්සා ගස් දිගේ නගින ඔවුහු කුඩා අතුරිකිලි ඔස්සේ පවා ඇවිද පලවැල කති. මොවුන් සමග තරග කරන්නේ විවිධ වර්ගවලට අයත් කුරුල්ලෝය. ලොකු කුරුල්ලෝ ගඩාගෙවී කති. පුංචි කුරුල්ලෝ ගේ තැඹිද උරති. බව පිරුණු පසු උදය වරුවේත් සවස් වරුවේත් සංගීත කණ්ඩායම් මෙන් ගායනා කරන්නට වෙති. නිරිපා සමයේදී නම් වන්න පුරා තාට පාට නුල් අදින්නාක් මෙන් සමනලයෝ එක දිගට පියාඹා යති. ඔවුන් හැමට ඔබේ ඉඩම එකම අභය භූමියකි. වස්තූන්ට තුබූ ආශාවන් මෙන්ම මා තුළ වූ වෙනත් ආශාවන්ද පුදුම අන්දමින් ප්‍රහීන වී ඇත. තරුණ කාලයේ මා නින්දට ගිය ඇතැම් රාත්‍රියක අලුයම් තුන හතර වන විට ඇහැරෙයි. නතර වටින්, තුතුළුන්, කපුටන් හා වෙනත් කුරුල්ලන්ගේ නාදය යකු හඬ ලෙසින් ඇසේ. ඔවුන් තමන් තුළ පවත්නා ජීවශක්තියේ ක්‍රියාත්මකභාවයෙන් ප්‍රමුදිතව එසේ ගීති නාද කරති. මා තුළ පවත්නා එම ශක්තිය මම නද කොට ඔවිනාගෙන සිටිමි. ඔවුන්ට මෙන් මට එය ප්‍රදර්ශනය කිරීමට ඉඩක් නැත. මගේ ශරීරය පුරා කිසියම් නැඟීම් රාශියක් කුපිත කරවන ලද සර්පයන් රැළක් පරිද්දෙන් නැගී සිටී. මම වේදනාවෙන්ම විහිදෙමි. දැන් එක් කොට දෙකකුල් අතරේ තද කරගෙන උඩට ඇදෙමි. පසුව, ඇඟින් ගෙන කඳුළින් යුතුව මුණින්තලා වැටෙමි.

එසියන ලද ආශාවන් සියල්ල නැවත අවදි නොකළ හැකි පරිද්දෙන් නිදිගෙන ඇත. මේ සුසමාහිත බව තිබියදීත් සමි, ඔස්, ඇට, නහර විනිවිද යන ඉතා සියුම් වේදනාවක් මා තුළ අලුතෙන් පහළට ඇත. මම කුඩා කල පටන්ම ශාරීරික මෙන්ම මානසික වූන් වේදනා කොතෙකුත් විඳ ඇත්තෙමි. ඒ වේදනාවෝ කෙළවෙන්ලක් මෙන් මොට වූහ. ඉන් ඇති වූයේ ශරීරය හෝ මනස තැළීමකි. මේ වේදනාව එසේ නොව ඉදිකටුවක් සේ තියුණුය. එයින් වන්නේ තැළීමක් නොව විදීමකි. මෙහි ඇති දැවීකම නිසාම, එයට හේතුව කුමක් දැයි සොයන්නට සමහර අවස්ථාවල මම පෙලඹෙමි. එයට පැහැදිලි උත්තරයක් දිය නොහැකිය. එය මනුෂ්‍යත්වය හා මගේ ජීවිතය කෙරේ වූ මුලික කලකිරීමක් නිසා පැන නගින්නක් වැන්න. අපි අපේ මුළු ජීවිතයම සැපසම්පත් පස්සේ දිව යමු. ඒ ලබා ගැනීමට

එකිනෙකා හඳුනාගෙන ඇත සොටා ගනිමු. එයිනුත් තෘප්තියක් නොලබන්නෙමු. අප කරන කියන මේ සියල්ලෙහි අර්ථය කුමක්ද යනුයි ඒ. මෙය ඇති වූයේ කෙසේද? උත්තරයක් සොයාගන්නට නැති මෙය කෙසේ හෝ පහාරණය කළ යුතුය. එය කළ හැකිය යන විශ්වාසය මා තුළ සවකී.

අවිවාහකව සිටීම නිසා දෝ වයසට වැඩි මහලුකමක් මා කෙරේ දක්නා ලැබේ. ලෞකික ජීවිතයේ මගේ කටයුතු සියල්ල කර අවසානයැයි දැන් මට සිතේ. කිසිවෙකුට වැඩක් නැතිව තුබූ අන්තර් භයක නහක වනාන්තරයක් මනුෂ්‍යයාට ප්‍රයෝජනවත් වන පරිදි එළි පෙහෙළි කොට සකස් කරන ලද්දේ මා විසිනි. මව්පියන්ටත් සහෝදර සහෝදරියන්ටත් මට පුළුවන් පමණින් යුතුකම් ඉටු කෙළෙමි. ඉන් සතුට හා තෘප්තිය කැරෙන්නට මා පෞද්ගලිකව ලැබූ සෙනක් ගාන්තියක් නැත. මගේ වැයමේ ප්‍රතිඵල අනුන් වෙනුවෙන් කැප කරන ලදී. අදත් ඉන් රල ප්‍රයෝජන ලබන්නෝ මා නොව අන් අය වෙති.

උදේ නැඟිට දත පිට මැද ගන්නා මට ලලිතාගේ ගෙදරින් පාතරාශය ලැබෙයි. දවල් වන විට රංජිත් කෑම පිඟානක් එවයි. සවස බත ලැබෙන්නේ සතාගේ ගෙදරිනි. ඉඳහිට වෙනත් වෙලින් විශේෂ කැවිලි හෝ පලතුරු ගැමියෝ මට ගෙන එති. මගේ දේ රිසි සේ නිදහසේ භුක්ති විඳින ඔවුන් දක්වන මේ සැලකිලිද මම ඒ මෑදහන් සිහින්ම ඉවසමි. දිනපතාම පාගේ හා වෙන්ම වන්හලෝකාමිස මහලු ගැමියෙක් දෙන්නෙක් පැමිණ පැරණි තොරතුරු කතා කරමින් මා සමග බොහෝ වේලා ගත කරති. මගේ සිත තුළද පෙරට වැඩි තැන්පත් බවක් ඇති බව මටම දැනේ. මගේ ගමන බිමනෙන්ද එය ප්‍රකාශ වේ. මුහුණ පුරා වැපුණු දිග පුදු රැවුලින් එය වඩාත් වර්ධනය වේ. එහෙයින් දෝ සමහර මිනිස්සු 'කෝකිලාගේ ඉසිවරයා' යැයි මට කියති.

මේ එකද දෙයක්වත් ඉ-විසින් අභිලාෂිව ඇති කළ දෑ නොවේ. එනෙත් කිසියම් ආකාරයෙකින් ඒවා එසේ සිදු වී ඇත. මා දැවි ලෙස අපේක්ෂා කළ සැපසම්පත් ඒ අවදිවල ලබාගත නොහැකි වූ බව මේ වෘත්තාන්තය කියවන ඔබට පෙනී යන්නට ඇත. ඒවා ලබා හුදුන් අදහසමාන බලවේගයම ඒවායේ ඇතිවී හළ විට, දැන් මා වඩාත් ප්‍රිය කරන අපිස් ජීවිතයට පරඩලා පනත් මෙන් මා ගෙන ගොස් දමා ඇත.

ඇතැම් සන්ධ්‍යාවක 'දිය සෙවෙල්හි සහවනු ලබන දීප්තිමත් මැණිකක්' පරිද්දෙන් ගිවිසුළු අහසින් බැස යද්දී මගේ ගෙට දකුණු පසින් වූ කුඩා කඳුගැටය හඟිමි. කරිනවරිණ ගස් කොළන්වලින් වැසී පවතින විශාල පෙදෙසක් එතැනට පෙනෙයි. හැම වස්තුවකම මුහුකුරා ගිය රතියක් සමගම කොළවටවූ බවක්ද දක්නට ඇත. මේ ගස කොළ අතරින් කුඩා පුෂ්පයන් පරිද්දෙන් පොන දිග මොඹ යන එන මිනිස්සු මට පෙනෙති.

සේකන් ඔබ වෙලේ නියවෙල් උලා තමින් සිටි මහලු හරක් බාන දක්නාගෙන කිහුලකන්ද පැත්තට යයි. පාරෙන් ඉවත පනික කයකුන් රකිමින් 'ජං, ජං පුතා, හොං' යා ඔහු ඔවුන් දක්නා හඬ ඇසේ. ඇතැම් විටක හෙමින් යන හරකෙකු ඔහු පස්සා පැත්තෙන් අල්ලා ඉදිකියට තල්ලු කරයි. අනේ කෙළිටක් ඇතක් එයින් ඔහු ඔවුන්ට පහර දෙන්නේ කලාතුරකිනි. රෙදි මිදුලේ ඔහා තුබූ වී රිත ඉන්මන් කර මල්ලකට අතුළයි. ලලිතා රදාවානේ පන්සලට ගොස් බිස් මල්වට්ටියක් ගෙන ආපසු එන අතර කෝකිලාගේ වැටි තුබූ පොල් අත්තක් පින්තෙන් ඇදගෙන යන්නීය. උදාල්ලක් තවින් ගෙන අතික පැත්තේ සිට එන තරුණයා ඇගේ පුත්‍රයාය. ගමක ආර්ථික හා සංස්කෘතික කටයුතුවල ඡේදයක් අවසන් කිරීමට ඔවුන් සැරසෙන්නාක් වැන්න.

"මොකද පුතාගෙ නවුවට උනේ?" කිසිවෙකු අසන ගඩ ඇතින් දුබල ලෙස ඇසේ. හෙසෙල් කැනක් හොරකම් කිරීම ගැන හඬුවත් කිබුණේ ජීනදාසටය.

"උඹ මාසෙකට කිරේ ගියා කාලකණ්ණියා." ඒ සතාගේ කටහඬය.

ටිහාඩි දෙක තුනක් ලෝකය ඉසුලි ලයි. පොල් අත්තක, අඹ ගහක, කොස් ගහක, කොළ ඇඹිලි තුබූ පරිද්දෙන් හොඳියයි. එහි වසා සිටින කුරුල්ලෙක් බෙල්ල හවා හොටෙන් පියාපත් අතර තසයි.

"ඉස්කෝලෙ මහත්තයා බැරක් ගිහින් වාගෙයි."

"ඔව්, මම මේ කොළඹ ගියා. අර ළමයව යන්නම් ආතන්දෙට දාගන්නා තෙ. එයාව එක්ක ගිහින් නවත්තලා එනව" රංජිත්ගේ කටහඬ ඇසෙන තමුත් ඔහු මට නොපෙනෙයි.

මා මෙසේ සිටිනු දකින මුණසිංහ උපාසක තැන නොයෙක් වර කියූ ගාථාවක් මෙසේය.

පමාදං අප්පමාදේන යදානුදකි පණ්ඩිතෝ
පඤ්ඤාපාසාදමාරුය්හ අසෝකෝ සෝකිනිං පජං
පබ්බතට්ඨයෝව භූමට්ඨේ ධීරෝ බාලේ අවෙක්ඛති

මුණසිංහ මේ අන්දමේ පණ්ඩිත කියුම් වෙන අවස්ථාවලදීත් කීමට පුරුදුව සිටියෙකි. වරක් ඔහු අප තිදෙනා හැඳින්වූයේ වැරදි භාර්යාවන් පාවා ගත් ත්‍රිමූර්තිය හැටියටය. එසේ කියන්නේ ඇයිදැයි මම ඇසීමි. "ඉගෙන ගත්තු එක්කෙනා බ්‍රහ්මයා වෙන්ට ඕනෑ නෙ. එයා තමයි ලෞකික සමෘද්ධිය බලාපොරොත්තු උණේ. ඒක හරියට මහා බ්‍රහ්මයා ශ්‍රීනාන්තාව පාවා ගන්නා වගෙ. හුඟක් ආශාවල් තිබුණ එක්කෙනා ගත කරන්නෙ බොහොම නිකෙලෙස් ජීවිතයක්. ඒක විෂ්ණු. සරස්වතී පාවා ගන්නා වාගෙ. ඊශ්වරයා වාගෙ ඉන්න සනාට විතරයි හරි විදියටම විනාශකාරී භාර්යාවක් ලැබිලා තියෙන්නෙ"යි ඔහු මුළු මුහුණෙන්ම සිනා සෙමින් කීය.

එය මඳක් පැටලිලි සහිත දෘෂ්ටාන්තයකි. ඒ නිසා එය තේරුම් ගැනීම මට මඳක් දුෂ්කර විය. එසේ වුවත් මමද ඔහු අනුව සන්සුන් ලෙස සිනාසෙමි. ඒ සිනාව මුවින් බැහැරට යන්නක් නොවේ.

නටු විදහාගත් දැවැන්ත පක්ෂියෙකු පරිද්දෙන් අන්ධකාරය ලෝකය වසාගනී. මම කඳු ගැටයෙන් සෙමෙන් සෙමෙන් බැස අවුත් ඉස්නෝප්පුවේ වාඩි වෙමි. සනාගේ ගෙදර පහනක් දැල්වේ. රංජිත්ගේ ගෙදර ලාම්පුවක් පත්තු වේ. මගේ හද තුළ වූ කිසියම් ආවරණයක් කිසිවෙකු විසින් ඉවත් කිරීමෙන් ඒ දෙකම අභිභවා යන ආලෝකයක් පහළ වූවාක් මෙන් මට දැනිණ.

පසු වදන

I

චරිත තුනක් නවකතාව ලියා ඇත්තේ අවුරුදු හැටකට හැට පහකට ඉහත බස්නාහිර පළාතේ පිටිසර ගමක් පසුබිම් කරගෙනය. අද, එගමේගි එදා පැවති භෞතික පරිසරය මෙන්ම සමාජයද බොහෙවින්ම වෙනස් වී ඇත. ඒ අතීතය මඳ වශයෙන් හෝ ඇද දැක්විය හැකි නම් මෙපොතින් පාඨකයා ලබන රසය වඩාත් අධික වේයැයි සිතමි.

එදා ගමෙහි මෙකියන පෙදෙසට පැමිණීමට අඩි පාරවල් විනා කරන්න පාරක්වත් නොවීය. වත්ත පිටියේ උපදින දුවය වෙළඳපොළට කරින් ගෙන යෑමට බැරි තරම් විශාල වුවහොත් කරන්නයක පැටවීම සඳහා සැතපුම් භාගයක් පමණ දුර තිබිය වරකට ඔසවා ගෙන යා යුතු විය. එතැනට පවා කරන්නය ගත නැති වූයේ නාගේ හෝ වත්තක් උඩිනි. ඉඳහිට කාරෙකත් ගමෙන් කළ ගුරු පාර පිහිටියේ තවත් සැතපුම් භාගයක් පමණ ඔබ්බෙනි. එය 'ප්‍රසිද්ධ' වැඩ දෙපාර්තමේන්තුවට අයත් වුවත් තවම කාර දමා තිබුණේ නැත. බස් රථයක් ගැනීමට නම් තවත් සැතපුම් දෙකක් හෝ තුනක් ඇතට ගමන් කළ යුතු විය.

ගමේ ගෙවල් වූයේ ඉතාමත් ස්වල්පයකි. ඒ සියල්ල කොටස් තුනකට බෙදිය හැකිය. පළමු කොටස වරිච්චි ගෙවල්ය.

ඉන් සමහරක වැලි මැටි ගා තිබිණ. දෙවන කොටසේ බිත්ති කාප්පයෙන් බැඳ කිරි මැටි ගා තිබිණ. මේ දෙවර්ගයෙම බිම ගොම හෝ මැටි පිරිබඳ ගා වහලට පොල් අතු සෙවිලි කරන ලද්දේ විය. තුන් වැනි කොටසට අයත් ගෙවල් කලුත් ගලින් බිත්ති බැඳ සමර ගා බිමට සිමෙන්ති දමා වහලට සිංහල උළු සෙවිලි කොට තිබිණ. මේ වර්ගයේ ගෙවල් තිබුණේ දෙකක් පමණකි. ඒ ගම්මුලාදෑනියාගේත් උප්පැන්න, විවාහ, මරණ රෙජිස්ත්‍රාර්වරයාගේත්ය. මේ දෙදෙනාම යාබද ගමක් ඇතුළත මේ දෙකකට රාජකාරි කළහ. මින් ගම්මුලාදෑනියා තම ජීවිතය තුළ පුංචි රජෙකු හා සමාන විය. මඳක් හෝ ඔහුගේ බලතල අවු වී ගියේ ඒ ගමේද ඇතුළත් වන පරිදි ළඟපාතක පොලිසියක් පිහිටුවීමෙන් ඉක්මනිවය. පොලිසියේ සිරියේ ගමට ආගන්තුක පිරිසක් වුවත් මුලාදෑනියා තමේ ගමේම කෙනෙක් විය.

ප්‍රධාන වගාවන් වූයේ වී හා පොල්ය. මිනිසුන්ට නොවරදවා වැඩ තිබුණේ ගොයම් වැඩ කාලයේදීය. ඉන් පසු ලද විවේකයේදී සමහරු බුලත් කොටුවක් හෝ එළවලු කොටුවක් වැවූහ. හැම ඉඩමකම නොව, දෙල්, කසු හෝ පුවක් ගස් වූ කලුත් ඒවා සිටුවන ලද්දේ මිනිසුන් විසින් නොව කපුටන්, වවුලන් වැනි සතුන් විසිනි. කෙසේ හෝ කඩයකින් බිල දී නොගෙන පිරිමසා ගන්නට තරම් එළවලු, දුරු මිරිස් පමණක් නොව ඉඟුරු, අලු කහ ආදියද හැම ගෙදරකම පාවේ තිබිණ. කවෙන් ගත් ප්‍රධාන ආහාර ද්‍රව්‍යය වූයේ පුණුය.

මුදල් ළඟට නුවමාරු මාධ්‍යය වූයේ පොල්ය. පොල්වල වටිනාකම බිල අවු කාලයේදී සතයකි. වැඩි කාලයේදී පත දෙකකි. හදිසියකට අවශ්‍ය සීනි, තේ කොළ හෝ ලුණු ටිකක් ගමේ පිහිටි පුංචි කඩයට පොල් ගෙඩියක් දෙකක් යවා ලබාගත හැකි විය. සෑහෙන තරම් පොල් නොගයක් එහි එකතු වූ විට වෙළඳ සැල් හිමියා ඒවා යාබද ගමේ පිහිටි කොප්පරා වත්තට වෙළඳ සැල් හිමියා ඒවා යාබද ගමේ පිහිටි කොප්පරා වත්තට විකුණා මුදල් ලබා ගනී. ඇතැම්විට වෙනත් වතුවල අයිතිකරුවන් මෙන් ඔහුද මේවා කරන්නයක පටවාගෙන ඇත පිහිටි සති වෙළඳ පොළකට ගෙන යයි. එවිට ඒවාට වැඩි මුදලක් ලබාගත හැකිය.

එදිනෙදා ක්ෂණික අවශ්‍යතා ගමේ කුඩා කඩයෙන් ඉටු කර ගන්නත් සතියේ ප්‍රධාන අවශ්‍යතා සඳහා හැමියෝ

සති පොළට පියන. ඒ යන විට කමන් සතු අලෙවි ද්‍රව්‍ය වී නම් ගවුන් විසින් ඒවාද ගෙන යන ලදී. කැම බීමට අමතරව එහිදී බිල දී ගන්නා ලද්දේ රෙදි පිළි, ගෙවි උපකරණ ආදියයි.

කුඹුරු වැඩවලදී ගැහැනුද පිරිමින් සමග හරි හරියටම වගේ වැඩ කළහ. ඔවුන් කැම, පෝරුගැම නෝ වී වැපිරීම නොකළ නමුත් ඒ අවුව පිරිමසා ලන්නට ගොයම් කැපීම, ගොඩ කැබීම, උප්පිටි බැඳීම තරල ඇහිඳීම ආදියට සහභාගී වූහ. ඉඩම් පිළුම් නම් වෙනදා මෙන්ම මුරමෙනින්ම කරන ලද්දේ ගවුන් විසිනි.

මේ කුඹුරු වැඩ අවසන් වීමෙන් පසු පිරිමින්ට නම් විශාල නිවාඩුවක් ලැබිණ. එය නිසි ලෙස භාවිතා කෙළේ ඉතා ස්වල්ප දෙනෙකු පමණකි. පොපු අය සුදු කෙළීම, කඩයට පැමිණ දාම ඇදීම, ඕපාදූප කීම වැනි කාර්යයන්හි නිරත වූහ. ඔවුන් ප්‍රයෝජනවත් වැඩක යෙදීමට පොදු සංවිධානයක්ද නොවීය. වෙනත් ගම්වල මෙන් ක්‍රීඩා හෝ හාටය ආදි කලා කටයුතුද නොවීය. ඉදහිට එවැන්නක් පන්සල ආශ්‍රිතව තිබුණත් ඊට සහභාගී වූවෝ ස්වල්ප දෙනෙකි.

ගැහැනු මේ කාලයේ වියළි පොල් අතු දීයේ දමා ගොඩවුත් වියමින් මැස්ස පිරවූහ. පොල් අතු මැස්ස මෙන්ම දර මැස්ස පිරී තිබෙන්නේ මේ කාලය තුළය. ඉඟුරු, කහ, අබ වැනි සුළු බෝග වගා කරන ලද්දේද මෙවුන් විසිනි. ගස් දෙන නැත්වල ගැහැනු, තෙලිදිය උණු කොට පැණි හා හකුරු සාදාගන්න.

ස්වභාව ධර්මයේ වාසනයක් හැටියට පැමිණියේ ඇතැම් අවුරුදුවල අධික වැස්සත් තවත් කාලයකදී අධික නියඟත්ය. මේවා ඉදිරියේ ගැමියා ඉතා අසරණ විය. ගම පුරාම තැන තැන විසිරී පැවති ලදු කැලෑ ඉතාමත් රමණීය විය. මල් වාරයට විවිධ වර්ණ මල් ගෙඩි කාලයට අතු නමා හැලෙන පලවැල! මෙයට වැදි ගන්නා කෙනෙකුට එහිදීම කුස පුරවා ගත හැකි විය. එසේ වුවත් ඔත් ටිකකුත් නොතැවෙන් ඔහුගේ හිත පිරෙන්නේ නැත.

ගමේහි වෛද්‍යවරු තිදෙනෙක් වූහ. මින්, අසනීපයක් හැදුණු විට මුලින්ම යන්නේ කට්ටවේ රාල වෙනවය. ඔහුගේ යකැදුරුකම්වලින් ප්‍රතිඵලයක් නොලැබුණත් ඔහු කෙරෙහි ඇති විශ්වාසය නම් නැති වන්නේ නැත. මේ ළඟට ලෙඩා රැගෙන යන්නේ ගමේ වෛද්‍ය ළඟටය. ඔහුගේ කසායට අරලු, බුලු,

හොල්ලි, වරදින්නේම නැත. ඊට ඊටත් නවත් මෙසෙස් වරද කිහිපයක් එක් කර අවසානයට ..... පත අර එකට සිදු අනුපානට ඕ පැණි දමා දෙනු'යි සඳහන් කරයි. හැබ ඊටත් කවදාසියේ දකුණු කෙළවරේ ලියවෙන ඕ යන්නේ පාමිල්ල අවසන් වන්නේ එහි එම කෙළවරෙහි.

මොනුගෙනුත් වැඩක් නොවුණහොත් යන්නේ ඕවමිර වෛද්‍යවරයා කරාය. මොවුහු දෙදෙනෙක් වෙති. මෙම වෛද්‍යවරුන් යැයි කීවත් මවුන් ඉන්නේ යාබද මෙම සිදුදියට ආසන්නවය. 'දොස්තර මහත්තයා' යැයි ආමන්ත්‍රණය කරනු ලැබුවත් ඒ දෙදෙනාම ඇපොතිකරිවරුය. එක් කෙනෙක් ආණ්ඩුවේ දිස්පැන්සරියේය. නිදහස් වෛද්‍යශාලාවක් වන මෙහි ඕනෑම ලෙඩකට දෙනුයේ 'කුපිනැටින්' යැයි කියනු ලැබේ. වෛද්‍යවරයාගේ අතේ රුසියලක් තැබුවහොත් හොඳ මඩහෙත් ලැබේ.

මෙතැනින් සුවයක් නොලදහොත් ගමමු තාස්තු අය කරන 'දොස්තර' වෙත යති. ඔහු කුමන බෙහෙත් දුන්නත් ඒවා වර්ණවත්ය. එයින් සුවයක් නොලදහොත් මවුන්ට ඒ ලෙඩය සුව වන්නේ නැති තරමය. නදිසියේ වත් ලෙඩෙකු නොලබ ගෙන ආවොත් එතැන් සිට ගිනට හොරා හෝ බලාපොරොත්තු වන්නේ විදුලි පණිවුඩයකි. එය මාරයාගෙන් ලැබෙන්නකි. වෙනත් කරුණකට විදුලි පණිවුඩයක් ලැබුණත් ඉන් ගමේ කැලඹෙයි.

සිරින් විරින් අතර මුල් නැත ලැබෙනුයේ මංගල අවමංගල හා අලුත් අවුරුදු චාරිත්‍ර චාරිත්‍රවලටය. කොටහලු රිමි, අතුරු කියවීම ආදියද නොසලකනවා නොවේ. මේවායින් වර්ෂයක් පාසා මහත් බලාපොරොත්තුවෙන් මග බලා සිටින්නේ අලුත් අවුරුද්ද එන තුරුය. මේ කාලයේ කාටත් වැඩ අධිකය. ගැහැනුන් හෙදොර දොරේ වැඩ කරන අතර පිරිමි තාවකාලික ත්‍රිවා සිරිවලත් සුදු හෝ කුකුළු පොර වැනි වෙනත් මව්වු පොළවලත් කල් ගෙවති. වෙසක් උත්සවය වෙනුවෙන් කෙරුණේ පන්සල් යෑමත් සමහරුන් සිල් ගැනීමේ පමණකි.

ඇවැදිවල මේවටම තුනක් තිබිණි. දුප්පත් පවුලකින් දුන් ඇවැද්ද පවුම් දහයකි. මධ්‍යම තත්වයේ පවුලක ඇවැද්ද පවුම් සියයක් විය. ඉහළම පෙළේ ඇවැද්ද පවුම් දහසකි.

පවුමක වටිනාකම රුපියල් දහයක් වූ නිසා මේ මුදල් පිළිවෙළින් රු.100/- රු. 1000/- හා රු. 10,000/- ක් විය. ඊට අමතරව තරාතිරමේ හැටියට අවසරයේ හා කනකට ආභරණ දීමනා සිදු විය.

නොරතම්වලින් ප්‍රධාන වූයේ හරක් නොරතයි. එළහට පෙළෙල්තැන් නොරතයි. ඉතුරුනොත්තා ඉදිරිය. පොස් පොල් වෙඩියන් තවාගැනීම වැනි තවත් පුර පුර නොරතම් තිබුණත් පැල් රකීම නිසා දෝ කවෙකින් වී නොරතම් කිරීම පිළිබඳව නම් අසන්නට ලැබුණේ නැත.

මේ නරකතාව ආරම්භ වන්නේ නවීන විශ්වාසය ඇත සිට සිනාසීගෙන ගමට පැමිණෙන්නට වූ අවධියේ සිටය. සුදු රස් විහිදුවමින් සිනාසුණු ඒ දත් දෙපෙළ පසුවන පිළිවේ වර්ණය, තොට, දේශනාදියෙන් විරූප වී ගිය දත් පෙළවල් ය සති. එනෙක් ගැඹියන් තුළ විශ්වාසය මඳ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වූ දුර්ගුණ මින් පසු මේවා අතර සැඟවී සිට වඩාත් භයානක තේදමින් ක්‍රියාශීලී වන්නට විය.

II

ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනයෙන් සියයට හැත්තෑවකටත් අධික සංඛ්‍යාවක් තවමත් ජීවත් වනුයේ ගොවිතැනිනි. මෙයින් එක්තරා ප්‍රමාණයක් ස්වකීය කායික්‍රමය නටයුතු සඳහා වැව් හෝ ගංගාවන්වෙන් ඇළ මගින් ලබාගන්නා ජලය ප්‍රයෝජනයට ගනිති. තව කොටසක් වර්ෂා පැරණි වුවත්, ඒ තරමම විශ්වාසයක් හොතැබිය හැකි අහස් වැස්ස කෙරෙහි බලාපොරොත්තුව තබා නටයුතු කරති. ඉතා විශාල වනුයේ වඩාලාන් සාම්ප්‍රදායික වන වේ ජන ගණයයි.

අවුරුදු සියයකට ආසන්න කාලයක් මුළුල්ලේ සිංහලෙන් නවකතා ලියවෙනත් මේ ජන කොටස පදනම් කරගෙන ලියා ඇති නවකතා සංඛ්‍යාව ඉතාමත් අල්පය. තුලනාත්මකව කන් කල හේන් ගොවිතැන වැදි ජීවිතය හෝ මුහුදුබඩ සංකර ජීවිතය ගැන වුවද මිට වැඩි සංඛ්‍යාවක් නව නිර්මාණ බිහි වී ඇති බව පෙනේ. මේ සියල්ලම තමන් පරිසරය හා සිරිත් විරිත් වර්ණනාවටත් ඔබ්බෙන් සිට කෙරෙන චරිත නිරූපණයටත් සීමා වී පවතී. එහි ජීවිතය ඔවුන්ගේ දුක් කම්කටොලු, කැමැති හා අපේක්ෂා ආශ්‍රයෙන් විග්‍රහ කර බැලීමක් එවායින් සිදු නොවේ.

සිංහල නවකතාව දෙස බලන විට ඉන් විශාල ප්‍රමාණයක් වැද පඩිය මත සිටින්නන් විසින් වැද පඩිය මත ජීවිත අළලා රචනා කළ ඒවා බව පෙනේ. මේ කතුවරුන් බොහෝ දෙනෙකු මේ වැද පඩියට නැගගෙන ඇත්තේ පහළ පඩියේ සිටය. ඒ අතර ඔවුන් එකහෙලා බලා සිටින්නේ ඉහළ පඩිය දෙසය. එයට නැගගන්නට ඔවුන් තුළ ආශාවක් ඇති නමුත් එය කළ නොහැකි නිසා එහි වෙසෙන්නන් වෙත තීව්‍රතාවෙන් හටගත් ක්‍රෝධයක් ඔවුන් තුළ ඇත. මේ නිසාම ඔවුහු පහළ පඩියෙහි වෙසෙන්නන් වෙත අනුකම්පාවක් දක්වති. ඒ වනාහි කිසි සේත් හෘදයාංගම නොවූ වාචික අනුකම්පාවකි.

නවකතාව පදනා ගැටුම් අවශ්‍යයැයි කියනු ලැබේ. සාවුන්, බළලුන් වැනි සතුන් ගැටෙන විට එය වැඩි දෙනෙකුට පෙනෙන්නේ නැත. අලි ඇත්තු එසේ නොවෙති. ඔවුන් ගැටෙන විට එය බොහෝ දෙනෙකුට පෙනේ. සිංහල නවකතාවේ හරවත් ප්‍රධාන ධාරාව මුල පටන් කිසි විටකත් නොමග ගියේයයි මා නොකියන නමුත් එක්තරා යුගයකදී ඉන් විවරණය වූයේ ඉහළ පන්තියේයයි සැලකුණු ජීවිතය. ඔවුන්ගේ ප්‍රේම සම්බන්ධතා හා ඉන් පැනනගින ආරාවුල් පමණක් නොව ඉඩම් හබ, බුදල් නඩු ආදිය පවා ඒවාට වස්තු විය. මේ වනාහි බොහෝ දුරට බටහිර නවකතාවලිනුත් තරමක් දුරට රාමායණ මහාභාරත වැනි පෞරාණික ප්‍රබන්ධවලිනුත් ලද දායාදයකි. එහෙත් වියදාස සිරිසේනගේ නවකතාවලට ජාතික අරගලයද බොහෝ දුරට පදනම් විය.

වී ගොවිතැනින් ජීවත්වූවන්ගේ ජීවිතය මේවාට පසුබිම් නොවූයේ ඔවුන් අතර එබඳු 'ගැටුම්' ඇතැයි නොසැලකුණු

නිසා විය හැකිය. නැති නම් ඒවා එතරම් වැදගත් සේ ගණන් නොගැනුණද විය හැකිය. ගොවියා අවුරුද්දේ එක්කලා කල සීමාවක් තුළ කුඹුරු හා මිදි පසක් කොට වී වපුරයි. අනතුරුව ගොයම මිදි සැමි විය විට අස්වැන්න කපා පාගා එකතු කර ගනී. බොහෝ ප්‍රදේශවල වල් තෙලිමක් අමතර පෝර යෙදීමක් පවා සිදු වන්නේ නොවේ. වී වැපිරීම හා අස්වැන්න නෙලීම අතරතුර කාලය ඔහු විවේකයෙන් ගත කරයි.

මේ ජීවිතය සරල බව ඇත්තකි. ඒ තරමින්ම එය ඇතැම් නාගරිකයන් හඟින සුන්දර සිහිනයක් නොවේ. එහි ගැටුම් හෝ වැරදු නැතැයි කිව නොහැකිය. ඉඩමට කඩමට පමණක් නොව කොස් පොල් ගෙඩියට පවා ඔවුන් අතර කලා කොටගැනීම, මිනී මරා ගැනීම වැනි දරුණු අපරාධ පවා සිදු වෙයි. මේවා රට පුරා පහළ තුවුවක් පිටතට පැනැදිලිව පෙනෙන ගැටුම්ය. මෙසේ පිටතට ඒ තරම් පැනැදිලිව නොපෙනෙන ජීවන අරගලයකද ඔහු යෙදී සිටියි.

ගැමි සමාජය හමැති එකතයේ තත්ත්වය ඉතා කුඩා නිසා ඔවුන් අතර ඇති බැඳීම් තදය. මෙයට සුළු හෝ පලුද්දක් ඇති වූ කල ඇති වන වේදනාව අතිමහන්ය. එහෙයින් විපතේදී ඔවුහු ඔහන් සේ හඬා වැලපිති.

සමාජයේ සාමාජිකයන් අතර පැනනගින අර්බුදවලට අමතරව ගැමියාට ස්වභාවික ලෙඩරෝගවලට මුහුණ දෙමට සිදු වෙයි. අසල සිටින සනාසතුන්ගෙන් පමණක් නොව ඇසට නොපෙනෙන යක්ෂ ප්‍රේතාදීන්ගෙන්ද අපල උපදව තැබීමෙයි. ඊළඟට, ප්‍රධාන ජීවනෝපාය වූ ගොවිතැනට වරක් පිටාර ගලන වැස්සය. වරක් මඩවගුරු පවා පුපුරුවා ලන නියඟය. ගරකුන්ගෙන් පමණක් නොව ඇතැම් පෙදෙස්වල ගෝන, මුව, අලි, ඇතුන්ගෙන් පවා මේවාට හානි සිදු වෙයි. මේ සියල්ලට එරෙහිව ඔහු සාමූහිකවත් තනි තනිවත් නොනවතින අරගලයක යෙදී සිටියි. මේ ජීවන අරගලය අන් කවර ජන කොටසක හෝ එම අරගලයට වඩා සැහැල්ලුයයි කිව නොහැකිය. ගැමි සමාජයේ ස්වභාවය නිසා එය බොහෝ දුරට ප්‍රවිශන්නව පවතී.

නිසංසල කුඹුරු යාය අද්දරින් ඇළ හෙමිහිට ගලා යන අතර කිසියම් අර්බුදයකින් කඩාකුවක් කැඩී කුඹුරුයාය

ආලෝලනයකට ලක් වෙයි. මිනිසාගේ ශ්‍රමයෙන් බාධාව ජය ගත් විට කුඹුර වටාත් සරු වී වැඩි අස්වැන්නක් දෙයි. චරිත තුනක් කතාව ආරම්භයේදීම ස්වාභාවික වස්තූන්හි ඇති වන මේ විපල්ලාසය පසු කාලයෙහි මිනිසාට මුහුණ පාන්නට සිදු වන අභාගය සම්පන්න කාල පරිච්ඡේදය සංකේතවත් කර දැක්වීමක් බඳය. එක්කඩ කැවී යැමෙන් කුඹුරට වන්නා වූ අලාභය මෙන්ම පියාගේ අභාවයෙන් පවුලට වන්නා වූ අභාගයද ප්‍රධාන චරිතයෙහි පරාර්ථකාමී ක්‍රියා කලාපයෙහි ප්‍රතිඵලයක් හැටියට මග හැරී යයි.

සූක්ෂ්ම භෞතික වස්තුවක් මසැසින් දැකිය නොහැකිය. එය දැකිය හැක්කේ අන්වීක්ෂයක් මගිනි. වස්තුව කුඩා වන තරමට අන්වීක්ෂයෙහි බලය වැඩි විය යුතුය. ආධ්‍යාත්මික බලවේගයකට වුවද මෙය සාධාරණය. සැඟවුණු බලවේගයක් දැකිය යුත්තේ සියුම් නිරීක්ෂණයකිනි. බලවේගය සියුම් වූ තරමට නිරීක්ෂණයද සියුණු විය යුතුය. මේ පොත ලියා ඇත්තේ ඒ මූලධර්මය තදින් සිත තබාගෙනය.

මේ ගැන ලිවීමෙහි තවද වැදගත්කමක් වෙයි. නවකතාව යනු බහු - කාර්ය සාධක සාහිත්‍යාංගයකි. එහි විවිධ කාර්යයන් අතර ප්‍රධාන කොටම රසවත් සිද්ධිමයක් සමාජ අර්ථයක් ඉස්මතු වන සේ ඉදිරිපත් කිරීමක් සිදු වෙයි. ඒ අතර ඉන් එක්තරා අන්දමක සාරධර්ම ගවේෂණයක්ද කෙරෙයි. පාරම්පරික ශ්‍රී ලාංකික සමාජය ගොඩනැගී තිබුණේ කාල දේශානුව ඉතිහාසය ඊසින් සකස් කොට පදම් කරන ලද සාරධර්ම පද්ධතියක් මතය. කොතරම් අඩුපාඩු තිබුණත් මෙය එදා සමාජයට ප්‍රමාණවත් විය. නවීනයයි සැලකෙන නූතන බටහිර සංස්කෘතිය මෙරටට සංක්‍රමණය වූයේ කවුරුත් මෙන් ඒ සියල්ල කඩා බිඳ පෙරළා දමාගෙනය. නෂ්ටාවශේෂ ධනයෙන් හෝ මේ දේශීය සාරධර්ම සමූහය කිසියම් ප්‍රමාණයකට තවමත් ඉතිරි වී ඇත්තේ ගමෙහිය. නවීන සංකීර්ණ තාක්ෂණික සමාජය සඳහා එය ප්‍රමාණවත් යයි අපි මොහොතකවත් නොකියමු. එසේ වුවත් දීර්ඝ කාලයක් මුළුල්ලේ විවිධ සකස් කිරීම්වලට භාජනය වෙමින් ස්ථාපිත වූ අපූරු දේශීය බවක් එහි ඇත. අපට පමණක් නොව තවර රටකට වුවත් මේ දේශීයත්වයෙන් තොරව සුහද නමයෙලි සංස්කෘතියක්

ගොඩනැගීම දුෂ්කරය. උසස් නවකතාවක් සාම්ප්‍රදායික ධනාත්මක ලක්ෂණ ඉස්මතු කොට දක්වන අතර සෘණාත්මක ලක්ෂණ ප්‍රශ්න කර ලයි.

මනුෂ්‍යයා යනු ජනතාණුවලින් පරිසරයේන් සංකලනයකි. එක් විය නොහැකි අංග දෙකක සංකලනයක් යැයි කීම විමතියට හේතුවක් නොවිය යුතුය. එහි අභිප්‍රාය ඒ දෙකෙහි බලපෑම් අවධාරණය කිරීමය. ජනතාණුවල ක්‍රියාකාරිත්වය මෙන්ඩල් හා මඟුගෙන් පසු ඇති වූ විද්‍යාඥයන් විසින් ගවේෂණය කර ඇති නමුත් තව ගවේෂණය කළ යුතු ඉතිරිය බොහෝය. සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රය සැලකුවද ශේක්ස්පියර් ඇති වූයේ ශේක්ස්පියර් කෙනෙකුගෙන් නොවේ. එසේම ශේක්ස්පියරිගෙන්ද ශේක්ස්පියර් කෙනෙක් පහළ නොවිය. පරිසරයෙහි බලපෑම් වුවද මීට තරමක් සමානය. සාධාරණ ප්‍රවේණිය සහිත පුද්ගලයන් කෙරෙහි පවා සමාන පරිසරය අසමාන ලෙසින් බලපානු දක්නට ඇත. තවම විද්‍යානුකූල ලෙස ගවේෂණය වී නැත්තේ එයයි.

මේ සියල්ලටම අතරට සියවන ලද, දකින ලද, අසන ලද, කොරතුරුවලින්ද මිනිස්සු වෙනත් මාර්ගවල මෙන් තරති. ආගමික විශ්වාස, දේව ඇදහිලි මෙන්ම දේශපාලන ක්‍රියා මාර්ගයන්ද ඒ අතර විශේෂ තැනක් ගනී.

චරිත තුනක්හි චරිත තුනම පැන නගින්නේ එකම මූලයකිනි. ඒ අවස්ථාවෙහි පටන්ම ඔවුහු එකිනෙකාට විසදෘශතා ප්‍රදර්ශනය කෙරෙති. ඔවුන් හැදෙන්නේ වැඩෙන්නේද එකම පරිසරය තුළය. එයද විසදෘශතා වර්ධනයට විනා මර්දනයට හේතුකාරක වන්නේ නැත.

මෙහි ප්‍රධාන චරිතය වන ඉසා කුඩා අවදියේම තමා මුල් කොට සිතන්නට පටන්ගනී. එය ළමාවියට ආවේණික ස්වාභාවික ගතියකි. මොහුගේ විශේෂත්වය වනුයේ වෙනත් ගැමි දරුවන්ට වඩා සවිඥානකව යම් යම් දේ දැක්මට සමත් වීමයි. මුල් ජීවිත කාලය තුළම ඒ ලක්ෂණය වර්ධනය වෙනවා විනා හීන වන්නේ නැත. ඔහුගේ ආත්ම මහාශාව එසේ නොවේ. එයට හැම තැනින්ම එල්ල වන්නේ බාධාය. ඒවායින් එය යටපත් වන විට ගැමි සමාජයට උරුම වෙනත් ලක්ෂණයක් විසින් ජයගනු ලබයි. එය නම් අනුන් ගැන සිතීමද ගැඹි කරගත්

යුතුකම් පිළිබඳ හැඟීමයි. මෙය ආකස්මික ලෙස පෙනෙතත් එසේ නොව ගැමි සංස්කෘතියට දීර්ඝකාලීනව අදෘශ්‍යමානව පිවිස පවතින්නකි. සංස්කෘතික හැඩගැස්මක ඇති විශේෂත්වය මෙයයි. එනම් නොපෙනෙන ආකාරයකින් මිනිස් චරිත හැඩගස්වා ලීමයි. ඉසාගේ වයස්ගත ජීවිතයේදී මුහුකුරා යන්නේ මෙයයි. මේ තරමින්ම ඔහු පෘථග්ජන භාවය ඉක්මවා ගොස් 'ආදර්ශමත්' චරිතයක් වන්නේ නොවේ. ජීවිතයේ නොයෙක් අවස්ථාවලදී පොදු දුර්වලතා ඔහු කෙරෙන් ඉස්මතු වී එන සැටි අපට දක්නට හැකිය. මවට සැලකිලි සත්කාර කරන අතරම යම් යම් විමතින් ඇති කරගන්නේ එහි ප්‍රතිඵලයක් හැටියටය.

සනා කෙරෙහි මර්දනය බලපාන්නේ ඉසාට මෙන් ප්‍රතික්‍රියා දැක්විය නොහැකි අංශයකින් නොව ඊට වඩා දුර්වල අංශයකිනි. එනම් දෙමවුපියන්ගෙන් නොව වැඩිමහල් සොහොයුරාගෙනි. දෙමවුපියන් විසින් එක්තරා දුරකට හුරතල් කරනු ලබන ඔහු ඒ නිසා ඇට්ටරයෙකු බවට පත් වෙයි. මෙයට කිසියම් බාධාවක් වී නම් ඊට හේතුකාරක වූ පියාගේ මරණයෙන් පසු ඒ තත්වය උග්‍ර වෙයි. මිනිසා ජයග්‍රහණයන් ලබන්නේ යම් අංශයකින්ද ඔහු ඒ අංශයෙන් ඉදිරියට යයි. සනා නිතරම ජය ලැබුවේ අනුන්ට හිරිහැර පීඩා කිරීමෙනි. මේ නිසා ඔහුගේ සිත් තුළ කැකැරෙන යමක් ඉතිරි නොවීය. දුර දිග සිතා නොබලා කරන ක්‍රියාවන් අනුන්ට හිරිහැරයක් වුවත් ඔහු කුහකයෙකු නොවූයේ මේ හේතුවෙනි.

රංජිත් ස්වකීය වූ පෞරුෂයකින් තොර වූවෙකි. ඔහුට එක් අතකින් දෙමවුපියන්ටත් ඒ හා සමග වැඩිමහල් සහෝදරයාටත් අතින් අතින් සනාටත් කීකරුව වැඩීමට සිදු වූ නිසා බැහැරට විහිදී ගිය චරිතයක් නොවීය. විවාහයෙන් පසු පවා ප්‍රදර්ශනය වන්නේ ඒ ගති ලක්ෂණය. ඔහු ලැබූයේ පන්සලෙන් හෝ පිරිවෙනෙන් මෙන් සාරධර්ම මුල් කරගත් අධ්‍යාපනයක් නොව පසු කාලයේ අතු ඉති විහිදුවා දියුණු වූ විභාග ඉලක්ක කරගත් අධ්‍යාපනයකි.

ගුරුවරයෙකු හැටියටද ඔහු ඓතිහාසික චරිතයක් වෙයි. මේ වනාහි ගුරුවරයා කෙරෙන් වෘත්තියට කැප වූ පැරණි සංකල්පය බැහැර වෙමින් මුදලට කැපවුණු නව සංකල්පය

පිවිසෙමින් තිබුණු අවධිය විය. ජීවනෝපායක් සමග සේවය සම්මිශ්‍රණය කිරීමෙන් එය පිහිටුවා ගැනීම තවම ආරම්භ වී නොතිබිණ. එවැන්නක පුරෝගාමියා වීමේ ශක්තියද ඔහු වෙත නොවීය. මේ දියාරු බව වෘත්තිය පක්ෂයෙන් පමණක් නොව ඔහුගේ පෞද්ගලික ජීවිතයෙන්ද ප්‍රදර්ශනය විය. තමා ආදරයෙන් හදා වඩාගත් මවගේ දුර්වල අවස්ථාවේදී පවා ආත්මාර්ථකාමී හැඟීමකින් තොරව ඔහුට කටයුතු නොකළ හැකි වනුයේ මේ නිසාය.

ඉහත දැක්වූ තර්කනයන් අයුක්ති සහගතයැයි කෙනෙකුට සිතීමට බැරිකමක් නැත. ගම්බද සරල චරිතයක් කෙරෙහි මේ සංකීර්ණ සාධක කෙසේ බල පායිද යනුවෙන් ප්‍රශ්න කිරීම සාධාරණය. නූතන නාගරික සමාජයේ මේ සංකීර්ණතා පැනනැඟුණේ කෙසේදැයි ඊළඟට අසනු වටී. ඒ වනාහි ආකස්මිකව ඇති වූ ඒවා නොව ප්‍රාථමික සරල සමාජයේ බීජමය වශයෙන් තිබී වර්ධනය වූ ආවේණික ලක්ෂණ බව නියම ගවේෂණයක් කරන විට පෙනී යයි.

ඇත්තටම ඉසා යනු සමාජයෙන්, නැත්නම් පවුල නමැති කුඩා සමාජ ඒකකයෙන් කොන් කරනු ලැබූ 'මම'ම වෙයි. ඒ කොන්වීම තුළ තමාම ස්ථාපිත වීමට හෙතෙම ප්‍රයත්න දරයි. ප්‍රචණ්ඩ පරිසරයක් සහිත නාගරික සමාජ ආශ්‍රයකදී නම් ඔහු මීට ප්‍රතිවිරුද්ධ බිහිසුණු ආකාරයකින් ක්‍රියා කරනු ඇත. ඔහු සමාජ පිළිලයක් නොවී මෙහි දැක්වෙන ආකාරයට ප්‍රතික්‍රියා දක්වමින් වර්ධනය වනුයේ ශතවර්ෂ ගණනාවක් මුළුල්ලේ ගොඩනැඟුණු ගැමි ආචාර ධර්මවලින් වට වී සිටින බැවිනි. මුලදී පැහැදිලිව ප්‍රදර්ශනය වන ඔහුගේ ආත්මාර්ථකාමී නැතහොත් ආත්ම කේන්ද්‍රගත භාවය, ජීවිතය මුහුකුරා යත්ම ඉහත කී පරිසරය සමග සංකලනය වීමෙන් සමාජයට වැඩදායක පුද්ගලයෙකු බවට පත් වෙයි.